

NODOTA PUBLISKAI AĻSPRIEŠANAI
ar Jelgavas novada domes 2021.gada 3.novembra
sēdes protokola Nr.24 1.§ un 2.§
un Jelgavas valstspilsētas domes 2021.gada
8.novembra lēmumiem Nr.17/1 un 17/2

JELGAVAS VALSTSPILSĒTAS UN JELGAVAS NOVADA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA 2022.- 2034.GADAM UN ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2022.–2027.GADAM

ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

1.REDAKCIJA

2021

SATURS

IEVADS	2	8. SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA	44
SAĪSINĀJUMI	3	8.1. Nozares raksturojums	44
1. JELGAVAS VALSTSPILSĒTAS UN JELGAVAS NOVADA TERITORIJAS		8.2. Aptaujas rezultāti	48
VIZĪTKARTE	4	8.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	48
2. IEDZĪVOTĀJI	6	9. JAUNATNES POLITIKA	49
2.1. Demogrāfiskās situācijas raksturojums	6	9.1. Nozares raksturojums	49
2.2. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	12	9.2. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	50
3. EKONOMIKA	13	10. MOBILITĀTE	51
3.1. Nozares raksturojums	13	10.1. Nozares raksturojums	51
3.2. Aptaujas rezultāti	21	10.2. Aptaujas rezultāti	54
3.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	21	10.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	55
4. IZGLĪTĪBA	22	11. DROŠĪBA	56
4.1. Nozares raksturojums	22	11.1. Nozares raksturojums	56
4.2. Aptaujas rezultāti	27	11.2. Aptaujas rezultāti	58
4.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	28	11.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	58
5. KULTŪRA	29	12. INFRASTRUKTŪRA UN VIDE	59
5.1. Nozares raksturojums	29	12.1. Nozares raksturojums	59
5.2. Aptaujas rezultāti	34	12.2. Aptaujas rezultāti	69
5.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	34	12.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	69
6. SPORTS	36	13. PĀRVALDĪBA UN DIGITALIZĀCIJA	71
6.1. Nozares raksturojums	36	13.1. Nozares raksturojums	71
6.2. Aptaujas rezultāti	39	13.2. Aptaujas rezultāti	75
6.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	39	13.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	76
7. VESELĪBAS APRŪPE UN VESELĪBAS VEICINĀŠANA	40	14. KLIMATA PĀRMAIŅU POLITIKA	78
7.1. Nozares raksturojums	40	14.1. Nozares raksturojums	78
7.2. Aptaujas rezultāti	43	14.2. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	82
7.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi	43		

IEVADS

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada ilgspējīgas attīstības stratēģija 2022.–2034. gadam (turpmāk – Stratēģija) un attīstības programma 2022.–2027. gadam (turpmāk – Attīstības programma) ir Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada pašvaldības pirmie kopīgie teritorijas attīstības plānošanas dokumenti. Stratēģijā noteikta abu pašvaldību teritorijas ilgtermiņa attīstības vīzija, mērķi, prioritātes un kopīgs telpiskās attīstības redzējums. Attīstības programmā noteiktas valstspilsētas un novada vidēja termiņa prioritātes, rīcības virzieni un uzdevumi.

Plānošanas dokumentu izstrādē ir ievēroti šādi attīstības plānošanas un reģionālās attīstības principi:

- ilgspējības princips – teritorijas attīstība tiek plānota, lai saglabātu un veidotu esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību;
- pēctecības princips – teritorijas attīstības plānošanas dokuments ir izstrādāts, izvērtējot spēkā esošos attīstības plānošanas dokumentus un to īstenošanas praksi;
- vienlīdzīgu iespēju princips – nozaru un teritoriālās, kā arī privātpersonu un sabiedrības intereses tiek vērtētas kopsakarībā ar mērķi veicināt attiecīgās teritorijas ilgspējīgu attīstību;
- nepārtrauktības princips – teritorijas attīstību tiek plānota nepārtraukti, elastīgi un cikliski, uzraugot šo procesu un izvērtējot jaunāko informāciju, zināšanas, vajadzības un iespējamās risinājumus;
- atklātības princips – teritorijas attīstības plānošanā un dokumentu izstrādē ir iesaistīta sabiedrība un nodrošināts informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātums;
- integrētas pieejas princips – ekonomiskie, kultūras, sociālie un vides aspekti ir saskaņoti, atsevišķu nozaru intereses ir koordinētas, teritoriju attīstības prioritātes ir saskaņotas visos plānošanas līmeņos, sadarbība ir mērķtiecīga, un tiek novērtēta plānoto risinājumu ietekme uz apkārtējām teritorijām un vidi;

- daudzveidības princips – teritorijas attīstība tiek plānota, ņemot vērā dabas, kultūrvides, cilvēku un materiālo resursu un saimnieciskās darbības daudzveidību.

Attīstības programmu veido četras sadaļas:

1. **Pašreizējās situācijas raksturojums** – Stratēģijas un attīstības programmas kopīga sadaļa, kurā ir raksturoti galvenie situāciju raksturojošie fakti, attīstības tendences, problēmas un nepieciešamie risinājumi 13 jomās.
2. **Stratēģiskā daļa**, kas ir izstrādāta, balstoties uz tematisko darba grupu un speciālistu diskusiju rezultātiem. Tajā ietverts koncentrēts pašreizējās situācijas kopsavilkums, vidēja termiņa attīstības prioritātes, horizontālās prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi. Stratēģiskajā daļā ir pamatota vidēja termiņa prioritāšu un rīcības virzienu atbilstība hierarhiski augstāka līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Stratēģiskajā daļā raksturota arī **īstenošanas uzraudzības kārtība**, kas atspoguļo informāciju par uzraudzības ziņojuma sagatavošanas periodiskumu, analizējamajiem rezultatīvajiem rādītājiem.
3. **Apvienotais rīcības un investīciju plāns**, kas ir sagatavots sešu gadu periodam, tajā norādītas nepieciešamās darbības un projekti.
4. **Pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem**, kurā ir sniegta informācija par visām sabiedrības līdzdalības aktivitātēm (diskusijām, aptaujām un publiskās apspriešanas rezultātiem).

Attīstības plānošanas dokumentos dati un fakti ir sniegti daļījumā par Jelgavas valstspilsētu un par jaunizveidoto Jelgavas novadu (tekstā – Jelgavas novads). Atsevišķās sadaļās datu uzskaites metodoloģiskās specifiskas dēļ ir sniegta informācija par Jelgavas novadu veidojošajiem bijušajiem novadiem, t.i. par bijušo Jelgavas novadu un par bijušo Ozolnieku novadu. Šādā gadījumā tekstā lietoti apzīmējumi bijušais Jelgavas novads un bijušais Ozolnieku novads.

Stratēģiju un Attīstības programmu izstrādāja Jelgavas valstspilsēta un Jelgavas novads sadarbībā ar personu apvienību SIA "AC Konsultācijas" un SIA "Konsorts".

SAĪSINĀJUMI

BJSS	Bērnu un jaunatnes sporta skola	ZOC	Zemgales Olimpiskais centrs
JPB	Jelgavas pilsētas bibliotēka		
JPP	Jelgavas pašvaldības policija		
JPII	Jelgavas pilsētas pašvaldības iestāde		
JRTC	Jelgavas reģionālais tūrisma centrs		
JSLP	Jelgavas sociālo lietu pārvalde		
LIAA	Latvijas investīciju un attīstības aģentūra		
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra		
MA	Medicīniskā atskurbtuve		
OPS	Oficiālās statistikas portāls		
JPP	Jelgavas pašvaldības policija		
POIC	Pašvaldības operatīvās informācijas centrs		
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību		
SPKC	Slimību profilakses un kontroles centrs		
SSC	Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Sporta servisa centrs"		
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija		

1. JELGAVAS VALSTSPILSĒTAS UN JELGAVAS NOVADA TERITORIJAS VIZĪTKARTE

Valstspilsētas raksturojums

Jelgava ir nacionālas nozīmes attīstības centrs, ceturtnā lielākā Latvijas un lielākā Zemgales plānošanas reģiona pilsēta gan pēc iedzīvotāju skaita, gan platības. Jelgavas valstspilsēta atrodas Zemgales līdzenuma centrā, Latvijas centrālajā daļā, Rīgas metropoles areālā, otras lielākās Latvijas upes – Lielupes krastos. Pilsētas attālums līdz Rīgai ir 42 km, līdz Lietuvas robežai – 34 km. Jelgavas valstspilsētu šķērso starptautiskas un nacionālas nozīmes transporta koridori, pilsētai ir labi sasniedzamības rādītāji ar galvaspilsētu un citiem nacionālas nozīmes attīstības centriem, valstspilsēta ir būtisks sabiedriskā transporta mezgls un nodrošina pilsētas un apkārtējo novadu iedzīvotājiem administratīvās un pārvaldes funkcijas, dažāda veida pakalpojumus.

Jelgavas valstspilsēta attīstās kā ekonomikas, izglītības, zinātnes, veselības, kultūras, sporta centrs. Jelgava ir industriāla valstspilsēta ar attīstītu apstrādes rūpniecību, nozīmīgākās nozares – metālapstrāde, kokapstrāde, pārtikas ražošana, plastmasas pārstrāde. Jelgavas valstspilsēta ir pievilcīga iedzīvotājiem un tūristiem ar daudzveidīgu kultūras piedāvājumu, kultūrvēsturisko mantojumu un paaudzēs izkoptām kultūras tradīcijām.

Novada raksturojums

Jaunizveidotais Jelgavas novads atrodas Latvijas centrālajā daļā, Zemgales vidienē un robežojas ar Jelgavas pilsētu, Tērvetes, Dobeles, Tukuma, Babītes, Olaines, Ķekavas, Iecavas un Bauskas novadiem, kā arī ar Lietuvas Republiku. Administratīvi Jelgavas novads sastāv no 16 teritoriālām vienībām – Kalnciema, Valgundes, Līvberzes, Glūdas, Svētes, Elejas, Lielplatones, Jaunsvirlaukas, Platones, Sesavas, Vircavas, Vilces, Zaļenieku, Ozolnieku, Cenu un Salgales pagastiem.

Visu Jelgavas novada teritoriju šķērso Lielupe un tās baseina upes, tai skaitā Iecava, Misa, Garoze, Bērze, Auce, Svēte, Platone, Vircava, Sesava. Jelgavas novada austrumu robeža posmā no Lietuvas Republikas līdz Jelgavas valstspilsētai noteikta pa Lielupes upi.

	Jelgavas valstspilsēta	Jelgavas novads
Ģeogrāfiskais novietojums	Latvijas centrālā dienvidu daļā	
Izveidošanas gads un administratīvās vienības	<ul style="list-style-type: none"> Pilsētas tiesības piešķirtas 573. gadā 2021. gada 1. jūlijā piešķirts valstspilsētas statuss 	<ul style="list-style-type: none"> Izveidots 2021. gada 1. jūlijā, (apvienojot bijušos Jelgavas un Ozolnieku novadus) Administratīvais centrs Jelgavā Ietilpst 16 pagasti
Platība (VZD dati)	60,3 km ²	1601,99 km ²
Kaimiņu teritorijas	Jelgavas novads	Dobeles, Tukuma, Mārupes, Olaines, Bauskas novads, Lietuvas Republika

Nozīmīgākie autoceļi un dzelzceļš	Autoceļi: <ul style="list-style-type: none"> Rīga – Jelgava – Lietuvas robeža (Meitene) (A8) Rīga – Liepāja (A9) Dzelzceļa līnija: <ul style="list-style-type: none"> Zilupe – Krustpils – Jelgava – Ventspils, Rīga – Jelgava – Liepāja, Rīga – Jelgava – Glūda – Mažeiki, Rīga – Jelgava – Meitene – Šauli Latvijas dzelzceļš, Jelgavas ceļu distance 	Autoceļi: <ul style="list-style-type: none"> Rīga – Jelgava – Lietuvas robeža (Meitene) (A8) Rīga – Liepāja (A9) Jelgava – Iecava (P93), Jelgava – Staļģene – Code (P94), Jelgava – Tērvete – Latvijas robeža (Žagare) (P95), Jelgava – Dobele – Annenieki (P97), Jelgava – Līvberze – Tukums (P98), Jelgava – Kalnciems (P99), Jelgava – Dalbe (P100), Tērvete – Eleja – Bauska (P103) Dzelzceļa līnija: <ul style="list-style-type: none"> Zilupe – Krustpils – Jelgava – Ventspils, Rīga – Jelgava – Liepāja, Rīga – Jelgava – Glūda – Mažeiki, Rīga – Jelgava – Meitene – Šauli
Iedzīvotāji: <ul style="list-style-type: none"> - skaits - sadalījumā pēc vecuma (CSP dati uz 01.01.2021) 	55 336 <ul style="list-style-type: none"> • Virs darbspējas vecuma: 11 364 (18,2%) • Darbspējas vecumā: 33 914 (61,3%) • Līdz darbspējas vecumam: 10 058 (20,5%) 	31 969 <ul style="list-style-type: none"> 6 219 (17,2%) 20 266 (63,4%) 5 484 (19,5%)
Iedzīvotāju blīvums (CSP dati uz 01.01.2021)	960 cilv./km ²	20,8 cilv./km ²
Vidējais bruto atalgojums (CSP, 2020)	1091 eiro	1055 eiro Jelgavas novads 1139 eiro Ozolnieku novads
Aktīvo uzņēmumu skaits (Lursoft, 2021)	2 238	1 957
Ekonomiski aktīvo komercdarbības veicēju skaits uz 1 000 iedz. (CSP 2019)	40	61 (liels ZS un PN skaits)

Esošās situācijas raksturojums

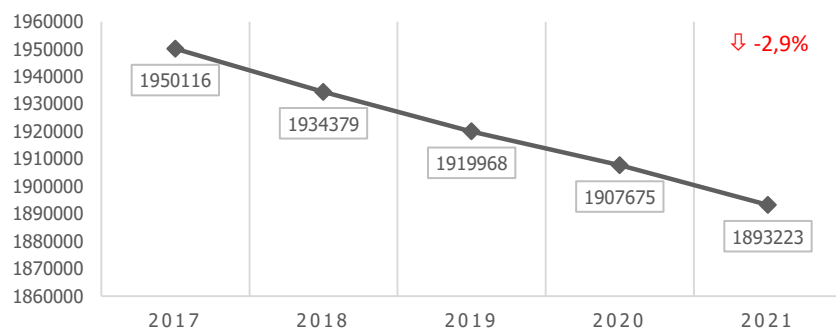
Radītā pievienotā ekonomiskā vērtība (CSP dati, 2017)	157,9 milj. EUR jeb ~5,1 tūkst. EUR uz 1 iedz.	121,3 milj. EUR jeb ~3,8 tūkst. EUR uz 1 iedz.	
Teritorijas attīstības indekss ¹ (VRAA, pēc 2019.gada datiem)	Jelgava –0,004	Jelgavas novads Ozolnieku novads	0,073 0,352
Dabas teritorijas	<ul style="list-style-type: none"> Dabas liegums "Lielupes palienes pļavas" 	<i>Natura 2000:</i> <ul style="list-style-type: none"> Ķemeru nacionālais parks Dabas parki "Svētes paliene", "Tērvete", "Vilce" Dabas liegumi "Babītes ezers", "Kaigu purvs", "Kalnciema pļavas", "Lielupes palienes pļavas", "Līvberzes liekņa" IADT; "Lāču purvs", "Lielupes palienes pļavas" 	

2. IEDZĪVOTĀJI

2.1. Demogrāfiskās situācijas raksturojums

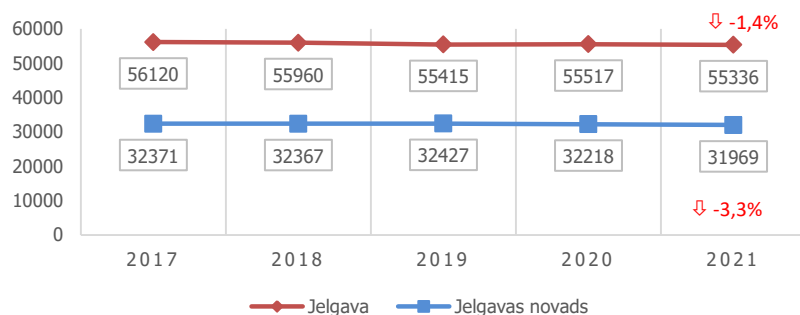
Iedzīvotāju skaita dinamika un blīvums

Demogrāfiskā situācija reģionā raksturo sociālo ilgtspēju un izaugsmes iespējas. Kopējais iedzīvotāju skaits ir viens no galvenajiem rādītājiem, kas parāda pieejamo cilvēkresursu apjomu konkrētajā teritorijā. Oficiālajā statistikas portālā (OSP) publicētā informācija liecina, ka 2021. gada sākumā Jelgavas valstspilsētā dzīvoja 55336 iedzīvotāji, Jelgavas novadā, kurā apvienoti bijušie Jelgavas un Ozolnieku novadi, – 31969 iedzīvotāji, kas kopā ir 87305 iedzīvotāji jeb 4,6% no visiem Latvijas Republikas iedzīvotājiem¹. Tāpat kā Latvijā kopumā arī Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā ir vērojama iedzīvotāju skaita samazināšanās tendence. Latvijā kopumā iedzīvotāju skaits piecu gadu laikā kopš 2017. gada ir sarucis par 2,9%, Jelgavas valstspilsētā – par 1,4% jeb 784 iedzīvotājiem un jaunizveidotajā Jelgavas novadā – par 3,3% jeb 748 iedzīvotājiem.

Attēls 2.1.1 Iedzīvotāju skaita dinamika Latvijā, 2017.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD060

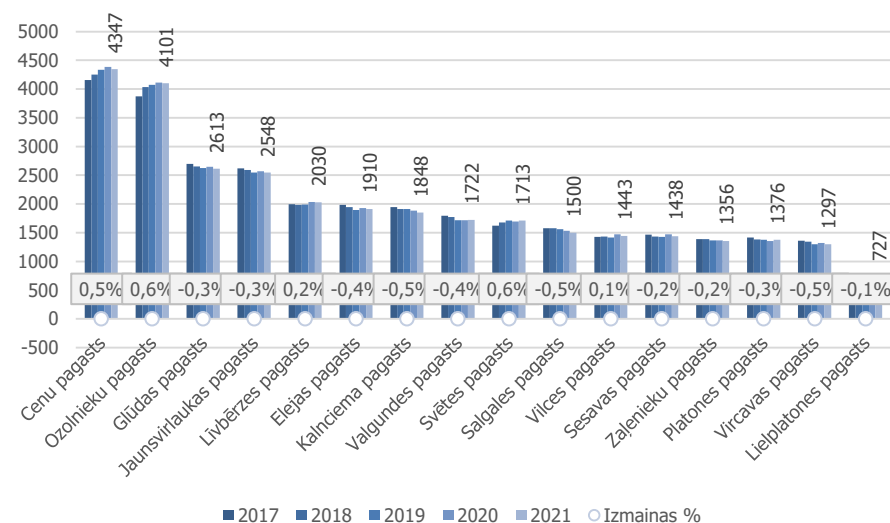
Attēls 2.1.2 Iedzīvotāju skaita dinamika Latvijā, Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2017.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD060

¹ Iedzīvotāju skaits ir norādīts pēc iedzīvotāju reģistrētās dzīvesvietas

Nedaudz labvēlīgākas Jelgavas valstspilsētas demogrāfiskās attīstības tendences ir skaidrojamas ar Jelgavas izdevīgo ģeogrāfisko atrašanās vietu.

Jelgavas novadā atrodas 16 pagasti. 2021. gada sākumā iedzīvotāju skaita ziņā lielākais ir Cenu pagasts (4347 iedzīvotāji), mazākais – Lielplatones pagasts (727 iedzīvotāji). Pēdējo piecu gadu laikā (kopš 2017. gada sākuma) iedzīvotāju skaits ir pieaudzis tikai piecos pagastos (Ozolnieku, Svētes, Cenu, Līvberzes un Vilces pagastos), pārējos – samazinājies.

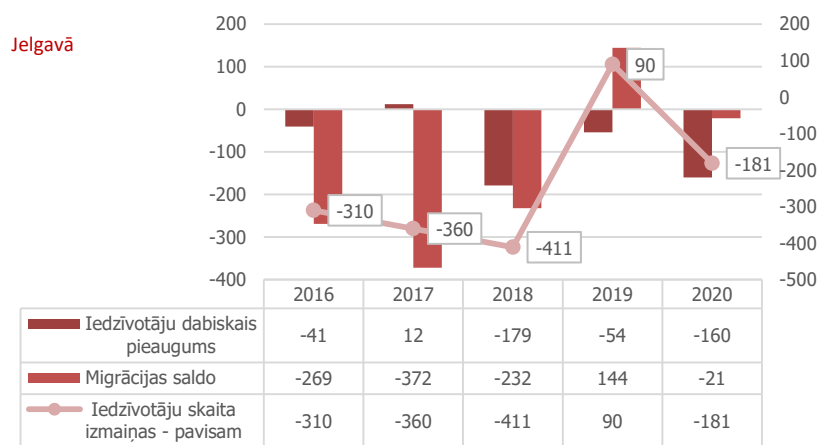

Attēls 2.1.3 Iedzīvotāju skaita dinamika Jelgavas novada pagastos, 2017.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD060

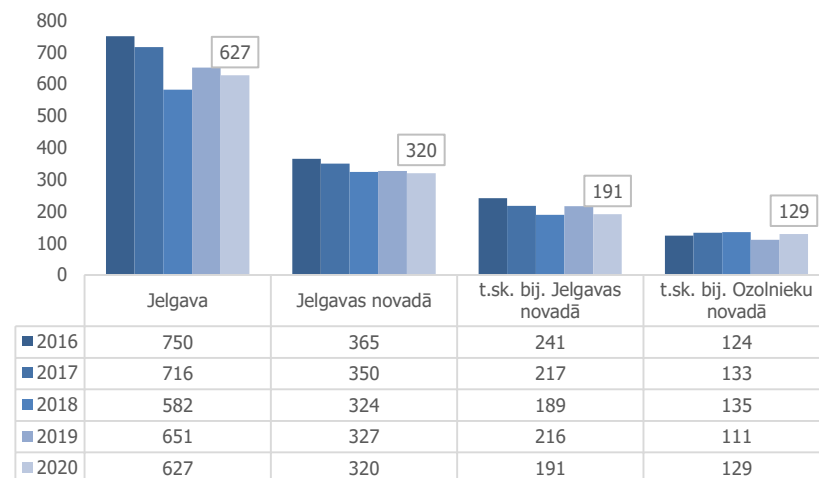
Iedzīvotāju skaita izmaiņas ir cieši saistītas ar kopējiem demogrāfiskajiem procesiem valstī. Kā galvenie iemesli iedzīvotāju skaita samazinājumam ir negatīvs dabiskais pieaugums un pieaugošs emigrējušo personu skaits. Dzīvi dzimušo skaits turpina samazināties, bet mirošo skaits pieaug.

Esošās situācijas raksturojums

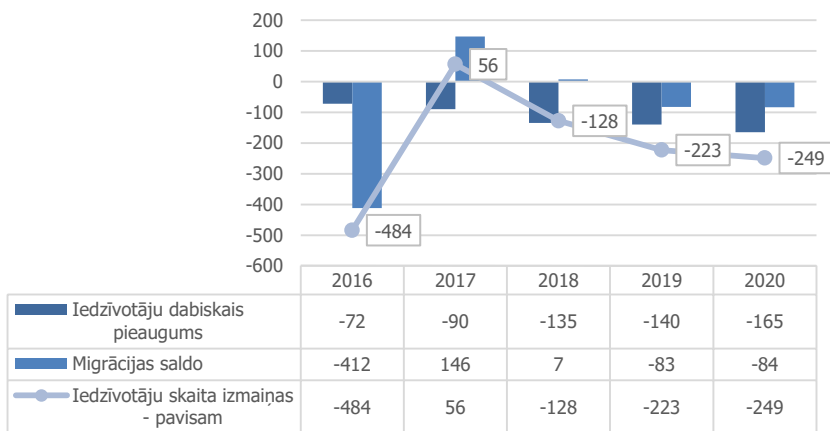
Attēls 2.1.4 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Jelgavas valstspilsētā, 2016.–2020. gads

Avots: CSP, atsaucis kods IRS030

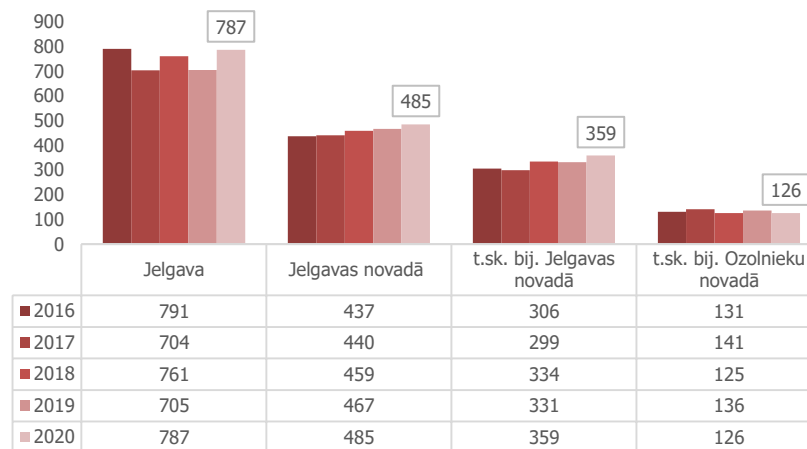
Attēls 2.1.6 Dzīvi dzimušo skaita dinamika Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2016.–2020. gads

Avots: CSP, atsaucis kods IDS030

Attēls 2.1.5 Iedzīvotāju skaita izmaiņas Jelgavas novadā, 2016.–2020. gads

Avots: CSP, atsaucis kods IRS030

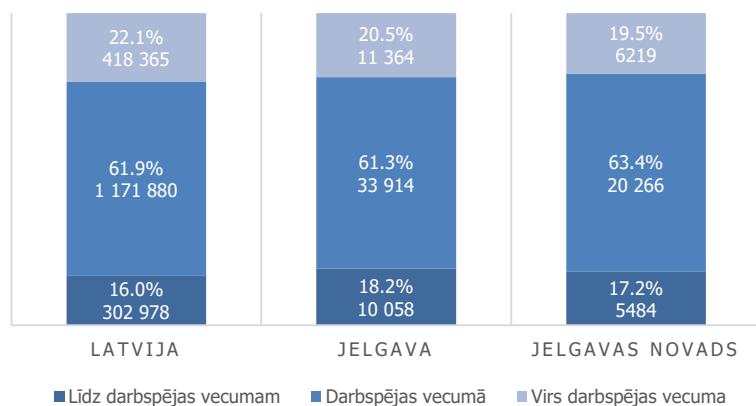
Attēls 2.1.7 Mirušo skaita dinamika Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2016.–2020. gads

Avots: CSP, atsaucis kods IMV020

2021. gadā sākumā 61,3% Jelgavas valstspilsētas un 63,4% Jelgavas novada iedzīvotāju bija darbības vecumā, attiecīgi 20,5% un 19,5% – līdz darbības vecumam un 18,2% un 17,2% – virs darbības vecuma. Salīdzinot ar Latviju kopumā, gan pilsētā valstspilsētā, gan novadā procentuāli ir lielāks iedzīvotāju īpatsvars virs darbības vecuma un mazāks līdz darbības vecumam. Iedzīvotāju skaita attiecības starp trijām galvenajām vecuma grupām dod iespēju spriest par teritorijas demogrāfisko un ekonomisko potenciālu.

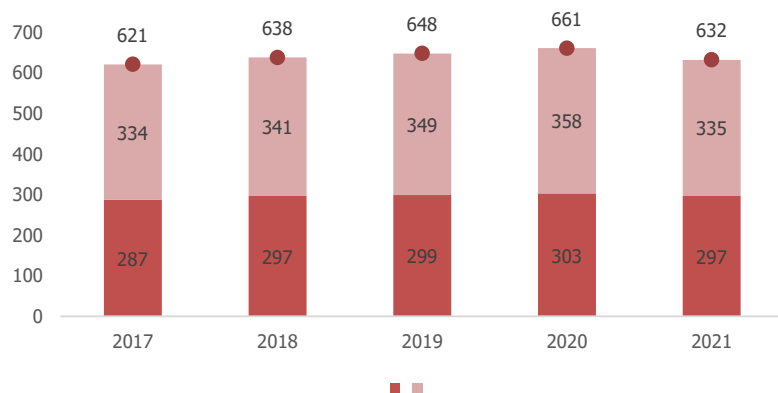
Esošās situācijas raksturojums

Attēls 2.1.8 Latvijas, Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji sadalījumā pēc darbības vecuma, dati uz 2021. gada sākumu

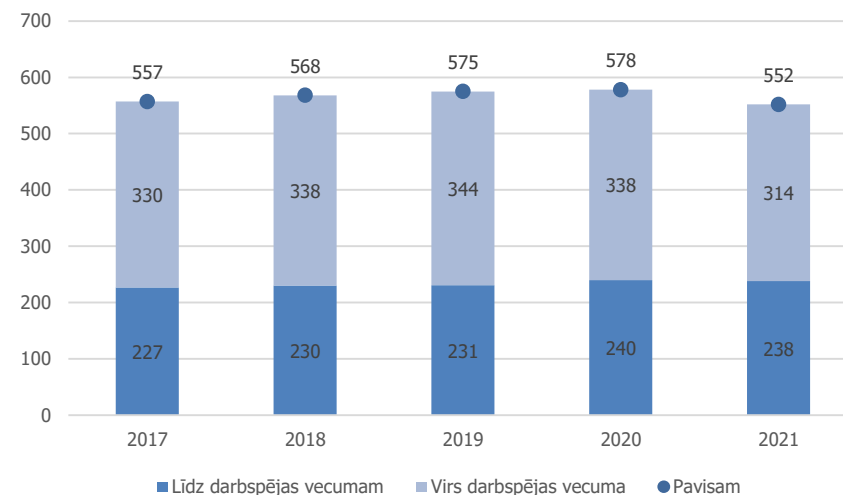
Avots: CSP, atsaucis kods IRD080

Bijušajā Ozolnieku novadā demogrāfiskā slodze² ir 638, Jelgavā nedaudz zemāka 632, krietni zemāks šis rādītājs ir bijušajā Jelgavas novadā – 552, kas ir pat zemāks nekā vidēji Latvijā (616). Šo rādītāju ietekmē dzimstība, iedzīvotāju dzīves ilgums un likumdošanā noteiktais darbības vecums.

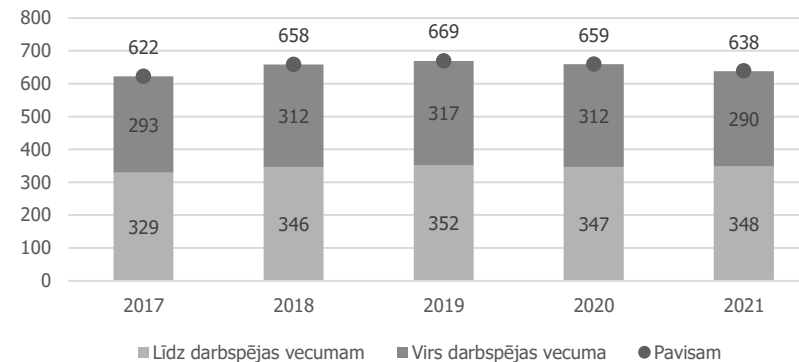
Attēls 2.1.9 Demogrāfiskā slodze Jelgavas valstspilsētā, 2017.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD020

Attēls 2.1.10 Demogrāfiskā slodze bijušajā Jelgavas novadā, 2017.–2021. gads, dati uz gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD020

Attēls 2.1.11 Demogrāfiskā slodze bijušajā Ozolnieku novadā, 2017.–2021. gads, dati uz gada sākumu

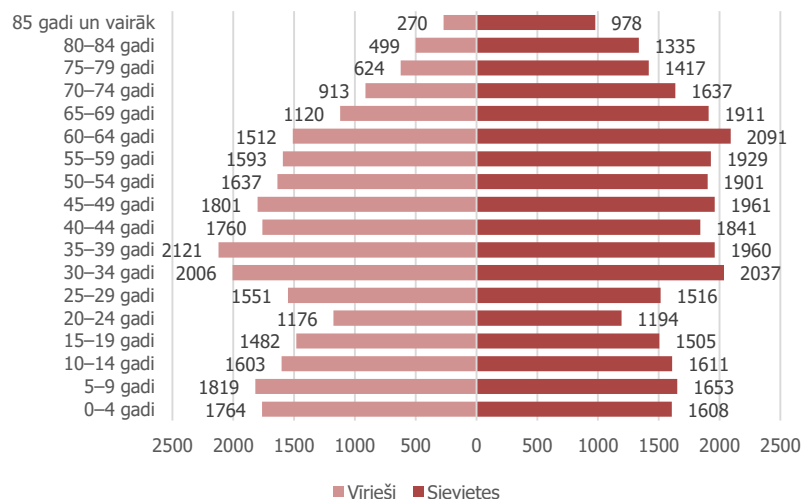
Avots: CSP, atsaucis kods IRD020

54,4% jeb 30085 no visiem Jelgavas valstspilsētas iedzīvotājiem bija sievietes, 45,6% jeb 25251 – vīrieši. Visās vecuma grupās pēc 45 gadu vecuma īpatsvars ir lielāks. Vecuma grupā virs 85 gadi sieviešu skaits 3,6 reizes pārsniedz vīriešu skaitu.

² Demogrāfiskā slodze ir darbības vecumu nesasnējušo un pārsnējušo personu skaita attiecība vidēji uz 1 000 personu darbības vecumā

Esošās situācijas raksturojums

Avots: CSP, atsaucis kods IRD080

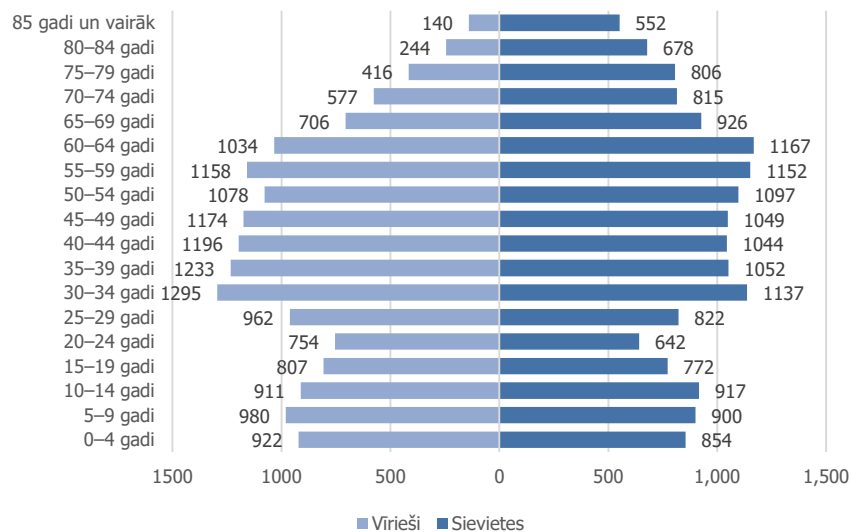
2021. gada sākumā Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju vidējais vecums ir 41 gads, bijušā Jelgavas novada – 43 gadi, bijušajā Ozolnieku novada – 39 gadi. Latvijas iedzīvotāju vidējais vecums ir 42 gadi, kas pēdējos piecus gadus ir nemainīgs. Jelgavas un bijušā Jelgavas novada iedzīvotāju vidējais vecums 2021. gadā ir palielinājies par vienu gadu, bet bijušā Ozolnieku novada iedzīvotāju vidējais vecums 2017. gadā bija 38 gadi, turpmākos četrus gadus – 39 gadi.

Diemžēl nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija un negatīvās migrācijas tendences nēlaus izvairīties no tālākas depopulācijas, un sagaidāms, ka 2030. gadam iedzīvotāju skaits Jelgavas valstspilsētā saruks par 7,3%, bet Jelgavas novadā – par 10,5%, salīdzinot ar 2020. gadu³. (skat. Tabula Nr. 1). Jāatzīmē, ka bijušajā Ozolnieku novadā tiek prognozēts iedzīvotāju skaita pieaugums, kas skaidrojams ar pieaugošo iedzīvotāju vēlmi dzīvot nelielā attālumā (< 50 km) ārpus galvaspilsētas un ārpus Jelgavas valstspilsētas.

Attēls 2.1.12 Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju vecuma un dzimuma struktūra, dati uz 2021. gada sākumu

Avots: CSP, atsaucis kods IRD080

Arī Jelgavas novadā sieviešu īpatsvars ir lielāks – 51,2% jeb 16382, attiecīgi vīriešu īpatsvars ir 48,8% jeb 15587. Sieviešu pārsvars ir lielāks vecuma grupās virs 60 gadiem.

Attēls 2.1.13 Jelgavas novada iedzīvotāju vecuma un dzimuma struktūra, dati uz 2021. gada sākumu

³ https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/profils_jelgavas_apvienotais_n-1.pdf

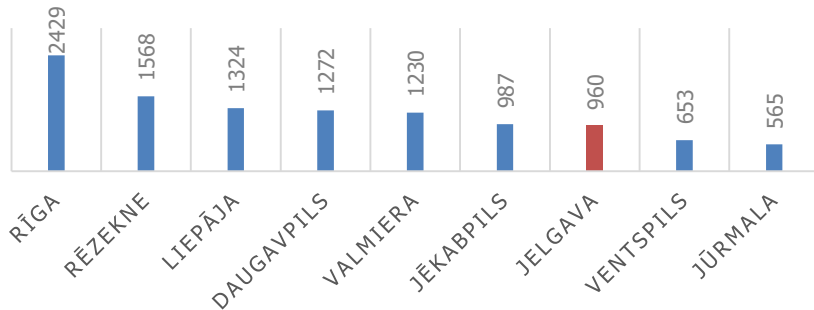
Esošās situācijas raksturojums

Tabula 2.1.1 Prognozētās iedzīvotāju skaita izmaiņas Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Avots: CSP, atsaucis kods IRS030, SIA "Jāņa sēta", konsultantu aprēķins

Pašvaldība	Iedzīvotāju skaits		Izmaiņas, %
	2021. gada sākumā	Prognoze 2030. gadā	
Jelgava valstspilsēta	55 336	51 280	-7,3
<i>bijušais Jelgavas novads</i>	22 021	18 471	-16,1
<i>bijušais Ozolnieku novads</i>	9 948	10 150	-1,9
Jelgavas novads	31 969	28 621	-10,5

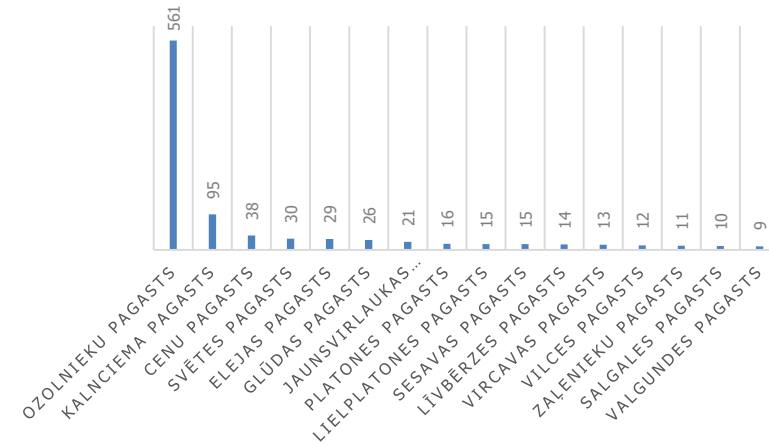
2021. gada sākumā iedzīvotāju blīvums Jelgavas valstspilsētā ir 960 cilvēki uz kvadrātkilometru (cilv./km²), kas ir septītais lielākais rādītājs starp 9 republikas pilsētām⁴.

Attēls 2.1.12 Iedzīvotāju blīvums republikas 2021. gada sākumā (cilv./km²)

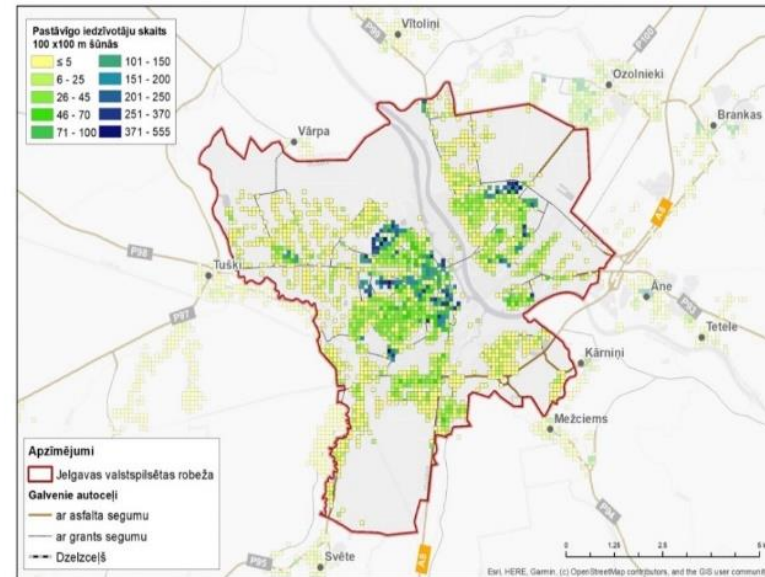
Avots: CSP, atsaucis kods IRD061, dati pēc iedzīvotāju reģistrētās dzīvesvietas

Bijušajā Jelgavas novadā vidējais iedzīvotāju blīvums ir 17 cilv./km², bijušajā Ozolnieku novadā – 36 cilv./km². No jaunizveidotā Jelgavas novada pagastiem vislielākais iedzīvotāju blīvums ir Ozolnieku pagastā – 561 cilv./km², kas ir ļoti tuvs Jūrmalas pilsētas iedzīvotāju blīvumam (565 cilv./km²). Pārējos novada pagastos iedzīvotāju blīvums ir robežās no 95 cilv./km² Kalnciema pagastā līdz 9 cilv./km² – Valgundes pagastā. Vidējais Latvijas iedzīvotāju blīvums ir 30 cilv./km².

Attēls 2.1.13 Iedzīvotāju blīvums jaunizveidotā Jelgavas novada pagastos 2021. gada sākumā (cilv./km²)

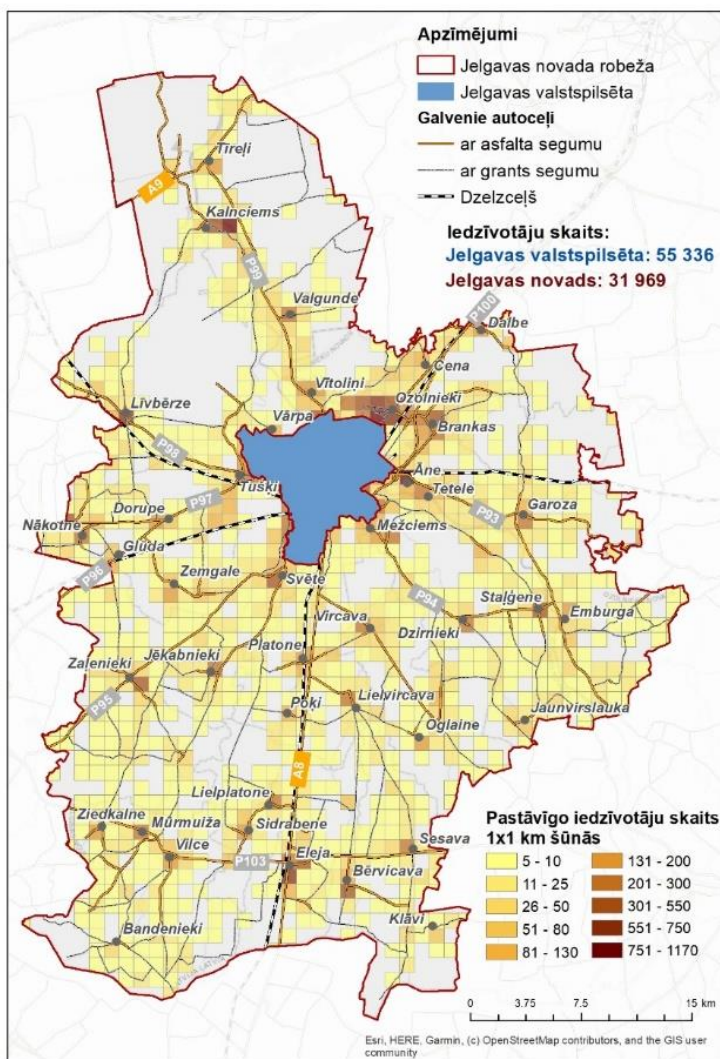
Avots: CSP, atsaucis kods IRD061, dati pēc iedzīvotāju reģistrētās dzīvesvietas

Attēls 2.1.14 Iedzīvotāju skaits un blīvums Jelgavas valstspilsētā

⁴ Līdz Administratīvi teritoriālajai reformai, kas stājās spēkā 2021. gada 1. jūlijā, Latvijā bija deviņas republikas pilsētas – Rīga, Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera, Ventspils

Esošās situācijas raksturojums

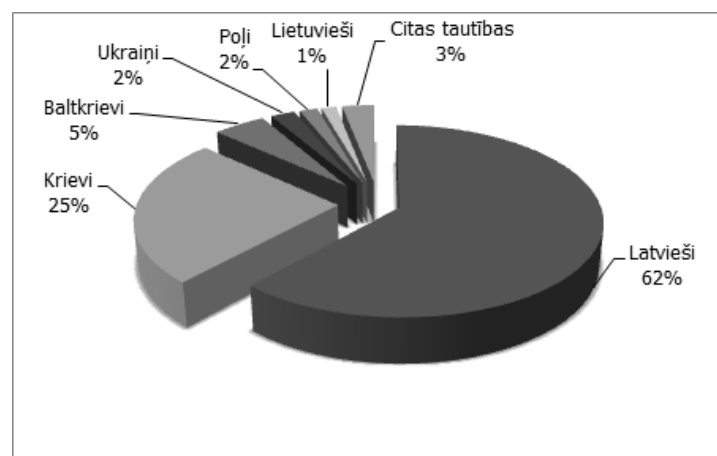

Attēls 2.1.15 Iedzīvotāju skaits un blīvums Jelgavas novadā

2021. gada sākumā Latvijas pilsoņu īpatsvars Jelgavā, bijušajā Jelgavas novadā un bijušajā Ozolnieku novadā ir attiecīgi 85,8%, 88,3% un 90,8%. Vidēji Latvijā – 86,7%. Latvijas nepilsoņu⁵¹ īpatsvars vislielākais ir Jelgavā – 11,5%, bijušajā Jelgavas novadā – 10,5%, bijušajā Ozolnieku novadā – 7,5%. Vidēji Latvijā – 10,1%. Mazāk nekā 3% šīs teritorijas iedzīvotājiem ir kādas citas valsts pilsonība.

Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju nacionālais sastāvs pēdējā desmitgadē ir nedaudz mainījies, laika periodā no 2010. līdz 2020. gadam latviešu īpatsvars ir pieaudzis par 4 procentpunktiem, savukārt krievu, baltkrievu, ukraiņu īpatsvars ir samazinājies (attiecīgi par 3,7; 1 un 0,6 procentpunktiem). 2021. gada sākumā pilsētā bija 61,7% latvieši, 25,1% krievi un 13,2% citu tautību iedzīvotāji.

Pēc etniskās piederības 70% Jelgavas novada iedzīvotāju ir latvieši, 16% krievi, 14% pārējie.

Attēls 2.1.16 Iedzīvotāju nacionālais sastāvs (Jelgava, 2020.)

Avots: OSP, atsaucis kods: RIG040

⁵¹ Latvijas nepilsoņi ir Latvijas Republikā pastāvīgi dzīvojošas personas, kas līdz Padomju Sociālistisko Republiku Savienības (PSRS) sabrukumam bija PSRS pilsoņi, bet pēc tam nav ieguvušas nevienas valsts pilsonību

2.2. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Jelgavas valstspilsēta. Pēdējā desmitgadē Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 10,25%. Pilsētas demogrāfisko situāciju ietekmējis negatīvs dabiskais pieaugums un negatīvais migrācijas saldo. Nelielā mērā šo negatīvo situāciju kompensē pakāpeniska iedzīvotāju dzimstības rādītāju uzlabošanās, tomēr mirstība Jelgavas valstspilsētā vēl joprojām pārsniedz dzimstību. Neskatoties uz to, Jelgavas valstspilsētā demogrāfiskā situācija ir labāka nekā vidēji valstī.

Var prognozēt, ka Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju skaits turpmākajos 10–15 gados nepieaugs, bet turpinās samazināties. Sabiedrības novecošanās, samazinoties darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaitam, jūtami ietekmēs darba resursu pieejamību nākotnē un tautsaimniecības izaugsmes potenciālu.

Pašvaldībai jāturpina jauno ģimeņu atbalstīšanas un demogrāfiskās situācijas uzlabošanas pasākumi, uzlabojot pirmsskolas un citu izglītības iestāžu pieejamību u.c., kā arī jāīsteno veselības veicināšanas pasākumi, kas veicinātu veselīgu dzīves gadu pieaugumu. Jāpilnveido apmācību sistēma regulārai darbaspēka kvalifikācijas celšanai un pārkvalifikācijai, īpaši digitālās prasmes.

Jelgavas novads. Arī Jelgavas novadā kopumā iedzīvotāju skaits samazinās. Iedzīvotāju skaita pieaugums ir vērojams bijušajā Ozolnieku novadā, kas skaidrojams arī Rīgas tuvumu un jaunu ģimeņu vēlmi pārcelties dzīvot nelielā attālumā ārpus galvespilsētas un Jelgavas valstspilsētas. Iedzīvotāju vidējais vecums bijušajā Ozolnieku novadā ir 39 gadi, bet bijušajā Jelgavas novadā – 43 gadi. Jelgavas novadā tāpat kā Jelgavas valstspilsētā ir jāturpina jauno ģimeņu atbalstīšanas un demogrāfiskās situācijas uzlabošanas pasākumi, uzlabojot pirmsskolas un citu izglītības iestāžu pieejamību u.c., kā arī jāīsteno veselības veicināšanas pasākumi, kas veicinātu veselīgu dzīves gadu pieaugumu. Jāpilnveido apmācību sistēma regulārai darbaspēka kvalifikācijas celšanai un pārkvalifikācijai, īpaši digitālās prasmes.

3. EKONOMIKA

3.1 Nozares raksturojums

Nodarbinātība

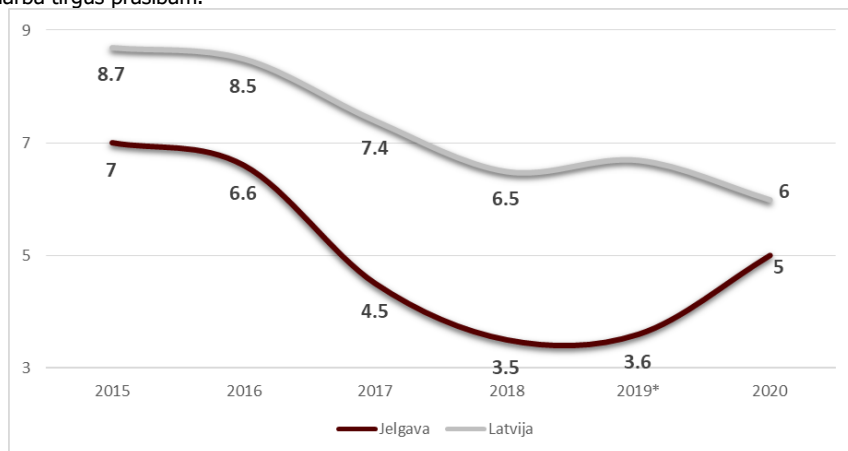
Bezdarbs

Pēc Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) datiem bezdarba līmenis Jelgavas valstspilsētā laika posmā no 2015.–2020.gadam ir samazinājies par 2,2 procentpunktiem. Taču, salīdzinot 2019. gada (3,6%) un 2020. gada (4,8%) datus, vērojams bezdarba pieaugums, ko veicinājusi Covid-19 krīzes kopējā situācija, skatot zemāk atalgoto profesiju pārstāvjus un darbiniekus ar zemāku izglītības līmeni, jūtami palielinot nevienlīdzību darbības vecuma iedzīvotāju vidū.

2020. gada vidējais bezdarba līmenis valstī bija 6,0%, Jelgavas valstspilsētā – 5,0%, kas ir trešais zemākais rādītājs starp lielajām pilsētām, aiz Rīgas, kur bezdarba līmenis bija 4,7% un Valmieras – 4,2%. Jelgavas valstspilsētas zemā bezdarba līmeņa rādītāji ir skaidrojami ar attīstīto apstrādes rūpniecību un Latvijas nozīmīgākā darba tirgus centra – Rīgas tuvumu. Bezdarbnieku skaits pilsētā 2020. gada laikā palielinājās no 1307 cilvēkiem janvārī līdz 1669 decembrī.

No NVA Jelgavas filiālē 2020. gadā reģistrētajiem bezdarbniekiem 13,8% bija ilgstošie bezdarbnieki. Kā problēmgrupas jāmin jaunieši vecumā no 15–24 gadiem (8,3%), pirmspensijas vecuma bezdarbnieki (12,8%) un invalīdi bezdarbnieki (12,9%). No reģistrētajiem bezdarbniekiem lielāku īpatsvaru veido bezdarbnieki ar vispārējo (26%) un profesionālo izglītību (32,6%). Valsts vidējie rādītāji norāda uz līdzīgām tendencēm.

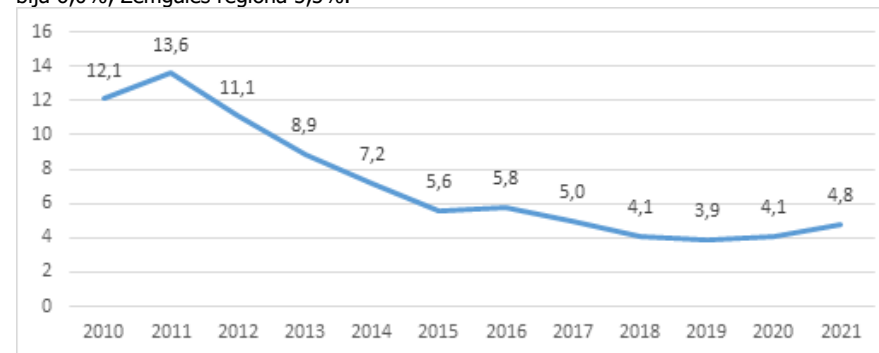
Ja turpināsies kaut neliela globālās ekonomikas izaugsme, Jelgavas valstspilsētā bezdarba līmenis samazināsies arī turpmākajos gados. Tomēr kā lielākās problēmas jāmin nestabilā ekonomiskā situācija ES, Latvijas vājais iekšzemes tirgus, bezdarbnieku prasmju neatbilstība darba tirgus prasībām.

Attēls 3.1.1 Bezdarba līmenis Latvijā un Jelgavas valstspilsētā, 2015.–2020. gadam, %

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūra

Jelgavas novadā saskaņā ar NVA datiem, 2020. gada 31. decembrī bezdarba līmenis bija 4,8% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita. Gada laikā bezdarba līmenis Jelgavas novadā palielinājies par 0,7 procentpunktiem. Latvijas vidējais bezdarba līmenis 2020. gada nogalē bija 6,0%, Zemgales reģionā 5,5%.

Attēls 3.1.2 Bezdarba līmenis Jelgavas novadā uz gada sākumu, %

Avots: www.nva.gov.lv, skatīts 19.01.2021.

Aktīvi tiek izmantotas Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) piedāvātās iespējas dažādās programmās. Pašvaldība ik gadu piedalās valsts finansētajā nodarbinātības pasākuma "Algoti sabiedriskie darbi" īstenošanā. Algotajos pagaidu darbos 2020. gadā iesaistītas 66 personas. Personu ar invaliditāti nodarbinātības atbalstam sadarbībā ar biedrību "Iepazīsim sevi" realizēts "Pasākums noteiktām personu grupām", nodrošinot pašvaldībā subsidētas darba vietas 5 personām ar invaliditāti uz laiku (2 gadi).

Jelgavas novada astoņos aktivitāšu centros realizētas praktiskas nodarbības, radošās darbnīcas dažādu prasmju apguvei, iesaistot iedzīvotājus no sociālam riskam pakļautām iedzīvotāju grupām. Aktivitāšu centru piedāvātās iespējas 2020. gadā ir izmantojuši vairāki tūkstoši iedzīvotāju dažādās mērķa grupās.

Jelgavas novadā ir zema iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte. Tomēr reģistrētais ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ne vienmēr precīzi raksturo reālo situāciju – patiesais ekonomiskās aktivitātes līmenis varētu būt augstāks divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, pastāv iespēja, ka atsevišķās nozarēs, kā būvniecība, lauksaimniecība un mežsaimniecība, kas ir starp vadošajām nozarēm darbinieku skaita ziņā Jelgavas novadā, strādā liels skaits nelegāli nodarbināto; otrkārt, daudzi iedzīvotāji neregistrējas kā darba meklētāji, bet faktiski par tādiem ir uzskatāmi.

Darba samaksa

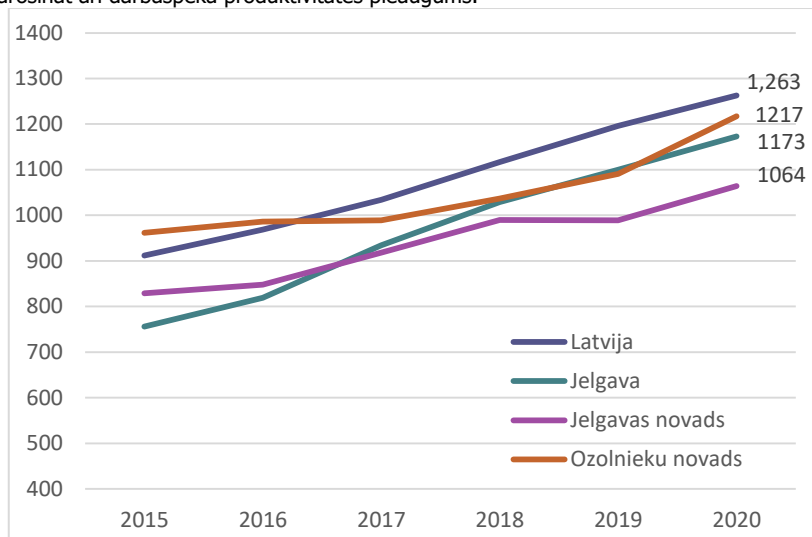
Strādājošo vidējā bruto darba samaksa Jelgavas valstspilsētā, tāpat kā valstī kopumā, pieaug, 2020. gadā sasniedzot 1173 EUR mēnesī. Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā bija piektā augstākā vidējā darba samaksa starp lielajām pilsētām aiz Rīgas (1341 EUR), Liepājas (1152 EUR), Valmieras (1144 EUR) un Ventspils (1104 EUR).

Laika periodā no 2015.–2020. gadam vidējā bruto darba samaksa pilsētā ir palielinājusies par 35%, tomēr joprojām tā ir zemāka nekā vidēji valstī – 2020.gadā par 9,9% un līdz ar

Esošās situācijas raksturojums

aktivitāšu samazināšanos darba tirgū, pieauguma tempi ir kļuvuši lēnāki. Algu pieaugums ir samērojams ar IKP pieaugumu – no 2010.–2020. gadam darba algas Latvijā augušas par vidēji 6,1% gadā, Jelgavas valstspilsētā – 6,7%. Darbspēka pieprasījuma palielināšanās un darba tirgus piedāvājuma puses sašaurināšanās – darbspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās veicinājusi stabilu algu pieaugumu. Darba algu pieaugumu daļēji jāvis nodrošināt arī darbaspēka produktivitātes pieaugums.

Attēls 3.1.3 Strādājošo vidējā bruto darba samaksa
(pavisam, bez privāta sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50)
Avots: OSP, atsauces kods: DSV060

Savukār bijušajā Ozolnieku novadā vidējā bruto samaksa pēdējos gados ir līdzīga Jelgavas valstspilsētas līmenim un sasniedz 1217 EUR, savukārt bijušā Jelgavas novada attiecīgā vērtība ir zemāka – 1064 EUR mēnesī. Ozolnieku novada salīdzinoši augsto vērtību visticamāk izskaidro Rīgas tuvums, kas dod iespēju lielākam iedzīvotāju skaitam izmantot Rīgā un Pierīgā sniegtās darba iespējas.

Uzņēmējdarbības struktūra

Pēc CSP datiem par 2019. gadu Jelgavas valstspilsētā reģistrētas 2238 komercsabiedrības (33% no kopējā Zemgales plānošanas reģiona rādītāja), 195 individuālie komersanti (24% no Zemgales rādītāja).

Komersantu sadalījums pēc nodarbināto skaita Jelgavas valstspilsētā dažādās uzņēmumu grupās ir ļoti atšķirīgs. Jelgavas valstspilsētā dominē mikrolīmeņa komersanti (0–9 darbinieki) – 93,4%, 5,2% ir mazie komersanti (10–49 darbinieki), 1,2% vidējie (50–249 darbinieki) un 0,05% jeb 2 lieli komersanti ar darbinieku skaitu virs 250.

2020. gadā Jelgavas valstspilsētā tika reģistrēti 228 jauni uzņēmumi, par 53,3% jeb 246 uzņēmumiem samazinājies likvidēto uzņēmumu skaits, kas saistīts ar to, ka turpinās darbs pie uzņēmējdarbības vides sakārtošanas, no reģistriem izslēdzot uzņēmumus, kuri ilgstoši nav veikuši saimniecisko darbību, kādu iemeslu dēļ ilgāku laika posmu pastāvējuši bez

lemtspējīgas valdes u.c. gadījumos, kas liecina, ka tā dalībniekiem vairs nav nolūka attīstīt biznesu.

Jelgavas valstspilsētas uzņēmumi pamatā darbojas šādās nozarēs: vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība, automobiļu remonts (716 uzņēmumi), profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (472 uzņēmumi), būvniecība (378 uzņēmumi), apstrādes rūpniecība (302 uzņēmumi), operācijas ar nekustamo īpašumu (217 uzņēmumi) un transports un uzglabāšana (192 uzņēmumi).

Jelgavas novadā uz 2021. gada 1. janvāri pēc Lursoft datiem bija reģistrēti 1957 uzņēmumi. Kopumā 2020. gadā reģistrēti 68 jauni uzņēmumi, savukārt likvidēti 70 uzņēmumi. Uzņēmumu kopskaits Jelgavas novadā – 1744 (jaunākie dati no Lursoft 07.04.2021.). Uzņēmumu kopskaits Ozolnieku novadā – 883 (jaunākie dati no Lursoft 07.04.2021.).

Nozīmīgākās novada tautsaimniecības nozares ir lauksaimniecība, mežizstrāde un kokapstrāde, derīgo izrakteņu ieguve, tūrisms, kā arī sabiedriskie un sociālie pakalpojumi. Pēc Lursoft datiem uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu 2020. gadā Jelgavas novadā ir lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas uzņēmumi, rūpnieciskās ražošanas uzņēmumi, kā arī būvniecības uzņēmumi.

Jelgavas valstspilsētā vadošās nozares ir apstrādes rūpniecība, mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība, transports un uzglabāšana, elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana. To PEV 2017. gadā veidoja 157,9 miljonus EUR, kas ir aptuveni 55% no Jelgavas valstspilsētas ekonomikas. Kopējā PEV 2017. gadā Jelgavas valstspilsētā sasniedza 285,5 milj. EUR jeb aptuveni 5,1 tūkst. EUR uz vienu pilsētas iedzīvotāju.

Apstrādes rūpniecībā Jelgavas valstspilsētā vadošās apakšnozares bija:

- C29 Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana –14,0 milj. EUR;
- C25 gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas – 13,9 milj. EUR.

Abas minētās nozares kopumā veidoja aptuveni 46% no kopējās pievienotās vērtības apstrādes rūpniecības sektorā.

Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonta sektorā PEV veidoja:

- G45 Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts – 8,8 milj. EUR;
- G46 Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus – 12,8 milj. EUR;
- G47 Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus – 35,5 milj. EUR.

Esošās situācijas raksturojums

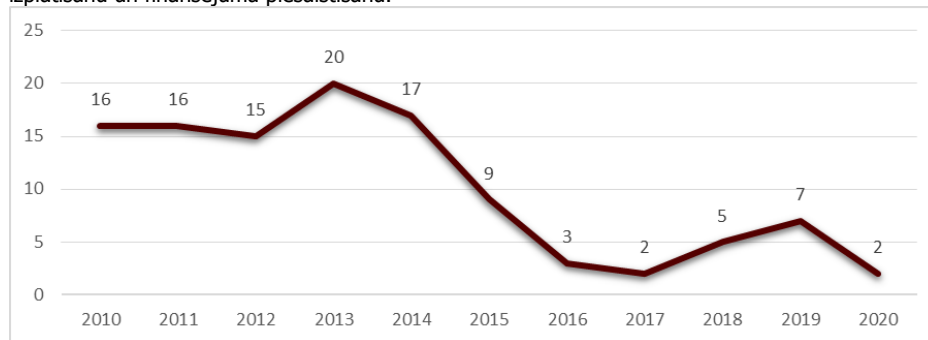
- regulāri pasākumi uzņēmējiem – Kalnciema kvartāla tirgus, Uzņēmēju tiklošanās vakars, Ražas svētku gadatirgus;
- jauniešu auditorijai – sadarbībā ar skolām uzņēmējdarbības prasmju un domāšanas attīstības pasākumi, vieslekcijas, semināri, iesaiste Uzņēmēju dienās.

Zinātne un pētniecība

Jelgavas valstspilsētā atrodas trešā lielākā Latvijas Republikas augstākās izglītības un zinātnes iestāde – Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU), kurā mācās studenti gan no Zemgales, gan citiem Latvijas reģioniem. LLU prioritārie pētniecības virzieni ir grupēti trīs galvenajos zinātņu nozaru blokos:

- (1) Biozinātņu bloks, kurā galvenās pētnieciskās aktivitātes ir saistītas ar lauksaimniecību, mežsaimniecību un veterinārmedicīnu;
- (2) Inženierzinātņu bloks, kurā galvenās pētnieciskās aktivitātes ir saistītas ar pārtikas tehnoloģijām, enerģētiku, viedām mašīnām un tehnoloģijām (īpaši lauksaimniecībā, mežsaimniecībā), informācijas tehnoloģijām, būvniecību, kokapstrādi, ģeodēziju, vidi un ūdenssaimniecības jautājumiem (tai skaitā siltumnīcefekta gāzēm (SEG) un lauksaimniecības notecēm);
- (3) Sociālo zinātņu bloks, kurā galvenās pētnieciskās aktivitātes ir saistītas ar ekonomiku un uzņēmējdarbību (īpaši agrāro un reģionālo ekonomiku), socioloģiju, ainavu arhitektūru, pedagoģiju, zemes pārvaldību.

LLU Zinātnes un projektu attīstības centrs (ZPAC) koordinē akadēmiskā personāla un studējošo zinātnisko darbību, nacionālo un starptautisko zinātnisko sadarbību, administrē dažādu projektu, valsts un uzņēmējdarbības pasūtījumu izpildi, nodarbojas ar informācijas izplatīšanu un finansējuma piesaistīšanu.

Attēls 3.1.6 Patentu skaits LLU, 2010.–2020. gads

Avots: LLU

2020. gadā LLU turpināja uzturēt 31 patentu, no kuriem 27 ir nacionālie LR patenti un četri – ārvalstu patenti. Iesnieti divi Latvijas Republikas patenti pieteikumi. LLU Zemkopības institūtā 2020. gadā noslēgti 30 licences līgumi, kā arī nacionālajā un ES kopējā augu šķirņu katalogā iekļautas jaunas 22 selekcionētās kultūraugu šķirnes (kopumā 2020. gadā uzturēti 118 licences līgumi).

Turklāt Pilna laika ekvivalenta (PLE) pētnieku skaits 2020. gadā ir sasniedzis 100 pētniekus, kas ir pieaugošs rādītājs sākot ar 39 pētniekiem 2014. gadā.

Katru gadu LLU iznāk vairāki fakultāšu organizēti zinātnisko rakstu krājumi – "Engineering for Rural Development", "Economic Science for Rural Development", "Rural Environment. Education. Personality", "Research for Rural Development 2020", "Līdzsvarota lauksaimniecība" un zinātniskā semināra rakstu krājums – Ražas svētki

"Vecauce–2020. Pētniecība Covid-19 ēnā". Zinātnisko publikāciju skaits laika posmā no 2014. līdz 2020. gadam ir bijis svārstīgs, taču sasniedzis ievērojamu skaitu – 885 publikācijas gadā. Starptautiskā sadarbība augstākās izglītības jomā 2020. gadā ir notikusi Covid-19 pandēmijas apstākļos, būtiski mainot sadarbības formas un ietekmējot to saturu. Tomēr arī šajos apstākļos 2020. gadā LLU noslēdza vai atjaunoja divpusējās sadarbības līgumus izglītības un zinātnes jomā ar šādām augstskolām – Kokčetas Valsts universitāti (Kazahstānā), Nikolajevas Agrāro universitāti (Ukrainā), Samarkandas Veterināro institūtu (Uzbekistānā) un Taškentas Valsts agrāro universitāti. Kopumā LLU ir noslēgusi 69 šādus līgumus ar 25 valstu augstskolām un zinātnes institūcijām, kā arī ir 37 starptautisko akadēmisko institūciju asociāciju vai sadarbības tīklu dalībniece. 2020. gadā spēkā bija Erasmus+ starpinstitucionālie līgumi ar 30 valstu 147 augstskolām.

Dominējošo nozaru raksturojums

Industrializācijas, ražošanas un loģistikas uzņēmējdarbības vide

Jelgavas valstspilsētā ir industriāla pilsēta ar attīstītu apstrādes rūpniecību, kuras dominējošās nozares ir metālapstrāde, mašīnbūve, kokapstrāde, pārtikas ražošana, plastmasu pārstrāde. Apstrādes rūpniecības uzņēmumu skaita un apgrozījuma pieaugums ir uzskatāms par nozīmīgu rādītāju valstspilsētas ekonomikas attīstībai. Produkcijas izlaide nozarē 2020. gadā (216 456,9 tūkst. EUR), salīdzinot ar 2015. gadu (128 399,7 tūkst. EUR), palielinājies par 40,6%, produkcijas apgrozījums – par 42,8%. 2020. gadā eksports veidoja 63,4% no produkcijas apgrozījuma, tā īpatsvars, salīdzinot ar 2015. gadu, samazinājies par 3,7 procentpunktiem, savukārt apgrozījums vietējā tirgū ir palielinājies līdz 36,6%, salīdzinot ar 27,9% 2017. gadā. Ekonomiskā aktivitāte apstrādes rūpniecībā palielinājās, ko veicināja gan uzņēmēju spēja palielināt konkurētspēju, gan pieprasījuma dinamika lielākajos eksporta tirgos – ES un NVS valstīs, kā arī būvniecības sektorā, taču pēdējo divu gadu tendence norāda uz eksporta īpatsvara samazinājumu un vietējā tirgus lomas palielināšanos.

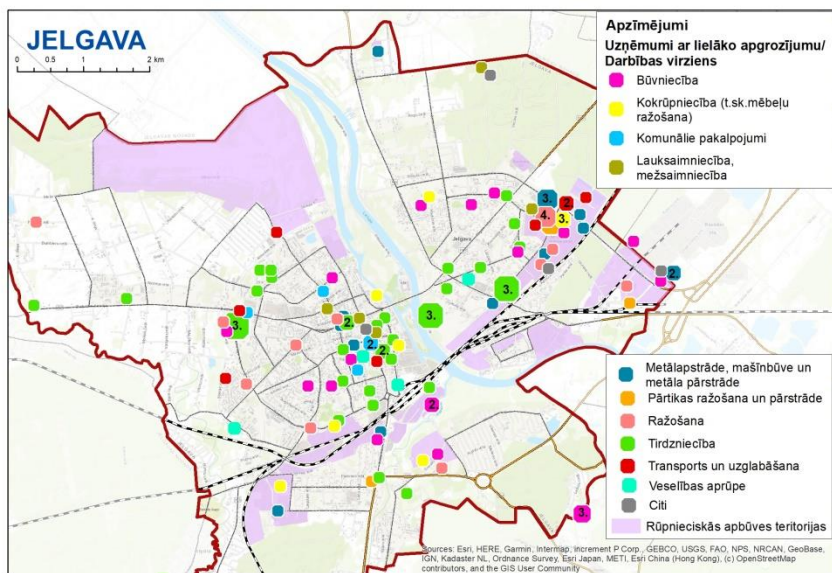
Nozīmīgs Jelgavas novada resurss ir derīgie izrakteņi, kas izvietoti vienmērīgi visā novada teritorijā. Līvberzes, Valgundes un Kalnciema pagastu teritorijās tiek iegūta kūdra un māls. Uzņēmums SIA "Laflora" ik gadus iegūst vairāk kā 100 tūkst. t kūdras, kas tiek eksportēta uz Eiropas un Āzijas valstīm.

Glūdas, Jaunsvirlaukas, Līvberzes, Svētes, Vircavas, Vilces un Zaļenieku pagastos tiek iegūta smilts un smilts – grants, ko izmanto ceļu būvniecībā. Valgundes pagasta teritorijā atrodas dolomīta atradnes, novada dienvidu daļā iespējama pazemes termālo ūdeņu izmantošana enerģijas ieguvei.

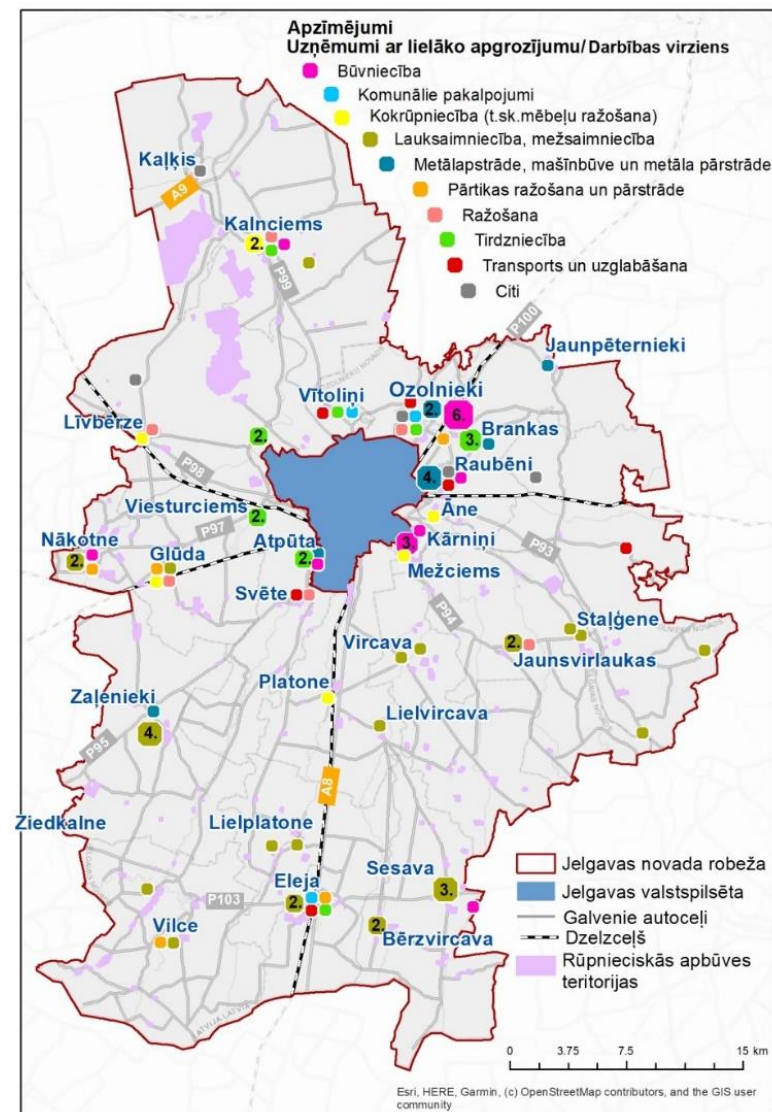
Jelgavas novada ekonomikā nav izteiktas vienas nozares dominēšana. Galvenās rūpniecības nozares ir derīgo izrakteņu – kūdras – ieguve un pārstrāde, kokapstrāde un metālapstrāde. Uzņēmums SIA "Laflora" nodarbina vairāk kā 250 strādājošos un ir viens no lielākajiem uzņēmumiem Jelgavas novadā.

Uzņēmējdarbības vide ir pievilcīga arī ārvalstu investoriem, par ko liecina gan kokapstrādes, gan lauksaimniecības uzņēmumu darbība novada teritorijā.

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 3.1.7 Jelgavas valstspilsētas industriālās zonas un uzņēmumi

Attēls 3.1.8 Jelgavas novada industriālās zonas un uzņēmumi

Lauksaimniecība

Nozīmīgākais uzņēmējdarbības resurss bijušajā Jelgavas novadā ir auglīgās lauksaimniecības zemes.

67,6% bijušā Jelgavas novada novada teritorijas aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes, kuras intensīvi tiek apstrādātas un izmantotas augkopībā. Labi ekonomiskie rādītāji ir saimniecībām, kuru pamatnozare ir piena un gaļas lopkopība. Vairākas saimniecības nodarbojas ar dārzeņu audzēšanu.

Bijušā Ozolnieku novada teritorijas kopplatība pēc Valsts zemes dienesta datiem ir 28546,6 ha, no kuriem lauksaimniecībā izmantojamā zeme (LIZ) ir 11336,9 ha jeb 39,7% no teritorijas platības, tajā lielāko īpatsvaru aizņem aramzeme, kur galvenais produkcijas audzēšanas virziens ir augkopība. Līdzās tradicionālai lauksaimniecībai ir priekšnoteikumi netradicionālās lauksaimniecības attīstībai. Tas nozīmē, ka tradicionālo produkcijas veidu ražošanu daļēji iespējams aizstāt ar jauniem produkcijas veidiem, piemēram, upenes, smiltsērķšķi, ķirši, cidonijas, dzērvenes, avenes (īpaši dzeltenās), ķimenes, ārstnieciskie augi tējām, u.c..

Ar intensīvo lauksaimniecisko darbību ir saistītas arī vides problēmas Jelgavas novada teritorijā. Šajā teritorijā ir visauglīgākās un augkopības produkcijas ražošanā visintensīvāk izmantotās lauksaimniecības zemes. Šo teritoriju aramzemēs pastāv arī tāda problēma kā vēja erozija un lauku ainavas vienveidība jeb lieli vienveidīgi lauku masīvi. Lauksaimniecības noteču monitoringa pētījumi liecina, ka difūzā piesārņojuma noplūde no augsnēm ar intensīvo lauksaimniecību (aramzemes īpatsvars 80–90%) parasti ir apmēram divas reizes lielāka, nekā no ekstensīvi apsaimniekotajām lauksaimniecības platībām ar aramzemes īpatsvaru 4–10%.

Apsaimniekojot šīs platības jāievēro labas lauksaimniecības prakses noteikumi, kas ietver pasākumus, aizliegumus un ierobežojumus, kas ir obligāti lauksaimniekiem īpaši jutīgajās teritorijās.

Mežsaimniecība

Meži aizņem 26% bijušā Jelgavas novada teritorijas, kas ir salīdzinoši zems rādītājs valstī kopumā. Meži lielākoties izvietoti Valgundes un Līvberzes pagastos.

Bijušajā Ozolnieku novadā meži aizņem 45,9% no teritorijas pēc sadalījuma pēc zemes lietojuma veida, t.i., 13089,9 ha.

Mežu apsaimniekotāji ir valsts institūcijas, zemnieku un piemājas saimniecības un pašvaldība. Bijušajā Ozolnieku novadā lielu ar mežu aplātās teritorijas daļu aizņem zinātniskās izpētes meži.

Daļa no mežiem, kas robežojas ar Jelgavas valstspilsētu, tiek izmantotas pilsētas iedzīvotāju atpūtas un rekreācijas vajadzībām un ir iekļauti mežu aizsargoslāpī ap pilsētām.

Jelgavas novada mežu teritorijās visbiežāk sastopamās koku sugas ir – priedes, egles un bērzi. Sastopami ir arī melnalkšņi, apses un citu koku sugas.

AS „Latvijas valsts meži” apsaimniekojamās platībās ir atļauta derīgo izrakteņu ieguve, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību un veicot normatīvajos aktos noteiktās darbības, tajā skaitā zemes transformāciju.

Tūrisms

Jelgavas valstspilsēta ir iecienīts galamērķis vietējo ceļotāju vidū, jo tā ir ērti sasniedzama ar sabiedrisko transportu un personīgo transportu. Vienas dienas ceļotāji no Rīgas un tuvākās apkārtnes ierodas gan baudīt tūrisma piedāvājumu, gan arī apmeklēt pasākumus. Diemžēl Rīgas tuvumam ir arī negatīva ietekme uz naktsmitņu noslogojumu un pieprasījumu kā vietējo, tā arī ārvalstu ceļotāju vidū.

Pēdējos gados Jelgavas valstspilsētu dēvē par festivālu pilsētu – plašais pasākumu klāsts, tūrisma resursu izmantošana, izveidotā tūrisma infrastruktūra un aktuālās informācijas pieejamība veido pozitīvo pilsētas tūrisma tēlu un piesaista lielu vietējo iedzīvotāju un tūristu interesi.

Jelgavas valstspilsētā pēdējo gadu laikā ir attīstījusies arī dabas resursu izmantošana – Pils sala un tās aplūstošās Lielupes palienes plavas, kurām piešķirts Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju statuss – *Natura 2000*, jo plāvās sastopama nozīmīga augu un putnu daudzveidība.

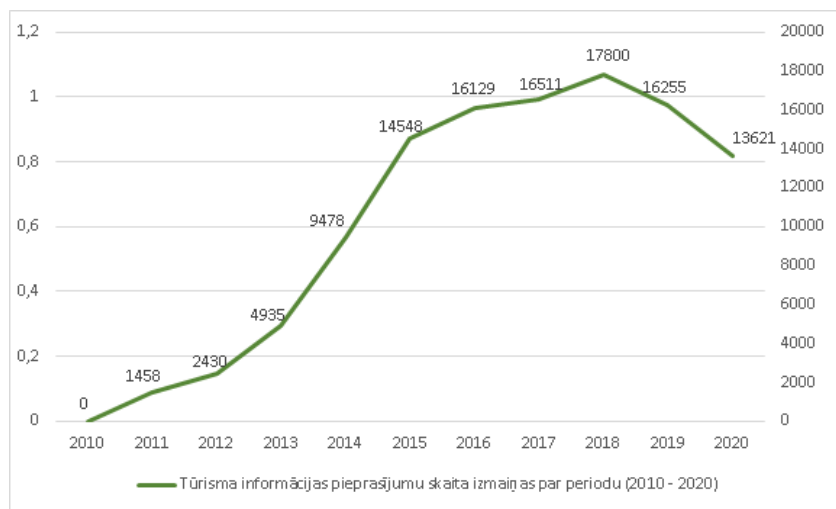
Pasta sala ir kļuvusi par daudzfunkcionālu aktivās atpūtas zonu, kā arī par lielāko pasākumu un festivālu norises vietu. Ūdens tūrisma attīstība pēdējo gadu laikā ir attīstījusies līdz piesātinātam ūdens tūrisma piedāvājumam vasaras sezonā, ietverot izbraucienus ar kuģiņiem, ūdens velosipēdiem, laivām un airdēļiem. Arī Svētes upes teritorijas labiekārtošana radījusi jaunu tūrisma piedāvājumu pastaigām un dabas baudīšanai, kur 2020. gada sākumā Eiropas Reģionālā attīstības fonda projekta ietvaros izveidotas koka laipas Svētes palienes plāvās Jelgavas valstspilsētā – Būriņu ceļā. Dabas un vēstures apvienojums ir Langervaldes mežā, kur izveidotais pastaigu taku tīkls un izvietotie informācijas standi ļauj baudīt aktīvo atpūtu vēsturiski nozīmīgā dabas teritorijā.

Kultūrvēsturisko objektu ziņā vēsturiskās darbības ir izmainījušas pilsētvidi. Kultūrvēsturiskais mantojums koncentrējas nozīmīgos objektos un muzeju ekspozīcijās. Jelgavas pils joprojām ir viens no atpazīstamākajiem tūrisma objektiem Zemgalē un Latvijā, kā arī Baltijas mērogā. Jelgavas pilī atrodas arī vienu no nedaudzajām valdnieku dinastiju apbedījumu vietām pasaulē – Kurzemes hercogu kapenes. Kopš 2018. gada tiek veidots arī Vecpilsētas ielas kvartāls, kas ir Jelgavas senākās apbūves daļa, kas netika iznīcināta Otrā Pasaules kara laikā un atspoguļo Jelgavai raksturīgo koka apbūvi. Jelgavas valstspilsētas industriālā mantojuma objekti ir saistīti ar dzelzceļu tīkla attīstības vēsturi un ražotnēm. Šobrīd tūrisma piedāvājums koncentrēts ekspozīciju un privātkolekciju veidā.

Par tūrisma iespējām un piedāvājumiem pilsētā ir atbildīga Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde „Jelgavas reģionālais tūrisma centrs” (JRTC). JRTC apsaimnieko Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas torni un ēku Vecpilsētas ielā 14, Jelgavā. 2011. gadā starp Jelgavas pilsētas, Jelgavas un Ozolnieku novadu pašvaldībām tika noslēgts sadarbības līgums tūrisma attīstības un veicināšanas jomā, šo uzdevumu deleģējot JRTC. Tūrisma attīstības veicināšana sevī ietver tūrisma informācijas centra darbības nodrošināšanu, mārketinga aktivitātes, tūrisma aktivitāšu un piedāvājumu veidošanu, dalību starptautiskajos un vietēja līmeņa tūrisma pasākumos.

Tūrisma informācijas centrā (TIC) tūrisma informācijas pieprasījumu skaits no 2011. gada (1458) līdz 2020. gadam (13621) ir ar pieaugošu tendenci līdz pandēmijas ietekmei 2020. gadā.

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 3.1.9 Tūrisma informācijas pieprasījumu skaita izmaiņas (2010–2020)

Avots: JRTC

Ceļotāju tendencēm mainoties, mainās arī piedāvājums, proti, pāreja uz digitalizāciju tūrismā ir īpaši vērojama pēdējos gados. Katru gadu tiek gatavoti un izdoti tūrisma materiāli 5 valodās – brošūras, bukleti, kartes, kas pieejami gan digitālā, gan arī drukātā formātā. Kopš 2012. gada tika izveidota tūrisma tīmekļa vietne www.visit.jelgava.lv. Tīmekļa vietnes statistikas apkopojums uzrāda augošu interesi, jo vietnes apmeklētāju skaits ik gadu pieaug. Tīmekļa vietnē ir informācija par visiem tūrisma piedāvājumiem Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā – latviešu, angļu, krievu, igauņu, lietuviešu valodās. JRTC ir arī aktīvi konti sociālajos tīklos. Kopš 2014. gada tūrisma informācijas centrā tika izveidota interaktīvā karte ar iespēju nosūtīt elektronisko e-kartīti 9 valodās – latviešu, angļu, krievu, lietuviešu, igauņu, vācu, itāļu, franču un spāņu.

2018. gadā tika izveidota kopēja tūrisma pakalpojumu sniedzēju elektroniskā datu bāze, kurā ir vairāk kā 300 ierakstu par tūrisma pakalpojuma sniedzējiem un tūrisma objektiem. Kopumā Jelgavas valstspilsētā ir plašs tūrisma pakalpojumu pārklājums – tūrisma objekti, aktīvās atpūtas pakalpojumu sniedzēji, ēdināšanas uzņēmumi, tūrisma firmas, transporta pakalpojumi un gidu pakalpojumu piedāvājums.

Katru gadu tiek veikta arī statistikas apkopošana par apmeklētāju skaitu Jelgavas valstspilsētas un Jelgava novada tūrisma objektos. Pilsētā apmeklētākie objekti ir Karamelu darbnīca, Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas tornis, Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs, Jelgavas pils muzejs un kopš 2018.gada, kad tika atklāts skatu tornis Lielupes palienes plavās, arī šis objekts ierindojas apmeklētāko objektu sarakstā.

Jelgavas valstspilsētas viesu ērtībām tiek attīstīta tūrisma infrastruktūra – uzstādītas norādes zīmes autobraucējiem un kājāmgājējiem, kā arī izvietoti tūrisma informācijas stendi. Pilsētā ir izveidots arī audiogids par 24 nozīmīgākajiem tūrisma un kultūrvēsturiskajiem objektiem. Audiogidu ir iespējams noklausīties – latviešu, angļu un krievu valodā.

Ēdināšanas uzņēmumu piedāvājums Jelgavas valstspilsētā ir pietiekams un dažāds.

Nakšņošanas rādītāji Zemgales reģionā ir viszemākie Latvijā gan mītnu skaita, gultasvietu, numuru skaita iedalījumā, attiecīgi arī gandrīz divreiz mazāk apkalpoto viesu skaits un pavadītās nakts tūristu mītnes. Jelgavas valstspilsētā tūristu mītnu, gultasvietu, arī numuru skaits 2016.–2020. gada griezumā nepieaug. Patlaban pilsētā pēc CSP datiem ir 4 tūristu mītnes ar 224 gultas vietām. Apkalpoto personu skaits tūristu mītnēs Jelgavas valstspilsētā ir neliels – 15,32 tūkst. personas gadā, atpaliekot no Latvijas lielāko pilsētu vidējā rādītāja – vīrs 64 tūkst. personām.

Konferenču rīkošanai ir pieejamas telpas, kas var nodrošināt pasākumus līdz 200 personām, telpas ir moderni aprīkotas, bet darījuma tūrisma nodrošināšanai trūkst izmitināšanas iespēju.

Pilsētas viesi Jelgavas valstspilsētā gūst iespēju gan atpūsties, gan gūt jaunus iespaidus un bagātināt savu kultūras dzīvi. Taču tūrisma infrastruktūru nevar uzskatīt par pilnībā attīstītu, ir nepieciešams pilnveidot norāžu zīmju tīklu, kā arī integrēt pilsētvidē digitālos risinājumus, proti, audiogidu. Ir nepieciešams attīstīt arī velotūrisma infrastruktūru ar marķējumiem un velociņģu drošības līmeņa paaugstināšanu. Komplekso piedāvājumu trūkums, kā arī Rīgas tuvums rada zemu pieprasījumu pēc nakšņošanas, tādējādi tūristu mītnes nespēj attīstīt savu piedāvājumu. Joprojām nav attīstīts mazo viesu māju, privāto pansiju, traileru parku piedāvājums.

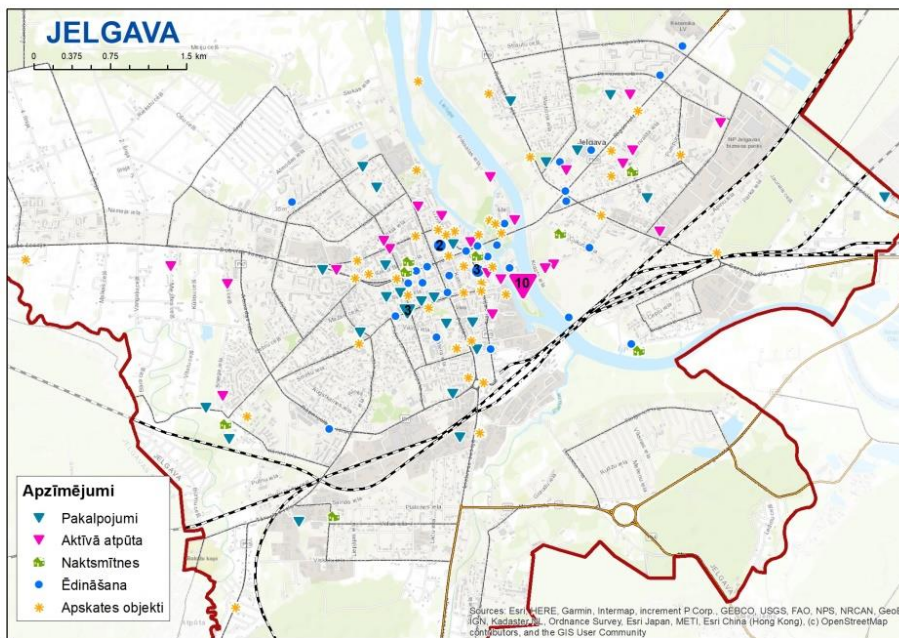
Jelgavas novada tūrisma piedāvājums ir plašs gan kultūrvēsturisko objektu, gan dabas tūrisma objektu, gan arī lauku tūrisma ziņā. Kultūrvēsturisko objektu piedāvājumā tiek izmantoti arī interaktīvi risinājumi. Tūrisma infrastruktūra pēdējo gadu laikā tiek pilnveidota, ir izvietotas norādes zīmes un informācijas stendi, atjaunota arī autotransporta infrastruktūra, kas ļauj sasniegt lielākās apdzīvotās vietas, kur koncentrējas tūrisma objekti.

Ir uzsākta arī velo tūrisma infrastruktūras attīstība. Šobrīd vēlo tūrisma infrastruktūra ir vērtējama kā nedroša, jo velo maršruti ved pa intensīviem satiksmes autoceļiem un nav izveidots atsevišķs velociņģis, kas ļoti paaugstina satiksmes bīstamību.

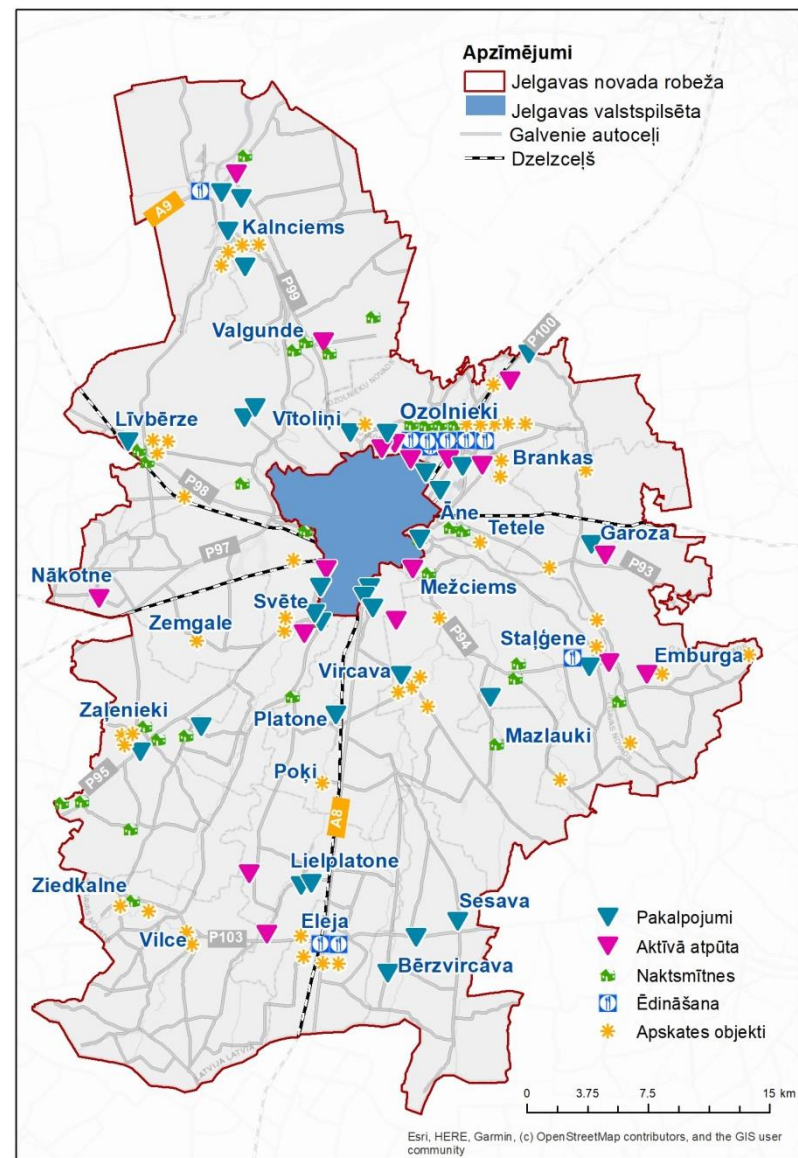
2020. gadā lielākajai daļai Jelgavas novada tūrisma objektu ir vērojams apmeklētāju skaita samazinājums.

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 3.1.10 Jelgavas valstspilsētas tūrisma objekti

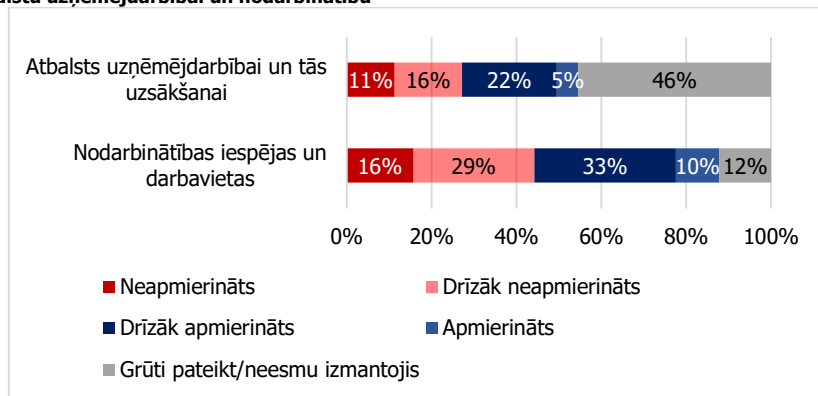

Attēls 3.1.11 Jelgavas novada tūrisma objekti

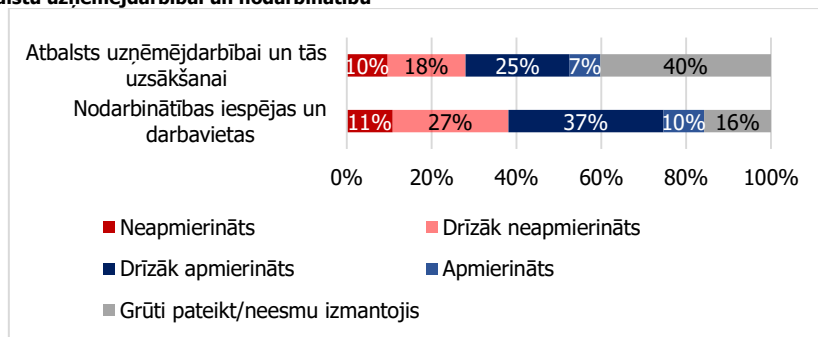
3.2 Aptaujas rezultāti

2021. gada septembrī veiktā Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada aptauja norāda, ka iedzīvotāju viedoklis uzņēmējdarbības atbalsta un nodarbinātības jautājumos ir identisks. Jautājumos par nodarbinātības iespējām pilsētā un atbalstu uzņēmējdarbībai un tās uzsākšanai pozitīvi noskaņoto iedzīvotāju skaits nedaudz pārsniedz negatīvi noskaņoto iedzīvotāju skaitu.

Attēls 3.2.1 Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātību

Attēls 3.2.2 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par atbalstu uzņēmējdarbībai un nodarbinātību

3.3 Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Darba vietas ir būtisks teritorijas pievilcības faktors, kas raksturo teritorijas ekonomisko aktivitāti un izaugsmi. Pašvaldība turpina iesākt darbu pilsētas infrastruktūras sakārtošanā un attīstībā, kā arī investoru piesaistē, sekmējot jaunu uzņēmumu ienākšanu un strādājošo skaita pieaugumu Jelgavas valstspilsētā.

Darba tirgus aktivitāti 2020. un 2021.gadā ietekmē Covid-19 vīrusa izplatības ierobežošanai noteikto pasākumu kopums, tā rezultātā palielinās bezdarba līmenis. Pēc desmit gadu stabila

krituma bezdarba līmenis Jelgavā 2020. gadā uzrādījis pieaugumu, sasniedzot 5%, taču starp republikas pilsētām tas bija trešais zemākais aiz Valmieras un Rīgas.

Jelgavas valstspilsēta ir industriāla pilsēta ar attīstītu apstrādes rūpniecību, kuras dominējošās nozares ir metālapstrāde, mašīnbūve, kokapstrāde, pārtikas ražošana, plastmasu pārstrāde. Pēdējos gados ekonomiskā aktivitāte apstrādes rūpniecībā strauji palielinājās, ko veicināja gan uzņēmēju spēja palielināt konkurētspēju, gan pieprasījuma dinamika lielākajos eksporta tirgos – ES un NVS valstīs, kā arī būvniecības sektorā. Neskatoties uz ieilgušo pandēmijas ietekmi, apstrādes rūpniecība turpina attīstīties. Dati liecina, ka Covid-19 izraisītā krīze gan Eiropas Savienībā, gan pārējos Latvijai un Jelgavas valstspilsētai svarīgos noieta tirgos apstrādes rūpniecības rādītājus ietekmēja diezgan minimāli.

Būtiskākie **Jelgavas valstspilsētas** ekonomiskie izaicinājumi saistīti ar nepieciešamību:

- (1) turpināt veicināt ražojošu uzņēmumu attīstību, investoru piesaisti un jaunu darba vietu izveidi, uzlabojot uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamo publisko infrastruktūru, tai skaitā pilsētas industriālajās teritorijās;
- (2) attīstīt Jelgavas valstspilsētas kā inovāciju un tehnoloģiju centra izaugsmes potenciālu;
- (3) turpināt attīstīt pilsētvidi un pakalpojumus tūristu piesaistei.

Lai veicinātu jaunu darba vietu radīšanu Jelgavas valstspilsētā, nepieciešams piesaistīt investorus, sevišķi tādās nozarēs kā apstrādes rūpniecība ar augstu pievienoto vērtību un attīstītām tehnoloģijām, līdz ar to jāveicina uzņēmēju sadarbība ar zinātniekiem, tai skaitā LLU, kā arī skolēnu iesaiste uzņēmējdarbībā - veidojot skolēnu firmas, izmantojot *Junior Achievement* piedāvātās iespējas.

Savukārt **Jelgavas novadā** nepieciešams:

- (1) izstrādāt platformu, lai popularizētu savas novada pieejamos resursus un bagātības investīciju piesaistei – lai uzņēmējiem būtu ērti, viegli apskatāmas brīvas teritorijas administratīvajā teritorijā uzņēmējdarbības īstenošanai, pieejamieresursi;
- (2) turpināt atbalstu vietējo produktu un pakalpojumu attīstībai;
- (3) mazināt vietējo cilvēku piesardzību attiecībā pret tehnoloģijām un veicināt tehnoloģiju lietošanu ikdienā; jauniešos radīt interesi studēt vides zinātnes;
- (4) stiprināt pašvaldības un uzņēmēju savstarpējo komunikāciju, lai pieņemtu savstarpēji vienotus lēmumus attiecībā uz uzņēmējdarbību;
- (5) izstrādāt vietējo uzņēmējdarbību atbalstošu publisko iepirkumu sistēmu.

Lai turpinātu tūrisma attīstību **Jelgavas valstspilsētā un novadā**, nepieciešams:

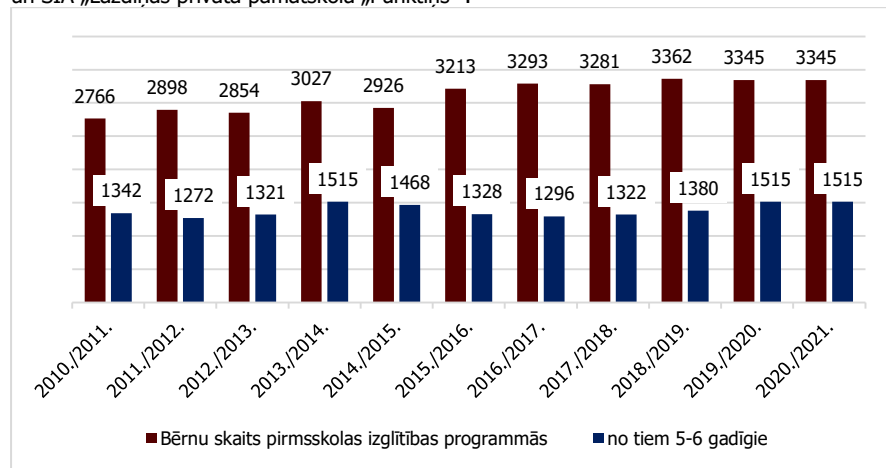
- (1) veicināt tūrisma galamērķa konkurētspēju un eksportspēju;
- (2) attīstīt galamērķu piedāvājumu arī ārpus administratīvajām pašvaldību teritorijām, sadarbojoties ar blakus esošajiem novadiem, veidojot klasterus;
- (3) izveidot konkrētu mediju komunikācijas plānu, koncentrējoties ne tikai uz vietējo auditoriju, bet arī uz ārvalstu ceļotājiem;
- (4) mērķtiecīgāk attīstīt nesezonas piedāvājumu, izveidojot kompleksos tūrisma piedāvājumus, ietverot pasākumus, ēdināšanas uzņēmējus un naktsmitnes; nepieciešams radīt piedāvājumu, kas aptvertu plašāku galamērķa teritoriju un piesaistītu ceļotājus palikt ilgāk;
- (5) attīstīt darījuma tūrisma piedāvājumu;
- (6) pilnveidot infrastruktūru gan autobraucējiem, gana arī velobraucējiem; izmantot pieejamos dabas resursus tūrismā, attīstot to infrastruktūru un mazinot negatīvu ietekmi uz vidi;
- (7) attīstīt muīzu piedāvājumu un padarīt to pieejamāku individuālajiem ceļotājiem, nodrošināt arī platformu uzņēmējdarbībai;
- (8) veicināt digitālo rīku izmantošana tūrisma objektu popularizēšanā – mobilās aplikācijas, QR kodi, audio gidi, apmeklētāju skaitītāji.

4. IZGLĪTĪBA

4.1 Nozares raksturojums

Pirmsskolas izglītība

Jelgavas valstspilsēta. Pirmsskolas izglītības programmas Jelgavas valstspilsētā īsteno 11 pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes un 9 privātās pirmsskolas izglītības iestādes, kā arī Jelgavas pamatskola "Valdeka", Jelgavas 4.sākumskola, Jelgavas Pārlielupes pamatskola un SIA „Lazdiņas privātā pamatskola „Punktiņš”.

Attēls 4.1.1 Bērnu skaits pirmsskolas izglītības programmās Jelgavas valstspilsētas izglītības iestādēs 2011.–2020.gadā

Avots: Jelgavas izglītības pārvalde

Jelgavas valstspilsētā bērnu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs ilgtermiņā, līdzīgi kā vidēji lielajās pilsētās, ir pieaudzis, kas saistāms ar pirmskrīzes laikā novēroto dzimstības pieaugumu. Lai gan laika posmā no 2011. gada Jelgavas valstspilsētā ir atvērtas trīs jaunas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes, pilsētā arī patlaban ir aktuāls pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamības jautājums. Kā alternatīvu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādei ģimenei ir iespēja izvēlēties pašvaldības līdzfinansētu privāto bērnu uzraudzības pakalpojumu vai privātu izglītības iestādi. Pēc 2021. gada augusta datiem, vecuma grupā līdz 3 gadiem – 808 bērni, vecuma grupā 3–5 gadi – 417 bērni. Vecuma grupā 5–7/8 gadi (obligātā sagatavošana pamatzglītības ieguves uzsākšanai) – 288 bērni, kas pirmsskolas izglītības programmu apgūst privātajās izglītības iestādēs vai skolu pirmsskolas grupās.

2022. gadā ekspluatācijā tiks nodota jauna pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāde 160 bērniem, taču nepieciešamība palielināt vietu skaitu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs saglabāsies. Pirmsskolas pieejamības veicināšanai ir izstrādāts projekts jaunas pirmsskolas izglītības iestādes būvniecībai. Tajā paredzētas 450 jaunas vietas.

Pozitīvi vērtējams tas, ka Jelgavas valstspilsētas pirmsskolas izglītības iestādēs tiek īstenota iekļaujoša pieeja bērniem ar atšķirīgām mācīšanās vajadzībām, kā arī ir nodrošināta

nepieciešamā infrastruktūra bērniem ar speciālām vajadzībām (redzes, valodas, kā arī somatiskajām un kustību problēmām).

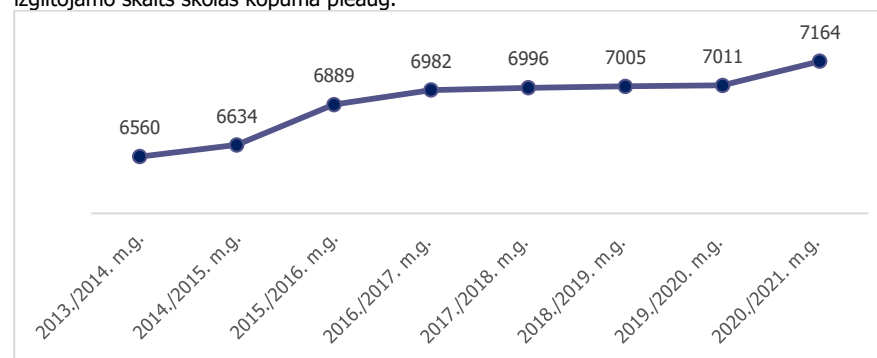
Jelgavas novads. Pirmsskolas izglītības programmas Jelgavas novadā īsteno sešas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes. Papildu tām novadā ir 12 izglītības iestādes ar pirmsskolas izglītības grupām.

Vispārējā izglītība

Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas valstspilsētas pašvaldība 2018. gadā izstrādāja Jelgavas pilsētas izglītības attīstības stratēģiju 2019.–2025. gadam (turpmāk – Stratēģija). Ievērojot Stratēģijā noteiktos mērķus, uzdevumus un apstiprināto Ilgtspējīga Jelgavas pilsētas skolu tīkla attīstības plānu, 2019. gadā optimizēts vispārējās izglītības iestāžu tīkls, tika izvērtēts izglītības programmu piedāvājums pamatskolās un vidusskolās, licencētas jaunas izglītības programmas un pieņemti lēmumi par statusa un nosaukuma maiņu Jelgavas 3. sākumskolai. Jelgavas Vakara (maiņu) vidusskola tika likvidēta un tās funkcijas, tiesības, saistības pārņēma Jelgavas Amatu vidusskola. Jelgavas 2. pamatskolu pievienoja Jelgavas 5. vidusskolai un Jelgavas 6. vidusskolai, to likvidējot ar 2019. gada 28. jūniju. Tika attīstīta izglītības infrastruktūra un mācību materiālā bāze, licencētas jaunas izglītības programmas.

2021. gada septembrī pilsētā kopumā ir 10 vispārējās pamatzglītības un vidējās izglītības iestādes: viena sākumskola, četras pamatskolas, divas valsts ģimnāzijas un trīs vidusskolas. 2 pamatzglītības iestādes (Jelgavas Pārlielupes pamatskola un Jelgavas 4. sākumskola) patlaban īsteno arī pirmsskolas izglītības programmas. 3 vispārējās izglītības iestādes īsteno pamatzglītības vai vidējās izglītības mazākumtautību programmas. 8 pamatzglītības un vidējās izglītības iestādes īsteno speciālās izglītības programmas, veicinot iekļaujošas izglītības pieejamību ikvienam izglītojamajam atbilstoši individuālajām vajadzībām. Speciālās izglītības programmas neīsteno tikai abas valsts ģimnāzijas.

Laika periodā no 2013./2014. mācību gada līdz 2021./2022. mācību gada 1. septembrim izglītojamo skaits skolās kopumā pieaug.

Attēls 4.1.2 Izglītojamo skaits vispārējās izglītības iestādēs

Avots: Jelgavas izglītības pārvalde

Kopš 2014./2015. mācību gada izglītību 1. klasē uzsāk apgūt vairāk kā 700 izglītojamie, nodrošinot stabilu izglītojamo skaitu pamatzglītībā. Vidējo izglītību jaunieši apgūst gan vispārējās vidējās izglītības iestādēs, gan profesionālajās vidusskolās. Atbilstoši

Esošās situācijas raksturojums

demogrāfiskās situācijas prognozei un, ja Jelgavas valstspilsēta piesaistīs jaunus ģimenes, tad mērens izglītojamo skaita pieaugums pilsētas skolās būs ilgākā laika periodā – līdz 2035. gadam.

Laika periodā no 2014./2015. mācību gada līdz 2020./2021. mācību gadam par 24,68% samazinās izglītojamo skaits, kuri pamatizglītību vai vidējo izglītību apgūst mazākumtautību valodā (krievu valodā).

Saskaņā ar Jelgavas pilsētas izglītības attīstības stratēģiju 2019.–2025. gadam sākumskolas vecuma bērnu skaits sākotnēji, līdz aptuveni 2030. gadam pieaugtu, galvenokārt, pateicoties nelielajam dzimstības pieaugumam 2013.–2018. gadā. Tad tas sāktu samazināties, jo pat pozitīvais migrācijas saldo nespētu kompensēt to, ka pašlaik un turpmākajos gados samazināsies fertīlā vecuma sievietu skaits un, attiecīgi, dzimušo skaits. Attiecīgi, ar vecumam atbilstošu laika nobīdi pamatskolas vecuma bērnu skaits turpinātu pieaugt aptuveni līdz 2035. gadam un tad sāktu samazināties. Vidusskolas vecuma jauniešu skaits laika posmā līdz 2038. gadam turpinātu pieaugt. Kopumā potenciālo izglītības iestāžu audzēkņu skaits būtiski nemainītos.

Lielākās pamatizglītības pakalpojumu sniedzējas ir Jelgavas 4. vidusskola (2020./2021. mācību gadā pamatskolas klasēs bija 1083 izglītojamie), Jelgavas 4. sākumskola (1001 izglītojamais), Jelgavas Tehnoloģiju vidusskola (880 izglītojamie) un Jelgavas Centra pamatskola (710 izglītojamie). Straujākais izglītojamo skaita pieaugums pamatskolas klasēs pēdējo trīs gadu laikā bija Jelgavas Tehnoloģiju vidusskolā (par 31,15%), Jelgavas Centra pamatskolā (par 17,94%), Jelgavas Pārlielupes pamatskolā (par 40,38%) un Jelgavas 5. vidusskolā (par 36,24%). Izglītojamo skaita pieaugumu ietekmēja arī skolu tīkla optimizācija. Vispārējās vidējās izglītības jomā lielākās pakalpojumu sniedzējas Jelgavas valstspilsētā ir Jelgavas Valsts ģimnāzija (2020./2021. mācību gadā vidusskolas klasēs bija 334 izglītojamie), Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija (237 izglītojamie), Jelgavas 4.vidusskola (182 izglītojamie) un Jelgavas Tehnoloģiju vidusskola (134 izglītojamie).

Jelgavas valstspilsētas skolās mācās izglītojamie, kuru dzīvesvieta deklarēta citās pašvaldībās. 2020./2021. mācību gadā pilsētas skolās mācās 912 izglītojamie no citām pašvaldībām. Vērojama tendence šim skaitam samazināties, taču samazinājums nav būtisks. Lielākā daļa deklarēti Jelgavas un Ozolnieku novadā. Lielākais izglītojamo skaits no citām pašvaldībām mācās Jelgavas 4. vidusskolā, Jelgavas Valsts ģimnāzijā un Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijā. Šāda tendence vērojama ilgtermiņā.

2020./2021. mācību gadā izglītības iestādes uzsāka īstenot jauno valsts pamatizglītības un vidējās izglītības standartu, trīs mācību gadu periodā nodrošinot pilnveidotā mācību satura īstenošanu no 1.–12. klasei. Pamatizglītības un vidējās izglītības standartā mācību satura apguves mērķi ir izvirzīti attiecīgi trīs gadu posmiem: 1.–3. klase, 4.–6. klase, 7.–9. klase un 10.–12. klase. Izglītības iestādes patstāvīgi var plānot ikdienas mācību darbu, lai sasniegtu mācību satura apguves mērķi, iespēju robežās pielāgojot saviem izglītojamiem atbilstošu mācību plānu katram posmam.

Jaunajā vidējās izglītības standartā mācību process ir veidots trīs mācību satura apguves līmeņos – vispārīgajā, optimālajā un augstākajā, lai izglītības iestāde uz sasniedzamo rezultātu pamata izstrādātu izglītības programmu, kas vidusskolēnam ļauj apgūt savām profesionālajām interesēm atbilstošu mācību saturu. Vidusskolu vadītāji sadarībā ar Jelgavas izglītības pārvaldes speciālistiem izstrādāja katras vidusskolas individuālo vidējās izglītības programmu, ievērojot sasniedzamo rezultātu. Jelgavas valstspilsētā jauniešiem vidējās izglītības posmā nodrošināta iespēja vidējās izglītības mācību saturu apgūt atbilstoši interesēm.

Jauno izglītības standartu īstenošanai nepieciešams pilnveidot izglītības vidi, nodrošinot pāreju no pasīvas mācīšanās un faktoloģiskā materiāla iegaumēšanas uz aktīvu izzināšanas procesu pedagoga vadībā, pašizpaušmes un jaunrades spēju attīstīšanu.

Neskatoties uz to, ka izglītībā katru gadu tiek investēti būtiski resursi, esošā izglītības infrastruktūra, mācību materiālais nodrošinājums tikai daļēji atbilst jaunā mācību satura īstenošanai. Jelgavas valstspilsētā pilnībā rekonstruēta, izveidojot atbilstošu mācību materiālo nodrošinājumu, ir Jelgavas Valsts ģimnāzija. Turpinās Jelgavas Tehnoloģiju vidusskolas pārbūvi un 2023. gadā pilsētā būs vēl viena pilnībā modernizēta vidusskola.

Lai visas izglītības iestādes zināšanu un prasmju apguvi sasaistītu ar reālo dzīvi un apkārtējo vidi, nepieciešamas attīstīt vidi, labiekārtot skolu teritorijas, izveidojot attīstošu, drošu vidi ārtelpu nodarbībām un attīstot sporta infrastruktūru.

Īstenojot kompetencēs balstītu mācību saturu, nepieciešami ieguldījumi izglītības infrastruktūrā, jāpilnveido fiziskā vide, sistemātiski jāpapildina mācību materiālais nodrošinājums, jāatjauno datortehnika un citas informācijas tehnoloģijas. Jāiegādājas datortehnikas bibliotēkas, nodrošinot pedagogus un izglītojamos ar individuālajiem portatīvajiem datoriem.

Mācību procesa kvalitatīvai īstenošanai un nepārtrauktībai visām izglītības iestādēm nepieciešams optiskā interneta pieslēgums. Pilsētas skolām optiskā interneta pieslēguma kvalitāte pakāpeniski tiek uzlabota. Pilsētas optiskajam tīklam 2021.gadā tika pieslēgta Jelgavas Valsts ģimnāzija, Jelgavas 5.vidusskola un Jelgavas Pārlielupes pamatskola. Turpmākajos gados arī citas skolas jāpieslēdz pilsētas optiskajam tīklam. Kvalitatīvs, drošs un ātrs interneta pieslēgums nepieciešams, lai nodrošinātu klātienē, daļēji attālinātu vai attālinātu mācību darbu.

Jelgavas valstspilsētas skolās 2020./2021. mācību gadā strādāja 715 pedagogi ar vidēji maksimālo kontakstundu skaitu (40 stundas nedēļā). Gandrīz visas skolas izjūt kvalificētu speciālistu trūkumu. Tas veicina pedagogu pārslodzi un profesionālo izdegšanu. Pedagogu pārslodzi veicina arī mācību darbs pandēmijas apstākļos. Pārslodzes un pandēmijas ietekmē notiek arī pedagogu paaudžu maiņa.

Sekmīgai pārmaiņu vadīšanai nepieciešams sistemātiski nodrošināt pedagogu profesionālās kompetences pilnveidi. Aktuālākie profesionālās pilnveides jautājumi ir digitālo prasmju paaugstināšana, mācību satura plānošana un īstenošana, komunikācijas prasmju paaugstināšana un stresa menedžments.

Jelgavas novads. Jelgavas novadā vispārējo izglītību nodrošina 10 pamatskolas un 6 vidusskolas – Kalnciema vidusskola, Elejas vidusskola, Ozolnieku vidusskola, Zajenieku komerciālā un amatniecības vidusskola, Staļģenes vidusskola (tālmācība), Neklātienē vidusskola.

Profesionālās ievirzes un interešu izglītība

Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas valstspilsētā ir 5 profesionālās ievirzes un interešu izglītības iestādes:

- Jelgavas bērnu un jauniešu centrs "Junda" (1199 izglītojamie 2020./2021. mācību gadā) piedāvā 57 veidu interešu izglītības nodarbības, piemēram, dejas, mūziku, mākslu, teātri, tehnoloģijas, dabas izziņu u.c.;
- Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skola (692) piedāvā sporta (minibastkebols, vieglatlētika, volejbols) izglītību profesionālās ievirzes grupā un interešu izglītības grupā;
- Jelgavas Specializētā peldēšanas skola (227)piedāvā apgūt peldēšanas sportu un hokeju profesionālās ievirzes grupā un interešu izglītības grupā;
- Jelgavas Ledus sporta skola (305) piedāvā apgūt daiļslidošanu un hokeju profesionālās ievirzes grupā un interešu izglītības grupā;

Esošās situācijas raksturojums

- Jelgavas Mākslas skola (325) piedāvā piecas ar mākslu saistītas interešu izglītības programmas, kā arī profesionālās ievirzes izglītību.

Novērota tendence pieaugt izglītojamo skaiam visās minētajās iestādēs salīdzinājumā ar 2013./2014. mācību gadu Lielākais izglītojamo skaits ir Jelgavas bērnu un jauniešu centrā "Junda" (1199), savukārt visstraujākais izglītojamo skaita pieaugums – Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skolā (94%). Papildu profesionālās ievirzes un interešu izglītības iestāžu darbām arī vispārējās izglītības iestādes nodrošina fakultatīvas nodarbības un interešu izglītības apguves iespējas.

Jelgavas novads. Jelgavas novadā ir 5 profesionālās ievirzes un interešu izglītības iestādes:

- Jelgavas novada Mūzikas un mākslas skola (5 mācību punkti);
- Salgales Mūzikas un mākslas skola;
- Ozolnieku Mūzikas skola;
- Jelgavas novada Sporta centrs;
- Ozolnieku sporta skola.

Izglītojamajiem Jelgavas novadā ir iespēja attīstīt prasmes un iemaņas interešu izglītības nodarbībās. Skolās darbojas 2018 interešu izglītības pulciņi. Daļa no STEM (zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika) jomas pulciņiem tiek finansēta no ESF projekta "Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai" 8.3.2.2/16/I/001 finansējuma – kopā 12 programmas. Projekta ietvaros tika papildināta izglītības iestāžu materiāli tehniskā bāze. 14 interešu izglītības programmas bērniem un jauniešiem līdz 18 gadu vecumam tika realizētas Jelgavas novada kultūras iestādēs.

Karjeras izglītība

Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas valstspilsētā pilnvērtīgai karjeras attīstības atbalsta nodrošināšanai 8 izglītības iestādēs strādā 9 pedagogi karjeras konsultanti – Jelgavas 4. sākumskolā, Jelgavas Tehnoloģiju vidusskolā, Jelgavas 4. vidusskolā, Jelgavas 5.vidusskolā, Jelgavas Pārlielupes pamatskolā, Jelgavas Valsts ģimnāzijā, Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijā un Jelgavas Tehnikumā. Kopš 2017. gada februāra Jelgavas valstspilsētā tiek īstenots Eiropas Sociālā fonda projekts "Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs". Projekta aktivitāšu īstenošanā iesaistītas 4 skolas – Jelgavas 4. vidusskola, Jelgavas Pārlielupes pamatskola, Jelgavas Valsts ģimnāzija un Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija. Projekta ietvaros šobrīd strādā 5 pedagogi karjeras konsultanti. Pedagogi karjeras konsultanti nodrošina izglītojamo individuālās un grupu karjeras konsultācijas, sniedz informatīvu un metodisku atbalstu izglītojamajiem, viņu vecākiem un pedagogiem, sadarbojas ar pedagogiem karjeras izglītības integrēšanai pilnveidotajā mācību saturā.

Jelgavas novads. Jelgavas novada 15 izglītības iestādēs strādā 10 speciālisti, no kuriem 4 ir pedagogi karjeras konsultanti. No 2020. gada septembra trīs speciālisti īsteno ES projektu Nr.8.3.5.0/16/I/001 "Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs". 2020. gada aprīlī izlases kārtā Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA) veica attālinātās projekta pārbaudes vizītes trijās no projekta skolām, kurās visās saņemti pozitīvi novērtēšanas slēdzieni, apliecinot, ka karjeras darbs tiek nodrošināts nepieciešamā apjomā un kvalitātē. Izglītojamajiem tiek piedāvāti karjeras izvēli sekmējoši pasākumi, tai skaitā ēnu diena, karjeras nedēļa, platforma www.profolio.lv (interaktīvi karjeras testi pašizpētei Lielupes projekta ietvaros), ZPD prezentācijas ar vietējo uzņēmēju iesaisti, nometne "Es daru dabu" Lielupes projektā, sarunas aplis par karjeru – līdz ar mācību tiešsaisti tika izveidotas jauns

formāts, kura laikā dažādi profesiju pārstāvji pastāsta par sevi, savu profesijas izvēli un pieredzi u.c. pasākumi.

Profesionālā izglītība

Profesionālo izglītības iestādes darbojas Jelgavas valstspilsētā. Jelgavas valstspilsētā darbojas pašvaldības un valsts dibinātas profesionālās izglītības iestādes: pašvaldības profesionālās izglītības iestāde „Jelgavas Amatu vidusskola”, Profesionālās izglītības kompetences centrs „Jelgavas Tehnikums” un Jelgavas Mūzikas vidusskola.

Balstoties uz nozaru attīstības tendencēm, laika periodā no 2007. līdz 2020. gadam mērķtiecīgi attīstīta Jelgavas Amatu vidusskolas un Profesionālās izglītības kompetences centra „Jelgavas Tehnikums” infrastruktūra, kas sekmējusi profesionālās izglītības prestiža paaugstināšanos. Taču Latvijas Kultūras ministrija, kā Jelgavas Mūzikas vidusskolas dibinātāja, nepietiekami investēja vidusskolas infrastruktūrā.

Pēdējo 5 gadu laikā pakāpeniski pieaudzis to jauniešu īpatsvars, kas turpina mācības profesionālās izglītības iestādēs. 2020./2021. mācību gadā, piemēram, Jelgavā proporcija starp vidējās izglītības ieguvi vidusskolās un profesionālās izglītības apguvi profesionālās izglītības iestādēs ir 56% pret 41%. Īstenojot mērķtiecīgu karjeras izglītības programmu, līdz 2027. gadam ir jāsasniedz attiecība 50% pret 50%.

Jelgavas Mūzikas vidusskolā var apgūt gan profesionālās izglītības, gan profesionālās ievirzes izglītības programmas mūzikas jomā. Profesionālajā izglītības programmā var apgūt taustiņinstrumentu spēli, stīgu instrumentu spēli, pūšaminstrumentu spēli, sitaminstrumentu spēli, diriģēšanu, vokālo mūziku, mūziku. Ievērojot darba tirgus pieprasījumu, vidusskola īsteno 16 licencētas un akreditētas profesionālās vidējās un 14 profesionālās ievirzes izglītības programmas. Jelgavas Mūzikas vidusskola sadarbojas ar Zemgales reģiona mūzikas skolām, organizējot konkursus, festivālus, metodiskās apspriedes, aicinot uz vidusskolas rīkotajām meistarklasēm, organizējot izbraukuma koncertus.

Izglītības pakalpojumu piedāvājums lielā mērā atbilst nozīmīgākajām uzņēmējdarbības nozarēm Jelgavas valstspilsētā, kas ir apstrādes rūpniecība (ietver metālapstrādi, mašīnbūvi, kokapstrādi, plastmasu pārstrādi un pārtikas ražošanu), būvniecība, transports un uzglabāšana, automobiļu remonts, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība.

Profesionālās izglītības iestādes uzsākušas īstenot darba vidē balstītu izglītības ieguvi, izveidojot ilgtermiņa sadarbību ar darba devējiem un nozaru profesionālajām asociācijām.

Jelgavas Amatu vidusskola un PIKC Jelgavas Tehnikums īsteno programmas nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveidei, lai laikus novērstu darbaspēka kvalifikācijas neatbilstību darba tirgus pieprasījumam, veicinātu strādājošo konkurētspēju un darba produktivitātes pieaugumu.

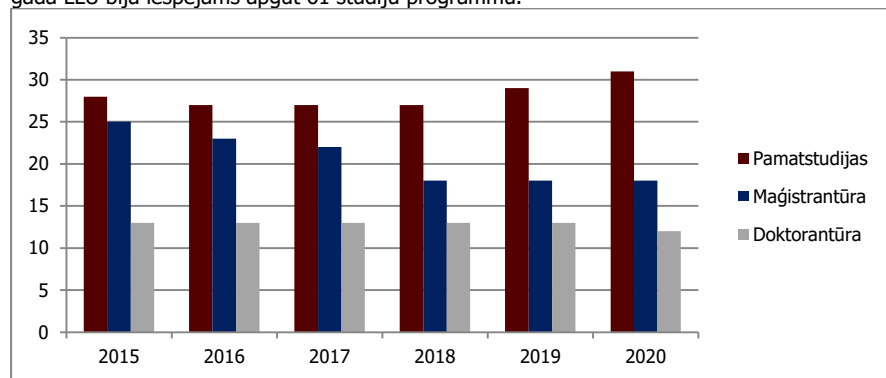
PIKC „Jelgavas Tehnikums” sniedz metodisko atbalstu visā Latvijas teritorijā divās izglītības nozarēs: informācijas tehnoloģijas un autotransports. Jelgavas Tehnikums sadarbojas ar citām Latvijas skolām modulārajās profesionālās izglītības programmās.

Abas profesionālās izglītības iestādes izglītības programmu īstenošanā sadarbojas ar LLU, bet sadarbība nav sistemātiska. Ilgtermiņā jāizveido sistemātiska sadarbība darba tirgus prasībām atbilstošu izglītības programmu izstrādē, mācību satura plānošanas, īstenošanas un pedagogu profesionālās pilnveides jautājumos, sekmējot profesionālās izglītības kvalitāti un jauniešu interesi par izglītības turpināšanu pēc profesionālās kvalifikācijas iegūšanas.

Profesionālās ievirzes izglītības programmas īsteno arī Jelgavas Mākslas skola, Jelgavas bērnu un jaunatnes sporta skola, Jelgavas specializētā peldēšanas skola un Jelgavas Ledus sporta skola. Jelgavas valstspilsētā jānodrošina iespēja apgūt vidējo profesionālo izglītību vizuālās un lietišķās mākslas programmās. Jānodrošina sporta infrastruktūras attīstība. Esošā sporta infrastruktūra neatbilst augsta līmeņa sporta treniņu procesam un neveicina augstu rezultātu sasniegšanu.

Augstākā izglītība

LLU nodrošina augstākās akadēmiskās un profesionālās izglītības ieguves iespējas lauksaimniecības, veterinārmedicīnas, pārtikas, inženierzinātņu, meža un sociālo zinātņu, informāciju tehnoloģiju un vides un būvzinātņu jomās. LLU ir unikāla Latvijā ar to, ka piedāvā iegūt augstāko izglītību lauksaimniecības, veterinārmedicīnas, pārtikas tehnoloģiju, meža un kokapstrādes, ainavu arhitektūras, hidrobūvju, kā arī atsevišķās mehānikas jomās. 2020. gadā LLU bija iespējams apgūt 61 studiju programmu.

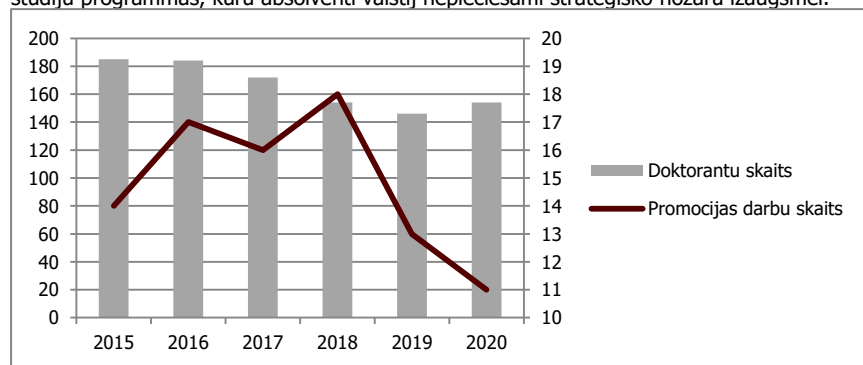

Attēls 4.1.3 Studiju programmu skaits, 2015.–2020. gads

Avots: LLU

2020. gadā LLU bija 3891 studenti, tai skaitā 79,4% pamatstudijās, 17% maģistra studijās un 3,6% doktorantūrā. Studiju kvalitātes paaugstināšanai un studentu piesaistei nepieciešamas investīcijas mācību materiālu izstrādei un pilnveidei, praktisko nodarbību nodrošināšanai, LLU ēku un dienesta viesnīcu stāvokļa uzlabošanai un apsaimniekošanai.

LLU doktorantu skaits 2020. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, samazinājies par 16,7%. Aizstāvēto promocijas darbu skaits ilgtermiņā ievērojami samazinājies. Demogrāfisko tendenču ietekmē studējošo skaits samazināsies arī turpmākajos gados. Līdz ar to var prognozēt, ka pieaugs konkurence augstskolu starpā. Turpmāk augstskolām būtu jāattīsta studiju programmas, kuru absolventi valstij nepieciešami stratēģisko nozaru izaugsmei.

Attēls 4.1.4 Doktorantu un promocijas darbu skaits LLU, 2015.–2020. gads

Avots: LLU

Pieaugušo izglītība

Pieaugušo izglītība ir izglītības sistēmas sastāvdaļa, kuras saturu nosaka visas valsts un reģionu attīstības vajadzības, iedzīvotāju sastāva īpatnības, to spējas un intereses. Pamatojoties uz Eiropas Komisijas izstrādāto "Eiropas prasmju programmu ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai" (2020), pieaugušo izglītība ietver ne tikai cilvēkresursu sagatavošanu darba tirgum, bet arī prasmes visam mūžam par tādiem jautājumiem, kā plašsaziņas līdzekļu lietotprasme, pilsoniskā kompetence, finanšpratība, vides pratība un veselībpratība.

Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas valstspilsētā ieguldījumu pieaugušo izglītības jomā sniedz gan profesionālās izglītības iestādes, gan LLU un pašvaldības pieaugušo izglītības iestāde "Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs" (ZRKAC).

ZRKAC darbības mērķis ir nodrošināt Jelgavas valstspilsētas un Zemgales reģiona iedzīvotāju vajadzībām atbilstošu kvalitatīvu mūžizglītības piedāvājumu, centrs piedāvā plaša spektra izglītības pakalpojumus visu paaudžu un sociālo grupu iedzīvotājiem. 2021. gadā ZRKAC piedāvājumā ir 405 kursu programmas, kuras var apgūt gan mācoties klātienē, gan attālināti. Uzņēmējdarbības veicināšanai ZRKAC veido atbalsta sistēmu uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai, organizē sadarbības tīklu veidošanu uzņēmējdarbības vidē Jelgavas valstspilsētā un Zemgales reģionā, sekmē sasaisti starp izglītību, pētniecību un uzņēmējdarbību, veicot informācijas un zināšanu pārnesi.

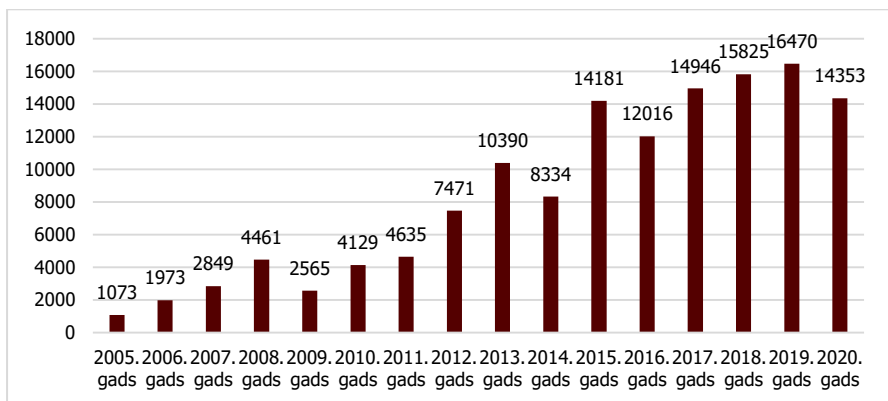
Laī veidotu specializētu izglītības piedāvājumu metālapstrādes nozares attīstībai un popularizēšanai, sagatavotu speciālistu mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecībai un nodrošinātu nozares speciālistu profesionālo izaugsmi, ZRKAC ir izveidots mūsdienīgs Metālapstrādes mācību parks ar ciparu programmēšanas darbgaldiem, metināšanas bāzi un datorgrafikas programmu nodrošinājumu. 2020. gada janvārī tas tika paplašināts ar jaunu Lokšņapstrādes cehu, kas aprīkots ar modernām augsta līmeņa metālapstrādes iekārtām, sniedzot papildus iespējas nozares uzņēmumu darbinieku tālākizglītībai, kā arī Jelgavas Amatu vidusskolas audzēkņu kompetenču pilnveidei šādās programmās: "Lokšņapstrāde–lāzergriešana", "Lokšņapstrāde–CNC loksnes locīšana", "Lokšņapstrāde–materiālu noliktava ar automatisko vadības sistēmu", "Robotizēta plazmas griešana", "Robotizēta MAG metināšana".

Pilnvērtīgai informācijas aprītei un mērķtiecīgam metodiskajam atbalstam pilsētas un novada pedagogiem ir izveidota vienota metodiski informatīvā platforma, kas nodrošina daudzpusīgu, aktuālu pedagogu tālākizglītības kursu un profesionālās pilnveides pasākumu piedāvājumu, Metodiskās bibliotēkas pakalpojumus, mācību materiālu digitālo krātuvi "Metodiskie dārgumi" (<https://www.metodiskiedargumi.lv/>) un citus pakalpojumus.

Izglītības pieejamības nodrošināšanai bezdarbniekiem un darba meklētājiem, ZRKAC sadarbībā ar NVA īsteno izglītības programmas bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai. Bezdarbniekiem tiek piedāvāta iesaiste formālās un neformālās izglītības programmu apguvē. Jelgava ir pirmā pilsēta Latvijā, kas nodrošina pašvaldības Karjeras konsultanta bezmaksas pakalpojumu pieejamību ikvienam iedzīvotājam, kas ir vērsis ņemams atbalsts tālākizglītības izvēles veikšanai un motivācijas stiprināšanai.

Ir daudz paveikts mūžizglītības kultūras attīstībā un tās praktiskā ieviešanā jau no pirmsskolas, piedāvājot pašvaldības Mērķprogrammas, kas iespējami agri rosina bērnu interesi par dabaszinībām, attīsta pētnieciskās prasmes un veido pamatu karjeras izglītībai, tai skaitā "FasTrackKids"; "Mācies eksperimentējot", "Miniphanomēta" un "STEM Junioriem". Savukārt vidusskolēniem papildu formālajai izglītībai ir iespēja piedalīties profesionālās pilnveides Mērķprogrammās: "Microsoft IT Academia", "CNC manuālā programmēšana jauniešiem", "MAG metināšanas pamati jauniešiem", "Jaunie līderi".

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 4.1.5 ZRKAC pasākumu dalībnieku skaita dinamika 2005 –2020. gads

Avots: ZRKAC

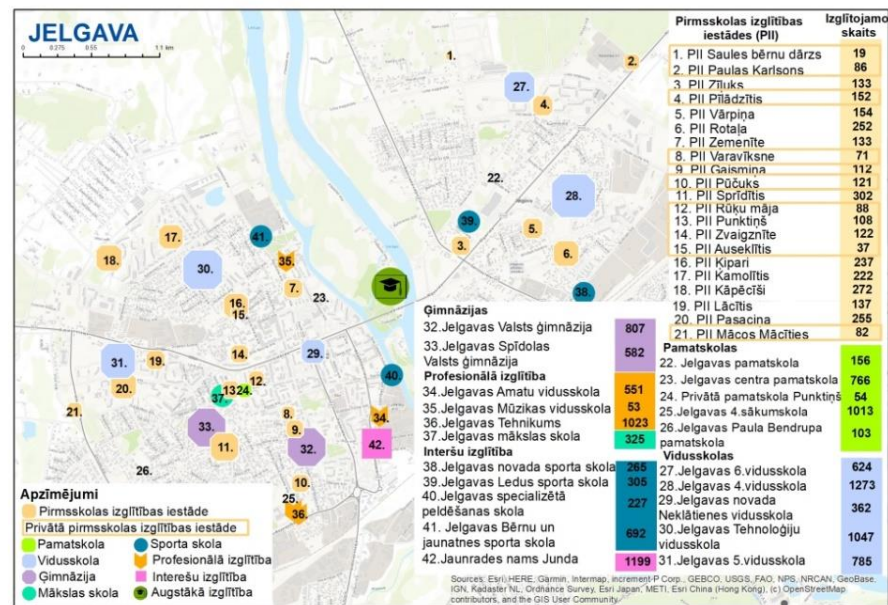
Jelgavas novads. Mūžizglītības nozarē 2020. gadā uzmanība veltīta kompetencēm un prasmēm, kas tieši saistītas ar personu nodarbinātības spēju veicināšanā, piemēram, Vircavas, Kalnciema, Svētes, Sesavas un Vilces pagastos organizēta angļu valodas apmācība. Lai veicinātu novada pieaugušo kapacitātes un resursu mobilizāciju krīzes apstākļos, sadarbībā ar Valsts bērna tiesību aizsardzības inspekciju, kā arī profesionālu izaugsmes treneri, pandēmijas sākuma periodā radīti divi video materiāli – “Par psiholoģisko klimatu ģimenē un bērnu motivāciju” (paredzēts vecākiem ar bērniem skolas vecumā), kā arī “Par domāšanas stratēģiju krīzes pārvarēšanā” (vērst uz personām, kas zaudējušas darbu pandēmijas dēļ).

2020. gadā Jelgavas novada iedzīvotājiem bija iespēja iesaistīties praktiskās nodarbībās zīda apgleznošanā, skalu grozu pišanā, pastalu darināšana, pērļu kroņu darināšanas meistarklasēs, kā arī citās mācību aktivitātēs. Tika organizētas apmācības šūšanā (turpinājums 2019. gadā iesāktajām) un angļu valodas kursi ar profesionālo ievirzi pedagoģijā.

Attālinātā apmācību formātā 2020. gadā organizēts mācību cikls 12 nodarbību apjomā uzņēmējiem mārketingā sadarbībā ar SIA “Mārketinga akadēmija”.

Aktivitātes tiek saistītas ar darba iespēju uzlabošanu un veicināšanu, mūžizglītības piedāvājums ir vērst uz iedzīvotāju kompetenču un talantu attīstību, kā arī sniedz pamatu tālākai profesionālai pilnveidei.

Kopumā mūžizglītībā saskaņā ar pasākumu plānu īstenoti 136 pasākumi, iesaistot 1847 dalībniekus. Līdz ar to vienas aktivitātes vidējais apmeklētāju skaits ir 13,5, un ir vērojams vidējā rādītāja kāpums pret iepriekšējo gadu, kur tas bija 12,1 (228 pasākumi, 2 760 dalībnieki). Šis rādītājs dažās apmācību jomās (praktiskajās ar individuālu darbu, kā arī valodu kursus) tuvojas praktiski apmācāmās grupas limitiem.

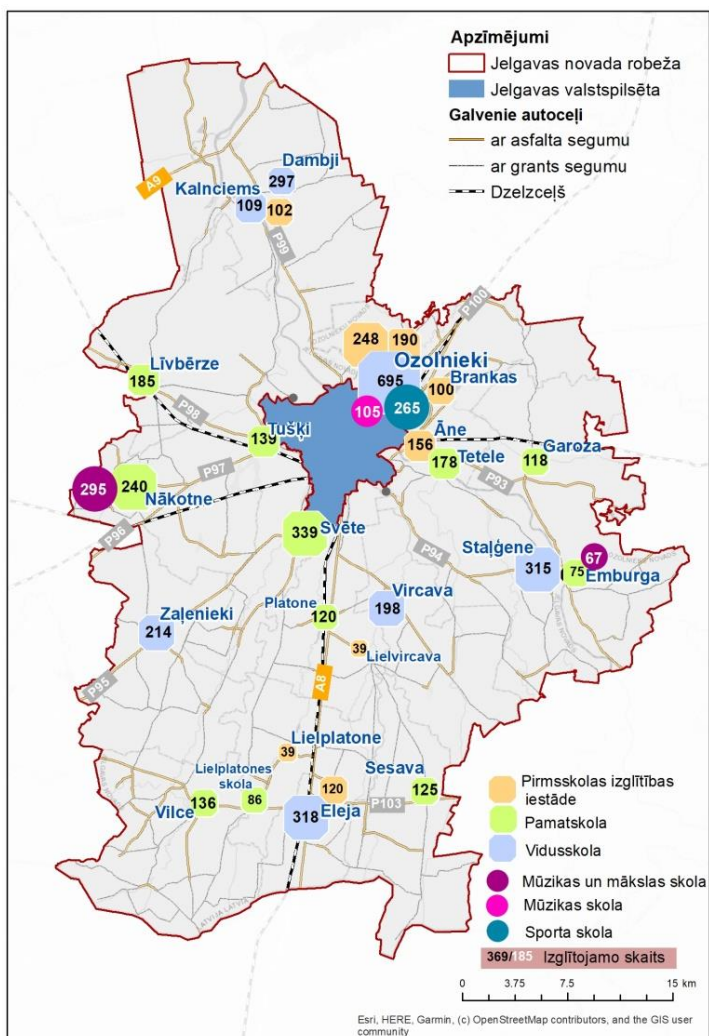

Attēls 4.1.6 Jelgavas valstspilsētas izglītības iestāžu izvietojums Jelgavas pilsētā

Avots: Jelgavas izglītības pārvalde

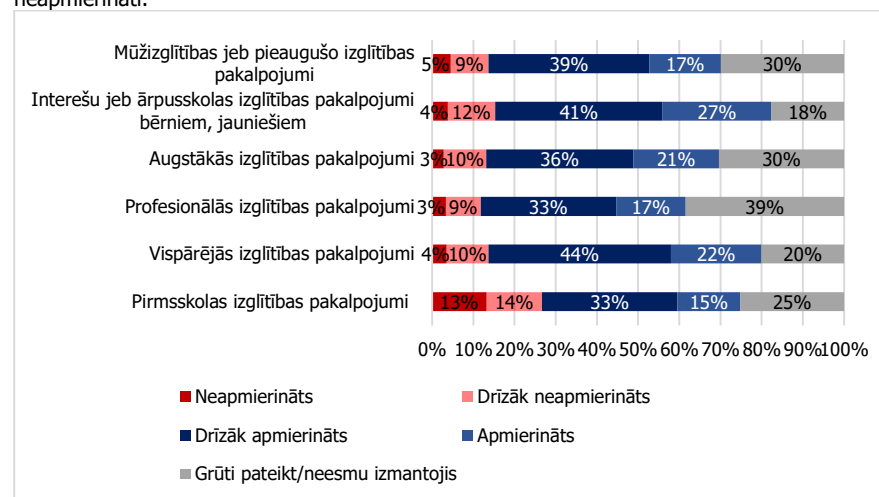
Esošās situācijas raksturojums

Attēls 4.1.7 Jelgavas novada izglītības iestāžu izvietojums Jelgavas novadā
Avots: Jelgavas novada izglītības pārvalde

4.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktā aptauja norāda, ka ar mūžizglītības jeb pieaugušo izglītības pakalpojumiem apmierināti ir 17% aptaujātie **Jelgavas valstspilsētas** iedzīvotāji, drīzāk apmierināti 39%, savukārt 14% drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar interešu jeb ārpuskolas izglītības pakalpojumiem bērniem, jauniešiem apmierināti ir 27%, drīzāk apmierināti 41%, bet drīzāk neapmierināti vai neapmierināti ir 16%. Ar augstākās izglītības pakalpojumiem apmierināti ir 21%, drīzāk apmierināti ir 36%, drīzāk neapmierināti vai neapmierināti 13%. 17% ir apmierināti ar profesionālās izglītības pakalpojumiem, drīzāk apmierināti ir 33%, savukārt 12% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Jāuzsver, ka būtisks īpatsvars (40%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, profesionālās izglītības pakalpojumi nav izmantoti. Ar vispārējās izglītības pakalpojumiem ir apmierināti 22%, drīzāk apmierināti 44%, savukārt 14% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar pirmsskolas izglītības pakalpojumiem apmierināti ir 15%, drīzāk apmierināti – 33%, savukārt 27% no respondentiem ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

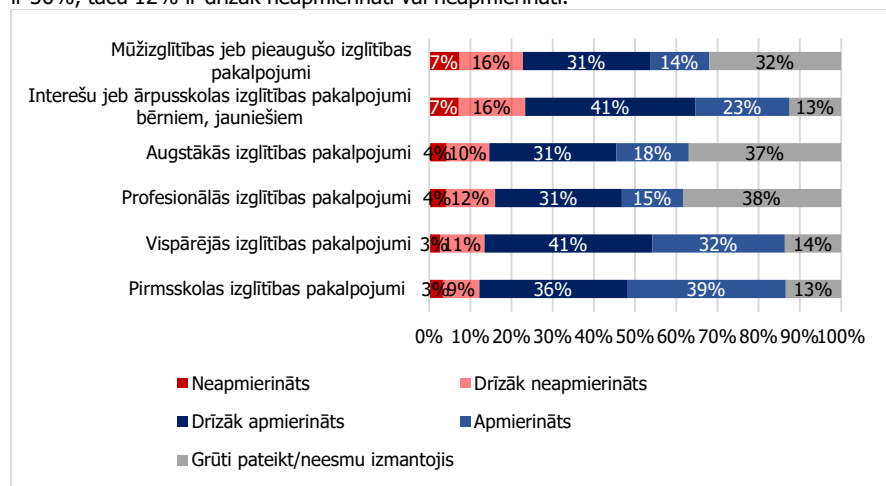

Attēls 4.1.8 Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par izglītības pakalpojumiem (n=706)

Jelgavas novadā ar mūžizglītības jeb pieaugušo izglītības pakalpojumiem ir apmierināti 14% aptaujāto iedzīvotāju, 31% ir drīzāk apmierināti, savukārt 23% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. 23% ir apmierināti ar interešu jeb ārpuskolas, izglītības pakalpojumiem bērniem, jauniešiem, 41% ir drīzāk apmierināti, drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar augstākās izglītības pakalpojumiem apmierināti ir 18%, 31% drīzāk apmierināti, bet 14% drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Jāuzsver, ka būtisks īpatsvars (37%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka augstākās izglītības pakalpojumi nav izmantoti. Ar profesionālās izglītības pakalpojumu apmierināti 15%, drīzāk apmierināti 31%, savukārt 16% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Būtisks īpatsvars (38%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka augstākās izglītības pakalpojumi nav izmantoti. Ar vispārējās izglītības pakalpojumiem apmierināti 32%, drīzāk apmierināti ir 41%, savukārt 14% ir drīzāk neapmierināti vai

Esošās situācijas raksturojums

neapmierināti. Ar pirmsskolas izglītības pakalpojumiem apmierināti ir 39%, drīzāk apmierināti ir 36%, taču 12% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 4.1.9 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par izglītības pakalpojumiem (n=425)

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji visbiežāk vēlētos šādus uzlabojumus izglītības jomā:

- o bērnu un jauniešu interešu izglītības piedāvājuma paplašināšanu – mūzikas, mākslas pulciņi lauku teritorijās, cenas pieejamības veicināšanu;
- o lielāku pašvaldības atbalstu izglītībai;
- o novada gadījumā – arī finansiālo atbalstu centīgākajiem skolēniem.

4.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Pēdējās desmitgades laikā Jelgavas valstspilsētā ir vērojams pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērnu skaita pieaugums, vienlaikus samazinās pamatskolas un vidusskolas vecuma bērnu un jauniešu skaits. Turpmāk var prognozēt pakāpenisku pieprasījuma samazinājumu pēc pirmsskolas izglītības pakalpojumiem, bet pieprasījums pēc sākumskolas izglītības pakalpojumiem nedaudz pieaugs, bet tālākā nākotnē (atkarībā no scenārija – no 2033. vai 2038. gada) atkal nedaudz samazināsies. Pieprasījums pēc pamatskolas izglītības pakalpojumiem turpmākajā desmitgadē pieaugs. Tālākā nākotnē pieprasījums vai nu stabilizēsies (ja Jelgava sekmīgi piesaistīs jaunus iedzīvotājus) vai samazināsies.

Pieprasījums pēc vidējās izglītības pakalpojumiem, visdrīzāk, pieaugs. Ja Jelgavas valstspilsēta veiksmīgi piesaistīs jaunus iedzīvotājus, turpmākajā desmitgadē pieprasījums pēc vidējās izglītības būs aptuveni par 20–25% lielāks, nekā patlaban.

Jelgavas novadā nākotnē sagaidāma izglītojamo skaita samazināšanās. Tāpēc novada gadījumā saskaņota izglītības iestāžu optimizācijas, attīstības un programmu nodrošinājuma īstenošana ir būtiska.

Nozīmīgākie nepieciešamie ieguldījumi izglītības iestādēs ir:

- (1) stabila, ātrdarbīga interneta nodrošinājums – īpaši aktuāls novada teritorijā;
- (2) tehnoloģiju nodrošinājums mācību procesam;
- (3) ergonomisko mēbeļu iegāde;
- (4) āra klašu iekārtošana;
- (5) STEM pulciņu darba nodrošināšana;
- (6) pedagogu un skolēnu dalība starptautiskos izglītojošos un pieredzes apmaiņas projektos.

Jelgavas valstspilsētā un novadā sekmīgi tiek īstenoti karjeras un interešu izglītības pasākumi, tiek piedāvāti pieaugušo izglītības pasākumi. Iedzīvotāju līdzdalība un interese liecina, ka pieaugušo izglītības pakalpojumi ir pieprasīti un, lai nodrošinātu to maksimālu pieejamību ikvienam Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotājam, jāturpina attīstīt ilgtspējīgu piekļuves nodrošināšanas sistēmu, risinot jautājumus saistībā ar transportu, mācību veidu, mācību izmaksām un citiem šķēršļiem, kas traucē turpināt izglītību. Nozīmīgākais pakalpojuma sniedzējs reģionā ir ZRKAC.

Darba tirgū strauji aug pieprasījums pēc augsti kvalificēta darba spēka, it īpaši IT jomā, tāpēc ir nepieciešama digitālās platformas izveide ar augsta līmeņa informācijas tehnoloģijām, kas dotu iespēju jaunu digitālo prasmju attīstīšanai IT speciālistiem, veicinātu darba tirgum nepieciešamo prasmju apguvi ikvienam interesentam un palielinātu pilsētas konkurētspēju, piesaistot IT jomas speciālistus un darbinieku kompetenču pilnveidi nākotnes digitālajam darbam.

5. KULTŪRA

5.1. Nozares raksturojums

Kultūras organizācijas, to pakalpojumi un iedzīvotāju līdzdalība

Jelgavas valstspilsētas kultūras resursi ir vēsturiskais, mākslinieciskais un industriālais mantojums, kas atspoguļo arhitektūras, pilsētas ainavas un vēstures pieminekļu vērtības, festivālu, rituālu vai stāstu tradīcijas, kā arī amatieru kultūras aktivitātes. Kultūras resursi ir arī prasmju daudzveidība un kvalitāte skatuves un vizuālajās mākslās un radošajās industrijās. Jelgavas valstspilsētas kultūrtelpa – latviešu valoda, vide, materiālā un nemateriālā kultūra, sociālā atmiņa un dzīvesveids – sekmē nacionālās identitātes nostiprināšanu un uztur piederības sajūtu Latvijai. Jelgavas valstspilsēta – pilsēta, kur ikvienam pieejama kultūras norišu daudzveidība, tiek piedāvāts plašs un kvalitatīvs kultūras pasākumu un notikumu klāsts.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Kultūra" veic kultūras dzīves plānošanu un organizēšanu, atbild par nemateriālā kultūras mantojuma apzināšanu, saglabāšanu un kultūras infrastruktūras uzturēšanu un attīstību Jelgavas pilsētā, īsteno pašvaldības kompetenci kultūras darba organizācijā, tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanā, tautas mākslas jaunrades attīstībā un kultūras politikas realizācijā saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, Jelgavas valstspilsētas domes lēmumiem un uz Domes apstiprināta nolikuma pamata. Iestādes pārziņā ir 39 mākslinieciskie kolektīvi ar 1529 dalībniekiem.

2021. gadā iestādes pārvaldījumā ir vairākas struktūrvienības, tai skaitā Jelgavas valstspilsētas kultūras nams, kultūras nams "Rota", deju centrs "Čukurfabrika", brīvdabas koncertzāle "Mītava", brīvdabas estrāde Uzvaras parkā un ēka Jāņa Čakstes bulvārī 17. Iestādes darbinieku komandu veido iestādes pamatdarbības, administrācijas, attīstības plānošanas un projektu vadības, saimniecības un atsevišķi, struktūrvienību – deju centra un brīvdabas koncertzāles vadītāji un to pakļautībā esošie darbinieki.

Kultūras nama telpas mēģinājumiem izmanto aptuveni 30 amatiermākslas un divi profesionālie kolektīvi, Jelgavas kamerorķestris un Jelgavas bigbends. Deju kolektīvu mēģinājumu organizēšana notiek arī citu pašvaldības iestāžu telpās, piemēram, Jelgavas 4. sākumskolā, Jelgavas Centra pamatskolā un citās, lai netiktu traucēta teātru, koncertu un kino apmeklēšana.

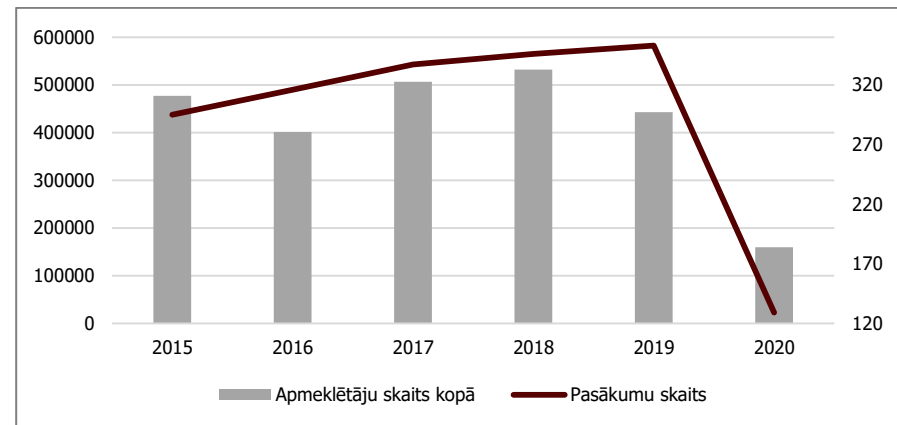
Kultūras pasākumu norisi iekšējās nodrošina brīvdabas koncertzāle "Mītava", kultūras nams "Rota", mazāk deju centrs "Čukurfabrika", savukārt Jelgavas valstspilsētas pilsētvidē kultūras pasākumi pārsvarā tiek organizēti Hercoga Jēkaba laukumā, Uzvaras parkā, arī brīvdabas koncertzāles "Mītava" atrašanās vietā – Pasta salā, Aviācijas un Rūpniecības ielas krustojumā, skvērā aiz Kultūras nama. Pārskatot kultūras pasākumus, kas organizēti iekšējās laika posmā no 2017. līdz 2020. gadam, var secināt, ka no kopējā pasākuma skaita salīdzinoši mazāk pasākumu ir bērnu un jauniešu auditorijai.

Apvienotajā **Jelgavas novadā** kopumā ir 16 kultūras/tautas nami, kuru galvenais uzdevums ir kultūras dzīves veicināšana katrā pagastā (kopumā ir 17 pagasti), aktivizējot darbību kultūras namos. 2020. gadā tajos darbojās 112 mākslinieciskie kolektīvi ar kopējo dalībnieku skaitu 1635. Jaunveidotajā Jelgavas novadā kopumā ir 25 publiskās bibliotēkas un divi ārējās apkalpošanas punkti.

Kultūras pasākumu apmeklējums

Kultūras pasākumu piedāvājums **Jelgavas valstspilsētā** ir plašs un daudzveidīgs. 2020. gadā saistībā ar pasākumu ierobežojumiem kopumā organizēti 129 pasākumi (2019. gadā – 353), kurus apmeklēja 159 678 apmeklētāji (2019. gadā – 442 454, 2018. gadā – 531 719). Salīdzinot ar 2019. gadu, pasākumu skaits 2020. gadā samazinājies par 63,46 %, bet kopējais apmeklētāju skaits ir samazinājies par 63,91%.

280 pasākumi ir vidējais pasākumu skaits 11 gadu laika periodā. Jelgavas valstspilsētas kultūras pasākumu programma ir veidota ar mērķi nodrošināt vismaz reizi nedēļā apmeklēt kvalitatīvu satura vietējās un reģionālās nozīmes kultūras pasākumus un vismaz reizi divās nedēļās – nodrošināt iespēju apmeklēt kvalitatīvu nacionālā mēroga pasākumu.

Attēls 5.1.1 Kultūras pasākumu apmeklētāju un pasākumu skaits Jelgavas valstspilsētā, 2015.–2020. gads

Avots: JPPI "Kultūra"

Populārākie un apmeklētākie ir Jelgavas valstspilsētas festivāli, masu kultūras pasākumi, kas piesaista ne vien vietējo tūristu, bet arī ārvalstu tūristu uzmanību un ir kļuvuši par pilsētas kultūrtūrisma simboliem. Latvijas valsts simtgades norises 2018. gadā un Jelgavas pilsētas 750-gades svinību pasākumi 2015. gadā ir īpaši veicinājuši apmeklētības rādītājus.

Esošās situācijas raksturojums

Tabula 5.1.1 Apmeklētākie pasākumi Jelgavā, 2015.–2020. gads

Apmeklētākie pasākumi Jelgavas valstspilsētā	Apmeklētāju skaits					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Starptautiskais ledus skulptūru festivāls Jelgavā	46000	50016	85527	85627	64959	43426
Lieldienu pastaiga Jelgavas pils parkā	2300	1500	5000	5000	5000	0
Latvijas Stādu dienas Jelgavā	15000	15500	15600	16000	16000	0
Jelgavas pilsētas svētki	142160*	26458	102650	93600	60000	0
Starptautiskais Smilšu skulptūru festivāls Jelgavā	51383	39260	40583	41420	39433	57752
Vispārējie Latvijas Piena, Maizes un Medus svētki Jelgavā, Piena paku laivu regate	32000	30000	31000	32500	32500	11500
18. novembra svētku programma	29848	18000	28850	44428	38000	0
Metāla svētki	11000	16000	6000	7000	6800	5000
Kopā:	329691	196734	315210	325575	262692	117678

Avots: JPPI "Kultūra"

Jelgavas novada pagastu kultūras namu darbības mērķis ir sekmēt kultūras procesu attīstību, nodrošinot iedzīvotājiem daudzveidīgu, plašu un kvalitatīvu kultūras aktivitāšu piedāvājumu. Kultūras nami organizē valsts un tradicionālos svētkus, koncertus, izrādes, pasākumus, izstādes.

Jaunveidotajā **Jelgavas novadā** kultūras pasākumu skaits līdz 2019. gadam ir bijis ar nelielu augšupejošu tendenci, bet krass samazinājums bija 2020. gadā epidemioloģisko ierobežojumu dēļ. Apmeklētāju skaits pa gadiem ir bijis mainīgs, vislielāko apmeklējumu sasniedzot 2018. gadā, bet vismazāko – 2020. gadā.

Tabula 5.1.2 Kultūras pasākumu apmeklētāju un pasākumu skaits Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Apmeklētāju skaits	68 918	62 606	57 069	72 175	64 099	17 699
Pasākumu skaits	582	584	647	678	664	261

Avots: JPPI "Kultūra"

2020. gads kultūras jomā bija izaicinājumiem pilns. Pamatojoties uz ārkārtas stāvokli, laika posmā no 2020. gada 12. marta līdz 9. jūnijam, kā arī saskaņā ar Covid-19 izplatības ierobežošanas nosacījumiem, visi plānotie pasākumi un aktivitātes (izņemot izstādes) tika atcelti līdz 30. augustam. Lai uzrunātu iedzīvotājus, tradicionālo svētku laikā tika meklētas jaunas pasākumu formas un veidoli, piemēram, par godu Baltā galdauta svētkiem tika izveidots video sveiciens un publicēts Jelgavas novada sociālajos tīklos, Līgo noskaņu radīšanai iedzīvotāji tika priecēti ar 20 minūšu muzikālo sveicienu katrā pagastā, kā arī tika vadīta tiešsaistes vainagu pišanas meistarklase.

Nozīmīgākie pasākumi Jelgavas novadā 2020. gadā: Ziemassvētku kauju 103.gada atceres pasākums, Tautas deju kolektīvu sadancis "Ziemas sadancis", Vasaras saulgriežu ieskandināšana – muzikālie sveiceni 13 pagastos; Aspazijas literārās prēmijas pasniegšanas pasākums; Grāmatu svētki "Grāmata vieno paaudzes"; Pagastu izgaismošana par godu Latvijas valsts Neatkarības gada dienai.

Bibliotēkas un to pakalpojumi

Jelgavas valstspilsētā bibliotēkās pakalpojumus sniedz JPPI Jelgavas pilsētas bibliotēka (JPB) un tās trīs filiāles, 13 izglītības iestāžu bibliotēkas, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības pieaugušo izglītības iestādes "Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs" Metodiskā bibliotēka, Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Jelgavas filiāle, kā arī LLU Fundamentālā bibliotēka. Nozīmīgu lomu Jelgavas valstspilsētas kultūrvides veidošanā un pakalpojumu sniegšanā dažādām iedzīvotāju grupām ieņem Jelgavas pilsētas bibliotēka, kas ir pilsētas pašvaldības kultūras, izglītības un informācijas iestāde, Zemgales reģiona lielākā publiskā bibliotēka. 2016. gadā JPB ir akreditēta kā reģiona galvenā bibliotēka, kura veic Jelgavas novada 22 pagastu bibliotēku un Ozolnieku novada četru bibliotēku darba koordināciju un metodisko vadību, Zemgales novada starpbibliotēku abonementa centra funkcijas. Publisko bibliotēku tīklu pilsētā veido četras ēkas – JPB (Akadēmijas iela 26, Jelgava) un tās trīs filiāles – Miezītes bibliotēka (Dobeles šos. 100A, Jelgava), Pārlielupes bibliotēka (Loka maģistrāle 17, Jelgava) un bērnu un jauniešu bibliotēka "Zinītis" (Zemgales prospekts 7, Jelgava). Bibliotēkas piedāvā apmeklētājiem grāmatas, audiovizuālos materiālus, preses izdevumus, elektroniskās datubāzes, tai skaitā e-grāmatas lasīšanai ārpus bibliotēkas, bezmaksas internetu, bezvadu internetu u.c. pakalpojumus.

2019. gada rādītāji, salīdzinot ar 2018. gadu, uzrāda pozitīvu tendenci, bet 2020. gada darba rādītāji salīdzinājumā ar 2019. gadu liecina, ka Jelgavas valstspilsētas bibliotēkās ir samazinājies lietotāju skaits (–11 %), apmeklējums klātienē (–24 %) un izsniegums (–16 %). Palielinājies virtuālo apmeklējumu skaits (+6.6 %), jo Covid-19 apstākļos bibliotēku darbs daļēji pārcēlies uz virtuālo vidi un tika sniegti attālinātie pakalpojumi. Vienīgā Jelgavas valstspilsētas bibliotēka, kuras rādītāji ir paaugstinājušies, ir Miezītes bibliotēka.

Esošās situācijas raksturojums

JPB nodrošina informācijas pieejamību Jelgavas valstspilsētas, Jelgavas novada pašvaldību un skolu bibliotēku kopkatalogā "Alise", uzturot un veidojot divas datubāzes: elektronisko katalogu un Jelgavas novadpētniecības datubāzi. Saskaņā ar JPB mājas lapā norādīto informāciju apmeklētājiem ir pieejami datori, e-grāmatu lasītājs, īpašas palielināšanas ierīces teksta lasīšanai un citi pakalpojumi, kas ļauj bibliotēkām paplašināt savu lomu, kļūstot par nozīmīgiem sabiedriskiem un kultūras centriem. Tāpat bibliotēka veic arī novadpētniecības darbu. 2020. gadā JPB svinēja savu simtgadi.

Šobrīd **Jelgavas novadā** iedzīvotāju informatīvo apkalpošanu veic 26 bibliotēkas (22 bibliotēkas bijušajā Jelgavas novadā un 4 Ozolnieku novadā). Visas bibliotēkas ir akreditētas Bibliotēku likumā noteiktajā kārtībā.

Pēdējos gados bijušā Jelgavas novada 22 publiskajās bibliotēkās pakalpojumus ir izmantojuši ap 30% iedzīvotāju, no kuriem neliela daļa (99 lietotāji) tika apkalpoti savā dzīvesvietā. Covid-19 pandēmijas seku rezultātā lasītāju un apmeklējumu skaits pēdējos divos gados ir samazinājies, bet ne tik ievērojami kā Jelgavas valstspilsētas publiskajās bibliotēkās. Platones pagasta Lielvircavas bibliotēka tika pārvietota uz iedzīvotājiem ērtāk sasniedzamām telpām Platones pagasta Lielvircavas kultūras namā, tādējādi palielinoties šīs bibliotēkas lasītāju skaitam. Bibliotēkas organizē dažādus pasākumus, kā piemēram, izstādes, lasīšanas veicināšanas projektu ģimenēm un citus projektus, iesaistās konkursos.

Bijušā Jelgavas novada publiskās bibliotēkas turpina strādāt ar bibliotēku informatīvo sistēmu BIS ALISE, nodrošinot precīzu krājumu un pakalpojumu uzskaiti, savukārt, izmantojot pieeju vienotajam krājumam, tajā skaitā Jelgavas valstspilsētas bibliotēkas krājums, gada laikā bibliotēkas apmainījušās ar 1211 izdevumiem.

Īstenojot publisko bibliotēku attīstības projektu „Trešais tēva dēls”, bijušā Jelgavas novada bibliotēkās pieejami datori ar interneta pieslēgumu, bezvadu interneta pieslēgums, kā arī multifunkcionālās iekārtas, kuras ļauj kopēt, drukāt un skenēt. Programmas "Kultūra" apakšprogrammā "Bibliotēkas" plānots, ka valsts un pašvaldību budžetu līdzekļi bibliotēku uzturēšanai ir jāpalielina katru gadu vidēji vismaz par 10%. Pašlaik pašvaldība līdzekļus bibliotēkām piešķir iespēju robežās.

2020. gadā Ozolnieku novadā darbojās četras publiskās bibliotēkas – centrālā bibliotēka Ozolniekos un bibliotēkas Brankās, Ānē, Garozā. Salgales pagasta Emburgā bibliotēkāros pakalpojumus nodrošina Ozolnieku novada Centrālās bibliotēkas ārējais apkalpošanas punkts. Bibliotēkāros pakalpojumus izmanto pēdējo trīs gadu laikā nemainīgi izmanto 16% iedzīvotāju. 2020. gadā Ozolnieku novada četru bibliotēku kopējais lietotāju skaits bija 1751. Centrālā bibliotēka veido universālu, kvalitatīvu krājumu, komplektējot jaunāko uzziņu un nozaru literatūru, kā arī pieprasītu un mākslinieciski nozīmīgu daiļliteratūru. Ik gadu tiek abonēti ap 40 nosaukumu periodisko izdevumu. Bibliotēkas lietotājiem pieejami 6 datori, bezmaksas, bezvadu internets.

No 2009. gada marta bibliotēkā uzsākta automatizēta lasītāju apkalpošana – grāmatu izsniegšana/saņemšana. Elektroniskajā katalogā iespējams uzzināt par interesējošās grāmatas pieejamību. Autorizētiem lietotājiem iespējams rezervēt, pagarināt nepieciešamos iespieddarbus.

Cenu pagasta Branku ciema Vainu bibliotēka atrodas Branku pakalpojumu centra 1. stāvā (bijusī Cenu pagasta padomes ēka). Ir uzbrauktuve cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Bibliotēkas apmeklētājiem pieejami 6 datori, internets, printeris un kopētājs.

Ānes bibliotēka ir viena no četrām Ozolnieku novada bibliotēkām. No 2008. gada bibliotēka atrodas Ānes Kultūras nama telpās. Apmeklētājiem tiek piedāvātas vizuāli nodalītas zonas – abonements, grāmatu krātuve, neliels bērnu stūrītis, lasītava un piecas datoru izmantošanas vietas.

Garozas bibliotēkā pieejami šādi pakalpojumi: brīvpieejas grāmatu fonds, periodiskie izdevumi, bezmaksas pieeja interneta resursiem, sešas datorizētas lietotāju darba vietas, bibliogrāfiskās uzziņas un konsultācijas, SBA pakalpojumi, kopēšana, printēšana, skenēšana.

Iedzīvotāju līdzdalība amatiermākslas kolektīvos

Amatiermākslas procesa nepārtrauktības nodrošināšana organizatoriski ierasti Latvijā ir saistīta ar kultūras un tautas namu aktivitāti. Jelgavas valstspilsētā "Kultūra" nodrošina finansiālu, administratīvu, organizatorisku atbalstu nozīmīgai daļai amatiermākslas kolektīvu. Daļa no izglītības iestāžu kolektīviem saņem finansiālu atbalstu no Jelgavas Izglītības pārvaldes, to darbību organizatoriski nodrošina LLU, Jaunrades nams "Junda", izglītības iestādes. Savukārt Jelgavas valstspilsētas pašvaldības administrācijas struktūrvienība Sabiedrības Integrācijas pārvalde atbalsta Jelgavas pilsētas mazākumtautību pašdarbības kolektīvu darbību. Līdz ar to nav apkopojušu datu par amatiermākslas un interešu izglītības kolektīvu darbību un dalībnieku skaitu Jelgavas valstspilsētā.

2020. gadā Jelgavas valstspilsētas pašvaldības piešķirtās mērķdotācijas saņēma 37 amatiermākslas kolektīvi ("Kultūra", LLU, Jelgavas 4. vidusskolas kolektīvi), kopsummā 71 000 EUR (tādā pašā apjomā kā 2019. gadā).

Jelgavas valstspilsētas kultūras organizāciju un kolektīvu darbības veidi ir saistīti ar dejas, mūsdienu dejas, koru un vokālo ansambļu, folkloras kopu, tautas lietišķās mākslas un gleznošanas studiju un pūtēju orķestra darbību. Populārākais pēc apmeklētības un pašvaldības finansiāli atbalstītākais jelgavnieku amatiermākslas veids ir tautas dejas, kopā "Kultūra" sniedz ziņas par 14 deju kolektīviem 2020. gadā (39% jeb 27 183 eiro no kopējā mērķdotācijas finansējuma), otrs populārākais veids ir dalība koros (19% jeb 13 243 EUR mērķdotācijas finansējums). Darbojas astoņi kori, no tiem pašvaldības mērķdotāciju saņem septiņi.

Jelgavas valstspilsētā nozīmīga loma ir amatiermākslas kolektīvos darbojās 1504 dalībnieki (2019. gadā – 1582 dalībnieki). Aktivitātes pieaugumu vai samazinājumu ietekmē nozīmīgu pasākumu norise (piemēram, Vispārējo latviešu Dziesmu un deju svētku sagatavošanās laikā 2017.–2018. gadā bija lielākais dalībnieku skaits) vai arī atsevišķu kolektīvu nodibināšana vai likvidēšana.

Kopš 2014. gada viens no būtiskiem Jelgavas valstspilsētas kultūrvides attīstības uzdevumiem ir saistīts ar skolēnu un jauniešu aktīvu iesaisti iestādes „Kultūra” amatiermākslas kolektīvos. No aptuveni 40 amatiermākslas kolektīviem, 16 kolektīvi ir saistīti ar bērnu, jauniešu un jaukti – jauniešu-pieaugušo vecuma grupas dalībniekiem. Novērojams, ka jaunieši aktīvāk iesaistās tautas un mūsdienu deju kolektīvos, ka atbilst jauniešu personīgās līdzdalības kopējai aktivitātei Latvijā. Mazāk aktīva jauniešu iesaistes ir dalībā koros, izteikti aktīvāki vizuālās mākslās nodarbēs un mūzikas instrumentu spēlē.

Kopējais amatierkolektīvu skaits jaunveidotajā Jelgavas novadā kopumā 2020. gadā ir 112 kolektīvi un laika periodā kopš 2015. gada kopējais skaits ir svārstījies, bet būtiski nav mainījies. Savukārt, dalībnieku skaita tendence šajos kolektīvos kopš 2015. gada ir sarūkoša.

Esošās situācijas raksturojums

Tabula 5.1.3 Amatierkolektīvu un dalībnieku skaits Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kolektīvu skaits	126	108	111	116	114	112
Dalībnieku skaits	1814	1777	1771	1779	1684	1635

Avots: pašvaldība

Līdzīgi kā kultūras nozarē kopumā, arī amatiermākslas kolektīvu darbībai 2020. gads bijis izaicinājumiem pilns laiks. Saskaņā ar valsti noteiktajiem epidemioloģiskajiem drošības noteikumiem, amatiermākslas kolektīvu darbība klātienē vairākkārt tika pārtraukta. Pārskata periodā amatiermākslas kolektīvi iespēju robežās turpināja darboties – kolektīvu vadītāji apguva jaunas zināšanas, piedaloties dažādosursos un semināros. Mēģinājumu process tika nodrošināts gan attālināti, izmantojot dažādas tiešsaistes platformas, gan individuāli. Sekojot līdzī valsti noteiktajiem ierobežojumiem, kolektīvu vadītāji radoši piegāja savam darbam un pielāgojās jaunajiem apstākļiem.

Muzeji, senlietu krātuves un to pakalpojumi Jelgavas valstspilsētā

Jelgavas valstspilsētā atrodas vairāki muzeji un kultūras mantojuma objekti, kas īsteno kādu no muzeja funkcijām, tai skaitā ir Kultūras ministrijas pakļautībā esošā Rundāles pils muzeja pastāvīgā ekspozīcija – **Kurzemes hercogu kapenes**, kas atrodas Jelgavas pilī, tur pat atrodas arī **Latvijas Lauksaimniecības universitātes Muzejs** (Jelgavas pils muzejs), kas ir LLU Komunikāciju un mārketinga centra vienība, Jelgavā (Stacijas ielā 3, Jelgavā) atrodas arī Valsts akciju sabiedrības "Latvijas dzelzceļš" struktūrvienība, autonomā muzeja – **Latvijas dzelzceļa vēstures muzejs** – ekspozīcija pilsētā, **Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas tornis**, kurā apskatāma vēstures ekspozīcija un pieejams skatu laukums un restorāns, **Jelgavas Ugunsdzēsības ekspozīcija** (Dobeles iela 16, Jelgavā), kura iekārtota vienā no Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta garāžām un kur apskatāmi dažādi eksponāti no ugunsdzēsēju darba un ikdienas. Tāpat pilsētā apskatāma padomju laika restaurēto automašīnu ekspozīcija privātajā "Anru motors" vēsturisko spēkratu kolekcijā.

Ģederta Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs ieņem nozīmīgu vietu Jelgavas valstspilsētas kultūrvēsturiskā mantojuma izpētē, interpretācijā un sabiedrības izglītošanā. Atsevišķi darbojas filiāle – **Ādolfa Alunāna memoriālais muzejs (māja)**, kas atrodas Jelgavā, Filozofu ielā 3. Muzeja krājuma telpas atrodas Raiņa ielā 6, Jelgavā. Muzejā ir sešas pastāvīgās ekspozīcijas: "Kari un karavīrs cauri Jelgavas laiku lokiem", "Zem svešām varām dzīve turpinās", "Jelgava – Zemgales pērle", "Aizvēsture un viduslaiki Zemgalē", "Jelgavas novads Kurzemes un Zemgales hercogistes periodā (1561–1795)", "Ģederts Eliass (1887–1975)". Pamatkrājumā atrodas 507 659 dažādas vienības, no tām 2426 ir 2020. gada jaunieguvumi (1462 – 2019. gadā). Katru mēnesi muzejā ir aplūkojamas divas – trīs jaunas izstādes – gan mākslas, gan vēstures, tostarp arī sadarbībā ar kolekcionāriem tapušas (gadā – vidēji 20). Katru gadu muzejs ir vismaz vienu reizi eksponējis Ģederta Eliasa darbu izstādi ārzemēs, kā arī katru gadu ir notikusi vismaz viena vērienīga izstāde no ārzemju muzeja vai galerijas. Īstenojot vienu no Latvijas Muzeju likumā noteiktās funkcijas – sabiedrības izglītošana – muzejs ik gadu organizē vairākas izglītojošas aktivitātes – lekcijas, ekskursijas, izstādes, pasākumus gan formālās, gan mūžizglītības ietvaros, kurus 2020.gadā kopumā apmeklēja 253 interesenti. 2020. gadā tika īstenotas 142 izglītojošās aktivitātes, kas salīdzinot ar 2019. gadu (285) ir uz pusi mazāk.

Tabula 5.1.4 Jelgavas valstspilsētas muzeju, ekspozīciju apmeklētāju skaits, 2015.–2020. gads

Avots: JRTC, G.Eliasa Jelgavas VMM

Jelgavas valstspilsētas muzeji un ekspozīcijas	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas tornis	37812	38344	39351	34 98	30267	18861
G. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs	17523	17854	19850	21161	21191	9 576
Ādolfa Alunāna muzejs (G. Eliasa Jelgavas VMM filiāle)	4390	3975	2114	3426	2653	860
LLU muzejs/ Jelgavas pils	12451	14841	11419	12574	12069	4348
Kurzemes hercogu kapenes (Rundāles pils muzeja patstāvīgā ekspozīcija)	4359	4180	5126	3202	4479	0
Latvijas dzelzceļa vēstures muzejs – ekspozīcija Jelgavā	4096	5047	4472	3260	3231	1259
"Anru Motors" vēsturisko spēkratu kolekcija	---	---	---	---	1000	500
Jelgavas Ugunsdzēsības ekspozīcija	---	---	---	---	1678	429

Avots: JRTC, G.Eliasa Jelgavas VMM

Bijušajā Jelgavas novadā ir viena valsts muzeja filiāle (Latvijas Kara muzeja filiāle – Ziemassvētku kauju muzejs Valgundes pagasta „Mangaļos”), 3 privātie muzeji, 4 pašvaldības dibināti un finansēti muzeji. Ozolnieku novadā ir Ozolnieku novada Vēstures ekspozīcija, kas izvietota Ozolnieku Sporta skolā. Salgales pagastā atrodas latviešu dzejnieka, rakstnieka, tulkotāja Edvarda Virzas un latviešu dzelnieces, skolotājas Elzas

Esošās situācijas raksturojums

Stērstes memoriālā māja "Billītes", kur ir iekārtots muzejs. Salgales pagastā atrodas arī Latvijas Valsts pirmā prezidenta Jāņa Čakstes dzimtas māja, kur atjaunotajā kalpu mājā ir iekārtota moderna, laikmetīga formāta ekspozīcija, kas vēsta par Latvijas Valsts pirmā prezidenta un viņa dzimtas likteņiem Latvijas vēstures un valsts attīstības kontekstā. Ekspozīcijas pamatinformācija pieejama arī angļu valodā.

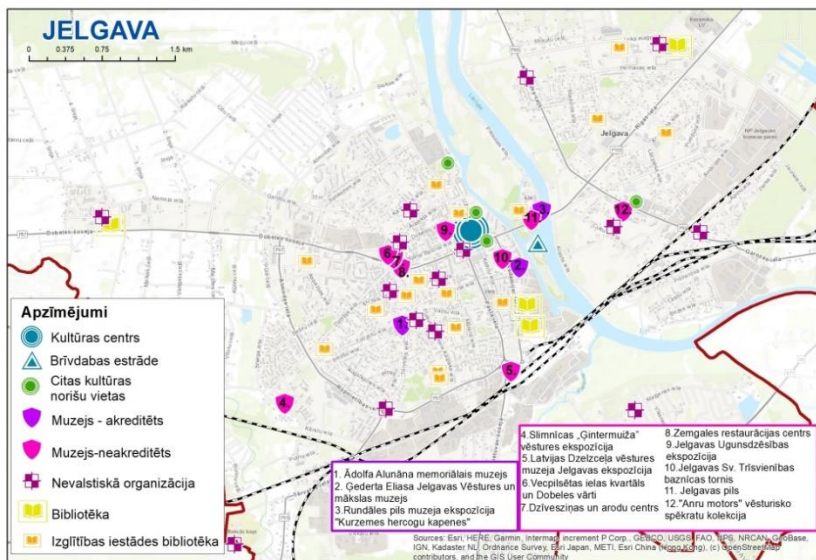
Bijušajā Jelgavas novada teritorijā atrodas liels klāsts dažādu valsts (97) un vietējas nozīmes (104) kultūras pieminekļu, tai skaitā arhitektūras, arheoloģijas, mākslas un vēstures pieminekļi.

Ozolnieku novada teritorijā atrodas 21 kultūras pieminekļi – 3 valsts nozīmes un 18 vietējās nozīmes. Starp tiem: 11 arheoloģijas pieminekļi, 9 arhitektūras pieminekļi un 2 vēsturiska notikuma vietas. Jelgavas pievārtē ir notikušas Pirmā pasaules kara kaujas, līdz ar to Ozolnieku novada teritorijā ir vairākas piemiņas vietas veltītas šiem notikumiem.

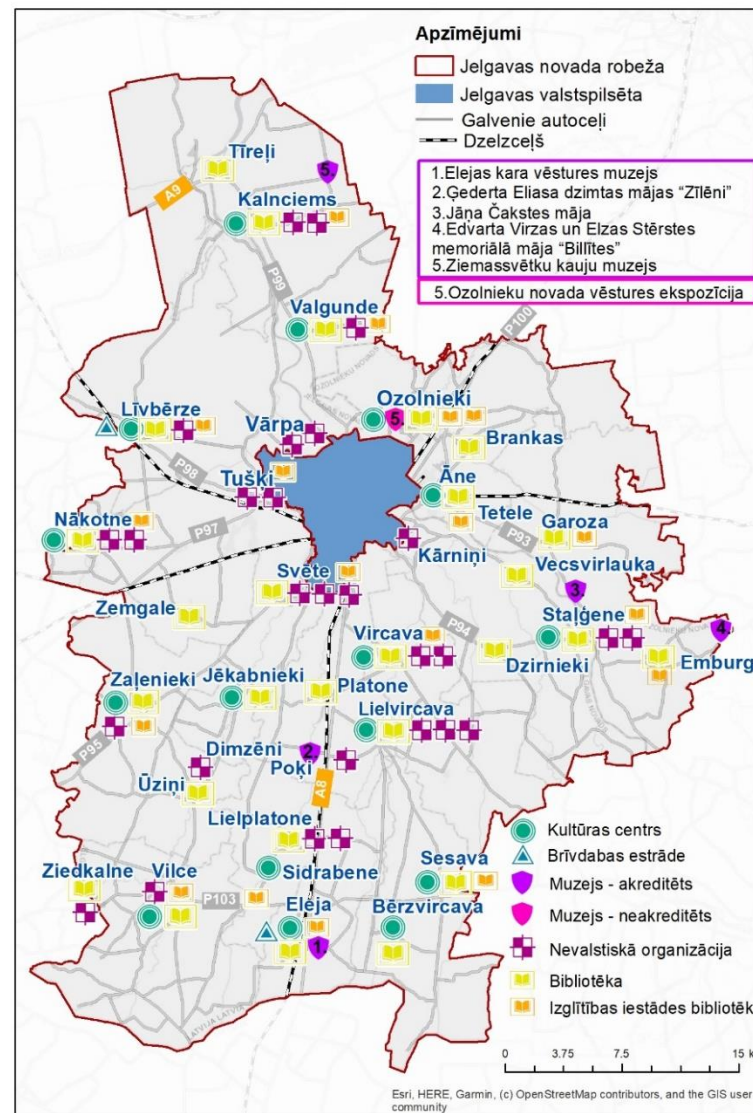
Kultūrizglītības piedāvājums

Jelgavas pašvaldības kompetenci izglītībā īsteno JPPI "Jelgavas izglītības pārvalde". Pārvaldes pārraudzībā ir pirmsskolas, vispārējās, speciālās izglītības, profesionālās ievirzes, interešu izglītības iestādes un profesionālās izglītības iestādes. Plašāks izklāsts apskatāms nodaļā "Izglītība".

Jelgavas novadā ir viena mūzikas un māksla skola Glūdas pagastā, kurā 2009. gadā mākslas iemaņas apguva 18 audzēkņi, mūziku – 26 audzēkņi. Kā arī trīs Jelgavas Mūzikas skolas filiāles punkti Elejas vidusskolā, Kalnciema vidusskolā un Zaļenieku pamatskolā.

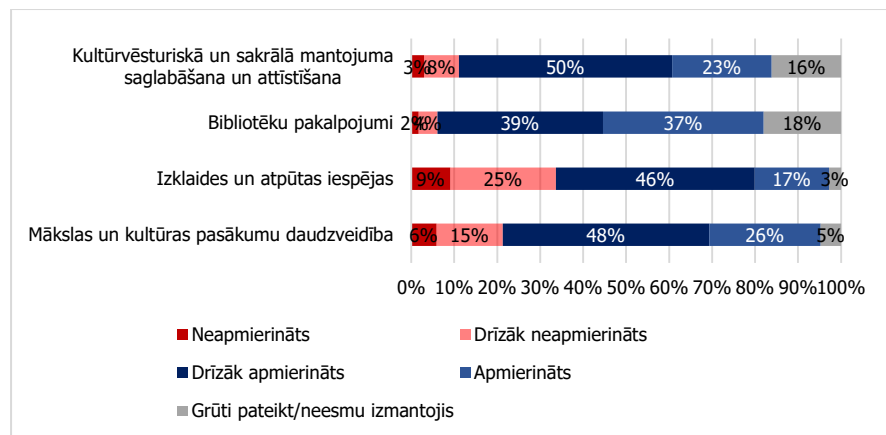
Attēls 5.1.2 Jelgavas valstspilsētas kultūras nozares objekti
Avots. Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Kultūra"

Attēls 5.1.3 Jelgavas novada kultūras nozares objekti
Avots. Jelgavas novada Kultūras pārvalde

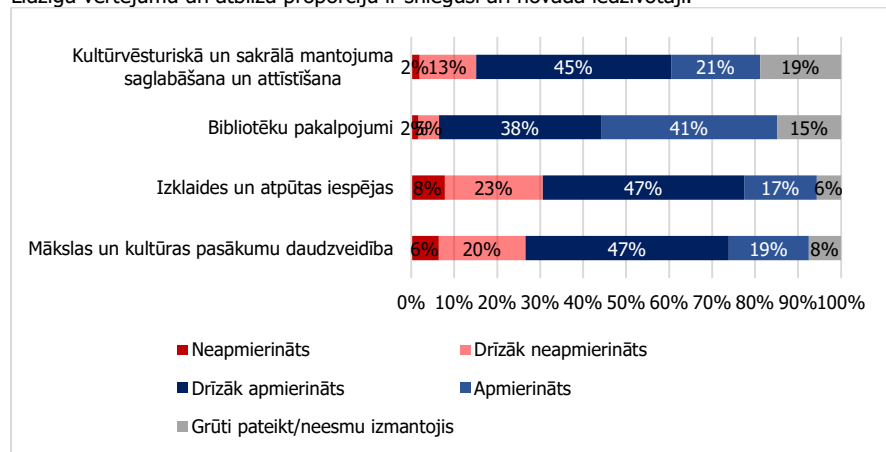
5.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augusta un septembra mēnešos veiktajā aptaujā par kultūras pakalpojumiem Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji viszemāk vērtē sniegtās izklaides un atpūtas iespējas, t.i., katru trešo (34%) jelgavnieku neapmierina esošās iespējas, lai gan vairāk kā puse ir apmierināti. Otrs zemākais vērtējums ir mākslas un kultūras pasākumu daudzveidībai. Katrs ceturtais jelgavnieks (21%) nav apmierināts ar esošo piedāvājumu, bet lielāko (74%) daļu piedāvājums apmierina. Jelgavnieki novērtē un ir apmierināti ar esošo kultūrvēsturiskā un sakrālā mantojuma saglabāšanu, attīstību, kā arī ar bibliotēku pakalpojumiem.

Attēls 5.1.4 Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par kultūras pakalpojumiem (n=706)

Līdzīgu vērtējumu un atbilžu proporciju ir snieguši arī novada iedzīvotāji.

Attēls 5.1.5 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par kultūras pakalpojumiem (n=425)

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos sādu uzlabojumus kultūras jomā:

- o kultūras institūciju infrastruktūras izveidi, uzlabošanu, attīstību – koncertzāli (novada gadījumā koncertzāles izveidi Ozolnieku pagastā, brīvdabas estrādi Jaunsvirslaukas pagastā, kultūras nams Platones pagastā), jaunu un modernu bibliotēku;
- o plašāku kultūras pasākumu, kultūras pakalpojumu daudzveidību, jaunas pasākumu formas (kino, izklaides iespējas u.c.), tai skaitā novada pagastos;
- o radīt vairāk telpas un iespējas radošajām izpausmēm – kopienai, radošajiem kvartāliem, panāk aktīvāku iedzīvotāju līdzdalību kultūras aktivitātēs.

5.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Jelgavas valstspilsētas kultūras nozarē konstatēts daudzveidības un balansa trūkums starp profesionālās, amatiermākslas, izklaides u.c. kultūras piedāvājumu dažādām mērķgrupām un piedāvājuma izveidē nepietiekami mērķtiecīgi integrēts privātais sektors, kultūras un radošo industriju uzņēmēji, tāpēc nepieciešams daudzveidīgs un balansēts kultūras pakalpojumu un pasākumu piedāvājums atbilstoši pilsētas un reģiona iedzīvotāju, un viesu interesēm un vajadzībām.

Nepilnīgi izmantots augstskolā studējošo, profesionālo izglītības iestāžu un vispārīzglītojošo skolu jauniešu potenciāls kultūras dienaskārtības veidošanā. Nepietiekami izmantots zinātnes potenciāls jaunrades un inovāciju ieviešanā. Nepietiekami izmantots kultūras un radošo industriju sektora ieguldījums pilsētas attīstībā. Risinājums būtu jaunrades, inovāciju un starpnozaru sadarbības efektīva izmantošana dinamiskas kultūrvides veidošanā.

Nepietiekami apzināts un kultūrvides un kultūrtūrisma piedāvājuma veidošanā izmantots Jelgavas valstspilsētas kultūrvēsturiskais mantojums un dabas mantojums un unikalitāte. Nepietiekama atmiņas institūciju potenciāla izmantošana un integrācija kultūrvides piedāvājumā. Tāpēc nepieciešama kultūras un dabas mantojuma saglabāšana, pētniecība un adaptīva izmantošana pilsētas attīstībā.

Nepietiekama dažādu kultūras nozaru iesaiste vienotas kultūras dzīves un kultūras piedāvājuma veidošanā. Nepilnīgi izvērstā komunikācija un atgriezeniskās saites veidošana ar pilsētas iedzīvotājiem un kultūras operatoriem. Integrētas pārvaldības un komunikācijas modeļa pilnveidošana.

Nepietiekams kultūras piedāvājuma teritoriālais līdzsvars, nepieciešamība decentralizēt kultūras piedāvājuma un līdzdalības aktivitātes, aktivizējot apkaimes. Dažādu iedzīvotāju grupu nepietiekama iesaiste kultūras līdzdalības aktivitātēs (jauniešu, senioru, minoritāšu). Nepieciešams nodrošinātas daudzpusīgas un dažādām iedzīvotāju grupām pieejamas kultūras līdzdalības un radošuma attīstīšanas iespējas un kultūras aktivitāšu pieejamību Jelgavas valstspilsētas apkaimēs.

Kultūras norisēm piemērotu telpu trūkums, esošās kultūras infrastruktūras nepilnīga izmantošana. Nepietiekama kultūras mantojuma glabāšanas un saglabāšanas infrastruktūra. Nepieciešama pilsētas vides pilnveide – pagalmu labiekārtošana, parku, atpūtas un rekreācijas zonas kā estētiskas pilsētvides veidošanas faktors. Attīstīta kultūrvide un mērķtiecīgi sakārtota kultūras infrastruktūra tiek izmantota kā resurss pilsētas attīstībai un kvalitatīva dzīvesvieta pilsētas iedzīvotājiem.

Jelgavas novadā aktuāli ir nodrošināt katrā pagastā kultūras nama darbību un aktīvu kultūras dzīvi un svarīgs tā priekšnoteikums ir kultūras infrastruktūras pilnveidošana, t.i., Elejas izstāžu zāles būvniecība un Elejas brīvdabas estrādes rekonstrukcija visa Elejas parka attīstības konceptam un izmantošanai pasākumiem visa gada garumā; Tautas nama piebūves

Esošās situācijas raksturojums

– piesaistītas ēkas būvniecība, kas ietvers Daudzfunkcionālu radošo centru, tai skaitā mūzikas, mākslas un digitālo mākslu izglītības iestādi, bibliotēku ar lasītavu un izstāžu zāli (telpu trūkums bibliotēkai un Ozolnieku mūzikas skolai, kā arī Tautas nama darbības veikšanai); Tautas namam piegulošās teritorijas labiekārtošana, tai skaitā apstādījumu plānošana, skvēra celiņu bruģēšana, āra lasītavas izveide, informatīvo novadpētniecisko stikla paneļu uzstādīšana, auto stāvlaukuma paplašināšana; Zaļās estrādes ierīkošana Ozolnieku tautas nama teritorijā.

6. SPORTS

6.1. Nozares raksturojums

Sporta procesu nodrošināšana

Jelgavā valstspilsētas sporta dzīvi vada Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde „Sporta servisa centrs”, kura koordinē sporta pasākumu un sacensību organizēšanu, pašvaldības sporta iestāžu un pilsētā darbojošos sporta klubu darbību. Pilsētā ir radītas plašas iespējas nodarboties ar sportu bērniem un jauniešiem, kā arī pieaugušajiem gan profesionālā, gan amatieru līmenī.

Bovadā sporta dzīvi organizē un vada Jelgavas novada Sporta centrs, nodrošinot valdījumā esošo sporta bāzu uzturēšanu un attīstību, kā arī profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanu. Jelgavas novada 13 pagastos darbojas sporta darba organizatori, sporta klubi, biedrības un iedzīvotāji.

Profesionālās ievirzes sporta izglītība bērniem un jauniešiem

Jelgavas valstspilsētā darbojas 4 sporta skolas: no tām 3 pašvaldības dibinātas un 1 privāta profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde. Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skolā (BJSS) realizē 9 sporta veidu profesionālās ievirzes izglītību un interešu izglītību. Jelgavas Ledus sporta skolā var apgūt slidotprasmi interešu izglītības nodarbībās, profesionālās ievirzes grupās trenējas hokejisti, daiļslidotāji un šorttrekisti. Jelgavas Specializētajā peldēšanas skolā realizē profesionālās ievirzes programmas peldēšanā un interešu izglītību peldēšanas mācībā vispārizglītojošo skolu 2.klasēm. Futbola skola “Jelgava” ir privāta profesionālās ievirzes izglītības iestāde, kurā futbola prasmes apgūst gan zēni, gan meitenes. Kopumā visās sporta skolās kopš 2015. gada ir novērojams audzēkņu pieaugums.

Tabula 6.1.1 Audzēkņu skaits Jelgavas valstspilsētas sporta skolu profesionālās ievirzes programmās, 2015. – 2021.

Avots: JIP, JSSC

	mācību gads					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Jelgavas Ledus sporta skola	287	267	277	315	324	305
Jelgavas Specializētā peldēšanas skola	141	166	190	184	201	227
Jelgavas Bērnu un jaunatnes sporta skola	537	426	647	645	693	692
Futbola skola “Jelgava”						490

Jelgavas novada sporta centrs īsteno deviņas profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas piecos sporta veidos bērniem un jauniešiem vieglatlētikā, volejbolā, brīvajā cīņā, orientēšanās, regbijā. Vieglatlētikas programmā audzēkņu skaita tendence ir pieaugoša. Kopējais visu programmu audzēkņu skaits kopš 2015. gada ir pieaudzis nedaudz. Nodarbības

notiek gan Jelgavas novada sporta bāzēs, gan arī irētās sporta bāzēs (piem., vieglatlētikā, jo novadā nav piemērota infrastruktūra). Pārvaldījumu nodrošināšanai (audzēkņu nogādāšanai uz mācību-treniņu nodarbībām, sacensībām) tiek izmantoti Jelgavas novada transporta parka autobusi.

Tabula 6.1.2 Audzēkņu skaits Jelgavas novada Sporta centrā, 2015.-2021.

Avots: IZM

	mācību gads					
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Vieglatlētika	32	51	58	72	108	123
Volejbols	232	154	166	129	108	119
Brīvā cīņa	50	75	64	50	66	52
Orientēšanās sports	19	37	55	53	59	45
Regbijs	-	-	16	29	30	38
Futbols	20	16	13	-	-	-
KOPĀ	353	333	372	333	371	377

Ozolnieku Sporta skola īsteno profesionālās ievirzes sporta izglītības programmas vieglatlētikā, volejbolā, airēšanas slalomā, futbolā, florbolā un interešu izglītību vieglatlētikā. Mācību-treniņu procesa organizēšanai skola izmanto skolas telpas un stadionu, kā arī novada izglītības iestāžu un organizāciju sporta bāzes. Kopējais audzēkņu skaits kopš 2018. gada ir ar augšupejošu tendenci un pārstāvētākais ir florbols.

Tabula 6.1.3 Audzēkņu skaits Ozolnieku Sporta skolā, 2018.-2021.

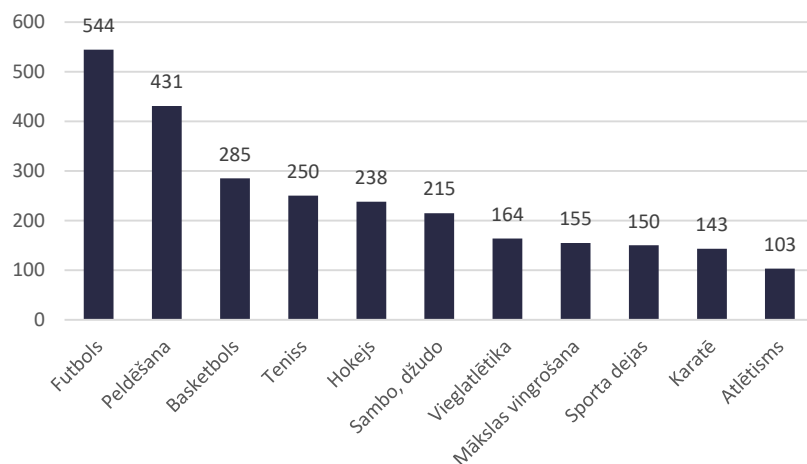
Avots: IZM

	mācību gads		
	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Florbols	64	73	74
Vieglatlētika	41	50	50
Futbols	33	32	45
Volejbols	33	38	40
Airēšanas slaloms	14	24	32
KOPĀ	185	217	241

Sporta organizācijas (profesionālie klubi un biedrības)

Populārākie sporta veidi Jelgavas valstspilsētā ir futbols, hokejs, basketbols, peldēšana, vieglatlētika, dažādi cīņas sporta veidi, smaiļošana un kanoe, regbijs, teniss u.c. Jelgavas valstspilsētā darbojas 60 sporta klubi, starp tiem ir klubi, kuru darbība ir ilgstoša (20 gadi un vairāk). Sporta klubi piedāvā iespējas pilsētas iedzīvotājiem iesaistīties fiziskās aktivitātēs, kā arī organizē dažāda mēroga sporta sacensības. Pilsētā aktīvi darbojas 8 sporta spēļu komandas, kuras piedalās valsts augstākās un 1. līgas sacensībās.

Esošās situācijas raksturojums

Attēls 6.1.1 Populārākie sporta veidi 2020. gadā pēc dalībnieku skaita Jelgava svalstspilsētā
Avots: SSC

Bijušā Jelgavas novada pagastos darbojas sporta komandas, sportisti, kuri izcīna godalgotas vietas Latvijas čempionātos - regbijā, vieglatlētikā, orientēšanā, brīvajā cīņā, volejbolā. Pagastos tiek organizēti sporta pasākumi (2020. gadā 123 sporta pasākumi), iesaistot sporta aktivitātēs vietējos iedzīvotājus, sarīkotas Jelgavas novada ziemas sporta spēles Līvberzē, noorganizēti čempionāti Jelgavas novada pagastu komandām, organizētas skolēnu sporta spēles, kurās piedalījušās Jelgavas novada skolas.

Tabula 6.1.4 Bijušajā Jelgavas novada pagastos pieejamās sporta aktivitātes 2020.g.
Avots: Pašvaldība

Nr. p.k.	Pagasts	Teritorijā pieejamās sporta aktivitātes (sekcijas)
1	Kalnciema pagasts	Svarcelšana, trenāžieri, galda spēles (galda teniss, šahs, dambrete, novuss)
2	Valgundes pagasts	Volejbols senioriem, florbols
3	Līvberzes pagasts	Basketbols, volejbols, powerliftings
4	Glūdas pagasts	Basketbols, futbols, trenāžieru zāle
5	Svētes pagasts	Basketbols, florbols, VFS grupa bērniem
6	Elejas pagasts	Volejbols vīriešiem un sievietēm, florbols
9	Platonas pagasts	Basketbols, volejbols

10	Sesavas pagasts	Volejbols, basketbols, galda spēles (novuss, galda teniss, dambrete, šahs), teikvando
11	Virnavas pagasts	Basketbols, florbols
12	Vilces pagasts	Sporta aktivitātes pagasta iedzīvotājiem
13	Zaļenieku pagasts	Volejbols, galda spēles, florbols
14	Jelgavas novada Sporta centrs	1.līgas volejbola komanda (Valgunde/JNSC) 2.līgas florbola komanda (Jelgavas novads)

Ozolnieku novadā darbojas ap 10 sporta klubi, īpaši jāpiemin volejbola komanda 'Ozolnieki'.

Sporta infrastruktūras nodrošinājums

Būtiska nozīme sporta dzīves norisei Jelgavas valstspilsētā ir arī vispārīgā skolu sporta infrastruktūrai un pēdējos gados renovēti 3 vispārīgā skolu sporta laukumi, kas darbojas arī kā brīvpieejas sporta laukumi. Patlaban laukumi aktīvi tiek izmantoti gan bērnu un jauniešu sportam, gan veselības veicināšanas projektā piedāvātajās fiziskajās aktivitātēs. Jelgavas valstspilsētā tiek veidoti jauni āra trenāžieru laukumi. Jāturpina vispārīgā skolu sporta infrastruktūras atjaunošana un sakārtošana, lai tā atbilstu mūsdienu prasībām. Sakārtojot sporta infrastruktūru, tiktu veicināta sporta attīstība, nodrošinātas iespējas iedzīvotājiem būt fiziski aktīviem, ievērot veselīga dzīvesveida principus, būtu iespējams paplašināt sporta klubu piedāvājumu ikvienam interesentam.

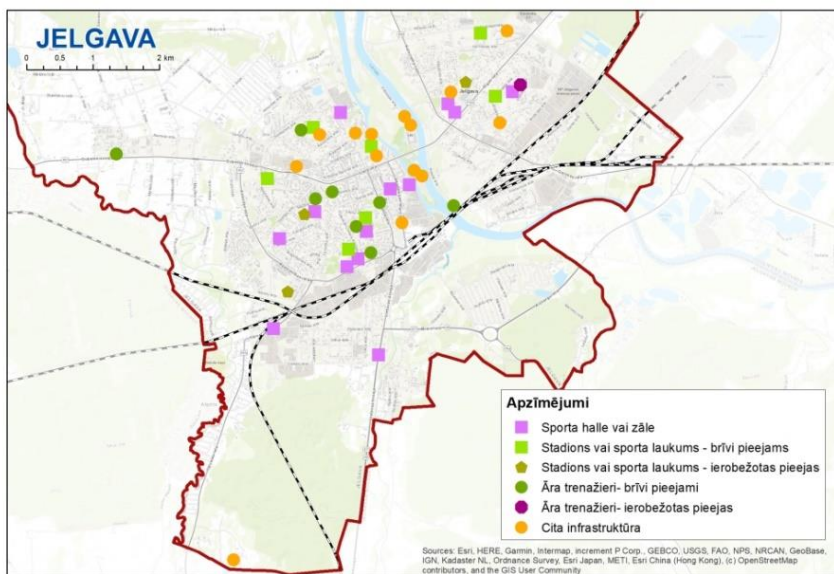
Trīs Jelgavas valstspilsētas sportisti 2021. gadā piedalījās Tokijas olimpiskajās un paralimpiskajās spēlēs – par olimpisko čempionu kļuva Edgars Krūmiņš 3x3 basketbolā. Jelgavnieki ir pārstāvējuši Latviju arī ziemas olimpiskajās spēlēs, dažādos pasaules un Eiropas čempionātos, Jaunatnes olimpiādēs. 2019. gadā sarīkota Latvijas Jaunatnes VIII olimpiāde, kurā Jelgavas pilsētas komanda ierindojās 3. vietā pēc izcīnīto medaļu skaita. Jelgavas valstspilsētā darbojas divi sporta kompleksi: Zemgales Olimpiskais centrs (ZOC), Sporta komplekss "Zemgale". ZOC piešķirts nacionālās nozīmes sporta bāzes statuss. Tajā norit ne tikai vietēja un valsts mēroga sacensības, bet arī straptautiska līmeņa čempionāti un spēles volejbolā, basketbolā, futbolā, BMX ritenbraukšanā u.c. 2020.gadā ZOC stadionam dots Olimpiskā čempiona Jāņa Lūša vārds. ZOC apsaimnieko arī āra slidotavu Pasta salā. Sporta servisa centra pārraudzībā ir Jelgavas sporta halle, pludmales volejbola laukumi Pasta salā un Jelgavas sporta nams. Ir uzsākts airēšanas bāzes būvniecības projekts Pils salā, kurš paredz mūsdienīgu sporta bāzi ūdens sporta veidiem. Nepieciešama jauna sporta bāze cīņas un boksa sporta veidiem. BJSS bāzes Lapskalna ielā 18b infrastruktūra ir nolietota un neatbilst mūsdienu prasībām. Arī Jelgavas Ledus sporta skolai nepieciešamas papildu telpas, lai nodrošinātu pilnvērtīgu mācību – treniņu procesu un saglabātu izveidoto pēctecību visām vecuma grupām.

Bijušā Jelgavas novada sešos pagastos pēdējās desmitgades laikā ir realizēti sporta halļu būvniecības projekti. Esošā sporta infrastruktūra ik gadu finansiālo iespēju robežās tiek pilnveidota, tai skaitā aprīkojums un inventārs. Katrā pagastā ir pieejama vismaz viena sporta zāle vai halle, tāpat pagastos atrodas arī aprīkoti ārējie laukumi sporta aktivitātēm. Pārsvārā sporta zāles un halles atrodas skolu ēkās. Tomēr daļa no pagastos esošajām sporta hallēm ir vairāk kā 15 gadus vecas un tām ir nepieciešami energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi,

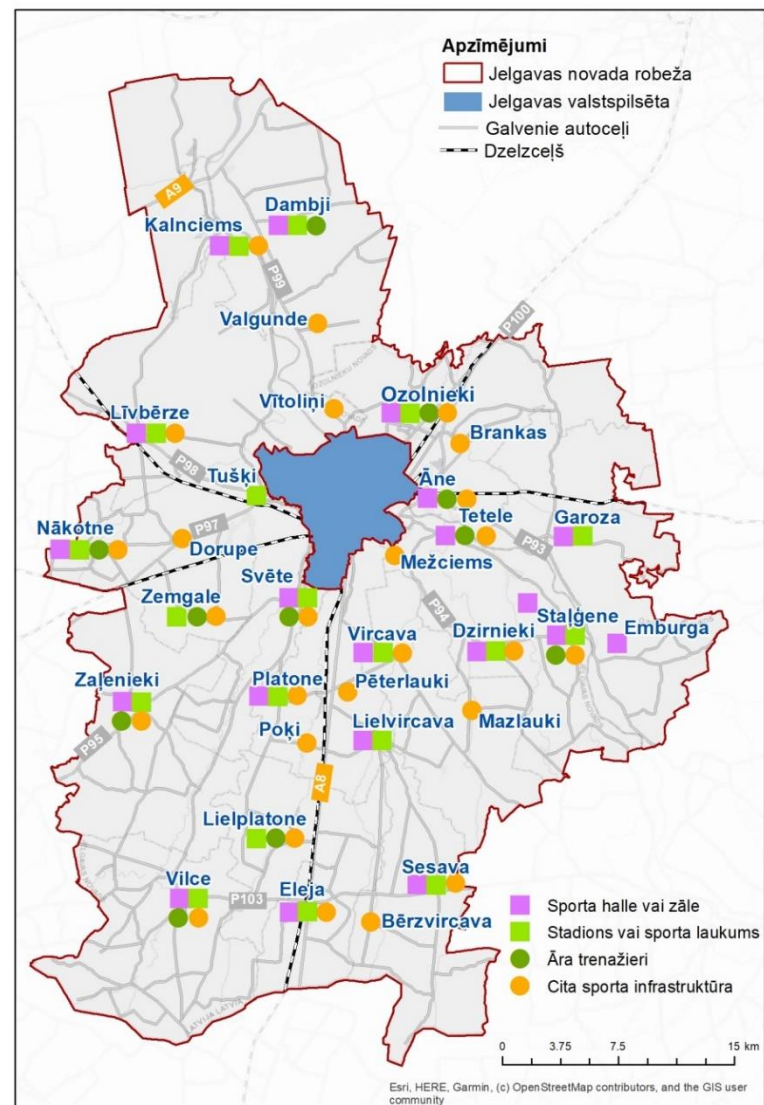
Esošās situācijas raksturojums

fasādes atjaunošana u.c. Lielai daļai šo ēku nav veikti uzlabojumi, kas saistīti ar ēku piekļuves nodrošināšanu personām ar īpašām vajadzībām. Atsevišķos pagastos (Elejas un Lielplatones) vēl joprojām nav sabiedrības pieprasījumam un īpaši izglītības programmām (sporta, profesionālās ievirzes, interešu un neformālā) atbilstošas sporta bāzes. Ņemot vērā, Elejas ciema atrašanās vietu, iedzīvotāju, t.sk. skolēnu skaitu un pieaugošos sasniegumus sportā, nepieciešams šajā ciemā izbūvēt pieprasījumam atbilstošu sporta bāzi, izvērtējot iespēju šeit būvēt Latvijas mēroga vieglatlētikas manēžu. Jāturpina pagastos esošo sporta laukumu atjaunošana un aprīkošana. Zaļenieku pagastā, veicot sporta bāzes attīstības pasākumus, jāņem vērā plānotā profesionālās ievirzes programma – aizsardzības mācība. Aktuāla ir regulāra sporta inventāra un aprīkojuma papildināšana.

Ozolnieku novada Ozolniekos atrodas Ozolnieku sporta centrs un ledus halle „Ozo”, Anē darbojas sporta komplekss „Mālzeme”, kā arī ir pieejama izglītības iestāžu sporta infrastruktūra. Jelgavas novadā plaši ir pieejama āra sporta infrastruktūra – sporta laukumi, veselību veicinoša infrastruktūra un atpūtas vietas.

Attēls 6.1.2 Jelgavas valstspilsētas sporta nozares objekti

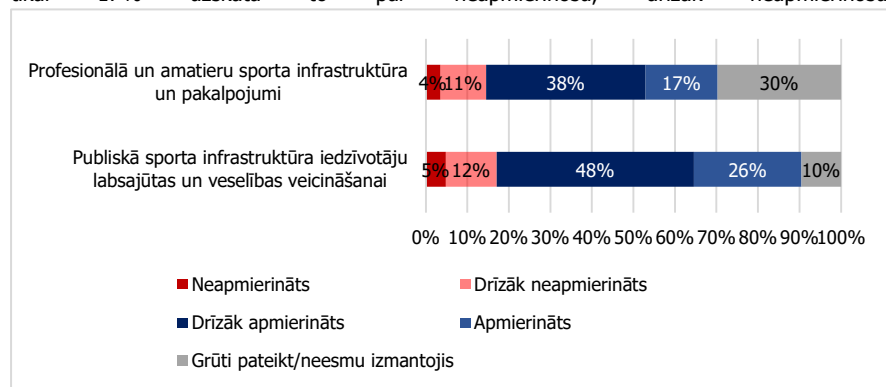
Attēls 6.1.3 Jelgavas novada sporta nozares objekti

Esošās situācijas raksturojums

6.2. Aptaujas rezultāti

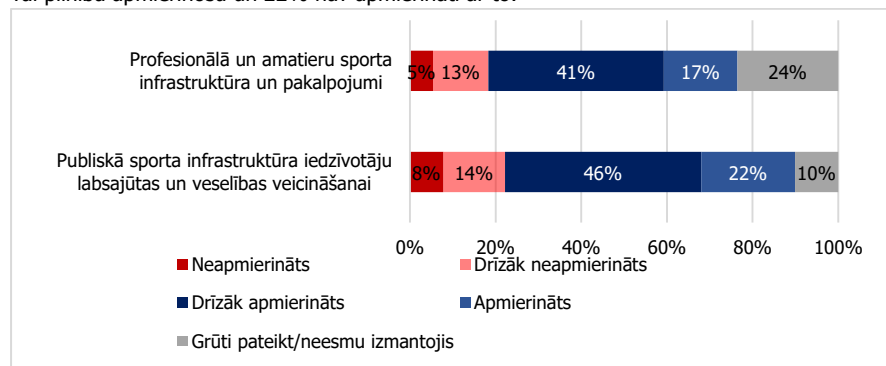
2021. gada augusta un septembra mēnešos veiktā iedzīvotāju aptaujas rezultāti parāda, ka vairāk kā puse Jelgavas valstspilsētas (kopumā 55%) iedzīvotāju ir apmierināti ar profesionālo un amatieru sporta infrastruktūru un tikai 15% ir neapmierināti vai drīzāk neapmierināti. Būtiski uzsvērt, ka gandrīz katram trešajam iedzīvotājam bija grūti sniegt vērtējumu, jo visdrīzāk ikdienā nav saskares ar profesionālo vai amatiera sportu.

Publisko sporta infrastruktūru 74% jelgavnieku vērtē kā drīzāk vai pilnībā apmierinošu un tikai 17% uzskata to par neapmierinošu, drīzāk neapmierinošu.

Attēls 6.2.1 Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par sporta pakalpojumiem (n=706)

Jelgavas novada iedzīvotāju vērtējums profesionālajai un amatieru sporta infrastruktūrai novadā ir līdzīgs kā pilsētā, t.i., 58% to vērtē kā apmierinošu un 18% to vērtē negatīvi. Lielākā daļa (68%) novada iedzīvotāju publisko sporta infrastruktūru novadā vērtē kā drīzāk vai pilnībā apmierinošu un 22% nav apmierināti ar to.

Attēls 6.2.2 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par sporta pakalpojumiem (n=425)

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos šādus uzlabojumus sporta jomā:

- o lielākas sporta, fizisko aktivitāšu iespējas Jelgavas novada ciemos (tai skaitā nelieli sporta laukumi privātmāju rajonos, āra treniņi, sporta zāles);
- o peldbaseina izveidi Jelgavas valstspilsētā, izvērtējot iespēju veidot multifunkcionālu sporta un atpūtas centru ar daudzpusīgu piedāvājumu, kā arī daudzfunkcionālu stadionu vai manēžu, kas būtu piemērota Latvijas un starptautisku sacensību rīkošanai;
- o Ozolnieku vidusskolas stadiona uzlabošanu;
- o sporta infrastruktūras sakārtošanu pie izglītības iestādēm.

6.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Jelgavas valstspilsētas Sporta nozarē nepietiekamā finansējuma dēļ virslīgas līmeņa komandas nestartē vai piedalās zemāka līmeņa līgās, kā rezultātā mazinās Jelgavas pilsētas sporta publicitāte un atpazīstamība, labākie sportisti aizplūst uz citām pilsētām, mazinās izaugsmes iespējas sporta skolu absolventiem. Bez minētā Jelgavas valstspilsētas sporta nozare saskaras vēl arī sekojošiem problēmjomājumiem, t.i., vāji ir nodrošināta sporta klubu darbības nepārtrauktība (cilvēkresursu novecošana, darbības ilgtspēja, nepietiekams finansējums), apgrūtinātas ir iespējas piesaistīt lielāku valsts finansējumu sporta profesionālās ievirzes grupu finansēšanai, nepietiekamās sporta infrastruktūras nodrošinājuma dēļ nav iespēju attīstīt tautas sportu (pieaugušie, seniori) un nodrošināt interešu izglītību (bērni un jaunieši), jauni sporta objekti top lēni un tā nav prioritāte. Atsevišķu sporta veidu attīstības nodrošināšanai ir nepietiekams cilvēkresursu nodrošinājums, kā arī nozarei samazinās pašvaldības finansējums.

Neskatoties uz minētajiem ierobežojumiem Jelgavas valstspilsētā ir potenciāls biežāk organizēt lielus sporta pasākumus un sacensības, arī starptautiskus, jo ir sacensību organizēšanas pieredze, tradīcijas, sadarbība ar sporta veidu federācijām. Jelgavas valstspilsētā ir spēcīgas sporta skolas, tām ir vadošās pozīcijas pārstāvētajos sporta veidos valstī un tajās ir iespēja attīstīt jaunus sporta veidus. Pašvaldība finansiāli atbalsta profesionālās ievirzes grupas un pāreju no junioru uz pieaugušo sportu (inventāra iegāde, treniņnometnes, piedalīšanās augsta līmeņa sacensībās). Darbojas sporta klubi ar daudzgadīgu darbības pieredzi, atpazīstamību Jelgavas valstspilsētā un valstī. Jelgavas valstspilsētā ir iespēja sadarbībā ar Jelgavas novadu nodrošināt atsevišķu sporta veidu attīstību.

Jelgavas valstspilsētā ir apņemšanās turpināt uzsāktās iniciatīvas veselības veicināšanas projektā un turpināt sniegt atbalstu iedzīvotāju iniciatīvām sporta zonu iekārtošanā.

Sporta aktualitātes tiek atspoguļotas pašvaldības mājaslapā un sociālo tīklu kontos, tiek gatavots ikmēneša sporta raidījums.

Jelgavas novadā ir aktīva sporta dzīve, kuras turpmākai nodrošināšanai pašvaldība uzskata par nepieciešamu pilnveidot esošo un attīstīt sporta infrastruktūru pagastu sporta bāzēs, tai skaitā āra sporta infrastruktūru un aktīvās atpūtas vietas, lai iedzīvotāji tuvu savai dzīves vietai varētu nodarboties ar fiziskajām aktivitātēm un sportu.

7. VESELĪBAS APRŪPE UN VESELĪBAS VEICINĀŠANA

7.1. Nozares raksturojums

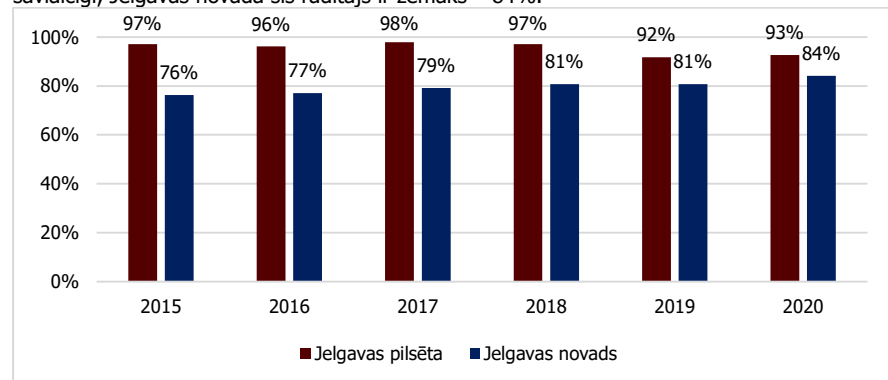
Primārā veselības aprūpe un neatliekamā medicīniskā palīdzība

Primāro veselības aprūpi Jelgavas valstspilsētā nodrošina 42 ģimenes ārsti – to skaits pēdējos 3 gados sarūk. Vidējais pacientu skaits vienā praksē ir 1226 pacienti (tai skaitā 310 bērni). 55% ģimenes ārstu prakses ir pilnas (tas nozīmē, ka ārsts var atteikt uzņemt jaunus pacientus). 24% ģimenes ārstu strādā SIA "Jelgavas poliklīnika", kas vērtējams pozitīvi, jo šāda darbības forma (ģimenes ārsta darbs lielākā ambulatorās veselības aprūpes iestādē) uzlabo sekundāro veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, ārstēšanas procesa pēctecību un ir ērta pakalpojuma saņēmējam.

Primāro veselības aprūpi Jelgavas novada teritorijā nodrošina 13 ģimenes ārsti, kuri sniedz pakalpojumu iedzīvotājiem 17 prakses vietās. Vidēji uz vienu ģimenes ārstu novadā ir 2012 iedzīvotāji, bet vidējais prakses lielums ir 1531 reģistrētais pacients, tostarp 263 bērni. Lai nodrošinātu ģimenes ārstu piesaisti, novadā tiek īstenota stipendiju programma, kā arī tiek sniegts atbalsts, nodrošinot prakses vietām nepieciešamās telpas.

Aptieku pakalpojumu Jelgavas valstspilsētā sniedz 24 aptiekas (ZVA, FDU reģistrs), no tām viena diennakts aptieka, kura savu darbību diennakts režīmā uzsāka 2020.gadā. Tāda Jelgavas valstspilsētā nebija darbojusies kopš 2009. gada. Jelgavas novadā savukārt pakalpojumu sniedz 6 aptiekas.

Jelgavas valstspilsētā atrodas Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) Zemgales reģionālais centrs, kurš koordinē 34 NMPD brigāžu darbu visā reģionā. Jelgavas novada teritorijā NMPD brigādes punkts atrodas Lielplatonē. Pēc NMPD datiem, 2020. gadā Jelgavas valstspilsētā 93% izsaukumu dzīvībai un veselībai kritiskos stāvokļos tika izpildīti savlaicīgi, Jelgavas novadā šis rādītājs ir zemāks – 84%.

Attēls 7.1.1 Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta savlaicīgi izpildīto rezultātīvo izsaukumu īpatsvars no visiem izsaukumiem dzīvībai un veselībai kritiskos stāvokļos

Avots: SPKC

Zobārstniecības pakalpojumus Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā sniedza 34 prakses, prakšu skaits pēdējos 3 gados samazinās, septiņās tiek sniegti valsts apmaksātie zobārstniecības pakalpojumi bērniem. Valsts apmaksātus zobārstniecības pakalpojumus (zobu ārstēšanu un higiēnu) nodrošina bērniem, taču lai saņemtu šo pakalpojumu veidojas garas gaidīšanas rindas (Jelgavas valstspilsētā 2021. gadā vidēji 76 dienas zobu ārstēšanai, 34 dienas zobu

higiēnai), kas saistīts ar ierobežoto kvotu skaitu, ko piešķir bērnu zobārstniecībai, kā arī vērojams speciālistu trūkums, kuri ir līgumattiecībās ar valsti (13 prakses zobu ārstēšanai, 8 prakses zobu higiēnai). Jelgavas novada teritorijā reģistrēti 13 zobārstniecības pakalpojuma sniedzēji, 3 zobārstniecības pakalpojumu sniedzēji, kuri sniedz arī valsts apmaksātu pakalpojumu bērniem.

Valsts apmaksātu veselības aprūpi mājās Jelgavas valstspilsētā 2021. gadā nodrošina 4 ārstniecības iestādes – SIA "Jelgavas poliklīnika", SIA "Zemgales veselības centrs" un divas ģimenes ārstu prakses. Pilsētā 2018. gadā mājās vizītēs bijuši 4024 apmeklējumi. To skaits kopš 2012. gada sarūk.

Sekundārie ambulatorie un stacionārie veselības aprūpes pakalpojumi

Pēc NVD datiem, Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā reģistrēti 372 919 ambulatori apmeklējumi jeb 6,7 apmeklējumi uz vienu iedzīvotāju. Jelgavas novadā 2020. gadā reģistrēti 59 588 ambulatorie apmeklējumi jeb 1,9 uz vienu iedzīvotāju, kas ir ievērojami zemāks rādītājs, salīdzinot ar pilsētu.

SIA "Jelgavas poliklīnika" ir lielākā ambulatorā veselības aprūpes iestāde Zemgales reģionā, gan pēc valsts finansējuma apjoma, gan pēc veiktā darba apjoma. Jelgavas poliklīnikā sniedz gan valsts apmaksātus, gan maksas pakalpojumus primārajā aprūpē, diagnostiku, speciālistu konsultācijas, profilaktiskās apskates un vakcināciju, operācijas dienas stacionārā, rehabilitācijas pakalpojumus, zobārstniecību, medicīnisko aprūpi mājās un estētiskās medicīnas pakalpojumus (maksas pakalpojumi). Pēdējos gados Jelgavas poliklīnikā restrukturizēta reģistratūra, izveidojot zvanu centru, būtiski uzlabojot klientu apkalpošanu, uzlabota infrastruktūra un tehniskais nodrošinājums ģimenes ārstu darba vietās un iegādātas jaunas diagnostikas iekārtas.

SIA „Zemgales veselības centrs” ir ambulatorā iestāde, kurā nodrošina ārstu speciālistu konsultācijas, diagnostikas pakalpojumus (tai skaitā datortomogrāfija, endoskopija, sirds asinsvadu sistēmas funkcionālie izmeklējumi), rehabilitācijas pakalpojumus, dienas stacionāra pakalpojumus. SIA „Medicīnas sabiedrība „Optima 1”” specializējusies pediatrijā, sniedz primārās un sekundārās veselības aprūpes pakalpojumus, zobārstniecības, diagnostikas un rehabilitācijas pakalpojumus, darbojas vakcinācijas un procedūru kabinets. SIA "Fitosan plus" ir ambulatora rehabilitācijas un fizikālās medicīnas iestāde.

Jelgavas valstspilsētā atrodas reģionālā daudzprofilu slimnīca – SIA „Jelgavas pilsētas slimnīca”, kas ir stratēģiski nozīmīga ārstniecības iestāde Zemgales reģionā. Slimnīca nodrošina ārstniecību uzņemšanas un neatliekamās palīdzības nodaļā, septiņās stacionārās nodaļās, operāciju blokā ar 4 operāciju zālēm, diagnostikas daļā un ambulatorajā daļā. 2020. gadā slimnīcā bija 256 gultasvietas, to noslodze pēdējos gados ir aptuveni 80%. Gadā tajā ārstējas vairāk nekā 10 tūkst. pacientu, vidējais ārstēšanās ilgums ir līdzīgs vidējam rādītājam valstī – 6 dienas un tas nav būtiski mazinājies 10 gadus.

Jelgavas valstspilsētā atrodas arī VSIA „Slimnīca „Ģintermuiža”” specializēta slimnīca, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus psihiatrijā un narkoloģijā un nodrošina kompleksu pieeju un ārstēšanās etapu pēctecīgumu, īstenojot sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas programmas personām ar garīga rakstura traucējumiem un atkarīgām personām. Slimnīcā Ģintermuiža izvietotas 318 stacionāra gultas vietas, kas iepriekšējā plānošanas perioda laikā būtiski sarukušas (–24%), to noslodze 2020. gadā bijusi 77%, vidējais pacienta ārstēšanās ilgums bija 29 dienas.

Abas Jelgavas valstspilsētā esošās stacionārās veselības aprūpes iestādes deva būtisku ieguldījumu Covid-19 pandēmijas ierobežošanā un pacientu ārstēšanā 2020. un 2021.gadā.

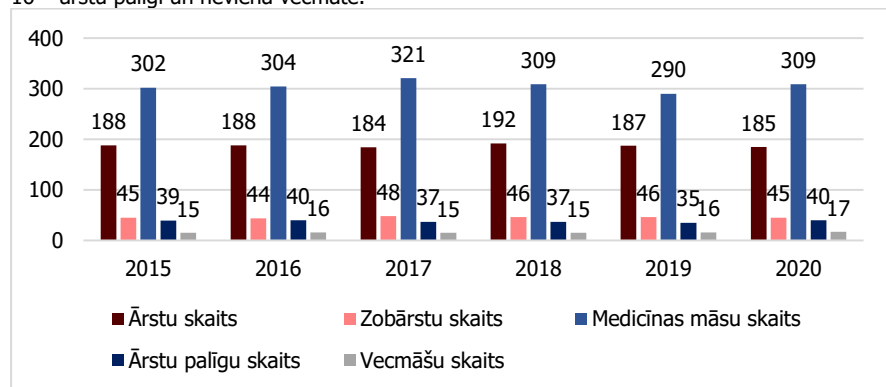
Esošās situācijas raksturojums

Abās iestādēs tika izveidotas Covid-19 nodaļas. Jelgavas slimnīcā, šīs nodaļas izveidei uz laiku tika slēgta Bērnu nodaļa, slimnīcā Ģintermuiža samazināts psihiatriskās ārstēšanas stacionāra gultas vietu skaits.

Jelgavas novadā nav stacionārus un ambulatoros pakalpojumus sniedošas iestādes. Ambulatoro un stacionāro veselības aprūpi Jelgavas novada iedzīvotāji saņem galvenokārt Jelgavas pilsētas slimnīcā, Zemgales veselības centrā un citās Jelgavas valstspilsētā esošajās veselības aprūpes pakalpojumus sniedošajās iestādēs, kā arī Rīgā. Sadarbojoties ar SIA "Veselības centru 4", ik gadu Jelgavas novada iedzīvotājiem vairākos pagastos tiek nodrošināta iespēja veikt mamogrāfijas izmeklējumus tuvāk dzīvesvietai.

Veselības aprūpes cilvēkresursi

Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā bija nodarbinātas 596 ārstniecības personas – 185 ārsti, 45 – zobārsti, 309 - medicīnas māsas, 40 – ārstu palīgi, 17 vecmātes. Jelgavas novadā 2020. gadā bija nodarbināta 51 ārstniecības persona – 16 ārsti, 3 – zobārsti, 16 medicīnas māsas, 16 – ārstu palīgi un neviena vecmāte.

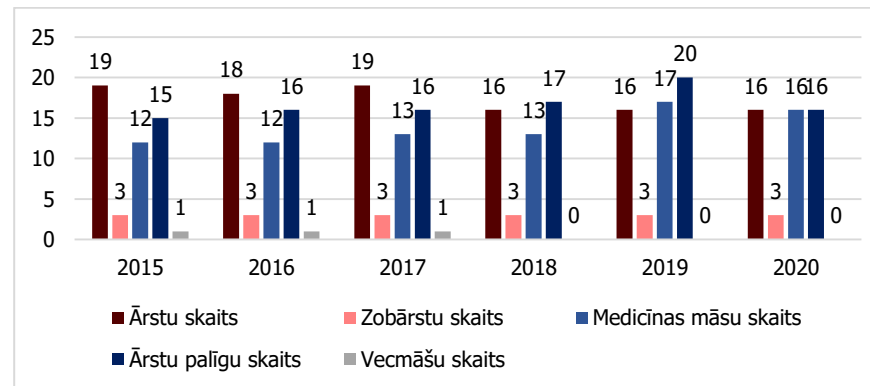
Attēls 7.1.2. Ārstniecības personu skaits Jelgavas valstspilsētā

Avots: SPKC

*Ārsti norādīti bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem un rezidentiem.

**Pie medicīnas māsām netiek ieskaitītas zobārstniecības māsas. 2015.-2018. gadā pie medicīnas māsām tiek ieskaitītas rentgenoloģijas, radioloģijas māsas (radiologa asistenti). Sākot ar 2019. gadu, netiek ieskaitīti radiologu asistenti.

***Pie ārstu palīgiem (feldšeriem) tiek ieskaitīti neatliekamās medicīnas ārstu palīgi, feldšeri.

Attēls 7.1.3. Ārstniecības personu skaits Jelgavas novadā

Avots: SPKC

*Ārsti norādīti bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem un rezidentiem.

**Pie medicīnas māsām netiek ieskaitītas zobārstniecības māsas. 2015.-2018. gadā pie medicīnas māsām tiek ieskaitītas rentgenoloģijas, radioloģijas māsas (radiologa asistenti). Sākot ar 2019. gadu, netiek ieskaitīti radiologu asistenti.

***Pie ārstu palīgiem (feldšeriem) tiek ieskaitīti neatliekamās medicīnas ārstu palīgi, feldšeri.

2020. gadā visu specialitāšu ārstu skaits (bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem, rezidentiem) Jelgavas valstspilsētā bija 185 jeb 33,4 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju, kas ir līdzīgs Latvijas vidējam rādītājam. Jelgavas novadā tie bija vien 5,0 ārsti uz 10 000 iedzīvotāju, kas ir vērtējams kā ļoti zems rādītājs.

Lielākajā veselības aprūpes iestādē SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca" pēdējo piecu gadu laikā ir pieaudzis ārstu skaits, 2020. gadā sasniedzot 111 ārstus (2015.gadā – 40), bet neskatoties uz to Jelgavas valstspilsētas veselības aprūpes iestādēs trūkst ārstniecības personāls – gan ārsti, gan vidējais medicīnas personāls, aktuāla arī personāla novecošanās problēma. Piemēram, SIA "Jelgavas poliklīnika" 2019. gadā 20% ārstu un 27% vidējā medicīnas personāla bija vecumā virs 60 gadiem, SIA "Jelgavas pilsētas slimnīca" 31% darbinieku 2019. gadā bija vecumā virs 60 gadiem, bet ir vērojama pozitīva tendence, vidējam darbinieku vecumam samazinoties. Arī SIA "Optima 1", kura specializējas pediatrijā konstatētas problēmas ar ārstu un vidējā medicīnas personāla piesaistes grūtībām, darbinieku skaits pēdējos gados sarūk, vidējais ārstu vecums 2019. gadā bija 62 gadi.

Kopš 2011. gada Jelgavas pilsētas slimnīca sadarbojas ar Rīgas Stradiņa universitāti un Latvijas Universitāti. Rezidentu apmācība notiek šādās specialitātēs: ķirurgs, anesteziologs–reanimatologs, radiologs/diagnosts, internists, fizikālas medicīnas un rehabilitācijas ārsts, neirologs, pediatrs un ģimenes medicīna. Savukārt Jelgavas poliklīnika izveidojusi Jelgavas Poliklīnikas Akadēmiju, kuras mērķis ir dot iespēju ārstiem un māsām piedalīties klātienē un attālinātos semināros un uzzināt jaunāko medicīnas informāciju.

Veselības veicināšana

Jelgavas valstspilsēta un Jelgavas novads iepriekšējā plānošanas periodā aktīvi piedāvājis saviem iedzīvotājiem pasākumus veselīga dzīvesveida veicināšanai un slimību profilaksei, ko īpaši veicināja ES struktūrfondu finansējums šim mērķim un kvalificētu speciālistu piesaiste veselības veicināšanas darba plānošanai un realizācijai. Būtisks veselības veicināšanas darbu veicinošs resurss Jelgavas valstspilsētā ir izveidotā Veselības veicināšanas konsultatīvā

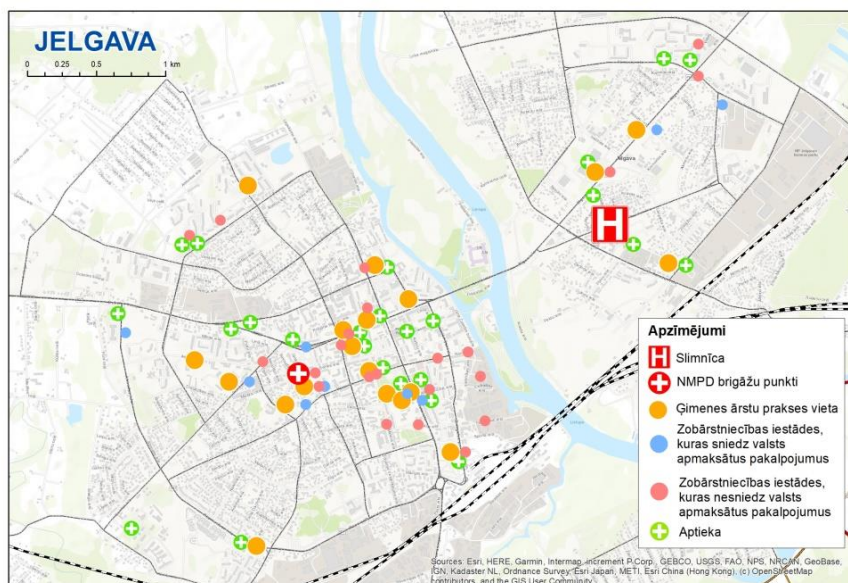
Esošās situācijas raksturojums

komisija, kurā sadarbojas vairāku pašvaldības un valsts iestāžu pārstāvji, veidojot starpnozaru sadarbības tīklu.

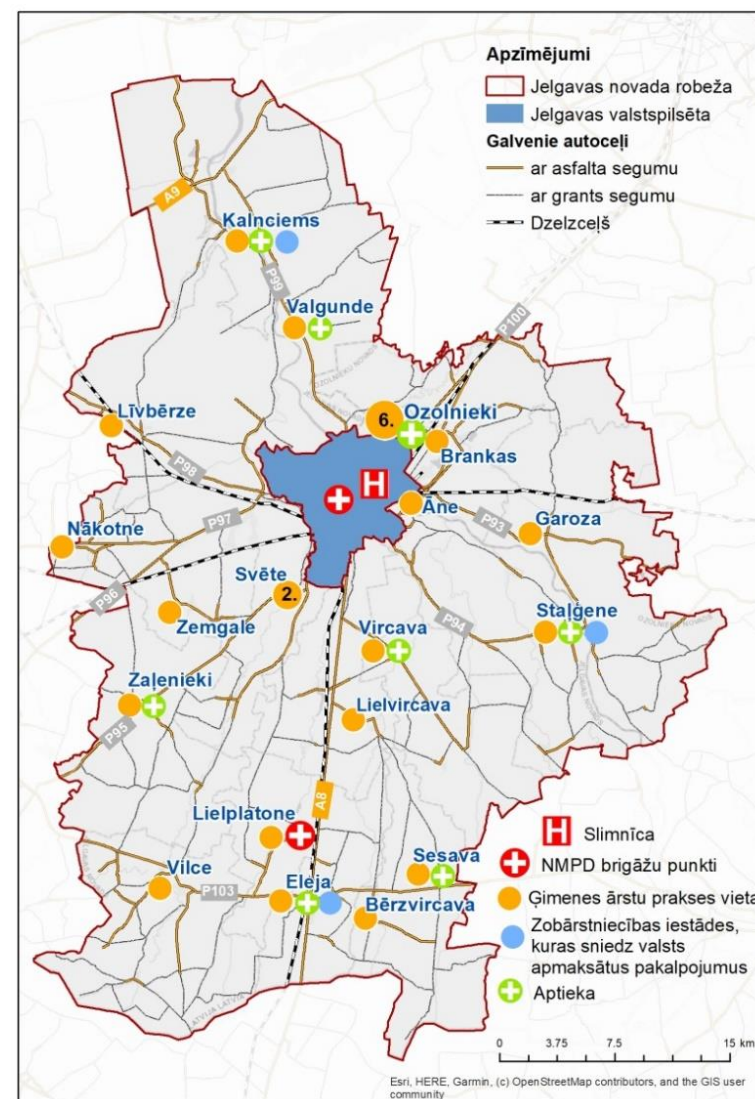
Veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumi kā Jelgavas valstspilsētā, tā Jelgavas novadā organizēti tādās jomās kā veselīgs uzturs, fiziskās aktivitātes veicināšana, atkarību profilakse, garīgās veselības veicināšana, seksuālās un reproduktīvās veselības veicināšana. Laika periodā no 2014. gada organizēto pasākumu un iesaistīto dalībnieku skaits strauji pieaudzis. Pasākumi un aktivitātes nodrošinātas plašām mērķa grupām, sākot no bērniem un jauniešiem līdz senioriem, kā arī īpaši riska grupām – trūcīgām, maznodrošinātām personām, personām pirmspensijas vecumā un senioriem, personām ar invaliditāti, topošajiem vecākiem.

Būtiska loma iedzīvotāju veselības veicināšanā ir brīvpieejas sporta infrastruktūras pieejamībai, kura detalizētāk ir aplūkota nodaļā "Sports". Jelgavas valstspilsētā un visos lielākajos novada ciemos ir pieejama sporta halle vai zāle, kā arī brīvpieejas stadions vai sporta laukums. Āra trenāžieri ir pieejami vairākās vietās Jelgavas valstspilsētā un atsevišķos Jelgavas novada ciemos. To attīstība nākotnē novadā ir turpināma, lai nodrošinātu, ka katrā no Jelgavas novada ciemiem tie ir pieejami.

Kopš 2020. gada vidus Jelgavas valstspilsētā vairs nav iespēja veikt anonīmos HIV, hepatītu B un C, sifilīsa eksprestestus Atkarību profilakses punktā, kas ir būtisks saistībā ar darbinieka trūkumu. Šī darba veikšanai nepieciešama ārstniecības persona.

Attēls 7.1.4 Jelgavas valstspilsētas veselības aprūpes iestādes

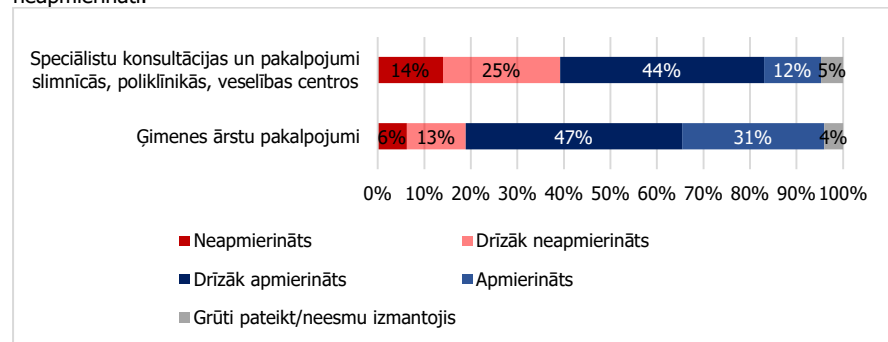
Attēls 7.1.5 Jelgavas novada veselības aprūpes iestādes

Esošās situācijas raksturojums

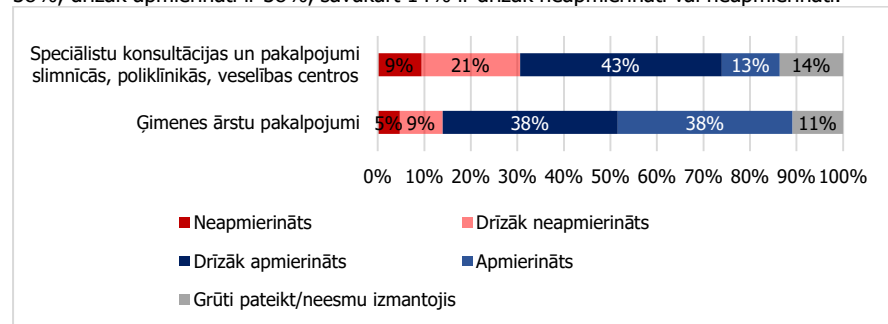
7.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktā aptauja norāda, ka 12% Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji ir apmierināti ar speciālistu konsultācijām un pakalpojumiem slimnīcās, poliklīnikās, veselības centros, 44% ir drīzāk apmierināti, savukārt 39% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. No aptaujātajiem valstspilsētas iedzīvotājiem 31% ir apmierināti ar ģimenes ārstu pakalpojumiem, 47% ir drīzāk apmierināti, taču 19% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 7.2.1 Aptaujāto Jelgava valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par veselības pakalpojumiem (n=706)

Jelgavas novadā 13% aptaujātie iedzīvotāji ir apmierināti ar speciālistu konsultācijām un pakalpojumiem slimnīcās, poliklīnikās, veselības centros, 43% ir drīzāk apmierināti, bet 30% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar ģimenes ārstu pakalpojumiem ir apmierināti 38%, drīzāk apmierināti ir 38%, savukārt 14% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 7.2.2 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par veselības pakalpojumiem (n=425)

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos šādus uzlabojumus veselības aprūpes jomā:

- Ģimenes ārstu piesaisti, lai būtu iespēja tos izvēlēties;
- Labāku aptieku pieejamību novada pagastos, lai nebūtu vienmēr nepieciešams doties uz Jelgavas centru;
- Ārstu – speciālistu pieejamības veicināšanu (zobārsti, masieri u.c.), tai skaitā novada pagastos;

- labāku veselības pakalpojumu pieejamību pilsētā, lai nebūtu nepieciešamība doties uz Rīgu vai citu Latvijas pilsētu;
- lielāku pašvaldības atbalstu veselības nozarei.

7.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Ģimenes ārstu izvietojums Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā kopumā ir vērtējams kā vienmērīgs. Jelgavas novadā ģimenes ārsti ir visos lielākajos ciemos. Lielākais izaicinājums saistāms ar to, ka nozīmīga daļa ģimenes ārstu prakses Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā jau ir sasniegušas optimālo pacientu skaitu, tāpēc to kapacitāte uzņemt jaunus klientus ir ierobežota. Tāpat izaicinājums ir ģimenes ārstu novecošanās tendence, jo pastāv risks, ka ģimenes ārsta praksei nebūs pārņēmējs brīdī, kad ārsts dosies pensijā.

Kontekstā ar primāro veselības aprūpi nozīmīga ir aptieku pieejamība. Jelgavas valstspilsētā aptieku tīkls ir plašs, tai skaitā darbojas diennakts aptieka, kas ir nozīmīga arī novada iedzīvotājiem. Savukārt Jelgavas novadā aptieku tīkls izvietots nevienmērīgi. Akūtāks aptieku trūkums novērojams novada Rietumu daļā.

Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju pieeja ambulatorajiem un stacionārajiem veselības aprūpes pakalpojumiem vērtējama kā laba, novada iedzīvotājiem – kā apmierinoša. Jelgavas valstspilsētā izvietotas vairākas nozīmīgas veselības aprūpes iestādes. Lai arī Jelgavas novadā tādu nav, no jebkuras Jelgavas novada apdzīvotas vietas Jelgavas valstspilsēta ir ne ilgāk kā pusstundas brauciena attālumā. Vienlaikus ir nepieciešams nodrošināt novada iedzīvotājiem ērtu, pieejamu sabiedriskā transporta pakalpojumu vai individualizēta transporta pakalpojumu, lai sekmētu iedzīvotāju iespējas saņemt šos pakalpojumus Jelgavas valstspilsētā arī turpmāk.

Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā ir nepietiekams piedāvājums nodarboties ar fiziskām aktivitātēm veselības saglabāšanai profesionāļu vadībā bez maksas, ir ierobežota pieejamība

sporta infrastruktūrai konkrēti Jelgavas valstspilsētā – noslogotas sporta bāzes, maz brīvpieejas sporta laukumu, nav apkopota un publicēta informācija par aktivitātēm, infrastruktūru un vides objektiem, kuros iespējams nodarboties ar fiziskām aktivitātēm veselības saglabāšanai.

Jau patlaban Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada vide ir veselīgu dzīvesveidu atbalstoša, taču, ņemot vērā iedzīvotāju skaitu un augošo interesi par veselīgu dzīvesveidu un fiziskām aktivitātēm, jāturpinā attīstīt vidi un infrastruktūru veselīga dzīvesveida paradumu ieviešanai un uzturēšanai iedzīvotājiem. Nav apkopota un pieejamā veidā publicēta informācija par infrastruktūras un vides iespējām veselīga dzīvesveida paradumu veidošanai. Uzmanība jāpievērš arī drošības jautājumiem, izmantojot Jelgavas valstspilsētas infrastruktūru – gan ceļu satiksmes drošībai, gan drošībai peldvietās u.c.

Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā dažādu veselību veicinošu aktivitāšu laikā tiek veikts izglītojošais darbs par veselīgu uzturu, bet tas ir paplašināms, bieži pārāk teorētisks. Informācija par veselīgu uzturu ir integrēta izglītības programmās. Jāuzrauga uztura normu ievērošanu izglītības iestādēs, nodrošināt dzeramā ūdens pieejamību. Veselīga uztura nodrošināšanai izglītības iestādēs jāturpina piemērot Zaļā publiskā iepirkuma kritēriji. Organizējot izglītojošus pasākumus par veselīgu uzturu, jāpievērš uzmanība praktiskām aktivitātēm. Ļoti būtisks darbs nepieciešams ar skolēniem un viņu vecākiem. Ņemot vērā zemos zobārsta apmeklējuma rādītājus un vispārējo bērnu un jauniešu mutes veselības stāvokli, nepieciešams veikt izglītojošu darbu ģimenēm par mutes veselību un veicināt zobārsta pakalpojumu izmantošanu bērniem līdz 18 gadu vecumam, kad tas ir bezmaksas pakalpojums.

8. SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA

8.1. Nozares raksturojums

Atbildīgā iestāde un nozares cilvēkresursi

Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība ir sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kuras uzdevums ir garantēt sociālo aizsardzību tiem iedzīvotājiem, kuri saviem spēkiem nespēj sevi nodrošināt vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kuri nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību. Sociālajai aizsardzībai 2020. gadā Jelgavas valstspilsēta izlietoja 5% no kopējā pašvaldības budžeta, savukārt Jelgavas novads – 11% no kopējā pašvaldības budžeta.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības kompetenci sociālo pakalpojumu, sociālās palīdzības, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamības un veselības veicināšanas, kā arī nepilngadīgo personu likumpārkāpumu profilakses un sociālās korekcijas jomā īsteno Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestāde "Jelgavas sociālo lietu pārvalde" (JSLP). Jelgavas novadā pašvaldības iestāde, kas izveidota, lai Jelgavas novada iedzīvotājiem nodrošinātu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu un pakalpojumu administrēšanu, ir Sociālais dienests. Abos gadījumos atbildīgās iestādes organizē un sniedz sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, veic sociālo darbu ar personām, ģimenēm un personu grupām, novērtē klientu vajadzības, materiālos un personiskos resursus, nosaka klientu līdzdarbības pienākumus, administrē attiecīgajām jomām paredzētos pašvaldības budžeta līdzekļus. Papildu JSLP sniedz informatīvo palīdzību sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, koordinē atkarību profilakses pasākumus pilsētā, veic starpinstitucionālo koordināciju veselības veicināšanas jomā.

JSLP 2020. gadā bija nodarbināti 114 darbinieki, no kuriem 49 ir sociālā darba speciālisti, kuri sniedz sociālos pakalpojumus. Pēc Labklājības ministrijas 2020. gada datiem secināms, ka Jelgavas valstspilsētā ir nepietiekams – likumam neatbilstošs sociālā darba speciālistu skaits uz 1000 iedzīvotājiem – vien 0,89. Jelgavas novada Sociālajā dienestā un tā pakļautībā esošajās iestādēs 2020. gadā bija 53, no kuriem sociālā darba speciālisti bija 36. Jelgavas novada gadījumā sociālā darba speciālistu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir likumam atbilstošs – 1,13.

Sociālā darba nozīmīgākais resurss ir profesionāls sociālais darbinieks. Sociālo darbu Jelgavas valstspilsētā nodrošina 41 sociālais darbinieks. Jelgavas novada sociālajā dienestā darbu nodrošina 34 sociālie darbinieki. Jelgavas novada gadījumā, lai nodrošinātu sociālā darba pakalpojumu pieejamību pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem, sociālie darbinieki darbojas 21 pieņemšanas vietā.

Sociālie pakalpojumi

Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas valstspilsētā 2020. gadā sociālos pakalpojumus saņēma 869 personas, sociālajiem pakalpojumiem tika izlietoti 1,62 milj. EUR jeb 1863 EUR uz vienu sociālā pakalpojuma saņēmēju. 2020. gadā 25% klientu sociālos pakalpojumus saņēma institūcijā, atlikušie 75% saņēma sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus. Latvijas lielajās pilsētās pakalpojumus institūcijā 2020. gadā vidēji saņēma 11% klientu, tādējādi Jelgavas valstspilsētas rādītājs ir ievērojami augstāks, tādēļ jāturpina sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstība pašvaldībā.

Konkretizējot, pakalpojumus institūcijā 2020. gadā Jelgavas valstspilsētā saņēma 216 personas, tiem tika tērēti 0,89 milj. EUR, kas ir 55% no visa sociālajiem pakalpojumiem izlietotā budžeta. Uz vienu institūcijas klientu tika tērēti 4121 EUR, kas ir būtiski augstāks rādītājs, salīdzinot ar sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izmaksām.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība nodrošina 33 sociālos pakalpojumus, un ir noseigts viss Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā minētais sociālo pakalpojumu spektrs. Tiek apbēti divi jauni pakalpojumi bērniem ar funkcionāliem traucējumiem.

JSLP nodrošina plašu sociālo pakalpojumu spektru dažādām mērķa grupām:

- ģimenēm un bērniem⁶;
- personām ar garīga rakstura traucējumiem⁷;
- senioriem un personām ar invaliditāti⁸;
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, kura mērķis ir novērst vai mazināt invaliditātes, darba nespējas, brīvības atņemšanas soda izciešanas, atkarības vai vardarbības un citu faktoru izraisītās negatīvās sociālās sekas personas dzīvē. Ir pieejami dažādi pakalpojumi pilngadīgām personām ar funkcionāliem traucējumiem⁹;
- atkarību profilakses pakalpojumus¹⁰;

⁶ Sociālā darba pakalpojums; psihologa pakalpojums; atbalsts daudz bērnu ģimenēm; atbalsts audžuģimenēm; sociālā rehabilitācija bērnam; kurš cietis no prettiesiskām darbībām; atbalsts ģimenēm ar bērniem, kuri cietuši no vardarbības; sociālās rehabilitācijas pakalpojums vardarbībā cietušanai un vardarbību veikušai pilngadīgai personai; atbalsts ģimenēm, kur vienās dzemdībās piedzimuši 3 vai vairāk bērni; pakalpojums bērna aprūpei pēc vecāku lūguma; ģimenes asistenta pakalpojums; vasaras nometnes pakalpojums; izglītojošās un atbalsta grupas; terapeitiskās spēles; sensorās un motorās attīstības nodarbības; uzvedības sociālās korekcijas programma; krīzes centra pakalpojums; ilgstošā sociālā aprūpe

⁷ Darbojas trīs dienas centri personām ar garīga rakstura traucējumiem un personām ar psihiskās veselības traucējumiem – „Atbalsts”, „Integra” un „Harmonija”, kā arī grupu dzīvokļi pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem, kurām atrašanās ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijā nav nepieciešama, bet objektīvu iemeslu dēļ viņiem dzīvot patstāvīgi nav iespējams

⁸ JSLP struktūrvienība Sociālās un medicīniskās aprūpes centrs veic sociālo darbu un iesaistās vispārējo funkcionālo ierobežojumu izvērtēšanas procesā pensijas vecuma personām, organizē un nodrošina sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamību pilngadīgām personām, kuru pamata dzīvesvieta ir deklarēta Jelgavā. Centra mērķis ir nodrošināt dzīves kvalitātes nepazemināšanos personai, kura vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ to nevar nodrošināt pati saviem spēkiem, kā arī iespēju saņemt sociālās aprūpes pakalpojumus atbilstoši savām individuālajām vajadzībām. Tāpat ir pieejami sekojoši pakalpojumi: aprūpe mājās, drošības poga, ilgstošā sociālā aprūpe institūcijā, īslaicīga sociālā aprūpe institūcijā

⁹ Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi Sociālās integrācijas valsts aģentūrā (SIVA), Profesionālā rehabilitācija, Sociālā rehabilitācija no psihoaktīvām vielām atkarīgām personām, Tehniskie palīgīdzekļi par valsts līdzekļiem, Tehnisko palīgīdzekļu nodošana patapinājumā (par pašvaldības līdzekļiem), Asistenta pakalpojums, Rehabilitācijas pakalpojums institūcijā, Īslaicīgs pakalpojums krīzes istabās sociālā dzīvojamā mājā, Reiterapija, Rehabilitācijas pakalpojums, Atbalsta pasākumi vides pielāgošanai

¹⁰ JSLP Atkarību profilakses punktā personām ar atkarības problēmām tiek nodrošināta vispusīga un plaša informācija par atkarību profilakses jautājumiem, speciālistu konsultācijas, plašs informatīvo materiālu klāsts, iespējas bez maksas veikt eksprestestus uz HIV, B un C hepatītu. Katram klientam tiek nodrošināta individuāla pieeja un atbalsts. Pakalpojuma

Esošās situācijas raksturojums

- o specializētā autotransporta pakalpojumu, kura mērķis ir nodrošināt transporta pieejamību personai ar kustību traucējumiem un/vai kurai ir apgrūtināta pārvietošanās: ar veselības aprūpi, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu, tehniskā palīgīdzekļu centra pakalpojumu saistīto aktivitāšu veikšanai; NVO rīkoto pasākumu apmeklēšanai;
- o īslaicīgu krīzes istabas pakalpojumu, kas tiek nodrošināts sociālajā dzīvojamā mājā Pulkveža Oskara Kalpaka ielā 9, Jelgavā, ģimenēm (personām), kuru izīrētā vai īpašumā esošā dzīvojamā telpa vai dzīvojamā māja vai cietusi ugunsgrēka, plūdu, tehnogēnu un dabas katastrofu, stihiskas nelaimes vai avāriju rezultātā;
- o higiēnas pakalpojumu, kura mērķis ir nodrošināt dušas, veļas mazgāšanas un veļas žāvēšanas pakalpojumus trūcīgām vai maznodrošinātām personām (ģimenēm), pensijas vecuma personām, pilngadīgām personām ar invaliditāti, krīzes situācijā nonākušai personai.

No 2015. gada decembra Jelgavas valstspilsētā norit Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem "pasākuma "Deinstitucionalizācija" aktivitātes projekta "Atver sirdi Zemgalē" ietvaros. Sadarbībā ar Labklājības ministriju pašvaldībā realizēti divi Eiropas Sociālā fonda projekta "Sociālo pakalpojumu atbalsta sistēmas pilnveide" izmēģinājumuprojekti – "Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšana bērniem ar funkcionāliem traucējumiem" un "Individuālā budžeta modeļa aprobācija pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšanai".

JSLP izvērtē pašvaldības finansēto sociālo pakalpojumu kvalitāti, sadarbojas ar valsts un pašvaldības institūcijām, nevalstiskā sektora organizācijām, fiziskām un juridiskām personām, informē sabiedrību par aktuālajām norisēm sociālajā jomā. Regulāri uzturētas kvalitātes vadības sistēmas, kas sertificēta atbilstoši ISO 9001: 2015 prasībām, kas tiek realizēta jau kopš 2008.gada, ietvaros regulāri notiek klientu apmierinātības aptaujas, sūdzību un neatbilstību analīze, kas veicina kvalitatīvu, iedzīvotāju vajadzībām atbilstošu pakalpojumu sniegšanu un jaunu pakalpojumu plānošanu.

Izveidojusies veiksmīga sadarbība ar nevalstiskā sektora organizācijām – Latvijas Samariešu apvienību un Latvijas Sarkano krustu. Latvijas Samariešu apvienība pašvaldības iedzīvotājiem sniedz 3 sociālos pakalpojumus: aprūpe mājās, drošības poga un ģimenes asistents. Latvijas Sarkanā Krusta Jelgavas nodaļa operatīvi risina trūcīgo personu nodrošināšanu ar pārtikas, higiēnas un kancelejas precēm.

Jelgavas novads. Jelgavas novadā 2020. gadā sociālos pakalpojumus saņēma 299 personas, sociālajiem pakalpojumiem tika izlietoti 1,05 milj. EUR jeb 3498 EUR uz vienu sociālā pakalpojuma saņēmēju. 2020. gadā 17% klientu sociālos pakalpojumus saņēma institūcijā, atlikušie 83% saņēma sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu. Latvijas novados pakalpojumus institūcijā 2020. gadā saņēma vidēji 19% klientu, tādējādi novada rādītājs ir līdzvērtīgs citu novadu vidējam rādītājam.

ietvaros notiek sociālais darbs ar personām ar atkarības problēmām, tajā skaitā sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nodrošināšana no psihoaktīvām vielām atkarīgām personām par valsts budžeta, šļircu maiņa, eksprestestu veikšana, konsultācijas par atkarību jautājumiem, darbs ar mērķa grupām ārpus atkarību profilakses punkta, preventīvais izglītojošais darbs izglītības iestādēs.

Pakalpojumiem institūcijā 2020. gadā Jelgavas novadā saņēma 181 persona, tam tika tērēti 0,86 milj. EUR, kas ir 82% no visa sociālajiem pakalpojumiem izlietotā budžeta. Uz vienu institūcijas klientu tika tērēti 4757 EUR, kas ir būtiski augstāks rādītājs, salīdzinot ar sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu izmaksām.

Jelgavas novada Sociālais dienests nodrošina šādus pakalpojumus:

- o sociālā darba pakalpojumu;
- o psihologa pakalpojumu;
- o atbalsta un izglītojošas grupas (sociālo prasmju, bērnu emocionālā audzināšana, virtuves prasmes);
- o seminārus, darbnīcas audžuģimenēm.

Sociālā dienesta darbinieki vientuļiem pensionāriem un invalīdiem nodrošina aprūpi mājās, piegādājot dzīvesvietā pārtikas produktus, medikamentus, samaksājot rēķinus par komunālajiem maksājumiem, kā arī nepieciešamības gadījumos nogādājot pie medikiem.

Jelgavas novadā pakalpojumus sniedz 8 aktivitāšu centri: centrs Kalnciems, centrs Tīreļi, centrs Līvberze, centrs Zemgale, centrs Birtziņš, centrs Zālenieki, centrs Dzirnietis, centrs Vilce; kā arī 7 sociālās aprūpes un rehabilitācijas centri, daudzfunkcionālie centri un dienas aprūpes centri: SARC Eleja; SARC Kalnciems; SARC Staļģene; DSPC LAIPA; DAC UPE; SAC Zemgale; DAC Zile.

Ir virkne pakalpojumu, kurus pašvaldība pārņem, jo dažādu apsvērumu dēļ ar esošajiem resursiem tos nav iespējams nodrošināt. Tādi pakalpojumi ir aprūpe mājās, īslaicīgā un ilgstošā sociālā aprūpe, patversmes pakalpojums, krīzes centra pakalpojums, psihoterapeita pakalpojums ģimenēm.

No 2015. gada decembra pašvaldībā norit Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem "Pasākuma "Deinstitucionalizācija" aktivitātes projekta "Atver sirdi Zemgalē" ietvaros. Sociālais dienests turpināja aktīvu līdzdarbību Labklājības Ministrijas un Eiropas Savienības fonda līdzfinansētājā projektā "Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās".

Izveidojusies veiksmīga sadarbība ar nevalstiskā sektora organizācijām – Latvijas Samariešu apvienību. Samariešu biedrība sniedz pavisam konkrētu, praktisku palīdzību un seniora apkopšanu dzīvesvietā.

Personas ar invaliditāti

Pēc Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisijas (VDEĀK) datiem par 2021. gada I pusgadu, Jelgavas valstspilsētā bija 801 personas ar 1. grupas, 2972 personas ar 2. grupas, 2269 personas ar 3. grupas invaliditāti. Jelgavas novadā bija 480 personas ar 1. grupas, 1525 ar 2. grupas un 1335 ar 3. grupas invaliditāti.

Sociālā palīdzība

JSLP un Jelgavas novada Sociālais dienests nodrošina valsts noteiktos sociālos pabalstus:

- o pabalstu garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai (turpmāk – GMI);
- o dzīvokļa pabalstus: Īres maksas apmaksai par pašvaldības īpašumā esošu dzīvojamo telpu; Īres maksas apmaksai par citas personas, izņemot pašvaldību, īpašumā esošu dzīvojamo telpu; Pakalpojumu apmaksai, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu, neatkarīgi no īpašuma piederības; Individuālās apkures nodrošināšanai neatkarīgi no īpašuma piederības; Dzīvokļa pabalstu bērnam bārenim un bērnam, kurš palicis bez vecāku gādības;
- o vienreizēju pabalstu krīzes situācijā;
- o vienreizēju pabalstu, beidzoties ārpusģimenes aprūpei;

Esošās situācijas raksturojums

- o pabalstu bārenim un bez vecāku gādības palikušajam bērnam, kurš sasniedzis pilngadību un turpina mācības;
- o krīzes pabalstu sakarā ar Covid-19 izplatību.

Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas valstspilsētā sniegto sociālo palīdzību 2020. gadā ir saņēmušas 1923 personas ģimenēs (tie ir 3,5% no pilsētas iedzīvotāju skaita). Kopā sociālajai palīdzībai 2020. gadā novadā tika izlietoti 0,66 milj. EUR.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldības noteiktie sociālās palīdzības pabalstu veidi ir vairāki: pabalsts ēdināšanai vispārējās izglītības iestādē, pabalsts pirmsskolas izglītības iestādes ēdināšanas pakalpojuma apmaksai, pabalsts individuālo mācību piederumu iegādei, pabalsts profesionālās ievirzes izglītības programmas dalības maksas segšanai, pabalsts pilsētas sabiedriskā transporta braukšanas maksas segšanai, pabalsts medicīnas pakalpojumu apmaksai, pabalsts pārtikas iegādei personai ar invaliditāti, pabalsts bērna piedzimšanas gadījumā, pabalsts transporta izdevumu segšanai ģimenei, kurā vienās dzemdībās dzimuši trīs un vairāk bērni, pabalsts personas ar invaliditāti līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai ar smagiem funkcionāliem traucējumiem aprūpei, pabalsts ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšanai/nomaiņai un verificēšanai daudz bērnu ģimenei, vienreizējs pabalsts personai, atbrīvojoties no brīvības atņemšanas iestādes, ikgadējs pabalsts rehabilitācijai Černobiļas atomelektrostācijas avārijas sekas likvidēšanas dalībniekam, ikgadējs pabalsts politiski represētai personai, ikgadējs pabalsts veselības uzlabošanai personai, kurai ir 100 un vairāk gadu, apbedīšanas pabalsts.

2020. gadā visvairāk līdzekļu (37,9%) Jelgavas valstspilsētas iedzīvotājiem, kuriem ir izvērtēti ienākumi un materiālais stāvoklis, ir piešķirts dzīvokļa īres un komunālo maksājumu apmaksāšanai. Pārējie pieprasītākie pabalsti: GMI pabalsts (5,57% no visas pabalstu kopsummas); pabalsts medicīnas pakalpojumu apmaksai (16,11%); dzīvokļa pabalsts individuālās apkures nodrošināšanai (9,70%) u.c.

Jelgavas novads. Jelgavas novadā sociālo palīdzību 2020. gadā ir saņēmušas 1132 personas ģimenēs (tie ir 3,5% no pilsētas iedzīvotāju skaita). Kopā sociālajai palīdzībai 2020. gadā novadā tika izlietoti 0,34 milj. EUR.

Jelgavas novada pašvaldības noteiktie sociālās palīdzības pabalstu veidi ir brīvpusdienu pabalsts izglītības ietādēs, pabalsts bērnu izglītībai, pabalsts veselības aprūpei, pabalsts neparedzētiem gadījumiem, pabalsts sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei, pabalsts apbedīšanai, pabalsts politiski represētām personām, nacionālās pretošanās kustības dalībniekiem, pabalsts sakarā ar bērna piedzimšanu u.c. pabalsti.

Atbalsts ģimenēm ar bērniem

Jelgavas valstspilsēta. Prioritāte sociālajā jomā ir ģimenes ar bērniem. Pilsētā tiek veikts sociālais darbs vidēji gadā ar 350 ģimenēm, sociālo darbinieku redzeslokā pēdējos gados nonāk 40 līdz 80 jaunas ģimenes. Pieaug to ģimeņu skaits, kurās vecākiem ir zems izglītības līmenis, vājas sociālās prasmes bērnu aprūpē, bērni pamesti novārtā, neapmeklē skolu, kuras nonākušas konfliktsituācijās, kāds no ģimenes locekļiem cietis no vardarbības, ir alkohola, narkotiku u.c. vielu, azartspēļu vai cita veida atkarība. Bērnu tiesību aizsardzības jomā būtiska loma ir informācijas apmaiņai un starpinstitucionālajai sadarbībai. Visbiežāk informācija par problēmsituācijām tiek saņemta no Jelgavas valstspilsētas bāriņtiesas, pašvaldības policijas izglītības iestādēm, citu pašvaldību sociālajiem dienestiem. 2018. gada 25. janvārī ar domes lēmumu tika izveidota Jelgavas pilsētas bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupa, kuras darba sanāksmēs tiek apspriestas gadījumu risināšanas iespējas un sadarbības institūciju kompetences.

Lai konstatētu pamatvajadzību nodrošinājumu, paaugstināta riska ģimeņu apsekošana tiek veikta ne retāk kā reizi mēnesī. Vecākiem tiek nodrošinātas atbalsta un izglītojošu grupu nodarbības, ģimenes asistenta pakalpojums. Veikto pasākumu rezultātā 2020. gadā situācijas nepasliktināšanās vai uzlabojums bija vērojams 217 ģimenēs. Bērniem, kuri cietuši no prettiesiskām darbībām, tiek nodrošināts sociālās rehabilitācijas pakalpojums (2020. gadā- 33 bērniem). Minētais pakalpojums tiek nodrošināts arī pilngadīgām personām, savukārt vardarbības veicējiem pieejams pakalpojums vardarbīgas uzvedības mazināšanai un to 2020. gadā izmantoja 13 personas.

Bāriņtiesa ir Jelgavas valstspilsētas domes izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kas, pamatojas uz normatīvajiem aktiem un publisko tiesību principiem, savā darbībā un Jelgavas valstspilsētas administratīvajā teritorijā prioritāri nodrošina bērna vai aizgādībā esošās personas tiesību un tiesisko interešu aizstāvību. Bāriņtiesā 2020. gadā strādāja 9 darbinieki. 2020. gadā notikusi 81 bāriņtiesas sēde, pieņemti 317 lēmumi, saņemti 4037 ienākošie dokumenti un izsūtīti 4255 dokumenti, bāriņtiesā ierosinātas 131 lieta, lietvedībā atradās 554 aktīvas lietas, attiecīgi uz katru bāriņtiesas locekli ir 92 lietas.

Jelgavas novads. Bāriņtiesa ir Jelgavas novada izveidota aizbildnības un aizgādības iestāde, kura aizstāv bērna vai aizgādībā esošās personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības. Bāriņtiesa Civillikumā un Bāriņtiesu likumā noteiktajos gadījumos iedzīvotājiem sniedz palīdzību mantojuma lietu kārtošānā, gādā par mantojuma apsardzību, kā arī izdara apliecinājumus un pilda citus uzdevumus, kas juridiskā spēka ziņā pielīdzināmi notariālajiem apliecinājumiem, par kuriem valsts nodevas tiek iemaksātas novada domes kasē.

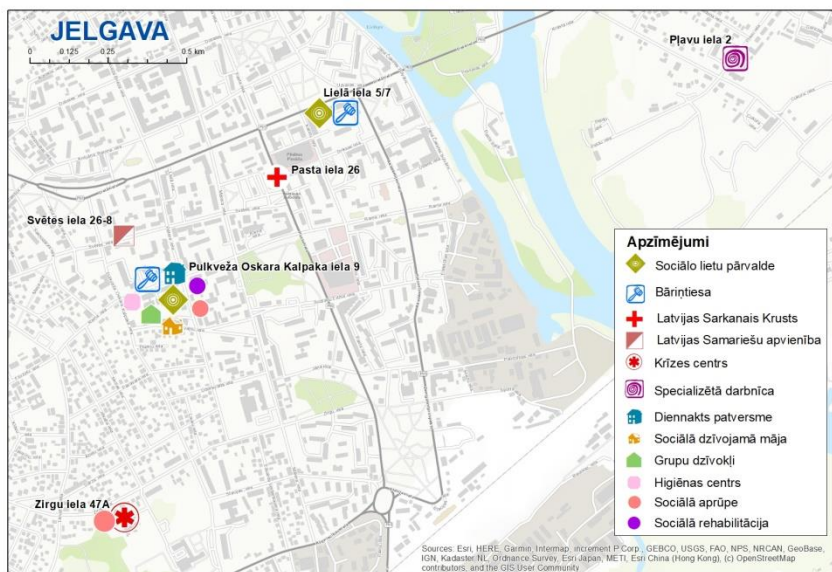
Bāriņtiesā 2020. gadā strādāja 23 darbinieki. 2020. gadā novadā bija reģistrētas 789 aktīvās lietas, tika ierosinātas 107 lietas, pieņemto lēmumu skaits bija 204.

Bāriņtiesas darbinieki regulāri piedalās tiesas sēdēs. Bāriņtiesas tiesas procesos bijusi gan prasītājs, gan tiesas pieaicināta iestāde atzinuma sniegšanai. Bāriņtiesa pārstāvēta lietās par aizgādības tiesību atņemšanu, kā arī saskarsmes tiesības kārtības noteikšanu lietās. Bāriņtiesas sēdēs lietas izskatīšanā administratīvā procesa dalībniekus bieži pārstāv advokāti, tāpēc bāriņtiesas darbiniekiem regulāri jāpaaugstina savu kvalifikācija, jāiepazīstas ar tiesu praksi un judikatūru. Lietas ar katru gadu kļūst komplicētākas, psiholoģiski smagākas un sarežģītākas, līdz ar to prasot daudz vairāk laika un cilvēkresursu, lai sagatavotu kvalitatīvus un juridiski korektus lēmumus. Bāriņtiesas darbinieki regulāri paaugstina savu profesionālo kvalifikāciju, piedaloties profesionālās apmācībasursos un semināros.

Ārpusģimenes aprūpē 2020. gadā atradās 163 bērni, no tiem audžuģimenēs 40, aizbildnībā 114 un institūcijā – 9 bērni.

Esošās situācijas raksturojums

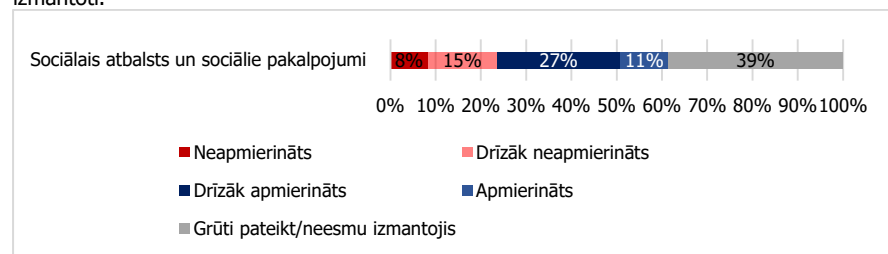
Attēls 8.1.1 Sociālās aprūpes iestādes Jelgavas valstspilsētā

Attēls 8.1.2 Sociālās aprūpes iestādes Jelgavas novadā

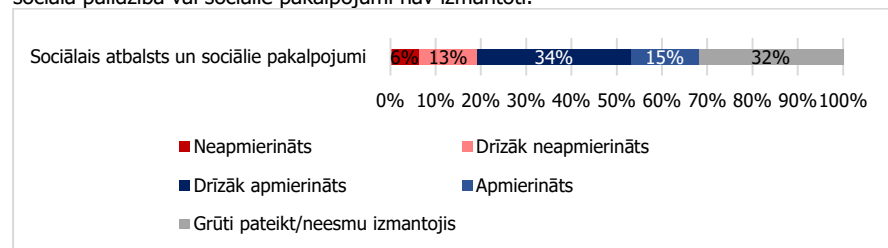
8.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktā aptauja norāda, ka 11% aptaujātie Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji ir apmierināti ar pieejamo sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem, 27% ir drīzāk apmierināti, bet 23% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Vienlaikus jānorāda, ka būtisks īpatsvars (39%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka sociālā palīdzība vai sociālie pakalpojumi nav izmantoti.

Attēls 8.2.1 Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem (n=706)

Jelgavas novada gadījumā ar sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem apmierināti ir 32% aptaujātie novada iedzīvotāji, drīzāk apmierināti ir 34%, savukārt 19% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Līdzīgi kā pilsētas gadījumā, būtisks īpatsvars (32%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, kura pamata iemesls ir tas, ka sociālā palīdzība vai sociālie pakalpojumi nav izmantoti.

Attēls 8.2.2 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par sociālo atbalstu un sociālajiem pakalpojumiem (n=425)

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norāda šādus nepieciešamos uzlabojumus:

- sociālā atbalsta sniegšanu, palīdzību dažādām sabiedrības grupām (piemēram, bezpajumtniekiem, cilvēkiem ar invaliditāti, maznodrošinātajiem, daudz bērnu ģimenēm, senioriem);
- sociālās rehabilitācijas plašākas iespējas valstspilsētā un novadā;
- lielāku atbalstu jaunajām un daudz bērnu ģimenēm (piemēram, dzīvojamās platības piešķiršanu vai atbalstu tās iegādē);
- lielāku sociālā dienesta atbalstu, ja ģimene nonāk sarežģītā situācijā (piemēram, tuvinieka smaga invaliditāte).

8.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Pēc Labklājības ministrijas 2020. gada datiem secināms, ka Jelgavas valstspilsētā ir nepietiekams sociālo darbinieku skaits uz 1000 iedzīvotājiem – 0,8. Jelgavas novadā tas ir likuma normai atbilstošs.

Jelgavas valstspilsētā sociālajos pakalpojumos ir būtiski augstāks pakalpojumu institūcijā saņēmēju īpatsvars, salīdzinot ar citām pašvaldībām. Jelgavas novada šis rādītājs ir līdzvērtīgs citu novadu vidējam rādītājam. Nākotnē Jelgavas valstspilsētā nepieciešams attīstīt sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus, lai veicinātu institūcijā esošo klientu dzīvi sabiedrībā. Jelgavas novadā arī ir nozīmīgi turpināt uzsāktu iedzīvotāju vajadzības balstītu sociālo pakalpojumu attīstību, nodrošinot vienlīdzīgu pieeju tiem, veicināt profesionālā sociālā darba attīstību, ieviest pabalstu (naudas vai pakalpojuma veidā) individuālo sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai, nodrošināts aprūpes mājās pakalpojumu (arī īslaicīgas aprūpes nepieciešamības gadījumos, kad kādam no ģimenes locekļiem nepieciešama aprūpe pēc pārciestas smagas saslimšanas), nodrošinātas psihologa individuālās konsultācijas un atbalsta grupas ģimenēm ar smagi slimiem ģimenes locekļiem, nodrošināt pašvaldības līdzfinansējumu mājokļa vides (iekšējās un ārējās) pieejamības nodrošināšanai, ikvienam Jelgavas novada iedzīvotājam, izstrādāt kompleksu pašvaldības atbalsta mehānismu ģimenēm ar bērniem (viena vecāka ģimenēm, daudz bērnu ģimenēm), veicināt sociālo uzņēmumu izveidi ar labvēlīgu saimnieciskās darbības vidi.

Kā Jelgavas valstspilsētas, tā Jelgavas novada Bāriņtiesu gadījumā ir būtiski pēc iespējas vairāk sekmēt bāreņu un bez vecāku gādības palikušo bērnu ārpusģimenes aprūpi ģimeniskā vidē (pie aizbildņiem, audžuģimenēs), palielināt audžuģimeņu skaitu. Sadarbībā ar JSLP un novada Sociālo dienestu sadarboties preventīvajā darbā ar sociālā riska ģimenēm.

9. JAUNATNES POLITIKA

9.1. Nozares raksturojums

Jelgavas valstspilsēta. Atbilstoši Jaunatnes likumā noteiktajam, jaunieši ir personas vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Pēc dzīvesvietas deklarēšanas reģistra datiem Jelgavas valstspilsētā ir 17288 jaunieši (2021). Jaunatnes politika ir izteikti horizontāla joma, ko raksturo visās valsts politikas jomās īstenojamu mērķtiecīgu darbību kopums, kas veicina jauniešu pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu. Izstrādātais "Jelgavas pilsētas jaunatnes politikas rīcības plāns 2022.–2027. gadam" paredz īstenot ilgtermiņa plānveidīgu darbu ar jauniešiem, nosaka jaunatnes politikas mērķus, prioritātes, rīcības virzienus un uzdevumus. Jelgavas valstspilsētas jaunatnes politikas prioritātes ir:

- veicināt jauniešus uzņemties atbildību par savu dzīvi;
- vide – veicināt jauniešiem atbalstošas un iekļaujošas vides izveidi, nodrošinot tās pieejamību un uzlabojot darbā ar jauniešiem iesaistīto personu kompetences;
- iesaistīšanās: jauniešu līdzdalības veicināšana demokrātiskajā dzīvē.

Atbilstoši definētajam mērķim, prioritātēm un īstenošanas principiem kā būtiskākie Jelgavas pilsētas jaunatnes politikas rīcības virzieni tiek definēti:

- darba ar jaunatni kvalitātes stiprināšana;
- darba ar jaunatni sistēmas attīstība;
- plašākas un aktīvākas jauniešu līdzdalības veicināšana.
- darba tirgum un patstāvīgai dzīvei nepieciešamo prasmju un iemaņu apguves veicināšana.
- jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanas veicināšana.

Pašvaldība sekmē jauniešu izaugsmēi un integrācijai labvēlīgas vides veidošanu, tādējādi veicinot jauniešu pilnvērtīgu iekļaušanos sabiedrībā, darba tirgū un pāreju pieaugušā statusā. Galvenie darbības virzieni: jauniešu neformālā izglītība, jauniešu brīvā laika pavadīšanas iespēju daudzveidība, jauniešu veselība, jauniešu līdzdalība Jelgavas pilsētas politikajā, ekonomiskajā, sociālajā, sporta un kultūras dzīvē, jauniešu informētība.

Kopš 1996. gada darbojas Jelgavas Skolēnu dome, kuras mērķis ir skolēnu un pašvaldības interešu saskaņošanu jautājumos, kas saistīti ar skolu jaunatnes pašpārvalžu darbību, izglītību un jauniešu prasmju attīstīšanu. Jelgavas valstspilsētas domē darbam ar jaunatni darbojas trīs jaunatnes lietu speciālisti, kura pienākumos ir plānot, koordinēt un īstenot darbu ar jaunatni. Kopš 2008. gada reizi gadā tiek organizēts Jauniešu forums. Tajā katru gadu piedalās ap 100 dalībnieki, tajā skaitā skolēni, jaunieši, studenti, jauniešu NVO pārstāvji, uzņēmēji, politiķi un valsts/pašvaldības institūciju pārstāvji, skolu direktori un administrācija, skolotāji. Jelgavas valstspilsētā aktivitātes, kas ir paredzētas jauniešiem, balstās uz jauniešu vajadzībām, tiek plānotas un organizētas kopā ar jauniešiem.

Kopš 2009. gada pilsētā darbojas arī Jaunatnes lietu konsultatīvā komisija, kuras mērķis ir veicināt jauniešu iniciatīvas, līdzdalību pašvaldības lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē. Komisija veido sadarbību starp pašvaldības iestādēm, jauniešu nevalstisko organizācijām, Latvijas Lauksaimniecības universitātes studentu pašpārvaldi, Skolēnu domi un pilsētas jauniešiem; apzina jauniešu problēmas un vajadzības; izstrādā priekšlikumus jauniešu iesaistīšanai politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras dzīves aktivitātēs.

Jelgavas valstspilsētā darbojas jauniešu centrs, kurš atbalsta jauniešu iniciatīvas un līdzdalību, piedāvā dažādas brīvā laika pavadīšanas iespējas, tai skaitā veicinot jauniešu iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, fiziskās aktivitātēs, sportā un kultūras dzīvē, kā arī jaunatnes organizācijām un jauniešu iniciatīvu grupām piedāvā izmantot centra telpas kā organizāciju darba vietu. Paredzēts izveidot Jelgavas valstspilsētas jauniešu centru Pārlielupes

apkaimē un citur. Jelgavas valstspilsētas pašvaldība izsludina jauniešu iniciatīvu projektu konkursu "Jaunieši var!". Tajā var piedalīties Jelgavas valstspilsētas neformālās jauniešu iniciatīvu grupas (vismaz divi jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem). Konkursa mērķis ir finansiāli atbalstīt jauniešu iniciatīvas, kas veicina Jelgavas jauniešu iekļaušanos pilsētas attīstības procesos, sekmē jauniešu brīvā laika lietderīgu pavadīšanu, fiziskās aktivitātes, vērtīborientāciju un pašattīstības procesus.

2010. gadā Izglītības un zinātnes ministrija, izvērtējot pašvaldību un jaunatnes organizāciju darbu ar jauniešiem, Jelgavas pilsētas pašvaldībai piešķīra apbalvojumu nominācijā „Draudzīgākā pašvaldība jauniešiem”. 2016. gadā Jelgava kļuva par pirmo Latvijas jauniešu galvaspilsētu. 2018. gadā LR Izglītības un zinātnes ministrija Jelgavas pilsētas pašvaldībai piešķīra apbalvojumu nominācijā "Darba ar jaunatni tradīcijām bagātākā pašvaldība". Jelgavas valstspilsētas pašvaldība Jelgavā ir īstenojusi vairākus ES līdzfinansētus projektus, kuru mērķauditorija ir jaunieši. Kopumā sistēma darbam ar jauniešiem Jelgavas valstspilsētā ir izveidota un strādā, bet ir nepieciešams izveidot jauniešiem vidi, Jauniešu centri vairākās valstspilsētas apkaimēs, lai veicinātu jauniešu vieglāku un produktīvāko pāreju no bērna uz pieaugušo statusu.

Jelgavas novads. Jelgavas novadā dzīvo 4033 jaunieši. Vislielākais jauniešu skaits ir Cenu pagastā – 547 un Ozolnieku pagastā – 488. Jauniešu īpatsvars attiecībā uz kopējo iedzīvotāju skaitu ir tuvu vidējam rādītājam Latvijā – 12,17 %.

Jelgavas novadā ir izveidota Jaunatnes lietu nodaļa, aktīvi darbojas trīs Bērnu un jauniešu iniciatīvu centri – Ānē, Ozolniekos, Brankās. Ir izstrādāts "Jelgavas novada darba ar jaunatni rīcības plāns 2022.–2024. gadam". Prioritārie virzieni ir ikdienas darbs ar pagastu jauniešiem (jauniešu iniciatīvu grupu stiprināšana) un produktīva brīvā laika pavadīšana. Kopības un piederības apziņas novadam stiprināšanai tiek īstenoti novada mēroga pasākumi – "Limuzīns Jaungada krāsās", "Ziemas priekī", disku golfa sacensības. Savukārt, uzņēmējdarbības domāšanas attīstībai tika īstenota iedvesmas diena "Cel ideju gaisā". Dalībnieku skaits pasākumos no 50 līdz 150 jauniešiem vecumposmā no 13 līdz 24 gadiem.

Prasmju apguvei neformālā izglītībā īstenotas apmācības gan klātienē, gan arī tiešsaistes vidē. Pandēmijas ietekmē jauniešu centri savas ikdienas aktivitātes organizē tiešsaistes vidē (meiteņu studija, komiksu studija, pieredzes stāstu pēcpusdienas, u.c.). Sadarbībā ar nevalstiskām organizācijām tiek īstenoti tematiskie pasākumi par jauniešu iespējām programmā "Erasmus+", kas ietver mācīšanos neformālā izglītībā. Aktivitāšu programmās – vietējo un starptautisko jauniešu un jaunatnes līderu pieredzes stāsti.

2020. gadā NVA pasākumā "Nodarbinātības pasākumi vasaras brīvlaikā personām, kuras iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs" tika izveidotas 87 skolēnu darba vietas. Darbā ar jaunatni iesaistīto personu kapacitātes stiprināšanai Izglītības pārvaldes jaunatnes lietu joma sadarbībā ar vietējo NVO realizēja stratēģiskās partnerības projektu "Constellation", programmas "Erasmus+" K2 ietvaros. Tā mērķis – uzlabot iespējas jaunatnes darbiniekiem un pedagogiem un arī pašiem jauniešiem, kuriem risks nonākt NEET situācijā lauku apvidos, palielinot viņu piederības sajūtu, neatkarību un pašapziņu. Tika radīti divi intelektuālie rezultāti – kvalitatīva pētījuma (situāciju analīze) veikšana par NEET situācijā nonākušiem jauniešiem, lai izpētītu aspektus, kas jauniešiem kopumā varētu būt riska faktori nonākšanai NEET situācijā un rokasgrāmatas "Constellation" izveide jaunatnes darbiniekiem un izglītotājiem formālajā un neformālajā izglītībā.

9.2. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība aktīvi īsteno jaunatnes politiku. Nepieciešams izveidot jauniešu centrus apkaimēs. Jelgavas novadā jaunatnes politikā kā stiprās puses ir augsta jauniešu līdzdalība un vēlme iesaistīties. Ir izveidota materiāli tehniskā bāze darbam ar jaunatni, tai skaitā jauniešu centri. Tomēr Jelgavas novadā ir nepietiekams teritoriālais jaunatnes darba pārklājums, kas nodrošinātu darbu arī nelielās apdzīvotās vietās, trūkst situācijas analīzes par šīm teritorijām, tai skaitā, jauniešu skaitu un vajadzībām. Jaunatnes jomā iesaistītajiem ir zems pašvērtējums, kas rada barjeru uzņemties iniciatīvu vai novērtēt darbā paveikto, raksturīga zema izpratni par sevi kā atbalsta personu, nepietiekamas kompetences. Jauniešiem ir zema motivācija iesaistīties, līdz ar to izveidojas grupa ar aktīviem jauniešiem, kuri iesaistās, bet pārējie nerod motivāciju. Trūkst izpratne un kompetences izmantot ES piedāvātās iespējas un iesaistīties starptautisku pieredzi apmainā. Nepieciešams stiprināt jaunatnes jomā iesaistītos jaunatnes darba speciālistu kompetences, sniegt atbalstu kā mentoringu vai koučingu darbā ar jauniešiem. Veicināt jauniešu idejas

īstenošanu, organizējot ideju hakatonu vai kalves, sniedzot finansiālu atbalstu to realizēšanā. Lai palīdzētu pārklāt teritorijas, kur jaunatnes darbs pašreiz netiek veikts, ir iespēja izveidot mobilo jaunatnes darbu, iesaistīt jaunatnes darbā brīvprātīgos. Jaunatnes jomā iesaistīto speciālistu augsta kadru mainību un izdegšana, problēma ir jauniešu skaita samazināšanos. Strauja paaudžu nomaiņa, kas nozīmē, trūkst pēctecības un zināšanu pārneses no jauniešiem, kuri ir bijuši aktīvi un līdzdarbojušies, uz tiem, kuri ir nesen iesaistījušies. Pēc 18 gadiem jauniešiem strauji nomainās intereses, viņi pārceļas uz citām dzīvesvietām un pārstāj iesaistīties vietējās aktivitātēs. Covid-19 pandēmijas turpināšanās, kad jaunatnes darbs tiek pārcelts tiešsaistē, ierobežo darbu ar jauniešiem, turklāt rada nopietnas mentālās veselības problēmas pašiem jauniešiem.

10. MOBILITĀTE

10.1. Nozares raksturojums

Jelgavas valstspilsētai ir labi sasniedzamības rādītāji ar galvaspilsētu Rīgu, nacionālas nozīmes attīstības centriem – Liepāju, Ventspili, Jēkabpili, kā arī tuvāko apgabala centru Lietuvā – Šauliem. Kā galvenā identificējama sasaiste ar Rīgu, kas ir nozīmīga gan kravu pārvadājumiem, gan pasažieru satiksmei, jo Rīgas metropoles areālā koncentrējas lielākā daļa Latvijas uzņēmējdarbības, transporta un loģistikas uzņēmumu, administratīvo iestāžu, un šī biznesa darījumu vide nosaka stabili, pastāvīgu satiksmes plūsmu.

Automobilizācija

Jelgavas valstspilsētā automobilizācijas līmenis ir bijis svārstīgs, bet ar tendenci pieaugt pēdējo piecu gadu laikā. 2015. gadā reģistrēti 387 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem, 2020. gadā – jau 456 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem. Jelgavas novadā 2015. gadā reģistrēti 478 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem, 2020. gadā – 570 transportlīdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem.

Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, līdzīgi kā valstī kopumā, ir tendence palielināties automašīnu skaitam, kas nozīmē, ka nepieciešams izbūvēt automašīnu stāvlaukumus ciemos pie daudzdzīvokļu mājām, kā arī pie apmeklētākajām iestādēm.

Elektromobilizācija ir viena no transporta jomas sastāvdaļām, un ilgtermiņā tā pilnībā ietilps transporta jomas politikā. Elektrotransportlīdzekļu (videi draudzīgi transportlīdzekļi, kas pamatā tiek darbināti ar elektromotoru) izmantošana veicina piesārņojuma, siltumnīcefektu izraisīto gāzu un apkārtējās vides trokšņu līmeņa samazinājumu. Jelgavas valstspilsētā atrodas dažas elektromobiļu uzlādes stacijas – Loka maģistrālē 2A, Rūpniecības ielā 75A, Katoļu ielā 18 un "Hotel Jelgava" Lielā ielā 6. Elektrozlādes punkts izveidots pašvaldības policijai un JVPI "Pilsētas iedzīvotāju" – pašvaldības iestāžu elektromobiļu uzlādei. Jelgavas novadā elektroautomašīnu uzlādes atrodas Elejā un Brankstūros.

Sabiedriskā transporta pakalpojumi

Jelgavas valstspilsēta ir būtisks sabiedriskā transporta mezgls starp Rīgu un reģionu. Jelgavas valstspilsētas un novada gadījumā būtiska loma sabiedriskā transporta pārvadājumos ir dzelzceļam – maršrutam Jelgava–Rīga, pa kuru intensīvi noris dzelzceļa pasažieru pārvadājumi. Daudzi vilciena reisi neapstājas Daļbē un Cenās, jo tās salīdzinoši ir mazāk nozīmīgas. Tas būtiski ietekmē Cenu pagasta iedzīvotāju pārvietošanās iespējas.

Ar Liepāju pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu šobrīd veidoti tikai divas reizes nedēļā, lai gan vilcienam ir acīmredzamas priekšrocības salīdzinājumā ar autobusu satiksmi. Latvijai patlaban nav tiešas dzelzceļa satiksmes ar Eiropu pa esošo dzelzceļa tīklu. Lielākā perspektīva dzelzceļu satiksmē saistāma tieši ar pasažieru pārvadājumu atjaunošanu Eiropas virzienā (piemēram, RailBaltica projekts), kā arī ar pasažieru pārvadāšanas intensificēšanu Liepājas virzienā. Pasažieru pārvadājumus pa dzelzceļu Latvijā veic AS „Pasažieru vilciens”.

Papildu Jelgavas valstspilsētā un novadā sabiedriskā transporta pārvadājumi tiek nodrošināti arī tālsatiksmes un novada pārvadājumu formā ar autotransportu. Autoostas atrašanās Jelgavas valstspilsētas centrā, bet Jelgavas dzelzceļa stacijas izvietojums vairāk nekā viena kilometru attālumā no tās rada neērtības pasažieriem īsā laika posmā izvēlēties piemērotāko sabiedriskā transporta veidu. Ir uzsākts darbs pie multimodāla satiksmes mezgla pie Jelgavas dzelzceļa stacijas, integrējot vairākus sabiedriskā transporta veidus. Sabiedriskā transporta sistēma jāattīsta par teritoriāli visaptverošu un pietiekami blīvu, ar ērtu pārsēšanos no viena

maršruta un transporta veida citā, ar optimāliem kustību intervāliem un attālumiem starp pieturām un velosatiksmes iesaisti tajā.

Jelgavas valstspilsētas ietvaros sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanai izmanto autobusu satiksmi. Jelgavas valstspilsētas nozīmes maršrutus apkalpo SIA "Jelgavas autobusu parks" – ik dienu 20 maršruti ar 35 autobusiem ar vidējo vecumu 8 gadi. Visi autobusi ir pielāgoti pasažieru ar kustības traucējumiem pārvadāšanai. Kopējais nobraukums maršruta tīklā 2020. gadā 1,92 milj. km. Ilgākā laika posmā vērojams Jelgavas valstspilsētas nozīmes maršrutos pārvadāto pasažieru skaita samazinājums. Tas saistīts ar sakārtoto pilsētas infrastruktūru (atjaunotas ietves, izbūvēti veloceliņi, atjaunots ielu apgaismojums). 2019. gadā kopā tika pārvadāti 2,9 miljoni pasažieru, savukārt 2020. gadā Covid 19 pandēmijas ietekmē tikai 1,88 miljoni pasažieru. Jelgavas valstspilsētas sabiedriskajā transportā darbojas pašvaldības noteiktā braukšanas maksas atvieglojumu sistēma, par braucieniem var norēķināties ar nepersonalizētu vairākkārt papildināmu abonementa biļeti (e-karti), jebkuras bankas izsniegtu VISA vai Master Card norēķinu karti un izmantojot skaidras naudas līdzekļus. 2020. gadā 95% pasažieru par braucieniem norēķinājās bezskaidrā naudā.

Plānojot jaunu autobusu iegādi pilsētas sabiedriskajam transportam, tiks ņemti vērā Eiropas Direktīvas 2019/1161 (2019. gada 20. jūnijs) ar ko groza Direktīvu 2009/33/EK par "tiro" un energoefektīvo autotransporta līdzekļu izmantošanas veicināšanu nosacījumi. Tuvāko gadu laikā, piesaistot Eiropas finansējumu, plānots pilnībā atjaunot autoparku pārejot uz bezemisiju autobusu izmantošanu. 2021. gadā darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.5.1. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt videi draudzīgu sabiedriskā transporta infrastruktūru" 4.5.1.2. pasākuma "Attīstīt videi draudzīgu sabiedriskā transporta infrastruktūru (autobusi)" ietvaros, piesaistot ES Kohēzijas fonda līdzfinansējumu, iegādāti četri elektroautobusi un to saistītās uzlādes iekārtas.

Kravu pārvadājumi pa dzelzceļu

Latvijas ekonomikas attīstības indikators ir dzelzceļa transports. Jelgavas valstspilsēta ir būtisks Latvijas dzelzceļa mezgls, tajā krustojas dzelzceļa līnijas Zilupe–Krustpils–Jelgava–Ventspils, Rīga–Jelgava–Liepāja, Rīga–Jelgava–Glūda–Mažeiki, Rīga–Jelgava–Meitene–Šauli. Šīs līnijas ir labi attīstītas un pastāvīgi noslogotas, izņemot līniju uz Mažeikiem, kurā šobrīd satiksme ir pārtraukta.

Kravu pārvadājumu satiksmei visbūtiskākā ir līnija Krustpils–Jelgava–Ventspils, pa kuru tiek pārvadāts ievērojams apjoms Ventspils ostā pārkraujamo kravu, daudz mazāks apjoms kravu tiek pārvadāts pārejās līnijās (Rīga–Jelgava, Jelgava–Liepāja). Ja tiks atjaunots savienojums ar Mažeikiem, tā galvenā loma būs kravu satiksmei. Elejā teritorijā blakus dzelzceļam ir izvietoti lauksaimniecības ražošanas uzņēmumi. Līvērzes un Glūdas pagastu teritorijās iespējama dzelzceļa infrastruktūras izmantošanas iespēju analīze.

Galvenās pārvadātās kravas no Austrumiem uz Rietumiem ir nafta un tās produkti, akmeņogles, minerālmēsli, ķīmiskās vielas. Valsts iekšienē tiek pārvadāts neliels kravu apjoms – pamatā kokmateriāli, vietējie energoresursi un būvmateriāli. Kravju pārvadājumus pa dzelzceļu veic SIA „LDzCargo”, starptautiskus pārvadājumus veic gan SIA „LDzCargo”, gan AS „Baltijas ekspresis”, gan SIA „Baltijas Tranzīta serviss”. Kravju pārvadājumi ir izteikti tranzīta pārvadājumi, lai gan ir iespējas dzelzceļa transporta attīstīšanai iekšzemes kravu pārvadājumiem. Galvenās problēmas sekmīgai kravas pārvadājumu attīstībai rodas sliežu ceļu un ritošā sastāva neapmierinošā tehniskā stāvokļa dēļ.

Autoceļu infrastruktūra Jelgavas novada teritorijā

Jelgavas novadu šķērso viens galvenais autoceļš Rīga–Jelgava–Lietuvas robeža (Meitene) (A8) un autoceļš Rīga–Liepāja (A9). Jelgavas novada teritorijā šķērso vairāki reģionālās nozīmes autoceļi. Tie ir Jelgava–Iecava (P93), Jelgava–Stalģene–Code (P94), Jelgava–Tērvete–Latvijas robeža (Žagare) (P95), Jelgava–Dobele–Annenieki (P97), Jelgava–Līvberze–Tukums (P98), Jelgava–Kalciems (P99), Jelgava–Dalbe (P100), kā arī Tērvete–Eleja–Bauska (P103). Autoceļu un ielu kopgarums Jelgavas novadā ir 1086 km, tāpat novadā ir 71 tilts. Pēc seguma veida 19% no visiem ceļiem ir ar asfaltbetona segumu, 54% ar grants segumu un 24% bez seguma.

Galvenās problēmas ir saistītas ar ceļu segas un tiltu nestspēju – autoceļi būvēti 20.gadsimta sešdesmitajos līdz astoņdesmitajos gados pēc toreiz spēkā esošajiem normatīviem, kas noteica maksimālo autotransporta ass slodzi 10 t un maksimālo transportlīdzekļa pilnu masu 36 t, bet mūsdienu tirgus nepieciešamība, kā arī Eiropas Savienības prasības nosaka attiecīgi 11,5 t un 44 t. Tā rezultātā atsevišķos posmos ir izveidojusies situācija, ka autoceļu kvalitāti ar vienkāršām remonta metodēm nav iespējams nodrošināt.

Pie esošā nepietiekamā autoceļu uzturēšanas un attīstības finansēšanas līmeņa, pieaugot satiksmes intensitātei un smagsvara transportlīdzekļu īpatsvaram, notiek pastāvīgs autoceļu tīkla sabrukuma process un pieaug neracionāli autoceļu lietotāju izdevumi, kā arī palielinās satiksmes negadījumu skaits.

Autoceļu tīkla attīstība ir viens no priekšnoteikumiem lauku teritoriju sabalansētai attīstībai. Nepievēršot uzmanību lauku autoceļu sakārtošanai, pakāpeniski veidojas teritorijas ar apgrūtinātu satiksmi, pasliktinās sasniedzamība. Lauku pašvaldībās valsts budžeta mērķdotācija ir vienīgais pašvaldību ceļu finansēšanas avots.

Ielu infrastruktūra Jelgavas valstspilsētā

Jelgavas valstspilsēta atrodas Latvijas centrālajā daļā un līdz ar to tai ir ļoti izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis – pilsētā krustojas 6 automaģistrāles un 5 dzelzceļa virzieni. Ielu tīkls veido pilsētas telpisko vidi un nodrošina satiksmi.

Jelgavas valstspilsētā ir 366 ielas 270 km garumā (brauktuvju kopējais laukums 1774756 m²), no tām:

- 127 km ar asfaltbetona segumu (47%);
- 135 km ar grants (šķembu) segumu (50%);
- 5 km ar bruģakmens segumu (2%);
- 3 km grunts bez seguma (1%);
- ietves ar bruģa/asfalta segumiem 470 000 m²;
- 157 neregulētas gājēju pārejas;
- 224 autobusu pieturvietas un to 248 soliņi;
- 53 luksoforu objekti;
- veloinfrastruktūras kopgarums ir 35,81 km (pēdējo piecu gadu laikā (2015.-2020. gadam) kopējais velociņģu garums palielinājies par 30%).

Jelgavas valstspilsētā ir liels īpatsvars ielām ar grants (šķembu) segumu (50%). Vēsturiskā bruģa segums saglabājies Vārpu ielā, Ausekļa ielā, Skolas ielā, Vecpilsētas ielā, Dobeles ielā, Bauskas ielā, Jāņa Asara ielā un Valņu ielā.

Viena no problēmām ir grants seguma ielu putēšana, kas sākas pavasara periodā iestājoties siltam un sausam laikam. Uzturēšanas darbu ietvaros katru gadu tiek veikta ielu atputekļošana (atputekļošana ir nesaistītu minerālmateriālu seguma vai pamata minerālā

materiāla daļiņu saistīšana vai pārklāšana ar CC ROAD preperātu, nodrošinot, ka ceļš sausā laikā nepūt).

Iepriekšējā plānošanas periodā ir uzsākta plānveida grants seguma ielu divkārtu virsmas apstrāde ar bitumena emulsiju un sīkšķembām, lai uzlabotu satiksmes drošību un braukšanas komfortu, nodrošinātu seguma neputēšanu sausā laikā, kā arī samazinātu ielu ikdienas uzturēšanas izmaksas, jo tādējādi nav nepieciešams ielu greiderēt, atputekļot, piebērt grants segumu.

No 2015. gada dažādu ielu un laukumu pārbūves projektu ietvaros ir izveidotas autotransporta stāvvietas gar ielu malām vai stāvlaukumi. Lielākais stāvlaukums izbūvēts Sporta ielā, kurā iespējams novietot 240 automašīnas. Stāvlaukumi izveidoti arī pie izglītības iestādēm Dobeles ielā, Aspazijas ielā un Loka maģistrālē.

2018. gadā uzsāks un 2020. gadā pabeigts lielākais ielu infrastruktūras projekts – Loka maģistrāles rekonstrukcija, kura ietvaros veikta arī asfaltbetona seguma ieklāšana Strautu, Pērnavas, Paula Lejiņa ielās un Bērzu, Pumpura ielu un Rubenju un Vecā ceļa posmos.

Loka maģistrāles garumā ir rekonstruēta ne tikai iela, bet ir izbūvētas gājēju ietves, veloceļš, uzstādīts energoefektīvs apgaismojums, veikti labiekārtošanas darbi - izveidotas atpūtas vietas, kas aprīkotas ar soliņiem, atkritumu urnām un veloturētājiem, kā arī izveidoti apstādījumi.

Transporta intensitāte

Jelgavas valstspilsētā intensīvākā satiksmes plūsma koncentrējas uz Lielās ielas – Rīgas ielas – Dobeles šosejas. Visintensīvākā satiksmes plūsma novērojama Lielās ielas un Jāņa Čakstes bulvāra krustojumā, kur 2015. gadā diennaktī krustojumu šķērsojošo transportlīdzekļu skaits sasniedza 40 000, tajā skaitā esošo Lielupes tiltu šķērsojošo transportlīdzekļu skaits – aptuveni 32 000. Pēdējos gados satiksmes intensitāte pilsētas centrā, līdzīgi kā uz galvenajiem autoceļiem, ir samazinājusies. Vienīgais tilts Jelgavas valstspilsētas teritorijā pār Lielupi un Driksu, kas savieno abas pilsētas daļas, atrodas uz pilsētas galvenās maģistrālās ielas un ir ļoti noslogots. Jelgavas valstspilsētas apvedceļš ir daļēji izveidots tikai gar Jelgavas dienvidu daļu un ir funkcionāli piemērots satiksmes novadīšanai uz autoceļa A8 turpinājumu. Savienojums ar Dobeles un Tukuma virzienu ir vāji attīstīts un kravas transports, lai nokļūtu šajos virzienos, izmanto Rūpniecības ielu un Atmodas ielu. Savukārt vieglais autotransports visbiežāk izmanto Lielo ielu un pārvietojas caur valstspilsētas centru.

Satiksmes intensitāte uz valsts galvenajiem autoceļiem novada teritorijā novērojama uz galvenā valsts autoceļa Rīga–Jelgava–Lietuvas robeža (A8). Uz reģionālajiem autoceļiem visintensīvākā plūsma novērojama posmos Jelgava–Dobele–Annenieki (P97), Jelgava–Dalbe (P100), Jelgava–Iecava (P93), kā arī Jelgava–Tukums (P98).

Ūdens ceļi

Jelgavas valstspilsētu un novadu šķērso viena no Latvijas lielākajām upēm Lielupe, kuras izmantošanas potenciāls saistīts ar upju transporta attīstību tūrisma un rekreācijas vajadzībām, kā arī daudz mazākā mērā – ar kravu pārvadājumiem.

Jelgavas valstspilsētā ir uzsākta Lielupes un Driksas krastu sakārtošana un infrastruktūras izveide dažādu transporta veidu (velo, auto, upju) sasaistei un izmantošanai, ko nepieciešams turpināt. Nepieciešams izveidot upju transporta pietātnes, kas atbilst starptautiskām prasībām.

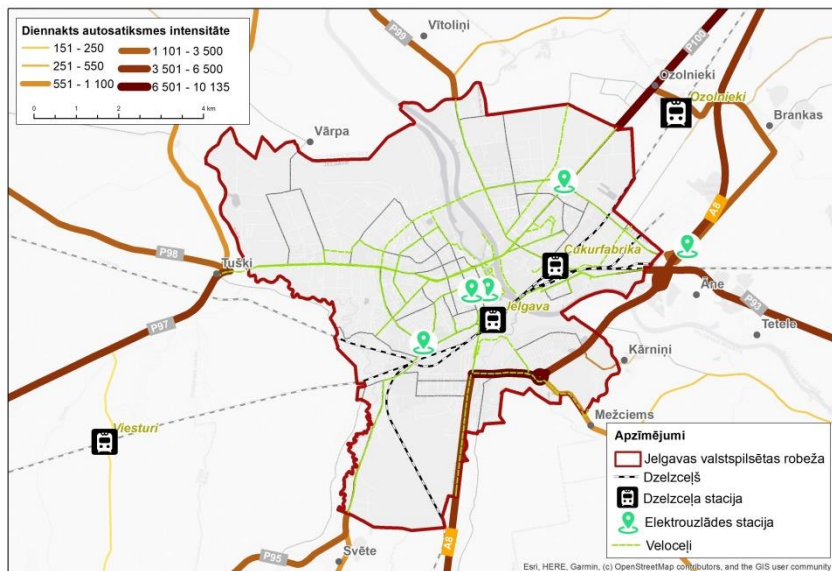
Aviotransports

Šobrīd Jelgavas valstspilsētas lidlauka, kurš atrodas pilsētas ziemeļu daļā, darbība ir pārtraukta. Jelgavas valstspilsētas tuvumā atrodas tādi lidlauki kā starptautiskā lidosta „Rīga”,

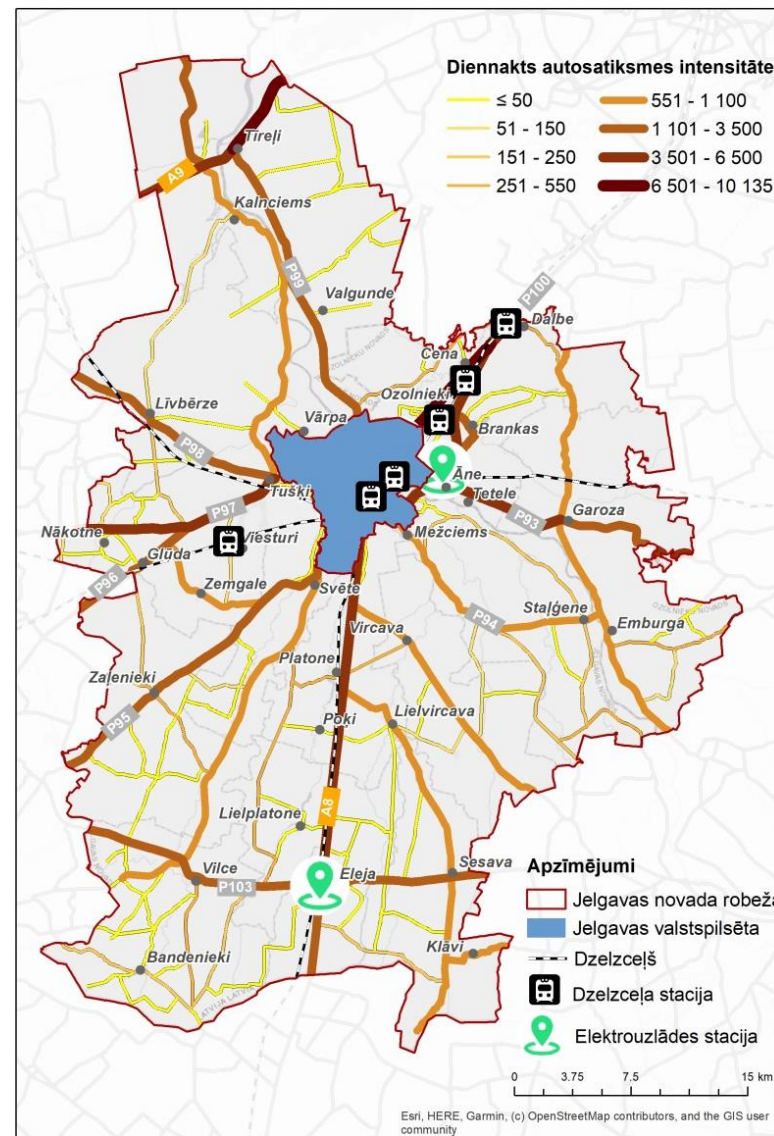
Esošās situācijas raksturojums

lidosta Šauļos ar specializāciju militārajā un kravu pārvadājumu jomā, vispārējās aviācijas lidlauki Spilve, Tukums, Ādaži, Ikšķile.

Jelgavas novada teritorijā ir trīs nesertificēti lidlauki - Valgundes lidlauks, Zaļenieku lidlauks, SIA "Future Wings", kas atrodas Glūdas pagastā. Visi pieder privātam uzņēmējam.

Attēls 10.1.1 Mobilitāte Jelgavas valstspilsētā

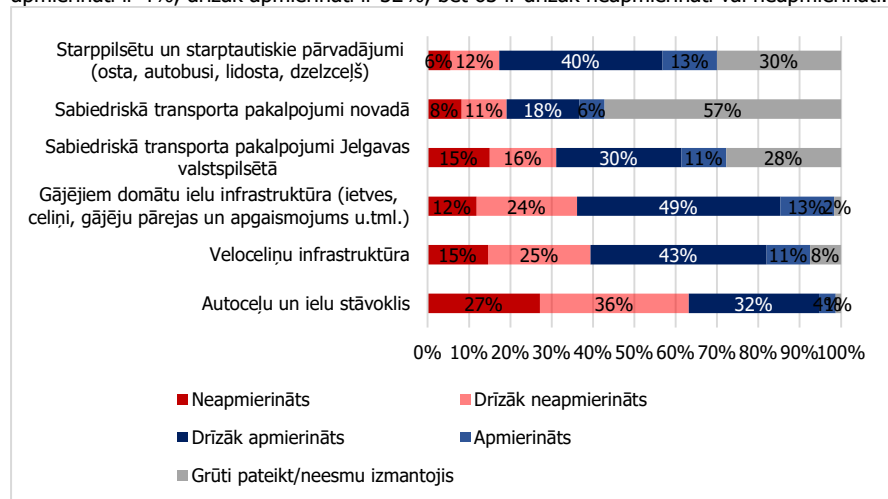

Attēls 10.1.2 Mobilitāte Jelgavas novadā

Esošās situācijas raksturojums

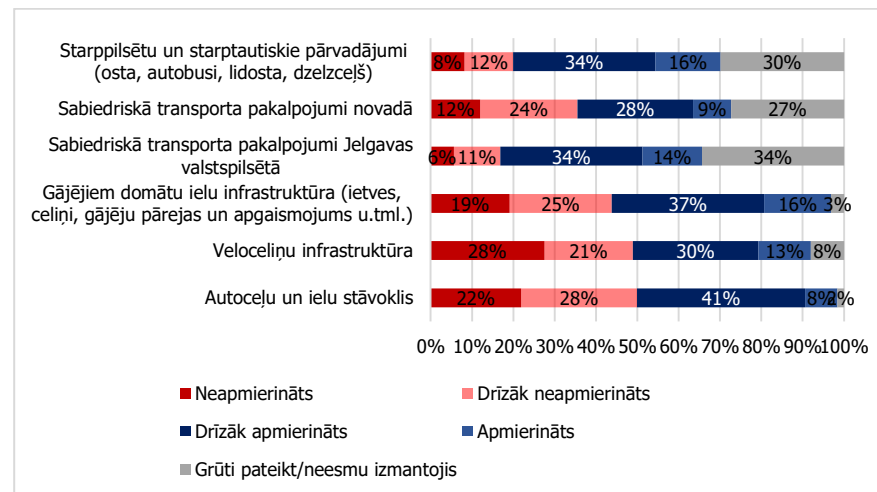
10.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktā aptauja norāda, ka 13% Jelgavas valstspilsētas aptaujātie iedzīvotāji ir apmierināti ar starppilsētu un starptautiskajiem pārvadājumiem, 40% ir drīzāk apmierināti, savukārt 18% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem novadā apmierināti ir 6%, drīzāk apmierināti ir 18%, 19% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Būtisks īpatsvars (57%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, jo sabiedriskā transporta pakalpojumi novadā nav izmantoti. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem Jelgavas valstspilsētā apmierināti ir 11%, drīzāk apmierināti 30%, drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Arī šajā gadījumā ir būtisks īpatsvars (28%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu. Ar gājējiem domātu ielu infrastruktūru apmierināti ir 13%, drīzāk apmierināti 49%, bet drīzāk neapmierināti vai neapmierināti ir 36%. Ar veloceļu infrastruktūru apmierināti ir 11%, drīzāk apmierināti ir 43%, bet drīzāk neapmierināti vai neapmierināti ir 43%, bet drīzāk neapmierināti vai neapmierināti ir 40%. Ar autoceļu un ielu stāvokli apmierināti ir 4%, drīzāk apmierināti ir 32%, bet 63 ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 10.2.1 Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par transporta infrastruktūru un sabiedriskā transporta pakalpojumiem (n=706)

Jelgavas novadā ar starppilsētu un starptautiskajiem pārvadājumiem apmierināti ir 16% aptaujātie iedzīvotāji, drīzāk apmierināti ir 34%, bet 20% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Svarīgi norādīt, ka būtisks īpatsvars (30%) respondentu nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu, jo starppilsētu un starptautiskie pārvadājumi nav izmantoti. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem novadā apmierināti ir 9%, 28 ir drīzāk apmierināti, bet 36% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar sabiedriskā transporta pakalpojumiem Jelgavas valstspilsētā apmierināti ir 14%, drīzāk apmierināti 34%, bet 17% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Arī šajā gadījumā ir būtisks īpatsvars (34%) respondentu, kas nav varējuši sniegt atbildi uz šo jautājumu. Ar gājējiem domātu ielu infrastruktūru apmierināti ir 16%, drīzāk apmierināti 37%, bet 44% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar veloceļu infrastruktūru apmierināti ir 13%, drīzāk apmierināti 30%, bet 49% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti. Ar autoceļu un ielu stāvokli apmierināti ir 8%, drīzāk apmierināti ir 41%, bet 50% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Attēls 10.2.2 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par transporta infrastruktūru un sabiedriskā transporta pakalpojumiem (n=425)

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norāda šādus nepieciešamos uzlabojumus:

- o autoceļu kvalitātes uzlabošanu Jelgavas novadā (ceļu asfaltēšana, apstrāde ar pretputeķļu reaģentu);
- o turpinātu ielu kvalitātes uzlabošanu Jelgavas valstspilsētā;
- o veloceļu attīstību Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, tai skaitā ciemu sasaistē ar Jelgavas valstspilsētu;
- o ērtu un pārdomātu sabiedriskā transporta tīklu Jelgavas valstspilsētā, sabiedriskā transporta nodrošināšanu Jelgavas novada pagastos (savienojamība ar pilsētas centru);
- o autostāvvietu labiekārtošanu daudzdzīvokļu namu pagalmos;
- o mazaizsargāto satiksmes dalībnieku drošības nodrošināšanu (piemēram, ierīkots ielu apgaismojums, ietves, gājēju pārejas).

10.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Jelgavas valstspilsēta ir būtisks sabiedriskā transporta mezgls Zemgales reģionā. Izveidojot reģionālu mobilitātes punktu pie Jelgavas dzelzceļa stacijas un integrējot vairākus sabiedriskā transporta veidus, tiks radīta iespēja pasažieriem īsā laika posmā izvēlēties piemērotāko sabiedriskā transporta veidu. Sabiedriskā transporta sistēma jāattīsta par teritoriāli visaptverošu un pietiekami blīvu, ar ērtu pārsēšanos no viena maršruta un transporta veida citā, ar optimāliem kustību intervāliem un attālumiem starp pieturām un velosatiksmes iesaisti tajā. Jāveicina dzelzceļa transporta attīstība, īpaši savienojumā ar Liepāju, kā arī perspektīvā – ar Tukumu un Eleju – Šauliem. Autotransportā jāveicina pāreja uz bezemisiju autobusu izmantošanu. Plānojot un attīstot Jelgavas valstspilsētas industriālās teritorijas un dzīvojamo māju teritorijas, jāparedz iespēja veidot arī sabiedriskā transporta infrastruktūru.

Autoceļu tīkla attīstība ir viens no priekšnoteikumiem lauku teritoriju sabalansētai attīstībai. Jātūpina atjaunot Jelgavas novada autoceļus, jo tie ir kritiski nozīmīgi pakalpojumu pieejamībā un dzīves kvalitātē. Ņemot vērā tendenci palielināties automašīnu skaitam, nepieciešams izbūvēt automašīnu stāvlaukumus ciemos pie daudzdzīvokļu mājām, kā arī pie apmeklētākajām iestādēm, jāveicina elektrozlādes punktu attīstība, lai sekmētu pāreju uz bezemisiju transporta līdzekļiem.

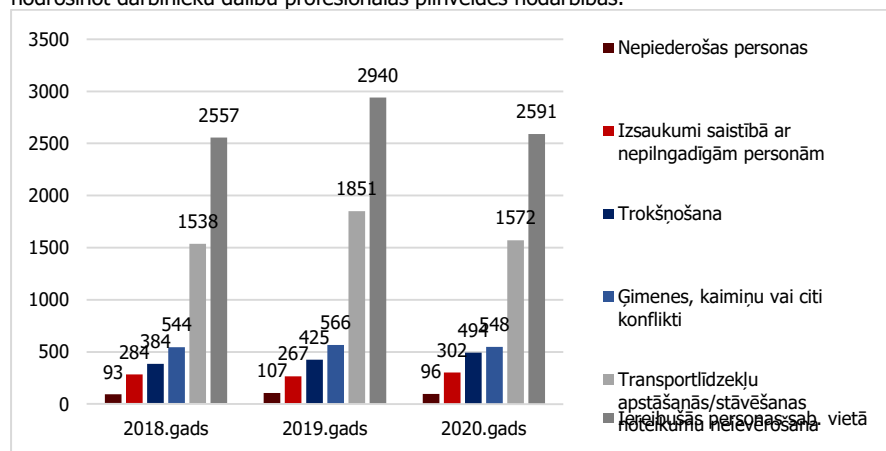
Jānodrošina velotransporta plānveida attīstība, lai radītu iespējas drošai un ērtai velosipēda izmantošanai atpūtas nolūkos un lietišķām vajadzībām. Jāizstrādā veloinfrastuktūras attīstības koncepcija.

11. DROŠĪBA

11.1 Nozares raksturojums

Sabiedriskā kārtība

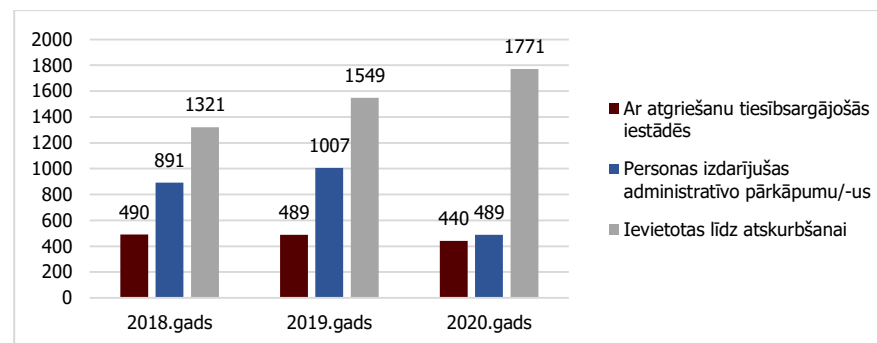
Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas pašvaldības policija (turpmāk – JPP) ir Jelgavas valstspilsētas domes izveidota apbruņota militarizēta iestāde, kuras pienākums ir aizsargāt personu dzīvību, veselību, tiesības un brīvības, īpašumu, sabiedrības, pašvaldības un valsts intereses no noziedzīgiem un citiem prettiesiskiem apdraudējumiem, kā arī kontrolēt pašvaldības saistošo noteikumu izpildi, par kuru pārkāpšanu paredzēta administratīvā atbildība. Pašvaldības policijas amata vietu skaits 2020. gada beigās – 180 vienības, aizpildījums – 97,2% (175). JPP tiek īstenota darbinieku kvalifikācijas paaugstināšana, nodrošinot darbinieku daļību profesionālās pilnveides nodarbībās.

Attēls 11.1.1 JPP saņemto izsaukumu būtiskā īpatsvara iedalījums, 2018.–2020. gads

Avots: JPP

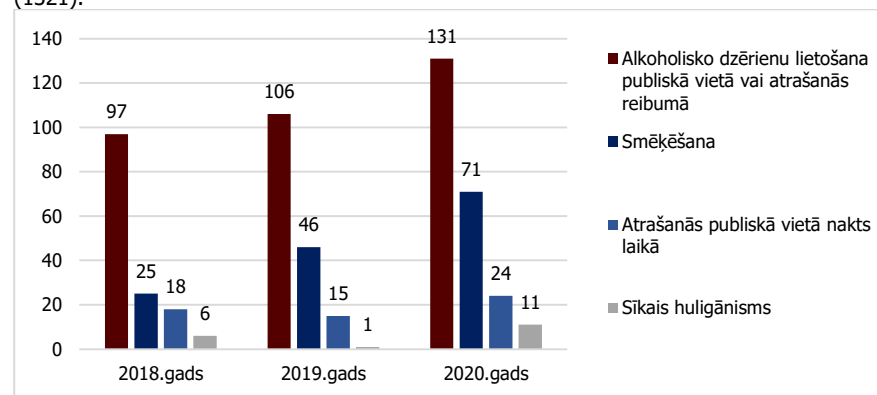
2020. gadā JPP ir saņēmusi 9206 izsaukumus. Vidēji mēnesī reģistrēti 767 izsaukumi, savukārt diennaktī policijas darbinieki vidēji apkalpoja 25 izsaukumus. Pieaug (par 16,2%) reģistrēto izsaukumu skaits par trokšņošānu – 494 izsaukumi salīdzinājumā ar 2019. gadu (425) un 2018. gadu (384). Pieaugoša tendence ir gadījumu skaitam, kad konflikts izraisīts bērnu klātbūtnē – 2020. gadā reģistrēti 72 šāda veida konflikti, savukārt, 2019. gadā – 44, bet 2018. gadā – 33.

Attēls 11.1.2 MA ievietoto personu uzskaitē, 2018.–2020. gads

Avots: JPP

2020. gadā medicīniskajā atskurbtuvē tika ievietotas 2700 personas – par 345 vai 11,3% mazāk nekā 2019. gadā (3045), un bez būtiskām izmaiņām salīdzinājumā arī ar 2018. gadu (2702). Būtiski pieaug medicīniskajā atskurbtuvē ievietoto personu skaits (1771), kuras tur līdz atskuršanai tiek nogādātas regulāri – 2020. gadā to skaits palielinājās par 222 vai 14,3% salīdzinājumā ar 2019. gadu (1549), un par 450 vai 34%, salīdzinot ar 2018. gadu (1321).

Attēls 11.1.3 Biežākie nepilngadīgo personu administratīvo pārkāpumu veidi, 2018.–2020.gads

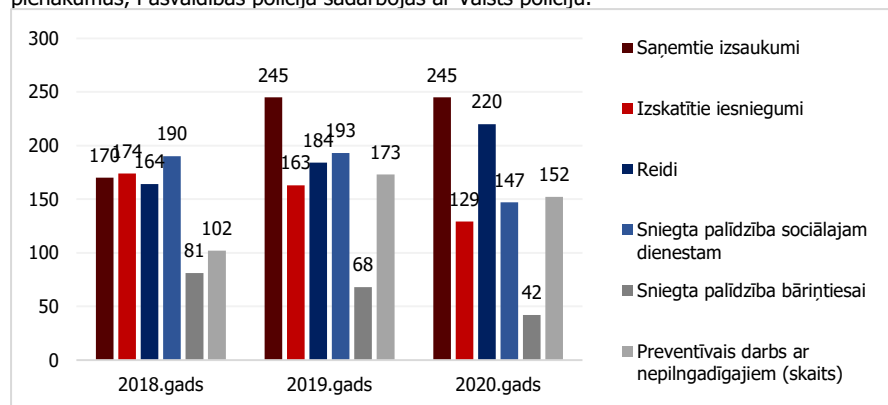
Avots: Jelgavas Pašvaldības policija

Biežākie nepilngadīgo personu pārkāpumi ir alkoholisko dzērienu lietošana publiskā vietā un atrašanās reibuma stāvoklī. Triju gadu laikā pārkāpumu skaits palielinājies par trešo daļu. Nepieciešami preventīvie pasākumi skolās un sadarbība ar vecākiem problēmas risinājumos.

Esošās situācijas raksturojums

Bijušais Jelgavas novads. Sabiedrisko kārtību un drošību Jelgavas novadā nodrošina Jelgavas novada Pašvaldības policija. 2020. gadā tika saņemti 245 izsaukumi (2019. gadā – 245, 2018. gadā – 170, 2017. gadā – 124). Sadarbojoties ar sociālo dienestu un bāriņtiesu, 2019. gadā veikti 147 reidi ar sociālo dienestu un 42 reidi ar bāriņtiesu, kopā īstenoti 220 reidi. Pašvaldības policija nodrošina kārtību atpūtas, sporta pasākumos, kā arī sadarbībā ar Bauskas dzīvnieku patversmi nodrošina klaiņojošo dzīvnieku izķeršanu. Jelgavas novada pašvaldības policijas izveidošanas principi ir šādi: 1) teritoriālais princips – pašvaldības policija savu darbību veic tikai un vienīgi Jelgavas novada administratīvajā teritorijā; 2) pakļautības princips – Jelgavas novada pašvaldības policija iekļaujas Jelgavas novada pašvaldības sastāvā un ir tieši pakļauta pašvaldības lēmējinstīcijai. Lai veiksmīgāk varētu veikt savus pienākumus, Pašvaldības policija sadarbojas ar Valsts policiju.

Attēls 11.1.4 Sabiedriskās kārtības uzturēšanas pasākumi, 2018.–2020. gads

Datu avots: Jelgavas novada pašvaldības policija

Lai uzlabotu Jelgavas novada iedzīvotāju un viesu tiesisko aizsardzību, nepieciešams izstrādāt un realizēt pilotprojektu ar nosaukumu „Kaimiņu drošība” jeb, kā šī programma pazīstama Rietumu pasaulē, „Neighbourhood Watch”. Ar jēdzienu “Kaimiņu drošība” saprotama sabiedriskās paš aizsardzības programma, kas vērsta uz sabiedrības sadarbības ar valsts un pašvaldības iestādēm aktivizēšanos, virzot to uz drošības pastiprināšanu ikviena cilvēka dzīvesvietā. Programmas mērķis ir palīdzēt iedzīvotājiem aizsargāt sevi un savu īpašumu, kā arī sniegt palīdzību apkārtējiem iedzīvotājiem, tādejādi samazinot iespēju kļūt par pārkāpuma upuri un uzlabot savas apkārtējās vides kvalitāti. Nepieciešams pastāvīgi attīstīt un nostiprināt pašvaldības policijas materiāli tehnisko bāzi atbilstoši mūsdienu tehnoloģijām.

Bijušais Ozolnieku novads. Par sabiedrisko kārtību bijušajā Ozolnieku novadā rūpējas Ozolnieku novada pašvaldības policija, kurā ir pašvaldības policijas priekšnieks un četri pašvaldības policijas inspektori. Ozolnieku novads ir sadalīts četros iecirkņos. Darbinieki nodrošināti ar funkcionāliem un labiem darba apstākļiem (darba telpām, formastērpiem, speciāliem līdzekļiem u.c.), kas nav mazsvarīgs faktors darba ražīguma paaugstināšanā. Pašvaldības policijas rīcībā ir vairākas automašīnas, kas tiek lietotas ikdienas darbam, patrulēšanai pēc apstiprināta grafika un aizturēto likumpārkāpēju pārvadāšanai. Automašīnas

ir speciāli aprīkotas atbilstoši valsts standarta prasībām un tām piešķirts operatīvā transporta statuss.

Civilā aizsardzība

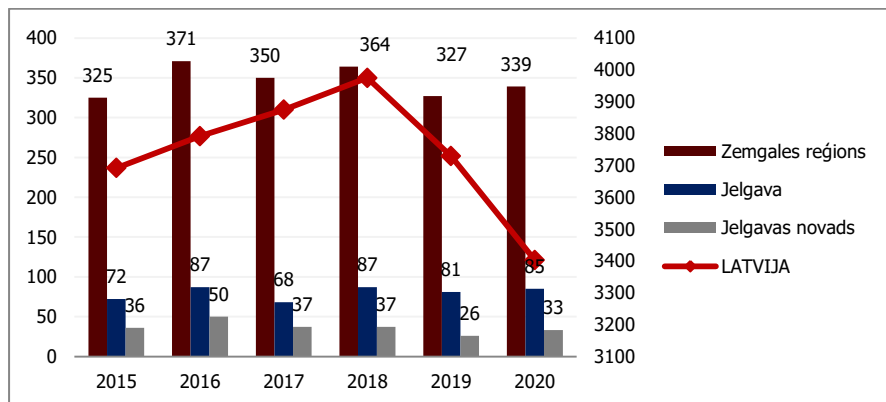
Jelgavas valstspilsētas dome un Šauļu apgabala administrācija (Lietuva) ir noslēgušas vienošanās protokolu "Par savstarpēju palīdzību dabas katastrofu, tehnogēno avāriju, lielu ugunsgrēku un ceļu satiksmes negadījumu seku likvidēšanā Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas pierobežas teritorijā". Pagaidām nav precīzi definēta Jelgavas valstspilsētas kompetence civilās aizsardzības plānošanā un nodrošināšanā un jaunveidojamā Jelgavas novada sadarbība civilās aizsardzības jomā pēc ATR īstenošanas. ATR kontekstā administratīvie reģioni varētu koordinēt plūdu pārvaldības plāna īstenošanu reģionā, reģionāla mēroga civilās aizsardzības mācību organizēšanu, kā arī iedzīvotāju evakuāciju, ja tā nepieciešama vairākās reģiona pašvaldībās. Norit darbs pie Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada sadarbības teritoriju vienotā civilās aizsardzības plāna izveides (CA plāns). CA plāns nosaka pasākumus iespējamā kaitējuma cilvēkam, īpašumam un videi mazināšanai katastrofu gadījumā. Plāns ietvers informāciju par pašvaldību teritorijās pastāvošajiem draudiem un iespējamajām katastrofām, kā arī raksturo atbildīgo dienestu gatavību un rīcības šādās situācijās. Plāna izstrādes ietvaros tiek veikts pastāvošās bīstamības novērtējums, aplūkojot gan industriālos riskus – iespējamās avārijas rūpniecības objektos vai transporta ceļos, gan arī sociālos, veselības, dabas katastrofu, lauksaimniecības, lopkopības, augkopības un citus riskus.

Jelgavas valstspilsētā atrodas vairāki nacionālās nozīmes riska objekti – VAS “Latvijas dzelzceļš”, Jelgavas stacija (Stacijas iela 1, Jelgava), SIA “Danfort” Jelgavas naftas bāze (Aviācijas iela 10, Jelgava). Tajos regulāri tiek vērtēta un pārskatīta visu tehnoloģisko procesu reālā un potenciāli iespējamā ietekme uz vidi un pilsētas iedzīvotājiem. Applūstošo teritoriju aizsardzībai Jelgavas valstspilsētā ir izstrādāta 3D plūdu zonu modelēšana, jaunākās tehnoloģijas tiek pielietotas lietus ūdeņu novadīšanā. Jelgavas valstspilsētas septiņas sūkņu stacijas darbojas ar jaunāko tehnoloģiju palīdzību, strādājot ar situācijai atbilstošu intensitāti, lielu applūšana vairs nav iespējama. Pavasara plūdi vairs nevar pārsteigt nesagatavotus, jo uz Lielupes tilta ir uzstādīti ūdens līmeņa mērītāji, kas nepārtrauktā režīmā datus pārraida Pašvaldības operatīvās informācijas centram, kura darbinieki ar interaktīvu karšu palīdzību var sekot līdz ūdens līmeņa kāpumam, modelēt applūšanas draudus un nekavējoties rīkoties. Izstrādāta agrīnās apziņošanas sistēma, lai īstenotu atbilstošu iedzīvotāju rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā.

Ceļu satiksmes drošība

Laika posmā no 2015. gada līdz 2020. gadam Jelgavas valstspilsētā ceļu satiksmes negadījumu skaits ir pieaudzis par 15% – 2020. gadā uz 1000 iedzīvotājiem Jelgavas valstspilsētā notikuši 1,5 ceļu satiksmes negadījumi.

Esošās situācijas raksturojums

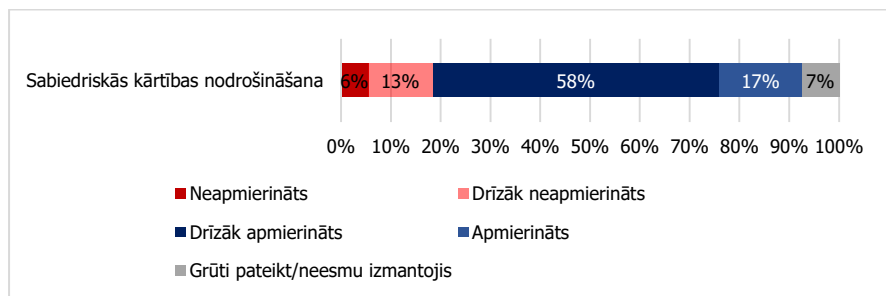
Attēls 11.1.5 Ceļu satiksmes negadījumu skaits Latvijā, Zemgales reģionā, Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, 2015.–2020. gads

Avots: OSP. TRG410

Liela nozīme ir mazākaizsargāto ceļu satiksmes dalībnieku – gājēju, velosipēdu, mopēdu elektroskrejriteņu vadītāju, drošībai uz ceļa. Jelgavas iecirknī 2021. gada pirmajā pusgadā reģistrēti jau 18 šādi ceļu satiksmes negadījumi, kuros cietuši trīs gājēji, četri motociklisti, no kuriem viens guva smagus miesas bojājumus, deviņi velosipēdisti un divi mopēdisti. Jelgavas valstspilsētas videonovērošanas sistēmas attīstība. Ir uzstādītas kameras ar transporta numuru atpazīšanas sistēmu. Papildu ir izveidotas digitālās platforma: www.karte.jelgava.lv un mobilā aplikācija, kurā iedzīvotāji piesaka jautājumu risināšanu vai sniedz priekšlikumus pilsētas infrastruktūras sakārtošanai.

11.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktā aptauja norāda, ka 17% Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji ir apmierināti ar sabiedriskās kārtības nodrošināšanu, 58% ir drīzāk apmierināti, savukārt 19% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

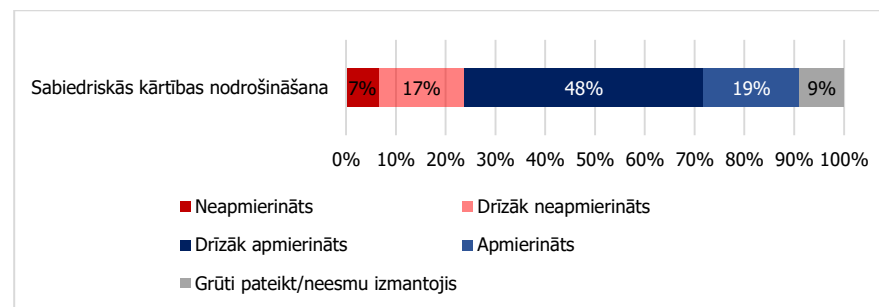

Attēls 11.2.1 Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas vērtējums Jelgavas valstspilsētā

Jelgavas novadā 19% aptaujāto iedzīvotāju ir apmierināti ar sabiedriskās drošības nodrošinājumu novada teritorijā, 43% ir drīzāk apmierināti, bet 24% ir drīzāk neapmierināti vai neapmierināti.

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji vēlētos šādus uzlabojumus drošības jomā:

- Pašvaldības policijas uzraudzības darba paplašināšanu (Ozolnieki);
- Sabiedrības līdzdalību un pilsoniskās aktivitātes korupcijas mazināšanai veicināšanu (Jelgava);
- Ceļu satiksmes drošības uzlabojumus, īpaši mazaizsargātajiem dalībniekiem (velo, gājēji), satiksmes drošības uzlabošanai būtiska ir ceļu segumu kvalitāte, tās uzlabošana;
- Videonovērošanas sistēmas attīstību pilsētā un novada teritorijā, īpaši uzsvērot ciematus.

Attēls 11.2.2 Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas vērtējums Jelgavas novadā

11.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

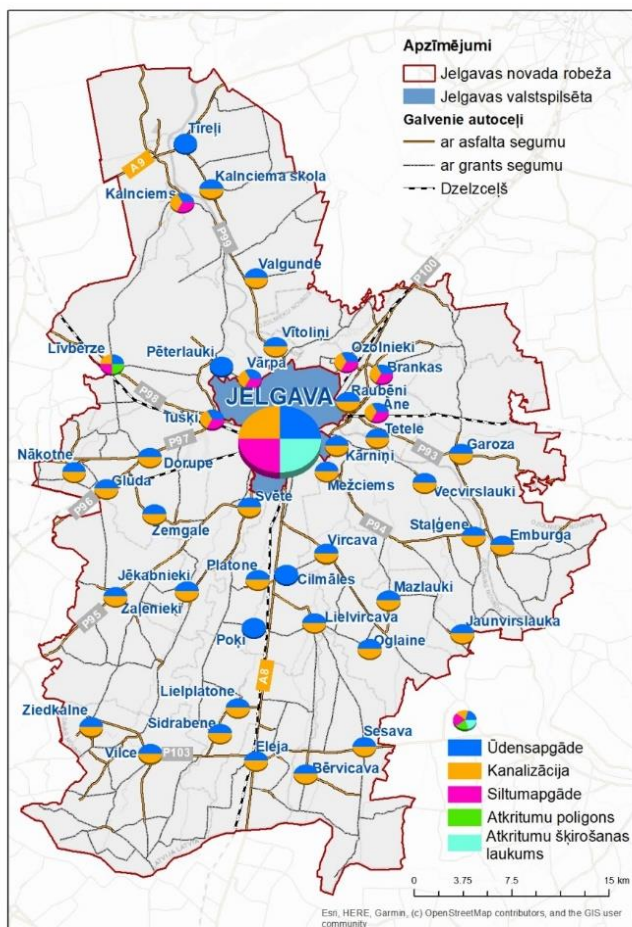
Sabiedriskās kārtības nodrošināšanas jomā turpmākajā darba periodā būtiski novērst sabiedriskās kārtības apdraudējumus, paplašinot aktivitātes aktuālāko likumpārkāpumu prevencijā, tai skaitā ar COVID-19 infekciju saistīto ierobežojumu jomā. Nepieciešams akcentēt uzmanību uz nepilngadīgo personu likumpārkāpumiem saistībā ar apreibinošu vielu lietošanu un iegādāšanos; turpināt preventīvo pasākumu īstenošanu bērnu tiesību aizsardzības jomā, strādājot ar nelabvēlīgām ģimenēm. Pandēmijas ierobežojumu laikā organizēt informatīvos pasākumus par ierobežojumiem sabiedrisko pakalpojumu vietām, tirdzniecības vietām, u.c., tos izskaidrot. Sabiedriskās kārtības un drošības jomā svarīgi pilnveidot sadarbību starp pašvaldības policijas iestādes struktūrvienībām un pašvaldības institūcijām. Tuvākajā periodā nepieciešams attīstīt pašvaldības policijas materiāli tehnisko bāzi, īpašu uzmanību akcentējot uz jaunas datortehnikas iegādi morāli un fiziski novecojušās datortehnikas vietā, jaunu sakaru līdzekļu iegādi un gan individuālo videonovērošanas kameru, gan arī operatīvajos dienesta transportlīdzekļos uzstādāmo videokameru un atbilstoša aprīkojuma iegādi.

12. INFRASTRUKTŪRA UN VIDE

12.1. Nozares raksturojums

Komunālie pakalpojumi

Komunālo pakalpojumu jomā tiek analizēti centralizētie ūdensapgādes pakalpojumi, centralizētie kanalizācijas pakalpojumi un Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi.

Attēls 12.1.1 Komunālo pakalpojumu pieejamība Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Ūdensapgāde/kanalizācija

Jelgavas valstspilsētā centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus nodrošina pašvaldības SIA "Jelgavas ūdens".

No 2015. līdz 2020. gadam Jelgavas valstspilsētā iedzīvotāju īpatsvars, kuriem pieejama centralizētā ūdensapgāde, ir pieaudzis par 2,9%. Kopējais centralizētā ūdensvada tīklu garums uz 2020. gada sākumu bija ir 231 522 metri, no tiem ūdensvada maģistrāles – 178 269 m, ūdensvada māju pievadi – 43 595 m un ūdensvada iekškvartāla tīkli – 9 858 m.

Kopējais ūdens patēriņš Jelgavas valstspilsētā pieaug, kā lielākais ūdens ieguvējs Jelgavas valstspilsētā ir SIA "Jelgavas ūdens", kas nodrošina centralizēto ūdens apgādi Jelgavas valstspilsētā, pēdējos trijos gados kopējā ūdens patēriņa apjoms bija stabils, un tas ir virs 2 milj. m³ gadā (91%). Lielākā daļa patērētā ūdens pilsētā tiek izmantota komunālajām un sadzīves vajadzībām. Ūdens zudumi pieauguši 2017. un 2018. gadā, bet 2019. gadā samazinājušies.

Laika posmā no 2015. līdz 2019. gadam Veselības inspekcijas pārskatos par dzeramā ūdens kvalitāti un uzraudzību Jelgavas valstspilsētas ūdensapgādes sistēmā netika konstatētas neatbilstības.

2020. gada sākumā Jelgavas valstspilsētas kanalizācijas tīklu kopgarums bija 209,8 km, no tiem kanalizācijas kolektori 54 763 m, kanalizācijas maģistrāles 93 664 m (2019. gadā 89 335 m), kanalizācijas māju izvadi – 37 860 m (2019. gadā 36 507 m), kanalizācijas iekškvartālu tīkli 25 510 m (nemainīgs salīdzinot ar 2019. gadu) un kanalizācijas spiedvadi 17 877 m (2019. gadā 16 580 m).

Lai gan Jelgavas valstspilsētā pēdējos gados būtiski pieaudzis kanalizācijas tīklu kopgarums un iedzīvotāju īpatsvars (2015. gadā 91,4% aglomerācijā vai 87% Jelgavas valstspilsētas teritorijā; 2019. gadā 97,4% aglomerācijā vai 93,2% Jelgavas valstspilsētas teritorijā), kuriem ir pieejama centralizētā kanalizācija, vēl aizvien sistēma nav pietiekami attīstīta, lai nodrošinātu visu centralizētai ūdensapgādei pieslēgto patērētāju notekūdeņu aizvadišanu.

Vidē pamatā tiek novadīti attīrīti netīri notekūdeņi, tikai no 0,1 līdz 0,3% novadīti bez attīrīšanas normatīvi netīri notekūdeņi, bet 2018. un 2019. gadā pēc pieejamajiem datiem, vidē no organizācijām, kuras atskaitās par ūdens novadīšanu Jelgavas valstspilsētā nav novadīti netīri notekūdeņi.

Tabula 12.1.1. Centralizētās centralizētās ūdensapgādes/kanalizācijas sistēmas Jelgavas novadā

	Jelgavas novads kopā	Bijušais Jelgavas novads	Bijušais Ozolnieku novads
Centralizētais ūdensvads	42 ciemos	35 ciemos	7 ciemos
Centralizētā kanalizācija	35 ciemos	28 ciemos	7 ciemos
NAI	35 gab.	26 gab.	9 gab.

Pašvaldības SIA, kas darbojas bijušā Jelgavas novadā, nodrošina ūdens ieguvu, attīrīšanu (atdzelžošanu) un sadali novada apdzīvotajās vietās, kā arī veic ūdens apgādes tīklu uzturēšanu, kā arī nodrošina sadzīves notekūdeņu kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu, ietverot tehniskā stāvokļa uzraudzību, apkopi, uzturēšanu un remontu posmā no izvada no mājas līdz attīrīšanas iekārtām.

Centralizētā ūdensapgādes sistēma nodrošina ar attīrītu dzeramo ūdeni 35 novada ciemos. Jelgavas novadā dzeramo ūdeni centralizēti saņem 3639 abonenti (mājsaimniecību) jeb aptuveni 11 tūkstoši iedzīvotāju.

Dati par reālo ūdens daudzuma patēriņu uz vienu iedzīvotāju ir nepilnīgi, jo 2009. gadā netika veikta pilnīga ūdens uzskaitē pie patērētāja.

Rūpnieciskais un institucionālais ūdens patēriņš Jelgavas novadā 2009. gadā bija robežās no 0,6 m³/dn Platones pagasta Poķu ciemā līdz 300 m³/dn Kalnciema pagasta Kalnciema ciemā.

Jelgavas novada ūdensapgāde tiek nodrošināta ar 48 artēziskajām akām. Ūdens kvalitāti ievērojami pazemina ūdensvadu tīklu un sūkņu nolietojums, kā arī augstais kaļķa, sulfātu un dzelzs daudzums ūdenī. Daļai ciemu ūdensapgādes tīkli pieslēgti ūdens atdzelžošanas iekārtām. 2010. gada sākumā atdzelžošanas iekārtas bija 10 ciemos.

Ūdens piegāde tiek nodrošināta šādos veidos: no ūdenstorņiem (5 ciemos); izmantojot hidroforus (3 ciemos); izmantojot sūkņus un ūdens rezervuārus (16 ciemos).

Ūdensvada tīklu kopgarums ciemos ir 104,81 km, tai skaitā 52,82 km maģistrālo vadu.

Bijušajā Jelgavas novada teritorijā atrodas 260 oficiāli reģistrēti pazemes urbumi dažādos līmeņos. Lai pasargātu pazemes ūdens krājumus no potenciālā virszemes piesārņojuma, turpmāk neizmantojamus artēziskos urbumus nepieciešams tamponēt. Lai noteiktu pieejamos pazemes dzeramā ūdens krājumus un to racionālu izmantošanu, nepieciešams veikt hidrogeoloģiskās izpēti atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Bijušā Jelgavas novada teritorijā centralizētās ūdensapgādes tīkli sākti veidot 1962. gadā (Kalnciema pagasta Kalnciema ciemā). Jaunākais centralizētās ūdensapgādes tīkls ir Vircavas pagasta Vircavas ciemā. Tas tika izveidots 2009. gadā. 2001. gadā Glūdas pagasta Nākotnes ciemā un Līvberzes pagasta Līvberzes ciemā ir veikta centralizēto ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija.

2011. gada vasarā tiks rekonstruēta Kalnciema pagasta Kalnciema ciema ūdenssaimniecība, tai skaitā ūdens atdzelžošanas iekārta, centralizētie ūdensapgādes tīkli, sadzīves notekūdeņu kanalizācijas tīkli.

Bijušā Jelgavas novada ciemu centralizētā kanalizācijas sistēmā tiek novadīti ražošanas un sadzīves notekūdeņi. Sadzīves notekūdeņu kanalizācijas tīklu kopgarums ciemos ir vairāk kā 70 km, tai skaitā aptuveni 27 km maģistrālo vadu.

Bijušā Jelgavas novada ciemos darbojas 26 attīrīšanas iekārtas. Attīrīšanas iekārtas galvenokārt darbojas ar bioloģiskās attīrīšanas principu, apvienojot aerobos un anaerobos procesus. Notekūdeņu mehāniskā attīrīšana notiek, izmantojot restu filtrus, dūņas tiek nosēdinātas dūņu laukumos.

Pārējā Jelgavas novada teritorijā atsevišķām dzīvojamām mājām un saimniecībām uzbūvētas notekūdeņu krājbedres, bet lielākoties skrajciemā un viensētu dzīvojamām mājām nav nekādu kanalizācijas sistēmu.

Jāsecina, ka esošā inženierinfrastruktūra Jelgavas novadā ir nolietojusies un daļēji neatbilst vides kvalitātes prasībām. Jau vairākus gadus intensīvi notiek darbs pie ES finansējuma piesaistes novada ciemu inženierinfrastruktūras attīstībai, tai skaitā urbumu atjaunošana un jaunu izveide, dzeramā ūdens sagatavošanas iekārtu izbūve, dzeramā ūdens piegādes sistēmu atjaunošana, paplašināšana, sadzīves notekūdeņu kanalizācijas sistēmas atjaunošana, paplašināšana, pārsūknešanas staciju atjaunošana, jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izbūve.

Siltumapgāde

Jelgavas valstspilsētā siltumenerģiju ražo SIA "Gren Jelgava" (ražo arī elektroenerģiju), Latvijas Lauksaimniecības universitāte, VAS "Latvijas dzelzceļš" un SIA "Latvijas dzelzceļa ritošā sastāva serviss".

2013. gadā darbu uzsāka biomasas koģenerācijas stacija, kas var nodrošināt līdz 85% Jelgavas centralizētās siltumapgādes slodzes, pārējais apjoms tiek saražots dabasgāzes katlu

mājās. 2019. gadā tika uzstādīta siltumenerģijas akumulācijas tvertne, kas uzkrāj saražoto siltumenerģiju, lai to izmantotu siltumenerģijas pieprasījuma maksimumstundās.

Jelgavas valstspilsētā centralizēto siltumapgādi izmanto ap 16 000 mājāsaimniecības jeb 420 dzīvojamās ēkas, kurās saskaņā ar CSP datiem uz 2021. gadu dzīvo ap 37 tūkstošiem jeb 67% jelgavnieku, tostarp arī individuālās jeb viengimeņu dzīvojamās mājas, un 173 juridiskie klienti – iestādes, bērnudārzi, skolas un uzņēmumi. 2021. gadā mainījās uzņēmuma, kas Jelgavas valstspilsētā nodarbojas ar enerģijas ražošanu un centralizētās siltumapgādes nodrošināšanu, īpašnieks un zīmols. Kopš 2021. gada 5. jūlija centralizēto siltumapgādi Jelgavas valstspilsētā nodrošina "Gren Jelgava" – Ziemeļeiropas zaļās enerģijas uzņēmums.

Jelgavas valstspilsētā centralizētās siltumapgādes sistēmas tīklu kopējais garums ir 75 km un tie ir izvietoti gan Lielupes kreisajā, gan labajā krastā. Tos savieno siltumapgādes sistēmas saistvads, kas tika izbūvēts zem Lielupes 2012. gadā. Saistvada kopējais garums ir 1408 m, no kuriem 380 m atrodas zem upes gultnes.

Siltumenerģijas ražošana Jelgavas centralizētās siltumapgādes klientiem var tikt nodrošināta no vairākiem siltuma avotiem, tai skaitā no biomasas koģenerācijas stacijas Rūpniecības ielā 73A, no gāzes katlumājas Aviācijas ielā 47 un no gāzes katlu mājas Ganību ielā 71.

Jelgavas valstspilsētā ir arī trīs mazākas jaudas, lokālās gāzes katlu mājas, kas nodrošina siltumapgādi atsevišķām ēkām vai ēku grupām.

Tiek plānots projekts, kur rezultātā būs iespējams iegūt siltumenerģiju no atkritumiem kā arī tiek veikti citi pasākumi, lai visu nepieciešamo siltumenerģiju varētu saražot no biomasas.

Jelgavas valstspilsētā visvairāk siltuma vai elektroenerģijas ražošanai pēc apjoma saskaņā ar 2019. gada LVGMC datiem tiek patērēta šķelda (143 tūkst. t) un dabasgāze (6,8 tūkst. m³), bet pēc iekārtu skaita dominē iekārtas, kurās tiek izmantota dabas gāze. Pārējais kurināmais veido 0,9 tūkst. t.

Atjaunojamā resursa izmantošana ir samazinājusi enerģijas ražošanas ietekmi uz vidi, un CO₂ izmešu daudzums no siltuma ražošanas pilsētā ir samazinājies par 90%, salīdzinājumā ar 2010. gadu, sekmējot arī Jelgavas valstspilsētai saistošo "Pilsētu mēru pakta" mērķu izpildi. Atjaunojamo energoresursu īpatsvars no kopējiem energoresursiem Jelgavas valstspilsētas centrālajā siltumapgādē ik gadu palielinās.

Jelgavas valstspilsētā visā plānošanas periodā īstenoti centralizētās siltumapgādes sakārtošanas un attīstības projekti. 2019. gadā rekonstruēti siltumapgādes tīkli 4054 m garumā un 10 daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkās ir uzstādīti jauni automātiskie siltumpunkti, izbūvēta siltumenerģijas akumulācijas iekārta Rūpniecības ielā 73a, rekonstruēti 6 rajonu dzīvojamo māju tehnisko koridoru virszemes siltumtīkli un 6 rajonu ārējie siltumtīkli, rekonstruēto un optimizēto siltumtīklu garums sastāda 3753 m.

Laika posmā no 2008. līdz 2020. gadam Jelgavas valstspilsētā ir renovētas un nomainītas siltumtrases vairāk nekā 20 km garumā un no jauna izbūvēti 6,8 km. 2021. gadā 98,8 % no Jelgavas centralizētās siltumapgādes siltumtīkliem bija renovēti vai izbūvēti no jauna.

Gandrīz visās daudzdzīvokļu mājās Jelgavas valstspilsētā ir uzstādīti individuālie siltumpunkti. Tie nodrošina apkures temperatūras regulēšanu un komforta temperatūras uzturēšanu ēkā visa gada garumā. Laika posmā no 2014.–2020. gadam Jelgavas valstspilsētas ēkās ir renovēti 102 un izbūvēti 19 individuālie siltumpunkti.

Bijušajā Jelgavas novadā centralizēta siltumapgādes sistēma patlaban darbojas Kalnciema un Vircavas ciemos. Daļēji centrālā siltumapgāde tiek nodrošināta arī Līvberzes pagasta Līvberzes ciemā.

Kalnciemā ar centralizēto siltumapgādi tiek apgādātas 14 daudzdzīvokļu mājas, sociālie objekti, Latvijas Pasta nodaļa un tirdzniecības iestāde. Katlu māja atrodas Kalnciema pagastā, Lielupes ielā 27, uzstādītā jauda 3,6 MW. Siltumtīklu garums 1420m, tos apkalpo SIA „Kalnciema nami”. Kā kurināmo materiālu katlu mājā izmanto dabasgāzi.

Vircovā ar centralizēto siltumapgādi tiek apgādātas pašvaldības iestādes: sākumskola, pagasta pārvaldes ēka, tautas nams, vidusskola un sporta halle. Katlu māja atrodas Vircovā, „Kamenēs”, uzstādītā jauda 0,8 MW. Siltumtīklu garums 0,7 km, tos apkalpo pagasta pārvalde. Kā kurināmo materiālu katlu mājā izmanto malku un ogles.

Līvberzes ciemā 12 daudzdzīvokļu dzīvojamajām mājām ir izbūvēta katrai sava katlu māja, katrā 3 apkures katli, katra katla jauda 24KW. Ar centralizēto siltumapgādi tiek apgādāti 261 dzīvokļi. Kā kurināmo materiālu izmanto dabasgāzi.

Ciemos esošajās savrupmājās un savrupmāju rajonos, kā arī viensētās tiek izmantota vietējā apkure. Par kurināmo tiek izmantota malka, dabasgāze un ogles.

Komunālo pakalpojumu sniegšanu, t.sk. siltumapgādi un dzīvojamo māju apsaimniekošanu bijušā Ozolnieku novada teritorijas lielākajās apdzīvotajās vietās nodrošina pašvaldības kapitālsabiedrība SIA Ozolnieku KSDU:

Ozolnieku ciemā gandrīz visiem esošajiem uzņēmumiem, organizācijām, privātmājām un daudzdzīvokļu mājām tiek nodrošināta komunālo pakalpojumu sniegšana; No 2006. gada 10. maija uzņēmums nodrošina dzīvojamo māju pārvaldīšanu un komunālo pakalpojumu sniegšanu Cenu pagasta Brankās un Jaunpēterniekos; No 2010. gada augusta uzņēmums nodrošina ūdenssaimniecības pakalpojumus, no 2012. gada arī pārvaldīšanas pakalpojumus Salgales pagastā - Garozā un Emburgā; No 2010. gada 1. septembra arī ielu apgaismojuma uzturēšanu visā Ozolnieku novada teritorijā. Centralizētā siltumapgāde tiek nodrošināta Ozolnieku ciema daudzdzīvokļu mājām. Branku ciemā daļai daudzdzīvokļu māju ir centralizēta siltumapgāde, vairākām dzīvojamām un sabiedriskām ēkām – lokālā gāzes apkure. SIA Ozolnieku KSDU nodrošina siltumapgādi Ānes ciema daudzdzīvokļu mājām. Arī vairākām pašvaldības ēkām Salgales pagastā ir nodrošināta lokālā apkure – Garozas un Emburgas pakalpojumu centros un arī šo ciemu pamatskolās.

Atkritumu apsaimniekošana

Atkritumu apsaimniekošanu Jelgavas valstspilsētā veic SIA "Zemgales EKO" un pilsētā darbotas trīs dalīto atkritumu savākšanas laukumi – Salnas ielā 20, Paula Lejiņa ielā 6 un Ganību ielā 84. Iedzīvotāji Jelgavas valstspilsētā bez maksas var nodot papīru, noteiktu veidu plastmasu, stiklu, metālu, elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumus, luminiscētās lampas un dārza atkritumus. Organiskos atkritumus Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāji var nodot atkritumu apsaimniekotājam vai nogādāt uz diviem dalīto atkritumu vākšanas punktiem Jelgavas valstspilsētā (Salnas ielā 20, Paula Lejiņa ielā 6 vai Ganību ielā 84). Par noteiktu samaksu vai atsevišķās reizēs bezmaksas dalīto atkritumu vākšanas laukumos pieņem arī vieglo automašīnu nolietotās riepas. Jelgavas valstspilsētā izveidoti vairāk kā 102 dalītās atkritumu vākšanas punkti, kuros iedzīvotāji var bez maksas nodot šķirotos atkritumus.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Jelgavas valstspilsētā veic pilnsabiedrība "JKP". Bez sadzīves atkritumu konteineriem, uzņēmums piedāvā mājāsaimniecībām pakalpojumu bezmaksas savākt izlietotā papīra, kartona, plastmasas, metāla iepakojuma, makulatūru un stiklu, piedāvājot konteinerus, kurus novietot mājāsaimniecības īpašumā.

2019.gadā Jelgavas valstspilsētas pašvaldībā savāktas 24675,62 tonnas atkritumu, pēdējos gados lielākais savāktais atkritumu daudzums Jelgavas valstspilsētā bija 2018. gadā – 25450,9 t. Pilsētā samazinās nešķirotu sadzīves atkritumu apjoms. Tiek nodots lielāks apjoms bioloģiski noārdāmo atkritumu, nolietotas riepas, stikls un stikla iepakojums, papīra un kartona iepakojums u. c.

Jelgavas valstspilsētā īstenojot aktivitātes atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstībai, tiek veicināta efektīvas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidošana, kā arī dalītas atkritumu savākšanas sistēmas pilnveidošana. Lai samazinātu kopējo radīto atkritumu daudzumu, tai skaitā nešķirotu atkritumu apjomu, jāturpina pilnveidot iedzīvotāju zināšanas

par atkritumu šķirošanu un nodošanu pārstrādei, kā arī par videi draudzīgāku materiālu izmantošanu ikdienā un iespējām samazināt radīto atkritumu apjomu mājāsaimniecībās.

Jelgavas novadā sadzīves atkritumu apsaimniekošanu veic SIA „Jelgavas komunālie pakalpojumi”, kas transportē atkritumus uz atkritumu izgāztuvi „Brakšķi” Līvberzes pagastā. Sadzīves atkritumu poligona "Brakšķi" apsaimniekotājs ir Jelgavas un Bauskas pašvaldību SIA "Zemgales EKO". Savukārt bijušā Ozolnieku novada teritorijā atkritumu apsaimniekošanu nodrošina SIA Clean R.

Pēc pagastu pārvalžu sniegtajiem datiem 2009.gadā visvairāk atkritumu ir savākti Kalnciema, Elejas un Glūdas pagastos, savukārt, vismazāk Lielplatones un Jaunsvirlaukas pagastos. Lielplatones pagasts arī ir vienīgais, kur pa gadiem vērojams savākto atkritumu samazinājums, atšķirībā no pārējiem pagastiem, kur savākto atkritumu apjoms ir tikai palielinājies. Lai arī visi pagasti nav devuši datus par situāciju savā teritorijā, tomēr, analizējot rādītājus, var secināt, ka savākto atkritumu daudzumam ir tendence palielināties.

Privāto māju īpašnieki un iedzīvotāji paši veic atkritumu apsaimniekošanu, slēdzot līgumu par atkritumu savākšanu un nogādāšanu atkritumu poligonā.

Jelgavas novada Līvberzes pagastā atkritumu apglabāšanas poligons „Brakšķi”.

Jelgavas novada teritorijā, galvenokārt, pagastu lielākajos ciemos, ir uzstādīti dalīto atkritumu savākšanas konteineri, kuru apsaimniekošanu organizē SIA "Zemgales EKO". Vērojama samērā zema iedzīvotāju aktivitāte atkritumu šķirošanā, tādēļ būtu nepieciešamas informācijas kampaņas par sadzīves atkritumu radīto vides piesārņojumu un katru iedzīvotāja daļu vides aizsardzībā.

Lai novērstu apkārtējās vides piesārņojumu, ir svarīgi pareizi savākt un likvidēt kā sausus tā arī šķidros atkritumproduktus.

Novada teritorijā nav beigto dzīvnieku apbedīšanas vieta – dzīvnieku kapsēta, kas būtu nepieciešama.

Atkritumu apsaimniekotāji novada teritorijā, kam ir saņemtas nepieciešamās atļaujas ir: "NĀKOTNES" G.Ankudoviča ZS; "LATERA" SIA; "JELGAVAS KOMUNĀLIE PAKALPOJUMI" SIA; "RAGN-SELL" SIA; "ZEMGALES EKO" SIA / šķirošanas Punkts_Ganību ielā 84; "KUUSAKOSKI" SIA; "AVV&CO" SIA (bijušais "Linga Plus" SIA); "FERONS" SIA; "FERO M" SIA (bijušais FERONS) /objekts Dzelzelnieku ielā 8a, Jelgavā; "MELIORĀTORS-J" SIA; "JUGLAS PAPĪRS" SIA; "EKO OSTA" SIA; "LIEPĀJAS METALURGS" AS; "DĪLERS METĀLS" SIA pieņemšanas punkts Jelgavas valstspilsētā.

Mājokļi, pagalmi

Jelgavas valstspilsētas daudzstāvu dzīvojamo namu apbūve veidojās galvenokārt pēc Otrā pasaules kara. Pamatā Jelgavas valstspilsētas dzīvojamo rajonu apbūvi veido tipveida (sērījveida) ķieģeļu un lielpaņeļu mājas. Lielākā daļa (79%) dzīvojamo ēku būvētas laika posmā no 1960. līdz 1989. gadam. Līdz 1948. gadam izbūvēti – 4,63%, no 1948. līdz 1959. gadam – 11,74%, pēc 1989. gada – 4,63% no kopējā daudzdzīvokļu dzīvojamā fonda.

Lai Jelgavas valstspilsētas pilnvērtīgi attīstītos, ir nepieciešams būtiski uzlabot to infrastruktūru, kuras viens no pamatelementiem ir daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un kuras veido valstspilsētas dzīves vidi. Tomēr jāatzīst, ka dzīvojamais fonds pilsētā strauji noveco un jaunu dzīvojamo māju būvniecība šobrīd Jelgavas valstspilsētā praktiski nenotiek. Lielākā daļa daudzdzīvokļu dzīvojamo māju ir būvētas laika periodā no 1946. līdz 1988. gadam, un vairums no tām drīz sasniegs to vidējo kalpošanas laiku, kas noteikts normatīvos.

Mājām ir augsts tehniskais nolietojums un ir nepieciešama pilsētas ēku fasāžu un infrastruktūras atjaunošana, kā arī energoefektivitātes uzlabošana. Attīstīt pilsētas infrastruktūru, tostarp paaugstinot dzīvojamo māju energoefektivitāti, ir gan valsts, gan attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs. Lai nodrošinātu pilsētas iedzīvotāju

ar mājokļiem, nekavējoties ir jāpievēršas ēku saglabāšanai un atjaunošanai, kā arī jaunu dzīvojamo māju būvniecībai.

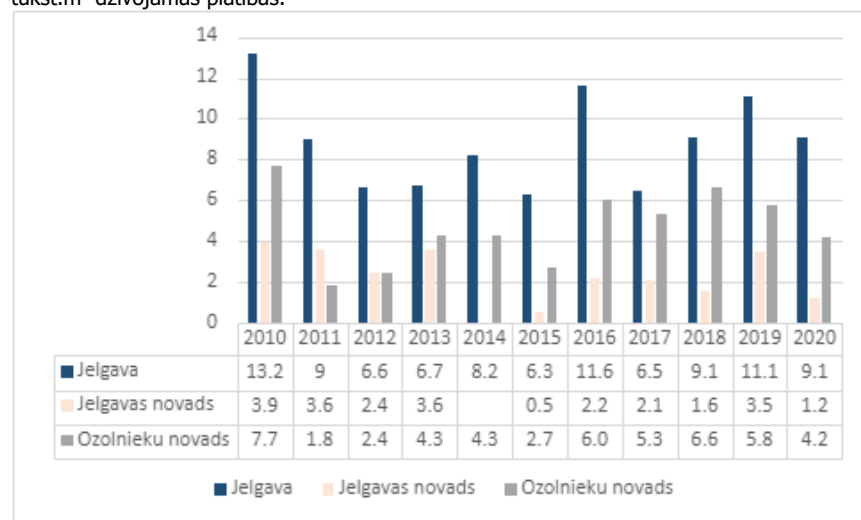
Lielākais ēku apsaimniekošanas uzņēmums Jelgavas valstspilsētā ir SIA "Jelgavas nekustamā īpašuma pārvalde", kas pārvalda 411 dzīvojamās ēkas ar aptuveni 15 tūkst. dzīvokļiem. Jelgavas valstspilsētā pastāv vairāki pārvaldīšanas modeļi – sabiedrības ar ierobežotu atbildību, dzīvokļu īpašnieku kooperatīvās sabiedrības, dzīvokļu īpašnieku biedrības, kas ir sekmīgi uzsākuši daudzdzīvokļu dzīvojamo māju atjaunošanas procesu, kuru nepieciešams turpināt. Tas veicina Eiropas Savienības enerģijas un klimata mērķu sasniegšanu, uzlabojot energoefektivitāti, samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas un palielinot atjaunojamo enerģijas avotu īpatsvaru enerģijas patēriņā.

Pašvaldības īpašumā esošais, tā saucamais dzīvojamais fonds Jelgavas valstspilsētā strauji noveco. No 1081 pašvaldības īpašumā esošajiem dzīvokļiem 398 ir vēl neprivatizētie dzīvokļi, kurus to īrniekiem ir tiesības atsavināt un iegūt savā īpašumā par tirgus cenu. Aptuveni ceturtdaļa daļa no pašvaldības īpašumā esošajiem mājokļiem ir nelabiekārtoti un ēkas celtas līdz 2000. gadam. Kopš 2016. gada remonts veikts 249 dzīvokļos.

Jelgavas valstspilsētā laika periodā no 2015. līdz 2020. gadam uzbūvēto dzīvojamo ēku skaits un to kopplatība bijusi ļoti mainīga. Jaunuzbūvēto dzīvojamo ēku kopplatība pieaugusi 1,5 reizes, Latvijā vidēji 1,4 reizes, Zemgales plānošanas reģionā – 1,1 reizes. 2020. gadā pilsētā jaunuzbūvēto dzīvojamo ēku kopplatība Jelgavā – 9,1 tūkst. m².

Jelgavas novada pašvaldības dzīvojamais fondu veido 289 dzīvokļi Jelgavas novadā, 219 dzīvokļi Ozolnieku novadā (149 izīrēti/70 brīvi), 180 daudzdzīvokļu mājas Jelgavas novadā, 64 Ozolniekos, sociālie mājokļi – 18 dzīvokļi Jelgavas novadā, 26 – Ozolnieku novadā.

Pēdējos 10 gados Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā ir uzbūvēti vairāk kā 173 tūkst.m² dzīvojamās platības.

Attēls 12.1.2 Jaunuzbūvēto ēku kopplatība, 2010.–2020. gads, tūkst.m²

Publiskā ārtelpa un teritoriju labiekārtojums

Jelgavas valstspilsētas zaļajās zonās ietilpst parki, skvēri, iekškvartālu un ielu stādījumi. Jelgavas valstspilsētas teritorijā ir 14 parki un skvēri. Visos parkos un skvēros pakāpeniski tiek veikti dažādi infrastruktūras uzlabošanas pasākumi. Stacijas parkā sakārtoti gājēju celiņi un izbūvēts jauns energoefektīvs apgaismojums.

Pašvaldībā no 2015. gada tiek īstenota programma "Jelgavas pilsētas pašvaldības līdzfinansējuma piešķiršana daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām piesaistīto zemesgabalu labiekārtošanai", kuras ietvaros tiek saņemts pašvaldības līdzfinansējums rotaļlaukumu izveidei, lietus ūdens novadīšanas sistēmu, brauktuviņu, ietvju stāvlaukumu vai apgaismojuma būvdarbiem un citiem labiekārtošanas darbiem. Šajā periodā kopumā līdzfinansēta 10 pagalmu labiekārtošana, 6 bērnu rotaļu laukuma ierīkošana un/vai uzlabošana, 7 pagalmos lietus ūdens novadīšanas sistēmu izbūve un/vai uzlabošana, 5 iebraucamo ceļu atjaunošana, 2 autostāvlaukumu ierīkošana, 1 atkritumu konteineru novietojuma laukuma ierīkošana.

Alunāna parkā veikta parka apgaismojuma pārbūve un izbūvēts jauns energoefektīvs apgaismojums un sakārtoti celiņi, atjaunojot segumu. Raiņa parkā atjaunots segums celiņiem. Svētībirzē atjaunota piemiņas vieta represētajiem Jelgavas iedzīvotājiem.

Skvērā pie Ģederta Eliasa muzeja izbūvēta Latvijas Atmodas laika piemiņas vieta "Brīvības ceļš". Skvērā aiz kultūras nama, 2015. gadā un 2017. gadā izveidoti paraugdārzi.

Katru gadu Jelgavas valstspilsētas puķu dobēs tiek iestādītas vairāk nekā 65 000 vasaras puķes. Lielajās dobēs pie pieminekļa "Jelgavas atbrīvotājiem", Brīvības bulvāra rotācijas aplī, pie Rīgas ielas un Strazdu ielas krustojuma, pie Tērvetes ielas un Rūpniecības ielas krustojuma, Hercoga Jēkaba laukumā, skvērā aiz Kultūras nama un kopš 2015.gada arī Driksas krastmalā, no vasaras puķēm tiek veidotas dažādas kompozīcijas un ziedu raksti.

Jelgavas valstspilsētā ir izveidoti 17 rotaļu laukumi, 7 āra treniņieru laukumi un 5 basketbola laukumi. Katru gadu tiek izbūvēts vismaz viens jauns rotaļu laukums.

2020. gadā veikta Zvaigžņu ielas rotaļu laukuma pārbūve un izbūvēts jauns vingrošanas laukums.

Gandrīz pie visām pašvaldības ēkām, veselības aprūpes iestādēm, kultūras namiem, bibliotēkām, sporta namiem u.c. atrodas velonovietnes. Jelgavas valstspilsētā pie stacijām "Jelgava" un "Cukurfabrika" un Ozolnieku novadā pie Ozolnieku stacijas atrodas velostāvparki.

2021. gadā veikta daļēja rotaļu laukuma pārbūve Ozolskvērā un Loka maģistrālē.

Iepriekšējā plānošanas periodā izveidota daudzfunkcionāla atpūtas, kultūras un aktivitāšu vieta – Pasta sala, kas turpina attīstīties.

Jelgavas valstspilsētas teritorija ir bagāta ar ūdeņiem, pilsētai cauri plūst piecas upes (Lielupe, Driksa, Svēte, Platone un Vircava).

Jelgavas valstspilsētas iedzīvotājiem ir pieejamas divas labiekārtotas oficiālas pludmales, kurās sezonas laikā regulāri tiek kontrolēta ūdens kvalitāte.

Jelgavas novada telpisko struktūru raksturo Zemgales līdzenuma plašā agrārā ainava ar raksturīgām lauku viensētām. 20. gs. viensētu izvietojumu ļoti būtiski ietekmēja kolhozu veidošana un meliorācija. Samazinoties lauku viensētu skaitam, iedzīvotāji pārcēlās uz kolhozu ciemiem ar raksturīgu mazstāvu daudzdzīvokļu māju un savrupmāju apbūvi.

Jelgavas novada ainavisko tēlu veido vairāki noteicošie faktori:

- daudzstāvu dzīvojamo ēku teritorijas – raksturīgas Kalnciema, Elejas ciemu centra apbūvē, kā arī citu pagastu ciemu centros;
- savrupmāju apbūve, atsevišķās teritorijās daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku apbūve un sabiedrisko un darījuma iestāžu apbūve;
- vienviet koncentrētas vairākas viensētas, viensētu puduri;

Esošās situācijas raksturojums

- lauksaimniecības teritorijas kopā ar viensētu teritorijām;
- plaši mežu masīvi;
- dabas pamatnes teritorijas, kur kā savdabīgi ainavas elementi ir upju piekrastes, palieņu pļavas;
- purvainas teritorijas.

Jelgavas novada ciemu teritorijās trūkst labiekārtotu atpūtas vietu, kas regulētu apmeklētāju plūsmu un mazinātu to radīto negatīvo ietekmi uz dabu.

Lai mazinātu antropoloģisko ietekmi uz dabu, nepieciešams veikt intensīvi apmeklētu atpūtas vietu atbilstošu labiekārtošanu novada ciemos esošajos parkos, skvēros, labiekārtot upju krastus, kā arī veidot šajās teritorijās velosipēdu celiņus.

Jaļumsaimniecība Jelgavas novada pagastu apsaimniekošanā ir kultūrvēsturisko pieminekļu un piemiņas vietu uzturēšana un uzraudzība, kā arī zālāju, puķu dobju, apstādījumu un parku uzturēšana ciemu teritorijās. Zālāju pļaušana novadā notiek 3 reizes sezonā.

Jelgavas novada ciemos esošie parki, skvēri un citas rekreācijas teritorijas (tai skaitā upju krastu zonas) nav pietiekoši apsaimniekoti un aprīkoti ar vēlamo infrastruktūru, lai veiktu rekreācijas funkcijas, nodrošinot iedzīvotājiem atpūtas un brīvā laika pavadīšanas iespējas. Tiek izstrādāti projekti un notiek sadarbība ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes lauku inženieru fakultāti, piesaistot studentus ainavu plānošanā un izveidē, kā arī teritoriju labiekārtošanā.

Jelgavas novada ciemos atrodas aprīkoti sporta laukumi un bērnu rotaļu laukumi. Lielākoties aprīkojums šajos laukumos ir novecojis un neatbilst mūsdienu prasībām. Atsevišķos Jelgavas novada ciemos āra sporta laukumi aprīkoti ar dažāda veida konstrukcijām, tai skaitā basketbola groziem, minifutbola vārtiem, vingrošanas elementiem. Glūdas pagasta Zemgales ciemā ir izveidota BMX velosipēdu sporta trase. Jau vairākus gadus nevalstiskās organizācijas, kas darbojas Jelgavas novada ciemos, piesaistot investīcijas, attīsta jaunus bērnu rotaļu laukumus, sporta laukumus un citus labiekārtošanas elementus.

Lai veicinātu drošu dzīves vidi iedzīvotājiem, perspektīvā būtu nepieciešams attīstīt jaunus un rekonstruēt esošos automašīnu stāvlaukumus pie ciemu daudzdzīvokļu mājām.

Jelgavas valstspilsētā publiskais (ielu) apgaismojums tiek vadīts no vienota dispečeru punkta, daļa laternu tiek ieslēgta ar fotoreleju palīdzību.

Liela uzmanība tiek pievērsta ielu apgaismojuma tīkla energoefektivitātei un apgaismojuma kvalitātei. Jelgavas valstspilsētas ielu apgaismojuma sistēmas renovācijas projektu ietvaros nātrija tipa spuldžu gaismekļi tiek mainīti uz gaismas emitējošo diodžu (LED) gaismekļiem. Ja 2020. gadā ielu apgaismojumam tika patērēts 2850 MWh elektroenerģijas, tad pēc vienīga gaismekļu nomainas projekta pabeigšanas 2021. gada sākumā elektroenerģijas patēriņš 2021. gada pirmajos 6 mēnešos ir 1123 MWh jeb par 18% mazāk nekā 2020. gada pirmajos 6 mēnešos.

Ielu apgaismojuma tīklu kopgarums ir 247 km. Jelgavas valstspilsētā apgaismojumu nodrošina 7126 gaismas punkti (laternas). Kopējais ielu apgaismojuma kabeļu līniju garums – 164 km, kopējais ielu apgaismojuma piekarkabeļu līniju garums – 59 km, kopējais ielu apgaismojuma gaisvadu līniju garums – 24 km.

2021. gadā pabeigts apgaismojuma energoefektivitātes uzlabošanas projekts "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ar viedajām pilsētvides tehnoloģijām Jelgavā". Projekta ietvaros pilsētā ir ieviestas un uzsākts demonstrēt viedās pilsētvides tehnoloģijas, kas samazina siltumnīcefekta gāzu emisijas daudzumu un elektroenerģijas patēriņu Jelgavas valstspilsētā. Veikta 1337 ielu apgaismojuma gaismekļu nomaina un to aprīkošana ar gaismekļa kontrolieriem, apgaismojuma attālinātās vadības sistēmas blokiem un gaismekļu vadības blokiem, veikta Stacijas parka apgaismojuma rekonstrukcija, uzstādīti 37 LED parka tipa

gaismekļi, kas aprīkoti ar gaismekļa kontrolieriem, apgaismojuma attālinātās vadības sistēmas blokiem un gaismekļu vadības blokiem. Projekta ietvaros izveidota sistēma gājēju un automašīnu plūsmas monitoringam, uzstādīti sensori, video detektors, izstrādāta programmatūra viedās apgaismojuma vadības sistēmas monitorēšanai un uzsākts projekta monitorings, pie Jelgavas Tehnoloģiju vidusskolas izveidots ielu apgaismojuma modelēšanas poligons, kurā var veikt apgaismojuma intensitātes un apgaismojuma laukuma modelēšanu pilsētvidē.

Nākamajā periodā ir jāturpina jaunu apgaismojuma līniju izbūve, esošā apgaismojuma nomaina uz energoefektīvu un ar viedās apgaismojuma vadības sistēmu aprīkotu apgaismojumu, un jaunus apgaismojuma pārbūves projektos jāparedz izmantot energoefektīvus gaismekļus, aprīkojot tos ar gaismekļa kontrolieriem un gaismekļu vadības blokiem.

Lietusūdens, meliorācija

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība apsaimnieko 22 lietus ūdens kanalizācijas sūkņētavas un 10 Jelgavas valstspilsētas pašvaldība apsaimnieko 22 lietus ūdens kanalizācijas sūkņētavas un 10 lietus notekūdeņu attīrīšanas ietaises. Jelgavas valstspilsētā vēl arvien ir vairākas kombinētās sistēmas – valējo grāvju sistēma darbojas kopā ar lietus ūdeņu kanalizācijas sistēmu. Palikuši vecie pašteses lietus ūdens kolektori ar lielu izbūves dziļumu ("Jāņa" kolektors, "Jēkaba" kolektors, "Miķelsona" kolektors, "Smiltnieku" kolektors), līdz ar to palu laikā ūdens no upes plūst kanalizācijas tīklu sistēmā, applūdinot tās. Jelgavas valstspilsētā ir 17 lietus ūdens kolektori ar izlaidēm epēs (9 aprīkoti ar pretplūdu aizbīdņiem vai aizvāriem). 17 caurtekas ir aprīkotas ar mehāniskām klapēm vai nažveida aizbīdņiem.

Grāvju sistēma atsevišķās vietās nav pilnīga, daudzos privātīpašumos tās nav sakārtotas un apsaimniekotas. Problemātiskākā situācija ir bijušo mazdārziņu rajonos (Lediņu ielas rajons, Sieramuižas, 1.līnijas, Tērvetes ielas), kur pakāpeniski tiek atjaunoti ceļu grāvji, tomēr vietām esošā apbūve traucē izveidot tehniski precīzas grāvju sistēmas.

Jelgavas valstspilsētas reljefa ietekmē pat neliels grāvja vai caurtekas aizsprostojums ietekmē salīdzinoši lielu pilsētas teritoriju, veicinot tās pārpurvošanos. Neveicot kolektoru rekonstrukciju un pārbūvi, Jelgavas valstspilsētas zemākās teritorijas netiks aizsargātas pret applūšanu palu laikā.

Tiek sakārtotas esošās un izbūvētas jaunas lietus ūdens kanalizācijas sistēmas, kā arī lietus ūdens kanalizācijas sūkņu stacijas veicot ielu infrastruktūras uzlabošanu. Izbūvēti vai pārbūvēti daudzstāvu dzīvojamo māju iekšpagalmu lietus ūdens kanalizācijas ārējie tīkli. Saimnieciskās kanalizācijas tīkli tiek atdalīti no lietus kanalizācijas sistēmas.

Jelgavas valstspilsētas lietus ūdens kanalizācijas sistēmas rekonstrukcijas un virsūdeņu novadīšanas sistēmas sakārtošanas ietvaros tiek plānots turpināt esošo lietus ūdens kolektoru rekonstrukciju un sūkņu staciju pārbūvi, virsūdeņu novadīšanas sistēmas attīstību un grāvju sistēmas rekonstrukciju individuālās apbūves teritorijās un veikt virszemes notekūdeņu sistēmas sakārtošanu.

Kā prioritārie pasākumi Jelgavas valstspilsētā ir esošo lietus ūdens kolektoru (Jēkaba, Miķelsona, Atmodas un Savienības ielas) rekonstrukcijas turpināšana, lietus ūdeņu kolektoru, attīrīšanas ietaišu, sūkņu staciju, aizvaru u.c. saistīto infrastruktūras objektu rekonstrukcija.

Jelgavas valstspilsētas teritorijas līdzenais reljefs un zemes virsmas augstuma atzīmes ir cēlonis augstiem gruntsūdens līmeņiem, kas rada papildus slodzi pilsētas meliorācijas un lietus ūdens kanalizācijas sistēmai, it īpaši pavasara palu laikā. Gruntsūdens līmenis no zemes virsmas atrodas vidēji 1.7 m dziļumā, vietām pat 0,2 – 0,5m.

Jelgavas valstspilsētas teritorija ir sadalīta 17 noteces sistēmās (7 labajā krasta daļā, 10 kreisajā), kurās ietilpst gan meliorācijas sistēmas ar valējiem grāvjiem, gan lauksaimniecības zemēm raksturīgās cauruļvadu drenāžas sistēmas, arī lietus ūdeņu kanalizācijas sistēmas.

Esošās situācijas raksturojums

Meliorācijas sistēmā iekļaujas 210 km grāvju, 31 km caurteku (tai skaitā 33 gab. plūdu laikā nosprostojamās caurtekas).

Grāvju sistēma ir nepilnīga, daudzos privātipašumos tā ziemā netiek izveidota un attīstīta. Grāvji ir izveidoti bez noteces un netiek apsaimniekoti. Ņemot vērā Jelgavas valstspilsētas reljefu, pat neliels grāvja vai caurtekas aizsprostojums ietekmē lielu pilsētas teritoriju, veicinot tās pārpurvošanos.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība ir uzsākusi virsūdeņu novadīšanas sistēmas sakārtošanu jau esošajās apbūves teritorijās un kompleksu risinājumu veidošanu ar jaunajām apbūves teritorijām, tai skaitā ūdens līmeņa regulēšanas ierīču rekonstrukciju un izbūvi.

2019. gadā uzsākti kompleksi pasākumi Svētes upes piegulošās teritorijas plūdu draudu samazināšanai. Veikta virszemes notekūdeņu sistēmas sakārtošana, Būriņu ceļa posmā no Blāzmas ielas līdz Zemgaļu ielai iztrīti grāvji, atjaunoti novadgrāvji, noņemts apaugums, izbūvētas caurtekas un drenāžas kolektori, atjaunota Svētes upes caurplūde pie Būriņu ceļa tilta, vecā koka tilta vietā izbūvēts jauns dzelzsbetona tilts, atjaunota novadgrāvja caurplūde pie Būriņu ceļa veicot novadgrāvja caurtekas pārbūvi, izbūvējot divas jaunas caurtekas, kas aprīkotas ar regulējamām aizvāriem, Vitolu ceļā izbūvēta caurteka regulatora, gar Vitolu ceļu, gar Svētes upes palienes pļavām un Sniega ielas rajonā sakārtota virszemes notekūdeņu sistēma, atjaunoti un iztrīti novadgrāvji, kā arī iebrauktuvēs izbūvētas caurtekas.

Jelgavas novadā lietus ūdens kanalizācija izbūvēta Elejas, Kalnciema, Vilces, Ziedkalnes un Zaļenieku ciemos. Novadīto lietus ūdeņu uzskaitē netiek veikta, lietus notekūdeņi pa vaļējiem meliorācijas grāvjiem nonāk tuvējās upēs. Izplūdes piesārņojošo vielu monitorings nav nodrošināts. Atsevišķās vietās lietus ūdeņu kanalizācija padomju gadu laikos tika savienota ar sadzīves notekūdeņu kanalizācijas sistēmu, tādējādi pazeminot bioloģiskās attīrīšanas efektivitāti. Patlaban tiek apzinātas šādas vietas, izstrādāti un realizēti sistēmu atdalīšanas projekti.

Sniega savākšanas un novietošanas laukumi nav izveidoti, jo ziemas sezonā no ciemu teritorijām sniegš netiek izvests.

Elejas pagasta Elejas ciemā un Kalnciema pagasta Kalnciema ciemā uzsākti lietus ūdeņu sistēmas izveides un atjaunošanas projekti (izstrādāti tehniski ekonomiskie pamatojumi).

67,6% Jelgavas novada teritorijas aizņem lauksaimniecībā izmantojamās zemes, liela daļa no tām ir Latvijas augstvērtīgākās, auglīgākās zemes. Vairāk nekā 80% lauksaimniecībā izmantojamo zemju ir meliorētas. Zemes meliorācijas funkcija ir zemes uzlabošana, lai mazinātu klimatisko apstākļu nelabvēlīgo ietekmi un nodrošinātu dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

Kopš meliorācijas sistēmas izbūves (no 1954. gada līdz 1992. gadam) tai ir nepieciešama regulāra uzturēšana un atjaunošana, kas, ziemā, netiek veikta. Atbilstoši esošajai situācijai dabā, redzams, ka nepieciešams valsts mēroga kompleks meliorācijas sistēmu atjaunošanas un uzturēšanas risinājums. Meliorācijas sistēmu neuzturēšanas gadījumā tiks degradēts nozīmīgs Zemgales reģiona resurss – Latvijas auglīgākās lauksaimniecības zemes.

Perspektīvā nepieciešams paredzēt rekonstruēt Jelgavas novada teritorijā esošo valsts un koplietošanas meliorācijas sistēmu, pārtīrīt novadgrāvjus, atjaunot meliorācijas akas un caurtekas, veikt ūdensteču apauguma noņemšanu, tai skaitā nepieciešama:

- o meliorācijas sistēmu uzturēšana un atjaunošana;
- o inovatīvi risinājumi, piemēram, divpakāpju meliorācijas grāvis;
- o atjaunotas un izveidotas ūdens ņemšanas vietas ugunsdzēsības vajadzībām;
- o daļa meliorācijas sistēmu – valsts īpašumā un pārvaldībā;
- o polderteritoriju apsaimniekošana – Jelgavas novadā un Ozolnieku novadā līdz šim atšķirīgi.

Kapsētu apsaimniekošana

Jelgavas valstspilsētā iespējams ierīkot jaunas ģimenes kapavietas ir tikai Meža kapsētā. Daļēji slēgtas un apbedījumi tiek veikti jau esošajās kapavietās Bērzu kapsētā, Baložu kapsētā, Zanderu kapsētā, Miera kapsētā, Romas kapsētā, Kalnakroga kapsētā un Norauku kapsētā. Stajplača kapsēta ir slēgta jauniem apbedījumiem.

2019. gadā Meža kapsētā ir veikta piegulošās teritorijas labiekārtošana, veikts Bērzu kapsētas kapličas un zvanu torņa fasādes remonts.

2020. gadā pie Baložu kapsētas kapličas sakārtota lietus ūdens novade un noasfaltēts laukums ap ēku, Zanderu kapsētas kapličas ēkas dienvidu fasādei veikts remonts.

2019. gada nogalē noslēgušies Meža kapsētas teritorijas paplašināšanas 3. kārtas būvdarbi, veikti uzbūvētais grunts planēšanas un līdzināšanas darbi, rokas sūkņa izbūve un dekoratīvo aku apdare uzstādīšana, kā arī labiekārtošanas darbi – ceļu un brauktuves izvide, divu soliņu un atkritumu urnas uzstādīšana, iestādīti koki un košumkrūmi un izveidotas zaļās zonas, veikta arī esošā grāvja tīrīšana un apauguma novākšana.

Ņemot vērā pieprasījumu pēc jaunām kapavietām 2019., 2020. un 2021. gada pirmajā pusgadā jaunā Meža kapsētas teritorija varētu piepildīties 4 gados. Tādējādi ir būtiski turpināt Meža kapsētas teritorijas paplašināšanu un jaunas kapsētas izveidi Zālītes ielā.

Jelgavas novada teritorijā ir 56 kapsētas, no kurām 6 slēgtas, bet 4 daļēji slēgtas, tajās tiek atļauta apglabāšana tikai ģimenes kapos. Elejas un Glūdas, un Zaļenieku pagastos kapsētās darbojas kapličas. Atsevišķa kapliča ir arī Kalnciema pagastā. Šobrīd Kalnciema pagasta teritorijā nav kapsētas, tiek izmantotas Valgundes un Līvberzes pagastos esošās kapsētas. Kapsētu apsaimniekošanu organizē pagastu pārvaldes.

Nākotnes izaicinājumi:

- o daļa esošo kapsētu vairs nav brīvu ierādāmo vietu, tādēļ perspektīvā būtu jādoma par kapsētu teritoriju paplašināšanu;
- o jaunuzbūvēta kapliča Zaļenieku pagastā;
- o kapu teritoriju paplašināšana Jelgavas novadā – ik gadus vairākās kapsētās;
- o Līvberzes kapu paplašināšanas darbi - pabeigti par 90%;
- o turpinās darbs pie Lielvircavas kapu paplašināšanas Platones pagastā, Bērvircavas kapiem Jaunsvirlaukas pagastā;
- o meliorācijas pārkārtošanas darbi Zaļenieku kapsētā;
- o Teteles kapiem – izstrādāts kapličas būvprojekts;
- o krematorija būvniecība (ar kolumbāriju) pilsētas teritorijā kā visa reģiona vajadzību risinājums.

Dzīvnieku labturība

Saskaņā ar Jelgavas valstspilsētas pašvaldības saistošo noteikumu prasībām JVPI "Pilsētsaimniecība" veic Pašvaldības nodevas iekasēšanu par suņa turēšanu; nodrošina mājdzīvnieku ekskrementu urnu un izbūvēto suņu pastaigu laukumu uzturēšanu; veic suņu pastaigu laukumu izbūvi.

Jelgavas valstspilsētā ir izveidoti divi suņu pastaigu laukumi, kas paredzēti suņu rotaļām, treniņiem un pastaigām bez pavadas.

Vide

Dabas teritorijas

Jelgavas valstspilsētā atrodas viena īpaši aizsargājama dabas teritorija (ĪADT) – dabas liegums "Lielupes palienes pļavas". ĪADT aizņem 271,5 ha jeb 4,5% no pilsētas teritorijas.

Esošās situācijas raksturojums

Dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" Jelgavas valstspilsētā uzskaitīti 60 aizsargājami koki, no tiem valsts nozīmes – 41, potenciāli – 18, bet vienam kokam nav definēta vērtību kategorija. Dabas pieminekļa statuss noteikts 41 kokam.

Īpaši aizsargājami biotopi Jelgavas valstspilsētā aizņem 394 ha, no tiem plašākās teritorijas aizņem Paliņu zālāji (6459) (211,16 ha, 53,6%) un Upju straujteces un dabiski upju posmi (3260) (145,82, 37%), sastopamas arī Mēreni mitras pļavas (6510), Sugām bagātas ganības un ganības pļavas (6270), Eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430), Sausi zālāji kalķainās augsnēs (6210), Smiltāju zālāji (6120).

Pilssalā ir izbūvēts skatu tornis, grants celiņš līdz skatu tornim un atpūtas vieta.

Bijušā Jelgavas novada teritorijā atrodas tikai viens Valsts nozīmes ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis – Krāču kalni Valgundes pagastā un Babītes novada Salas pagastā. Šis objekts atrodas valsts aizsardzībā jau no 1962. gada. Ģeoloģiskais piemineklis ir senu, Litorīnas jūras laikā veidojušos kāpu virkne Kemeru – Smārdes tīreļa austrumu malā. Kāpu platums ir 70–150m, bet garums ap 9km (aizsargājamā teritorijā ietilpst tikai to izteiktākā daļa). Augstākais punkts bijušā Jelgavas novadā ir Ložmetējkalns, kura augstums ir 23m. Ģeoloģiskā pieminekļa teritorijā uzstādīts piemineklis I Pasaules karā kritušajiem latviešu strēlniekiem.

Bijušajā Jelgavas novada teritorijā ir 18 parki – viena daļa ir kompleksa kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļa pie muižu apbūves – tādā kultūrvēstures pieminekļu inspekcijas apsekojumā. Tāpat 3 aizsargājamās alejas „Blankenfeldes muižas aleja” Vilces pagastā, „Elejas ozolu aleja” Elejas novadā un „Lielplatonas muižas liepu aleja” Lielplatonas pagastā”, 9 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (*NATURA 2000*) teritorijas.

Gana daudz ieguldījumu un mērķētu darbību veikts, lai šos parku sakārtotu un padarītu par skaistu un sakārtotu vietu tūrisma: labiekārtots **Elejas muižas parks** – atjaunoti apstādījumi, vēsturiskais celiņu, taciņu tīkls, krēsli, atkritumu urnas, iztīrīts dīķis, izveidota skulptūra un atraktīvi vides risinājumi – piemēram, rozā caurule sasaucieniem; sadarbībā ar A/S «Latvijas Valsts meži» labiekārtots **Vilces dabas parks**, upju talkas, kas piesaista cilvēkus, dabas mīļotājus un disku golfs kā ģimeņu iecienīta vieta; **Stalģenes parkam** ir izstrādāts apsaimniekošanas plāns, Mežu dienu ietvaros tiek plānoti jauni stādījumi; restaurēts Elejas tējas namiņš **Elejas parkā** kā muižas kompleksa elements, un tas ir kļuvis par tūrisma iecienītu objektu, kāzu ceremoniju vietu un salonmūzikas pasākumu vietu parkā; labiekārtots **Elejas muižas parks** – atjaunoti apstādījumi, vēsturiskais celiņu, taciņu tīkls, krēsli, atkritumu urnas, iztīrīts dīķis, izveidota skulptūra un atraktīvi vides risinājumi – piemēram, rozā caurule sasaucieniem; atjaunots Vešūzis **Lielplatonas muižas parkā**, kurā vešerienes demonstrē un ar priekšnesumu var izspēlēt veļas mazgāšanas procesu sendienās – arī šī ir iecienīta kāzu ceremoniju un atraktīvu pasākumu pieturvietu.

Kalnciemā atjaunota promenāde Lielupes krasta tālākai attīstībai un potenciāla izmantošanai.

NATURA 2000 teritorijas Jelgavas novadā:

(1) Kemeru nacionālais parks; (2) Dabas parks "Svētes paliene"; (3) Dabas parks "Tērvete"; (4) Dabas parks "Vilce"; (5) Dabas liegums "Babītes ezers"; (6) Dabas liegums "Kaigu purvs"; (7) Dabas liegums "Kalnciema pļavas"; (8) Dabas liegums "Lielupes palienes pļavas"; (9) Dabas liegums "Līvberzes liekņa".

Bijušajā Ozolnieku novadā ir vairāku veidu derīgo izrakteņu atradnes – kvartāra māli, smilts, kūdra un dolomīts.

Jelgavas novadā ir reģistrētas astoņas kūdras atradnes. To krājumi ir salīdzinoši mazi, tāpēc atradnēm nav būtiska saimnieciskā nozīme.

No dabas faktoriem par spēcīgāko uzskatāms reljefs. Tas nosaka ainavu telpas raksturu, piemēram, pauguraiņu un līdzenumu neapstrīdamo atšķirību, dabas procesu dinamiku, mitruma apstākļu krasās atšķirības nelielos attālumos, zemes izmantošanas iespējas un īpatnības, dabasskatu dažādību.

Viens no nozīmīgākajiem teritoriāli izplatītākajiem ainavu tipiem Latvijā, it īpaši, Zemgales līdzenumā, ir lauku ainavas. Tās veidojušās apvidos, kur ilgstoši notikusi lauksaimnieciskā darbība, tās raksturo mežu, lauku, viensētu un lauku ciemu mija. Lielākoties tās ir mozaikveida ainavas ar potenciāli lielu dabas un bioloģisko daudzveidību.

Otrs izplatītākais ainavu tips ir meža ainavas. Atšķirībā no lauku ainavām, meža ainavas ir vizuāli noslēgtas, to veidošanās, apsaimniekošana un funkcijas ir izteikti specifiskas. Ozolnieku novadā gandrīz pusi aizņem mežu teritorijas, kas izkaisītas pa visu novada teritoriju.

Mūsdienu ainava nav iedomājama bez apdzīvotām vietām – vai tās ir lauku sētas, vai ciemi, vai pilsētas. Ozolnieku novadā ir vairākas apdzīvotas vietas.

Bijušajā Ozolnieku novada teritorijā atrodas vairākas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. To kopējā platība ir 673,3 hektāri jeb 2,4 % no novada teritorijas. Vietējās nozīmes aizsargājamās teritorijas aizņem 3,3 ha.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ir dabas liegumi „Lāču purvs” un „Lielupes palienes pļavas”, divi ornitoloģiskie liegumi un viens biotops, kā arī 13 dižkoki.

Novada teritorijā atrodas vairāki īpaši aizsargājami dabas objekti – 13 dižkoki un 8 potenciālie dižkoki.

Bijušā Ozolnieku novada teritorijā izvietojušies vairāki vietējās nozīmes dabas pieminekļi.

Lapegļu rinda – *dendroloģiskie stādījumi* 0,1 ha platībā. Koku rindā aug ap 20 lapegles, stāvoklis – apmierinošs. Atrodas netālu no Branku pakalpojumu sniegšanas punkta ēkas;

Dalbes kapu apstādījumi – *dendroloģiskie stādījumi* 1,6 ha platībā pie Dalbes baznīcas, 200 m attālumā no Dalbes stacijas. Kapu apstādījumos aug veci ozoli, liepas, kļavas, lapegles, tūjas.

Teteles parks 1,6 ha platībā pie Teteles pamatskolas. Parkā aug vairākas dižas lapegles ap 3m apkārtmērā, dižs zirgkastanis – 3,5m apkārtmērā, kā arī ozoli, liepas, bērzi, kļavas.

Kā perspektīvs vietējās nozīmes dabas piemineklis jāmin Branku parks 1,2 ha platībā. Parks atrodas pie Branku karjera.

Piesārņotās vietas

No 2013. gada "Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu sarakstā" nav mainījies piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu skaits Jelgavas valstspilsētā. Sarakstā atrodas viena piesārņota vieta – reaktivētā bijusī šķidro toksisko atkritumu izgāztuve "Kosmoss", 73 potenciāli piesārņotas vietas un 11 vietas nav piesārņotas (apzinātas vai pilnībā attīrītas vietas). Jelgavas valstspilsētā sakārtota potenciāli piesārņotā vieta – likvidētās un nojauktās Jelgavas cukurfabrikas teritorija.

Jelgavas valstspilsētā darbojas pieci A kategorijas piesārņojošās darbības operatori (SIA "ZN METALS", AS "PET Baltija", AS "Latvijas piens", SIA "Gren Latvija" un SIA "Gren Jelgava"), 57 B kategorijas piesārņojošās darbības operatori un 96 C kategorijas piesārņojošās darbības operatori.

Jelgavas valstspilsētā atrodas vēsturiskas rūpnieciskās teritorijas, kuras daļēji kļuvušas par degradētajām teritorijām, bet ar ES fondu atbalstu pašvaldība sakārto un attīsta transporta un inženiertehnisko infrastruktūru šajās industriālajās teritorijās, līdz ar to veicinot uzņēmējdarbības vides sakārtošanu un radot priekšnosacījumus agrāko ražošanas objektu un degradēto teritoriju atjaunošanai. Sadarbībā ar Ozolnieku novada pašvaldību veiksmīgi risināta Rubeņu ceļa industriālās zonas inženiertehniskās infrastruktūras attīstība, savukārt, sadarbībā ar uzņēmējiem plānots sakārtot Smiltiņu un Graudu ielas tehnisko infrastruktūru.

Esošās situācijas raksturojums

2018. gadā uzsākta industriālas degradētās teritorijas revitalizācija pie Lielupes, kvartālā starp Garozas, Prohorova un Neretas ielām.

Jelgavas novadā ir izsniegtas šādas piesārņojošo darbību atļaujas:

- 1) A kategorijas atļaujas - divas A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas (Brakšķi, Eco Lead, Lode, E Daugava)
- 2) B kategorijas atļaujas 67 B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas

Lodes ķieģeļu rūpnīcas filiāle atrodas Ānes ciemā, savukārt bīstamo atkritumu apsaimniekotājs E-Daugava atrodas Salgales pagastā.

Atbilstoši likumam „Par piesārņojumu” Latvijas Vides, Ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs apkopo ziņas par piesārņotām un potenciāli piesārņotām vietām valstī Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu informācijas sistēmā. Ozolnieku novada teritorijā reģistrētas 15 potenciāli piesārņotās vietas.

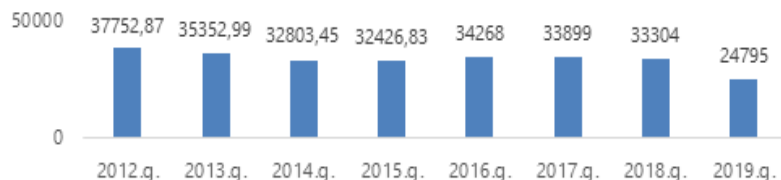
Gaisa kvalitāte

2019. gadā Jelgavas valstspilsētā no 843 iekārtām gaisā novadīja 24 795 t izmešu. Iekārtu skaits pilsētā kopš 2012. gada ir bijis svārstīgs, bet 2018. un 2019. gadā pieaudzis. Piesārņojošo vielu apjoms Jelgavas valstspilsētā no organizācijām, kuras atskaitās par gaisā novadītajām vielām, pēdējos gados ir ar tendenci samazināties, lai gan iekārtu skaits pieaudzis, kas norāda uz to, ka organizācijas ievieš pasākumus piesārņojošo vielu emisiju samazināšanai.

	2015	2016	2017	2018	2019
Iekārtas	809	802	761	815	843

Tabula 12.1.2 Emitējošo piesārņojošo vielu iekārtu skaits Jelgavas valstspilsētā

Avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", Organizācijas, kuras atskaitās par piesārņojošo darbību valsts statistiskajā pārskatā "2-Gaiss"

Attēls 12.1.3 Emitētās piesārņojošās vielas (t/g) Jelgavas valstspilsētā

Avots: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", Valsts statistiskais pārskats "2-Gaiss"

2016. gadā par vidē novadīto smaku apjomu Jelgavas valstspilsētā sāka atskaitīties divi uzņēmumi – SIA "Grindplast" un AS "PET Baltija", kas nodarbojas ar plastmasas otrreizējo pārstrādi. 2019.gadā pilsētā emitētais smaku apjoms bija 2 581 844 560 ouE/g.

Viens no lielākajiem piesārņojošo vielu apjomiem pilsētā veidojas no oglekļa dioksīda (CO₂), kas galvenokārt rodas sadedzināšanas iekārtās. Laika posmā no 2012. līdz 2018. gadam CO₂ izmešu apjoms Jelgavas valstspilsētā ir bijis svārstīgs, bet ar kopējo tendenci samazināties. Salīdzinot 2012. gadu ar 2019. gadu, CO₂ apjoms samazinājies par 13 264,77 tonnām.

2018. gadā lielākie emisiju radītāji Jelgavas valstspilsētā pa sektoriem bija:

- 32 % privātais un komerciālais transports;
- 29% dzīvojamās ēkas;
- 27% rūpniecība;
- 6% Komerciālās ēkas un aprīkojums.

2018. gadā pašvaldības tieši ietekmējamās sfēras – emisijas no pašvaldības ēkām sastādīja 3%, sabiedriskais transports 2%, pašvaldības autoparks 1% un publiskais apgaismojums 0,4% no kopējiem CO₂ izmešiem, t.i, kopā 6,4%. Šis ir jomas, kur pašvaldībai ir tiešs potenciāls ietekmēt.

Vidē vairāk tiek novadīts slāpekļa dioksīds un oglekļa oksīds, jo Jelgavas valstspilsētā kā kurināmais dominē dabas gāze un vielas vidē tiek novadītas galvenokārt no sadedzināšanas iekārtām. Pēdējos gados pilsētā pieaudzis vidē novadīto gaistošo organisko savienojumu apjoms. Gaisa kvalitāti pilsētā ietekmē emisiju apjoms no sadedzināšanas iekārtām.

Lai samazinātu gaisa piesārņojumu no ielām ar grants segumu, Jelgavas valstspilsētā tiek veikta grants seguma ielu atputekļošana, 2019. gadā 176 520 m², 2018. gadā 160 000 m², 2017. gadā 110 300 m², 2016. gadā 118 495 m².

2016. gadā Jelgavas valstspilsētā tika veikta "Pilsētvides kvalitātes izvērtēšana un gaisa piesārņojuma zonējuma izstrādāšana Jelgavas pilsētas administratīvajai teritorijai". Pētījumā izmantotas lihenoindikācijas metodes un salīdzinātas izmaiņas. Tika konstatēts, ka 2016. gadā tirā gaisa zona pilsētā aizņēma 53,3% jeb 32,1 km² (2006. gadā 49,01%), vidēja gaisa piesārņojuma zona aizņēma 44,0% jeb 26,54 km² (2006. gadā 48,51%), augsta gaisa piesārņojuma zona aizņēma 2,75% jeb 1,66 km² (2006. gadā 2,49%). Pētījumā ieteikts veikt Jelgavas pilsētas apstādījumu inventarizāciju, novērtējumu un papildināšanu, izmantojot pret gaisa piesārņojumu izturīgas koku un krūmu sugas. Gaisa kvalitātes uzlabošanai parkus, skvērus un laukumus ieteicams papildināt ar nelielām strūklakām un ūdens baseiniem.

Kā vēl viens no gaisa piesārņojuma un trokšņa līmeņa cēloņiem, īpaši pilsētas centrā ir autotransports. Jelgavas valstspilsētā 45% ielu ir ar cieto segumu, bet 55% ar šķembu un grants segumu.

Ūdeņi

Lielupes upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2016.–2021. gadam iekļautas upes vai to ūdensapgādes baseini, kas atrodas arī Jelgavas valstspilsētā – Lielupe (L143), Svēte (L108SP, L123), Iecava (L127), Platone (L144SP) un Vircava (L147). Upju kvalitāte pēc attiecīgajiem parametriem paraugu un datu ievākšanas stacijās kā vidēja novērtēta – Lielupei, 1 km augšpus Jelgavai, Svētei augšpus Svētes, Iecavas grīvā un Platones grīvā. Slikta kvalitāte novērtēta – Lielupei, 2,5 km lejpus Jelgavai, Svētes grīvā un Vircavas grīvā. Upju ūdens kvalitāti ietekmē gan punktveida, gan izkliedētais piesārņojums, veiktie hidromorfoloģiskie pārveidojumi, kā arī plūdu risks. Jelgavas valstspilsētā tiek īstenoti pasākumi, lai uzlabotu virszemes ūdeņu kvalitāti.

Ik gadu tiek uzturētas, sakārtotas un attīstītas hidrotehniskās būves (tai skaitā valējās sistēmas, sūknētavas un lietus ūdeņu attīrīšanas iekārtas, segtās sistēmas), īstenotas ūdenssaimniecības sakārtošanas un attīstības aktivitātes, kas uzlabo notekūdeņu savākšanu un attīrīšanu, lai pilsētā vidē novadītu pēc iespējas mazāk potenciāli neattīrītus notekūdeņus. 2019. gadā JVPI "Pilsētssaimniecība" organizējusi lietus ūdens kanalizācijas sūknētavu un notekūdeņu attīrīšanas ietaišu analīžu pārbaudi, sadzīves kanalizācijas un lietus kanalizācijas savstarpējās ietekmes izpēti, lietus ūdens kanalizācijas atvienošanai no sadzīves kanalizācijas – LK pārslēgšana Pionieru, Kazarmes ielas atvienošanas projekta izstrāde un daļēja realizācija, veikta teritorijas sanācības pasākumu plāna izstrāde Kalnciema ceļā 109.

Izstrādāti saistošie noteikumi Nr. 17–13 "Par Jelgavas pilsētas administratīvajā teritorijā ietilpstošās Lielupes upes daļas un Driksas upes izmantošanu" (19.05.2017.), kuru mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu izmantošanu, kā arī drošu un kontrolētu pasažieru kuģu pakalpojumu sniegšanu un citu komercpārvadājumiem paredzēto kuģošanas līdzekļu satiksmi Jelgavas valstspilsētas administratīvajā teritorijas upju akvatorijā.

2019. gadā izstrādāts tematiskais plānojums "Publisko ūdeņu teritoriju izmantošana Jelgavas pilsētas administratīvajās robežās". Tematiskā plānojuma mērķis bija izvērtēt publisko ūdeņu

Jelgavas valstspilsētas teritorijā un tiem piegulošās teritoriju faktisko izmantošanu, pieejamību un kuģošanas iespējas, kā arī izstrādāt risinājumus turpmākajām ūdens teritoriju un piegulošo krastmalu izmantošanas iespējām.

Jelgavas valstspilsētā tiek veikta bebru dambju aizsprostu likvidēšana, ūdenszāļu plaušana Lielupes upes krastā, meliorācijas sistēmu uzturēšanas darbi.

Lai uzlabotu pilsētas ūdensobjektu stāvokli, jāņem vērā izstrādāto Lielupes upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānu un tajā noteiktos pasākumus, kā arī Tematiskajā plānojumā iekļautos priekšlikumus publisko ūdeņu plānošanas un izmantošanas uzlabošanai.

Jelgavas valstspilsētā atrodas divas oficiālās peldvietas – Lielupes labā krasta peldvieta (Jelgavas peldvieta) un Lielupes kreisā krasta peldvieta "Pasta salas peldvieta", bet kopumā Lielupes krastos Jelgavas valstspilsētas teritorijā, bez oficiālajām pludmalēm ir identificētas vairāk nekā 50 iedibinātas peldvietas.

Oficiālajās peldvietās tiek veikti labiekārtošanas un uzturēšanas darbi – pirms peldsezonas sākuma pavasarī ar ūdenslīdzību palīdzību tiek veikta upes gultnes tīrīšana (Lielupes upes gultne Krasta ielā un Pasta salā, 7500 m²), peldvietu aprīkojuma uzturēšana un izvietošana, uzstādītas glābēju mājas un ūdenī izvietotas bojas, notiek ūdenszāļu plaušana u. c.

Jelgavas valstspilsētā tiek uzturētas arī dažas iedzīvotāju iecienītas atpūtas vietas pie ūdens – Zvaigžņu dīķis, Gulbju dīķis un Kārniņu dīķis.

Bijušais Ozolnieku novads atrodas Lielupes baseina vidusdaļā. Ūdens kvalitāti ietekmē Lielupe un tās pietekas Iecava, Misa, Sidrabe, Auce, Bērze un daudz mazākas upītes, kuras nes savu piesārņojumu no lauksaimniecības un lapu koku mežu platībām. Ūdens kvalitāte ir ļoti svarīgs faktors, jo tas ir dzīvības pamatnosacījums¹¹.

Bijušais Ozolnieku novads ietilpst Lielupes lielbaseina Iecavas baseina teritorijā.

Lielupe ir lielākā Zemgales upe, caurteces ziņā otra lielākā Latvijas upe (aiz Daugavas). Upes dziļums augštecē ir apmēram 1 m, lejpus Jelgavas — 8—12 m, lejtecē — 15—20 m. Lielupe ir tikai 119 km gara, toties tai ir 250 pieteku. Krasti gandrīz visur aizauguši. Lielupei ir ļoti mazs kritums — 10,8 m (0,1 m/km), it sevišķi lejtecē, kur tā kļūst daudz platāka un dziļāka. Vidējais caurplūdums grīvā ir 106 m³/s (maksimālais 1380 m³/s, minimālais 10,6 m³/s). Lielupe sākas pie Bauskas, satekot Mēmelei un Mūsai, bet ietek Baltijas jūras Rīgas līci Jūrmalas pilsētas austrumu malā.

No Bauskas līdz Mežotnes pilskalnam Lielupe plūst pa senleju, kas veidojusies dolomītos. Ūdenstūristiem Lielupe būs interesantāka augšdaļas posmā, kur krasti stāvāki un pie mazāka ūdens jūtamas krāces (kā dus 27 km garš posms no Bauskas līdz Emburgai). Lejpus Mežotnes ieieja paplašinās, upe lēni plūst pa plašu ieieju Zemgales līdzenumā un Piejūras zemienē. Pavasarī, veidojoties ledus sastrēgumiem, Lielupe agrāk mēdza iziet no krastiem, applūdinot lauksaimniecības zemes. Intensīvu nokrišņu rezultātā plūdi bija iespējami arī vasarā. Tie radīja lielus zaudējumus zemnieku saimniecībām. Lai samazinātu plūdu apmērus, daudzviet gar Lielupi un tās pietekām tika izveidoti aizsargdambji¹².

Iecava ir Lielupes labā krasta pieteka, sākas pie Daudzes, Jaunjelgavas novads. Tā tek caur bijušajiem Jaunjelgavas, Vecumnieku, Bauskas, Iecavas, Ozolnieku un Jelgavas novadiem. Upes lielākā pieteka ir Misa. Iecavas garums ir 155 km¹³. Iecavas baseina platība ir 2072 km², tās kritums ir 69,2m.

Misa ir Iecavas labā krasta pieteka Zemgalē. Tā kā lielāko daļu Iecavas ūdeņu novada Velna grāvis pa tiešo Lielupē, Iecavas lejtecē lielāko daļu sastāda Misas ūdeņi. Misas ūdeņus intensīvi izmanto Olaines pilsētas un rūpnīcu vajadzībām, tādēļ papildus ūdens tiek pievadīts pa Daugavas—Misas kanālu no Ķekaviņas un Daugavas¹⁴. Misas garums ir 108 km, baseina platība – 902,6 km², kritums – 42 m¹⁵.

Bijušo Jelgavas novada teritoriju šķērso mazas upītes – Garoze, Cena, Smakupe, Dzijlstraits, Medaine, Sidrabene, Biržina, Baložu kanāls, Mizupīte, Dimantu grāvis, Punču grāvis, Sodzeris, Reņģele, Velnagrāvis un Ežupe.

Bijušā Ozolnieku novada teritorijā nav nevienas dabiskās ūdenskrātuves. Novadā ir izrakti 13 dīķi bijušajos karjeros.

Lielupe ir piesārņota ar barības vielām, upei ir bijusi un ir liela antropogēnā slodze. Pēc ķīmiskā sastāva Lielupes baseinā ir hidrokarbonātu ūdeņi, tie ir maz vai vidēji mineralizēti – 400 km/l. Mazūdens periodā Lielupes baseina upēs pēc mineralizācijas pakāpes sulfātu – hidrokarbonātu ūdeņi.

Misas upe bijušā Ozolnieku novada teritorijā arī ir vērtējama kā piesārņota, galvenā problēma – paaugstinātas biogēnu koncentrācijas. Olaines ietekmē būtiski pasliktinās upes kvalitāte – pieaug organisko vielu un biogēnu savienojumu koncentrācijas, īpaši fosfora (3,3 reizes), amonija slāpekļa (2,6 reizes) un kopējā slāpekļa koncentrācijas (2,4 reizes), pasliktinās skābekļa apstākļi vasaras periodā un pazeminās bioloģiskā kvalitāte, pieaug bakterioloģiskais piesārņojums.

Iecavas upe raksturojuma kā antropogēni ietekmēta upe, ko raksturo samērā zemas viegli noārdāmo organisko vielu koncentrācijas, augsts grūti noārdāmo organisko vielu saturs, ko nosaka mežu un purvu ietekme, samērā augstās slāpekļa un fosfora savienojumu koncentrācijas, kas saistāmas ar antropogēno slodzi.

Lielupes baseina apsaimniekošanas plāna izstrādes laikā tika noteikts esošais ūdensobjektu stāvoklis un izvirzīti mērķi.

Lielupei (posmā no Mēmeles līdz Vecbērzes poldera apvedkanālam) kā būtiskākie riska cēloņi norādīti hidromorfoloģiskie pārveidojumi. Posmā no Mūsas un Mēmeles satekas līdz Svētai – punktveida piesārņojums un izkļiedtais piesārņojums.

Lielupes baseinā saimnieciskā darbība jāveido tā, lai samazinātu vai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi uz upi un pakāpeniski uzlabotu tās stāvokli.

Artēziskie ūdeņi kopumā ir labi aizsargāti no virszemes piesārņojuma iekļūšanas. Gaujas ūdens horizontu klāj daudzi ūdens vāji caurlaidīgu nogulumu slāņi (morēnas smilšmāls, Pļaviņu – Amulas ūdens horizontā esošie māli un aleirolīti u.c.), kuru summārais biežums sasniedz 50–75 m.

Lai novērstu pazemes gruntsūdeņu piesārņošanu, nepieciešama neizmantoto ūdensapgādes urbumu tālāka izpēte un nepieciešamības gadījumā veicama tamponēšana. Neizmantoti un neapsaimniekoti ūdens apgādes urbumi ir viens no potenciāli visbīstamākajiem pazemes ūdens piesārņošanas avotiem. Izlemjot turpmāko katra konkrēta ūdens apgādes urbuma apsaimniekošanas kārtību, jāņem vērā urbuma tehniskais stāvoklis, urbuma atveres un stingra režīma aizsargjoslas sanitārais stāvoklis un tā turpmākās izmantošanas perspektīva. Gruntsūdeņi, sakarā ar nelielo aerācijas zonas biežumu, visā Ozolnieku novada teritorijā nav aizsargāti no virszemes piesārņojuma.

¹¹ Jelgavas rajona plānojums un stratēģiskās attīstības programma, Jelgava, 2003

¹² <http://lv.wikipedia.org/wiki/Lielupe>, 16.03.2012.

¹³ [http://lv.wikipedia.org/wiki/Iecava_\(upe\)](http://lv.wikipedia.org/wiki/Iecava_(upe)), 16.03.2012.

¹⁴ Enciklopēdija "Latvijas daba", Preses nams, 1998

¹⁵ [http://lv.wikipedia.org/wiki/Misa_\(upe\)](http://lv.wikipedia.org/wiki/Misa_(upe))

Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra datu bāzes uzskaitē Ozolnieku novadā ir 84 urbumi, no kuriem ekspluatēti tiek 31 urbums. Daļa urbumu ir pašvaldības pārziņā, daļa – individuālo lietotāju pārziņā.

Energoefektivitāte, klimata pārmaiņu ietekmes mazināšana

Jelgavas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes sistēmas tīkli ir labā tehniskā stāvoklī un var nodrošināt drošu un nepārtrauktu siltumapgādes pakalpojumu ilgtermiņā. Salīdzinājumā ar 2013. gadu, siltumtīklu ūdens jeb siltumnesēja zudumi ir samazinājušies par 77%, kas ir būtisks efektivitātes uzlabojums. Siltumtīklos paveikto darbu rezultātā ir samazinājušies arī siltuma zudumi siltumtrasēs – no 24 % 2005. gadā līdz 16,7 % 2020. gadā. 2021. gadā turpinājās darbs pie jauna siltumenerģijas pārvades efektivitātes uzlabošanas projekta – zemākām siltumnesēja temperatūrām siltumtīklos, kas centralizētās siltumapgādes sistēmas energoefektivitāti paaugstinās vēl vairāk.

Centralizētajai siltumapgādei ir būtiska loma, lai pilsētā uzlabotu gaisa kvalitāti, mazinātu siltumnīcefekta gāzu daudzumu atmosfērā un siltuma ražošanā izmantotu vietējos resursus. Salīdzinājumā ar 2010. gadu, kad siltuma ražošanā tika izmantota tikai dabasgāze, 2019. un 2020. gadā, izmantojot šķeldu 92% apjomā, vidējais CO₂ emisiju daudzums Jelgavas valstspilsētā no siltuma ražošanas ir samazinājies par 90%.

Jelgavas valstspilsētas biomasas koģenerācijas stacijā ir uzstādīta moderna, tehnoloģiski sarežģīta, droša sadedzināšanas iekārta, kas nodrošina pilnvērtīgu sadegšanas procesu, ievērojot visstingrākās vides prasības. Savukārt dūmgāzu attīrīšanai ir uzstādīta moderna dūmgāzu attīrīšanas iekārta ar 1008 maisveida filtriem, kas nodrošina mehānisku dūmgāzu attīrīšanu no putekļiem un cietajām daļiņām.

2019. gadā pie biomasas koģenerācijas stacijas tika uzbūvēta 5000 m³ ietilpīga siltumenerģijas akumulācijas iekārta, kas ļauj efektīvāk izmantot kurināmo un samazināt enerģijas ražošanas izmaksas.

2021. gadā Jelgavas valstspilsētas biomasas koģenerācijas stacijā tika uzstādīta reversās osmozes iekārta, kas ļauj efektīvāk un saudzīgāk izmantot ūdeni koģenerācijas stacijas ražošanas tehnoloģiskajos procesos, atgriežot līdz pat 70% no citādi ražošanas notekūdeņos novadāmā ūdens apjoma. Reversās osmozes iekārta tehnoloģiskajos procesos izmantoto ūdeni attīra un to ražošanā var izmantot atkārtoti. Paredzētais ūdens ietaupījums ir 200 m³ ūdens nedēļā jeb 13 000 m³ gadā, kas ir līdzvērtīgs daudzums diviem Jelgavas centralizētās siltumapgādes tīklu tilpumiem, kuru kopējais garums ir 75 km.

Lai veicinātu atjaunojamo energoresursu izmantošanu sabiedriskajā transportā, Jelgavas valstspilsētai iegādāti četri **videi draudzīgi sabiedriskā transportlīdzekļi (elektroautobusi)** un trīs uzlādes stacijas iekārtas.

Viens no veidiem, kā veicināt videi draudzīgu pārvietošanu pilsētā ir izmantot **velotransportu**. Jelgavas valstspilsētā tiek īstenotas aktivitātes, lai uzlabotu un attīstītu veloinfrastruktūru pilsētā. Tiek izbūvēta infrastruktūra un velonovietnes. Izveidota viena no modernākajām BMX trasēm Latvijā.

Jelgavas valstspilsētā ik gadu tiek īstenoti gan pašvaldības ēku, gan daudzdzīvokļu ēku energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, lai veicinātu efektīvāku energoresursu izmantošanu pilsētā.

Lai samazinātu ietekmi uz klimata pārmaiņām, svarīgi, ka ēku energoefektivitātes pasākumus Jelgavas valstspilsētā bez pašvaldības, īsteno arī citas lielākās organizācijas, kas atrodas pilsētā. Latvijas Lauksaimniecības universitāte veikusi energoefektivitātes paaugstināšanu dienesta viesnīcās, Tehniskās fakultātes mācību korpusā Jāņa Čakstes bulvārī 5 u. c., īsteno Valsts vides dienesta Jelgavas RPV ēkas energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi.

Jelgavas valstspilsētā apgaismojuma tīklu garums sastāda 240 km, jeb izvietoti 6220 apgaismes punkti un 75% no visu ielu kopgaruma ir apgaismoti. Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta līdzfinansētās aktivitātes "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana pašvaldību publisko teritoriju apgaismojuma infrastruktūrā" 2. un 4.kārtas ietvaros Jelgavas valstspilsētā 2013. un 2015.gadā tika īstenoti divi projekti, kuru ietvaros veikta ielu apgaismojuma gaismekļu nomaiņa uz LED apgaismojumu, kopā abos projektos tika uzstādīti 1148 gaismekļi, paplašinātas apgaismes līnijas, samazinot elektroenerģijas patēriņu par 60%, un tai pašā laikā nodrošinot labākus apgaismojuma apstākļus ielās. 2019. gadā uzsākta Emisiju kvotu izsolīšanas instrumenta līdzfinansētā projekta "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ar viedajām pilsētvides tehnoloģijām Jelgavā" īstenošana, kura ietvaros veic veco gaismekļu demontāžu un LED gaismekļu montāžu un aprīkošanu ar kontrolieriem, apgaismojuma vadības un gaismekļu vadības blokiem.

Ielu apgaismojuma sistēma pilsētā tiek sakārtota un attīstīta, rekonstruēto ielu posmos uzstādot modernus balstus ar jaunākā tipa energoefektīviem gaismas emitējošo diožu gaismekļiem, kā arī, veicot esošo gaismekļu nomaiņu uz energoefektīvu gaismas emitējošo diožu gaismekļiem, bet veiktās investīcijas vēl ir nepietiekams. Kvalitatīvi izgaismotas ielas, laukumī un parki galvenokārt ir nesen rekonstruētos objektos, kā arī gājēju pārejas labi izgaismotas ir atjaunotajās ielās, bet pārējās ielās ir jāturpina sistemātiska gājēju pāreju izgaismošana.

2017. gada martā Jelgavas valstspilsētas pašvaldība ieviesa un sertificēja Energopārvaldības sistēmu saskaņā ar ISO 50001:2012 standartu: definējot energopolitiku, izveidojot energopārvaldības vadības grupu un darba grupu, veicot sistēmā iekļauto objektu (ēku un publiskā apgaismojuma posmu) energoauditus, sistematizējot enerģijas patēriņa datus sistēmā iekļautajiem objektiem, izveidojot monitoringa sistēmu, katru gadu izstrādājot Energopārvaldības plānu (īstermiņa un vidēja termiņa mērķi un plānotie pasākumi) un katra gada beigās iesniedzot Pārskata ziņojumu. Sistēmas izveides sākumā energopārvaldības sistēmā tika iekļautas 21 pašvaldībai piederoša ēka un divi publiskā apgaismojuma posmi. Kopš energopārvaldības sistēmas ieviešanas sistēma ir paplašināta, 2020. gadā ietverot 24 ēkas (dažos gadījumos - ēku kompleksus) un visus publiskā apgaismojuma posmus, kā arī pilnveidota, lai atbilstu 2018.gada pieņemtajam jaunajam energopārvaldības standartam ISO 50001:2018.

Saskaņā ar 2009. gadā parakstīto "PILSĒTAS MĒRU PAKTA" vadlīnijām, tika izstrādāts "Jelgavas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2010–2020", par kuru izstrādāti trīs monitoringa ziņojumi.

Kā bāzes gads tika izvēlēts 2005. gads. 2005. gadā Jelgavas pilsētas teritorijā CO₂ izmešu daudzums bija 152 302 tonnas. Lai izpildītu Mēru Pakta noteiktos mērķus, CO₂ izmešu daudzums bija jāsamazina par 20%, t. i., par 30 460 tonnām.

Salīdzinot bāzes 2005. gada rādītājus un 2018. gada enerģijas rādītājus, pilsētā patērētās enerģijas daudzums ir pieaudzis no 766 476 MWh uz 833 437 MWh, t.i. par 9% bet CO₂ izmešu daudzums samazinājies no 152 302 t 2005. gadā līdz 109 012 t 2018. gadā jeb par 28 %.

Kopš 2005. gada pilsētas sabiedriskajam transportam CO₂ izmeši samazinājušies par 53%.

Lielākais CO₂ emisiju pieaugums pēdējos gados ir privātajam un komerciālajam transportam (CO₂ emisiju pieaugums no 2005. gada 55%). No kopējā CO₂ emisiju daudzuma autotransports rada 32%, dzīvojamās ēkas 29% un rūpniecība 27%.

Jelgavas novada pašvaldībā ir izveidota Enerģijas monitoringa platforma, kas nodrošina plānveida pieeju energoresursu pārvaldībai Jelgavas novada teritorijā ēku siltumenerģijas un elektroenerģijas datu apkopojums un uzlabojumu plānošanu, enerģijas ražošanas – katlu māju un siltumtrašu darbības apkopojumu un paredz pasākumus enerģijas patēriņa

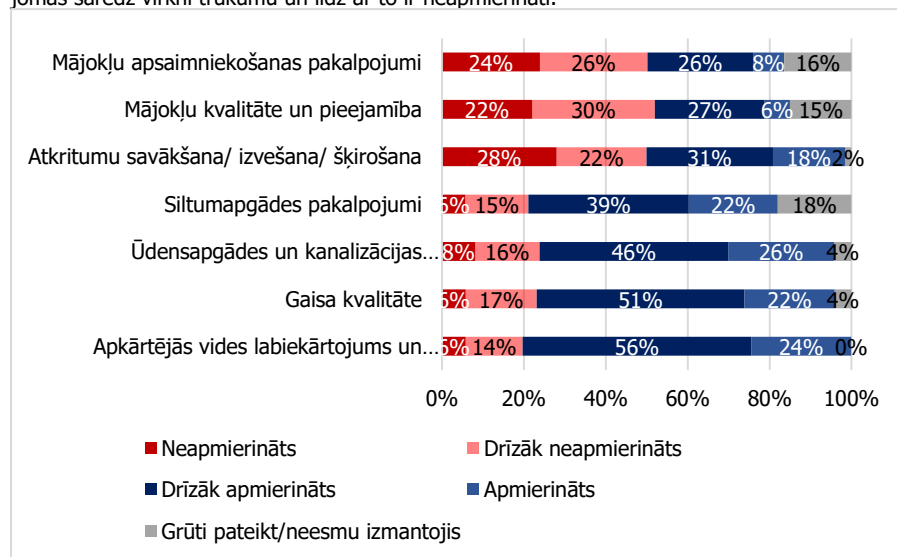
Esošās situācijas raksturojums

samazināšanai pašvaldības infrastruktūras objektos un veicinātu to efektīvāku apsaimniekošanu.

Ozolnieku novadā nosiltinātas 22 daudzdzīvokļu mājas, 2013. gadā Jelgavas novadā nosiltinātas 2 daudzdzīvokļu mājas – Zaļenieku ciemā Zaļenieku pagastā, Mežciemā – Jaunsvirlaukas pagastā.

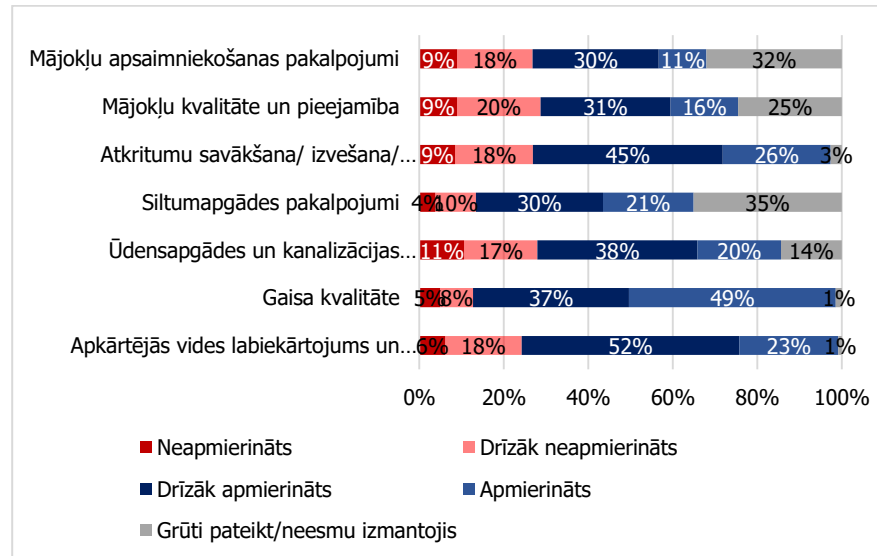
12.2. Aptaujas rezultāti

Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par mājokļu apsaimniekošanu, mājokļu kvalitāti, pieejamību un atkritumu apsaimniekošanu ir līdzsvarā, t.i., ar konkrēto jomu apmierinātie un neapmierinātie iedzīvotāji praktiski sadalās uz pusēm. Savukārt tādās jomās kā siltumapgāde, ūdensapgāde/kanalizācija, gaisa kvalitāte un apkārtējās vides sakoptība/labiekārtojums – iedzīvotāju īpatsvars, kas ir apmierināti ar situāciju, krietni pārsniedz to daļu, kas konkrētajās jomās saredz virkni trūkumu un līdz ar to ir neapmierināti.

Attēls 12.2.1 Aptaujāto Jelgavas valstspilsētas iedzīvotāju viedoklis par vidi un inženierinfrastruktūru

Savukārt neapmierināto Jelgavas novada iedzīvotāju īpatsvars visās analizētajās jomās nepārsniedz 25–30%, un tādās jomās kā siltumapgāde un gaisa kvalitāte – neapmierināto iedzīvotāju īpatsvars ir diezgan zems 13–15% robežās.

Attēls 12.2.2 Aptaujāto Jelgavas novada iedzīvotāju viedoklis par vidi un inženierinfrastruktūru

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norāda šādiem nepieciešamiem uzlabojumiem:

- o teritoriju uzkopšanas servisa pilnveidošanu, labiekārtojot publiskās teritorijas un uzturot tīrību tajās – it īpaši daudzdzīvokļu māju iekšpagalmos;
- o veicināt iespēju pieslēgties ūdensapgādes un kanalizācijas tīkliem, kā arī nodrošināt tarifu caurspīdīgumu;
- o nepieciešamību pilnveidot atkritumu apsaimniekošanu, it īpaši veicinot un nodrošinot atkritumu šķirošanas iespējas;
- o mājokļu apsaimniekošanas apsaimniekošanas kvalitātes pilnveidi.

12.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Efektīvai energopārvaldībai Jelgavas valstspilsētas pašvaldība ir izvirzījusi stratēģisku mērķi – izveidot un ieviest viedo energoresursu patēriņa kontroles platformu. Tas paredzēts kā iekārtu un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju kopums, kas samazinātu enerģijas patēriņu, – balstoties uz dinamiskiem, energoefektīviem telpu siltumapgādes un ventilācijas režīmiem, kas tiks sasniegti pateicoties nepārtrauktam telpu klimata monitoringam, datu analīzei un algoritmu pielietojumam apsildes mezglu un citu iekārtu vadīšanā.

Ņemot vērā dzīvojamo māju augsto tehnisko nolietojumu, attiecībā uz mājokļu jomu Jelgavā valstspilsētā nepieciešama aktīva pilsētas ēku saglabāšana un atjaunošana – fasāžu un infrastruktūras atjaunošana, energoefektivitātes uzlabošana, kā arī jaunu dzīvojamo māju būvniecība.

Identificēti šādi risinājumi:

- (1) attīstāma ciemu infrastruktūra iedzīvotāju piesaistei: (a) nodrošināt pašvaldību zemju pieejamību palīgsaimniecību vajadzībām; (b) piedāvāt iedzīvotājiem

Esošās situācijas raksturojums

- iegādāties zemi ar izpirkuma tiesībām, attīstot bioloģisko lauksaimniecību un virzoties zaļā kursa virzienā;
- (2) virzīties uz plašāku kopējās meliorācijas sistēmas stāvokļa apzināšanu;
  - (3) veikt izpēti, nosakot cēloņus, neizmantoto platību neiesaistei produktīvā aprītē;
  - (4) zemes dzīļu resursu apzināšana un izpēte;
  - (5) degradēto teritoriju apzināta revitalizācijas pasākumu plānošana;
  - (6) pašvaldības nekustamo īpašumu zemesgrāmatā reģistrēšanas process;
  - (7) kvalitatīva ūdensapgāde un kanalizācija;
  - (8) siltumapgāde un apgaismojums;
  - (9) upju un ūdenstilpju krastu sakopšana, upju gultnes atbrīvošana no ūdensaugiem;
  - (10) pārskatīt un precizēt visu ciemu robežas atbilstoši šobrīd VARAM virzītajam MK noteikumu projektam "Administratīvā centra, ciema vai pilsētas statusa maiņas, kā arī administratīvās teritorijas, novada teritoriālā iedalījuma un ciemu robežas;
  - (11) ielu klasifikācija un sarkanās līnijas;
  - (12) Latvāņi, zeltslotiņas izplatība, Spānijas kailgliemeža un citu invazīvo sugu apsekošana – novada teritorijā prevencijas pasākumu paredzēšana.

Jelgavas valstspilsētas centralizētā siltumapgādes sistēma, kurā pārsvarā tiek izmantoti vietējie, atjaunojamie resursi, ir viena no modernākajām un zaļākajām Eiropā (SIA GREN). Jelgavas valstspilsētas centralizētās siltumapgādes tīklu rekonstrukcija un pārbūve faktiski ir pabeigta – 98,8% no Jelgavas centralizētās siltumapgādes siltumtīkliem ir renovēti vai izbūvēti no jauna. Tādēļ nozīmīgi ieguldījumi esošajos siltumtīklos tuvākajos gados nebūs nepieciešami.

Lai sekmētu pilnvērtīgāku centralizētās siltumapgādes izmantošanu Jelgavas valstspilsētā, tiek strādāts pie iespējām palielināt centralizētās siltumapgādes tīkla blīvumu, piesaistot jaunus klientus, īpaši pilsētas centrālajā daļā, tostarp privātmājas, kā arī paredzēts paplašināt pakalpojuma pieejamību vietās, kurās tas šobrīd nav pieejams. Lielāks klientu skaits nodrošinātu konkurētspējīgāku pakalpojuma cenu visiem centralizētās siltumapgādes pakalpojuma saņēmējiem, kā arī sekmētu gaisa kvalitātes uzlabošanu pilsētā, īpaši individuālo māju rajonos.

Lai uzlabotu klientiem sniegto pakalpojumu un padarītu to ērtāku, centralizētās siltumapgādes uzņēmums turpina darbu digitalizācijas jomā. Ir paredzēts izveidot klientu portālu, kurā klienti varēs gan sekot līdzi savam siltumenerģijas patēriņam, gan veikt norēķinus.

Lai vēl vairāk uzlabotu enerģijas ražošanas efektivitāti un varētu piedāvāt jelgavniekiem vēl konkurētspējīgāku siltumenerģijas cenu, turpinās darbs pie siltumenerģijas ražošanas modernizācijas jeb kurināmā diversifikācijas projekta esošajā biomasas koģenerācijas stacijā Jelgavā, kas paredz šķeldai pievienot līdz 35% no atkritumiem iegūtu kurināmo jeb NAIK. NAIK izmantošana biomasas koģenerācijas stacijā ne tikai samazinās kurināmā izmaksas un ilgtermiņā arī siltumenerģijas cenu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, bet arī veicinās atkritumu šķirošanu un pārstrādi, pārstrādei nederīgo atkritumu lietderīgu izmantošanu, kā arī samazinās atkritumu daudzumu, kas tiek apglabāts atkritumu poligonos.

Paredzēts turpināt darbu arī pie iespējām, lai biomasas koģenerācijas stacijā saražoto zaļo elektroenerģiju varētu izmantot citi pilsētas uzņēmumi. Tāpat turpināsies darbs pie zaļās elektroenerģijas izmantošanas iespējām ūdeņraža ražošanai elektrolīzes procesā, kuru varētu izmantot, piemēram, pilsētas sabiedriskajā transportā. Tas vēl vairāk sekmētu gaisa kvalitātes uzlabošanu pilsētā, mazinot autotransporta radīto izmešu daudzumu.

13. PĀRVALDĪBA UN DIGITALIZĀCIJA

13.1. Nozares raksturojums

Efektīva pilsētas un novada pārvaldība, līdzdarbojoties iedzīvotājiem un uzņēmējiem

Viedā pilsēta – Jelgavas valstspilsēta

Lai nodrošinātu raitāko un drošāko iespējamo satiksmes organizāciju pilsētā, pilsētnieku "ieradumi" tiek uzskaitīti, un šie dati tiek ņemti vērā, izstrādājot luksoforu darbības režīmus jeb signālpāņus ne tikai konkrētā krustojumā, bet visas pilsētas satiksmes infrastruktūras kontekstā. Transportlīdzekļu skaita monitoringu krustojumos, kas aprīkoti ar videonovērošanas kamerām, var veikt pēc 120 diennakts videonovērošanas kameru ierakstiem. Taču vislielākās priekšrocības arī šajā ziņā neapšaubāmi sniedz bezvadu sensori, kas iebūvēti pēdējos gados renovēto ielu brauktuvēs un līdztekus citām funkcijām nodrošina arī transporta skaitīšanu. Proti, transporta vadības sistēma, kas ieviesta visos kopš 2012. gada rekonstruētajos regulētajos krustojumos, datubāzē apkopo precīzus datus par transportlīdzekļu skaitu jebkurā laika posmā, un šie dati ļauj izsekot līdz transporta skaita izmaiņām gan pa stundām, gan vairāku gadu griezumā un ir ļoti nozīmīgi, lai, reaģējot uz transporta plūsmas tendencēm, plānotu izmaiņas satiksmes organizācijā. Tāpat reālā laika transporta vadības sistēma ar īpaša algoritma palīdzību paredz iespēju modelēt optimālāko luksoforu darbības signālpāņu atbilstoši reālajai satiksmes intensitātei un plūsmām, un īpaši efektīvi tas ir augstas satiksmes intensitātes apstākļos. Taču jāņem vērā, ka satiksmes organizācija jebkurā gadījumā ir kompromiss starp visiem virzieniem. Jelgavas valstspilsētas autobusus mēnešbiļetes ir aizstātas ar e-kartēm, pasažieri var norēķināties arī ar Jelgavas pilsētas iedzīvotāja karti, skolēna apliecību vai norēķinu karti. Īpaši svarīgs infrastruktūras elements mūsdienu apstākļos ir sakari, bez kuriem nevar iztikt ne atsevišķs iedzīvotājs, ne uzņēmējs.

Digitālā pārvaldība

Jelgavas valstspilsētas attīstība balstās uz brīvu informācijas apmaiņu un drošu piekļu nepieciešamajai informācijai. Pašvaldībai jāinvestē informācijas tehnoloģiju risinājumu attīstīšanā, lai veicinātu Jelgavas valstspilsētas kā informācijas sabiedrības centra attīstību. Informācijas sabiedrības attīstība nozīmē, ka tiek radīti un attīstīti nosacījumi izglītotu un radošu cilvēku izaugsmei, jaunu pakalpojumu, jaunu tehnoloģiju, komercdarbības inovāciju attīstībai, iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai, piekļuvei zināšanu un kultūras resursiem, e-veselības un tālmācības pakalpojumu izmantošanai, e-pārvaldes attīstībai, valsts pārvaldes pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai.

Pašvaldība ir veikusi uzlabojumus informācijas pārvaldības jomā:

- izveidoti 135 WI-FI brīvpiekļuves punkti;
- ieviesta inteliģentās transporta vadības sistēmas ieviešana;
- uzlabota video novērošanas sistēma (aptver 316 ārējās videonovērošanas kameras, no tām 91 ir grozāma, 163 iekšējās videonovērošanas kameras un 18 videonovērošanas serveri ar 22 videonovērošanas operatoru darba vietām, kā arī 3 vietās pilsētā videonovērošanas sistēma nodrošina automašīnu reģistrācijas numuru atpazīšanu);
- izveidots optiskais tīkls (ar optisko tīklu saslēgtas 13 pašvaldības iestādes – 573 lietotājiem nodrošina pieslēgumu pašvaldības pārvaldītājiem centralizētajiem IT

resursiem (dokumentu vadības sistēma, finanšu vadības un grāmatvedības sistēma, ģeogrāfiskās informācijas sistēma, IP telefonija, failu serveris, interneta pieslēgums);

- IP telefonijai ir pieslēgti 344 abonenti no 10 pašvaldības iestādēm;
- uzsākts veidot izglītības iestāžu optisko tīklu. Pašlaik testēšanai tajā saslēgtas 3 izglītības iestādes, kurām tagad ir iespēja izmantot pašvaldības centralizētos IT resursus;
- veikta izglītības iestāžu modernizācija (iegādāti stacionārie, portatīvie datori un multimediju komplekti);
- izveidota riska vadības sistēma ekoloģisko avāriju likvidēšanai un vides piesārņojuma mazināšanai, agrīnās apziņošanas (WEB un SMS) sistēma;
- izveidota ģeogrāfiskās informācijas sistēma (GIS).

Lai uzlabotu videonovērošanas operatoru darba kvalitāti, it īpaši ņemot vērā, ka videonovērošanas sistēma arī turpmāk būs viena no visstraujāk augošajām un sabiedriskās kārtības uzturēšanā nozīmīgākajām sistēmām, jāiegulda resursi esošās videonovērošanas sistēmas videointeliģences risinājumu iespēju maksimālai izmantošanai.

Sabiedrības integrācija un pilsoniskā līdzdalība Jelgavas valstspilsētā

Jelgavai kā ceturtajai lielākajai Latvijas pilsētai ir daudzveidīga sabiedrība. Galvenie darbības virzieni pilsētas sabiedrības integrācijai: pilsoniskās līdzdalības veicināšana, vienādu iespēju pieejas nodrošināšana izglītības, sporta un kultūras pakalpojumiem, sociālās integrācijas veicināšana, nodrošinot vienlīdzīgas iespējas sociālajā jomā, īpaši, cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, etnisko grupu integrācijas veicināšana. Viena no pilsoniskās līdzdalības iespējām ir iedzīvotāju iesaistīšanās nevalstiskajās organizācijās (NVO).

Viena no pilsoniskās līdzdalības iespējām ir iedzīvotāju iesaistīšanās NVO, kas var būt arī pati efektīvākā pilsoniskās līdzdalības forma. NVO apvienojas biedri un interesenti savu interešu aizstāvēšanai vai kopēju interešu vadīti. Jelgavā darbojas biedrība "Zemgales NVO atbalsta centrs", kura uzdevumi ir apkopot datus par NVO, veikt konsultatīvu, informatīvu un tehnisku atbalstu. Jelgavas valstspilsētā strauji attīstās brīvprātīgā darba kustība, kurā aktīvi iesaistās jaunieši, seniori, kā arī cilvēki ar īpašām vajadzībām. Izveidota neformālā apvienība "Brīvprātīgie Jelgavai". Kopš 2011. gada tiek pasniegta balva – Gada brīvprātīgais Jelgavā. Mazākumtautību pārstāvētās nevalstiskās organizācijas (pilsētā 43% iedzīvotāju ir cittautieši) apvienojušās Jelgavas nacionālajā kultūras biedrību asociācijā.

Pašvaldība ir izveidojusi Jelgavas valstspilsētas biedrību un nodibinājumu atbalsta programmu, kuras mērķis ir sekmēt iedzīvotāju aktivitāti un iesaistīšanos pilsētas attīstības un sociālo problēmu risināšanā, veicināt labdarības tradīcijas. Programmas ietvaros vienu vai divas reizes gadā tiek organizēti projektu pieteikumu konkursi fonda līdzekļu sadalei. Veicinot un atbalstot NVO attīstību, pašvaldība rada labvēlīgu vidi iedzīvotāju savstarpējai sadarbībai un sadarbībai ar pašvaldību, palīdzot risināt iedzīvotāju problēmas.

Pašvaldība Jelgavu veido par atvērtu un visiem pieejamu pilsētu. Informācijas pieejamības uzlabošanai pilsētas infrastruktūrā ieviestas mūsdienīgas informācijas tehnoloģijas. Visi pilsētas sabiedriskā transporta autobusi ir ar zemo grīdu, īpaši pielāgoti pasažieriem ar kustību traucējumiem un māmiņām ar bērnu ratiņiem. Renovējot pašvaldības iestāžu ēkas, cilvēkiem ar kustību traucējumiem ir uzbūvētas uzbrauktuves un iespēju robežās tiek ierīkoti lifti, pacelāji. Rekonstruētajos ielu posmos ir nodrošināta vides pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, paredzēti šādi risinājumi: gājēju pāreju vietās un iebrauktuvēs izbūvēti

ietvju pazeminājumi, kas atvieglo iespēju pārvietoties no viena augstuma līmeņa uz citu, gājēju celiņiem tiek paredzētas vadlīniju joslas un luksoforiem – skaņas signāli cilvēkiem ar redzes traucējumiem u.c..

Pieejamības nodrošināšanai pašvaldība darbojas šādos virzienos:

- o pieejamība apbūvētai videi un publiskai telpai, uzsverot arhitektūras šķēršļu novēršanu dzīvojamās ēkās un kultūras pieminekļos, uz ielām, parkos un skvēros;
- o pieejamība sabiedriskajam transportam un ar to saistītajai infrastruktūrai;
- o pieejama infrastruktūra publiskajiem pakalpojumiem un pašvaldības dienestiem;
- o mūsdienīgu informācijas tehnoloģiju ieviešana, tai skaitā multimediju, tūrisma gidu, audio un vizuālā informācija vairākās valodās u.c.

Katru gadu pašvaldības speciālisti sadarbībā ar sertificētu vides pieejamības ekspertu un NVO pārstāvjiem veic vides pieejamības monitoringu Jelgavas valstspilsētā, kura mērķis ir apzināt sabiedrisko objektu vides pieejamības atbilstību personām ar īpašām vajadzībām, akcentējot iestāžu uzmanību par personu ar invaliditāti vides pieejamības problēmām un tās iespējamiem risinājumiem.

Labā sadarbība izveidojusies starp pilsētas sabiedrisko objektu projektētājiem, Būvvaldi un cilvēku ar īpašajām vajadzībām pārstāvošiem ekspertiem – pirms nodošanas ekspluatācijā tiek veikta jaunu būvju pieejamības izvērtēšana.

E-pakalpojumi Jelgavas valstspilsētā

Lai optimizētu pašvaldības darbību un nodrošinātu iedzīvotājiem un uzņēmējiem ērtāku un kvalitatīvāku pašvaldības sniegto pakalpojumu saņemšanu, būtiski ir pašvaldības piedāvātos pakalpojumus elektronizēt. Jelgavas valstspilsētas pašvaldība regulāri pārskata un pilnveido pakalpojumu sniegšanas procesu. Pašvaldības oficiālajā tīmekļa vietnē www.jelgava.lv sadaļā "Pakalpojumi" apkopoti pašvaldības sniegto 162 pakalpojumu (Jelgavas valstspilsētas pašvaldības iestādēs vai struktūrvienībās saņemamo pakalpojumu) apraksti un tie ir strukturēti deviņās tematiskās jomās, Pakalpojumu grupējums pašvaldības oficiālajā tīmekļa vietnē pieskaņots pakalpojumu grupējumam Valsts pārvaldes pakalpojumu portālā Latvija.lv, lai iedzīvotājiem būtu vieglāk noorientēties.

Tabula 13.1.1 Jelgavas valstspilsētas pašvaldības sniegtie pakalpojumi, 2021

Avots: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

Pakalpojumu joma	Ietvertu pakalpojumu raksturojums	Pakalpojumu skaits
Iesniegumi pašvaldībai vai pašvaldības iestādei	Iesniegumi pašvaldībai vai pašvaldības iestādei	4
Ģimene	Dzimtsarakstu nodaļas pakalpojumi (dzimšanas, laulības, miršanas reģistrācija, u.c.) un Jelgavas bāriņtiesas pakalpojumi (bērnu tiesības, aizbildnība adopcija, aizgādība, u.c.)	19
Izglītība	Bērna reģistrācija izglītības iestādē, pedagoģiski medicīniskā komisija	4

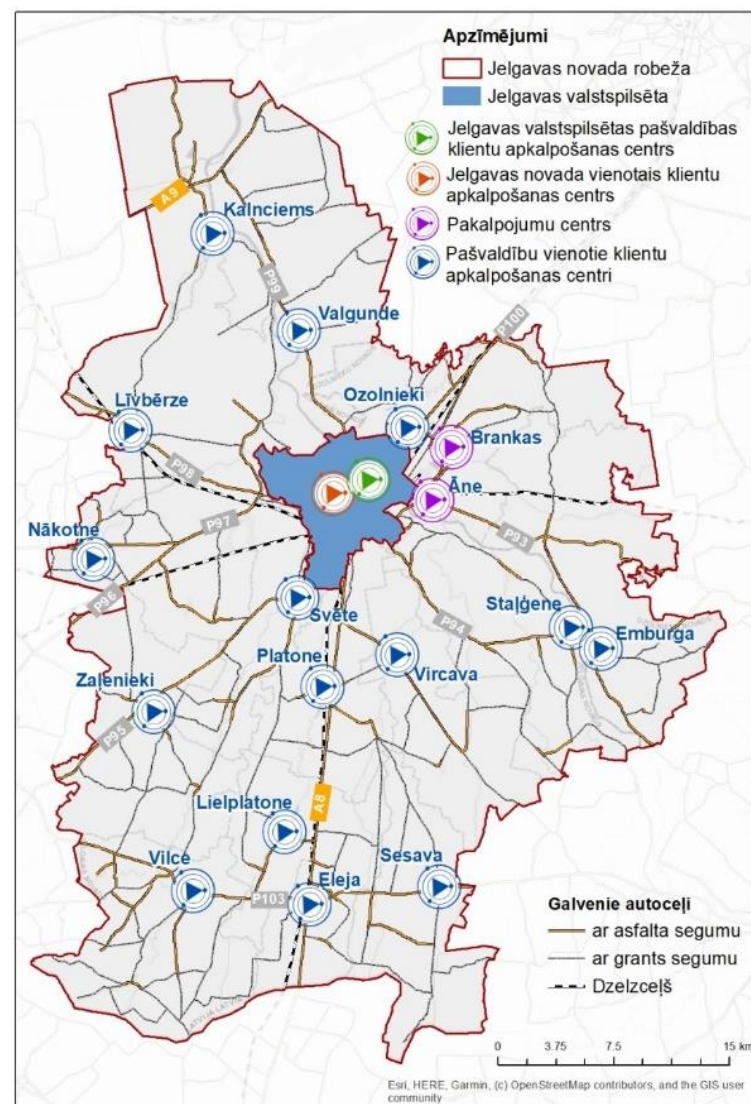
Māja un vide	Dzīvesvietas deklarēšana, nekustamā īpašuma apsaimniekošana, būvniecība, mājdzīvnieki.	34
Tiesību aizsardzība	Izziņas, dokumenta kopiju izsniegšana, sabiedriskā kārtība un drošība	15
Uzņēmējdarbība	Atļaujas, licences, saskaņojumi, sludinājumi publicēšanai informatīvajā izdevumā "Jelgavas Vēstnesis"	12
Sociālie pakalpojumi	Sociālie pakalpojumi bārenim, audžuģimenēm; sociālās aprūpe un sociālā rehabilitācija, u.c.	33
Sociālā palīdzība	Sociālie pabalsti bārenim, audžuģimenēm; vienreizējie, ikgadējie sociālie pabalsti, u.c.	24
Kultūra, sports, tūrisms	Atļaujas un saskaņojumi pasākumiem, pieteikumi sporta pasākumu projektiem; tūrisma informācija, muzeja pakalpojumi	17

Pašvaldības tīmekļa vietnē pieejami ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem saistītu veidlapu sagataves (veidlapas piesaistītas 122 pakalpojumiem), kuras var lejupielādēt, izdrukāt un aizpildīt ar roku vai aizpildīt elektroniski. Lai motivētu iedzīvotājus izmantot elektroniskos saziņas līdzekļus, ir izveidotas elektroniski aizpildāmas pakalpojumiem piesaistītās veidlapas un sniegtas norādes elektronisko dokumentu iesniegšanas veidiem. 2021. gada sākumā Valsts pārvaldes pakalpojumu portālā Latvija.lv ir nopublicēti 100 pašvaldības pakalpojumi. Portālā Latvija.lv ir iespējams izmantot arī e-pakalpojumus, kuru resursu turētājs ir cita iestāde, bet piekļuve ir jebkuram iedzīvotājam, kuram ir iespēja identificēties ar kādu no norādītajiem autentifikācijas veidiem. Savukārt ar būvniecību saistītie e-pakalpojumi ir pieejami Būvniecības valsts kontroles biroja Būvniecības informācijas sistēmā bis.gov.lv.

Elektronisko pakalpojumu jomā Jelgavas valstspilsētas pašvaldība, sadarbojoties ar Sabiedrību ar ierobežotu atbildību "ZZ Dats" un citām Latvijas pašvaldībām, ir izveidojusi vienotu e-pakalpojumu portālu www.epakalpojumi.lv, kurā iedzīvotājiem tiek piedāvāti divi e-pakalpojumi: Jauns pieteikums pirmsskolu rindā un Nekustamā īpašuma nodokļa apmaksā. Tiek veikta pašvaldības sniegto pakalpojumu izpildes rādītāju uzskaitē, var secināt, ka 25% no visiem pašvaldības pakalpojumiem tika pieprasīti elektroniski (53% no visiem pašvaldības administrācijas pakalpojumiem). Pakalpojuma specifika nosaka iespējamās pieprasīšanas un saņemšanas kanālu veidus, tādēļ ne visus pakalpojumus var pieprasīt vai saņemt elektroniski. Izmantojot pašvaldības oficiālo tīmekļvietni www.jelgava.lv, pašvaldības iestādes "Pilsētsaimniecība" tīmekļvietni pilsaitsaimnieciba.lv un pašvaldības iestādes "Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs" tīmekļvietni zrkac.lv nodrošināta iespēja sazināties ar iestādi, izmantojot tiešsaistes saziņas formu. Izmantojot pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē www.jelgava.lv sadaļu "Institūcijas/Jelgavas pašvaldības operatīvās informācijas centrs" iespēja pieteikt problēmu (GIS interaktīvā kartē). Savukārt izmantojot pašvaldības iestādes "Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs" tīmekļvietnē zrkac.lv ir iespēja elektroniski pieteikties kursiem vai pārbaudīt svešvalodas zināšanas, izpildot diagnostikas tesu valodas (Vācu valoda, Angļu valoda) zināšanu novērtēšanai.

Efektīva pilsētas un novada pārvaldība, līdzdarbojoties iedzīvotājiem un uzņēmējiem Jelgavas novadā

Jelgavas novadā Valsts un pašvaldību vienoto klientu apkalpošanas centru (VPVKAC) kā vienota pakalpojumu sniegšanas kontaktpunkts ir izveidots katrā novada pagastā un administratīvajā ēkā Jelgavas valstspilsētā. Attīstoties tehnoloģijām un klientu datorprasmēm, pieaugot elektronisko dokumentu īpatsvaram, aizvien aktuālāk kļūst palielināt e-pakalpojumu īpatsvaru arī klientu apkalpošanā. Attālināti Valsts un pašvaldību pakalpojumus iedzīvotājam ir iespēja pieteikt, izmantojot platformu www.latvija.lv. Portāls www.latvija.lv ir valsts un pašvaldību pakalpojumu portāls, kurā apkopoti gan klātienē pakalpojumi, gan šobrīd pieejami teju 100 e-pakalpojumi. Portālā publicēti arī 97 Jelgavas novada pašvaldības klātienē sniegtie pakalpojumi, kas nemitīgi tiek aktualizēti un pilnveidoti. Tostarp, 2020.gadā Jelgavas novadā tika veikta arī bibliotekāru apmācība, lai pēc iespējas rezultatīvāk konsultācijas apmeklētājiem gan attiecībā uz valsts, gan pašvaldības pakalpojumiem tiktu nodrošinātas ne tikai vienotajos klientu centros, bet arī pašvaldību bibliotēkās.

Attēls 13.1.1 Pašvaldības pakalpojumu centru izvietojums Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā

Jelgavas novada pašvaldība sadarbojas ar nevalstiskajām organizācijām (NVO) un iespēju robežās atbalsta tās, iznomā pašvaldībai piederošas telpas, palīdz organizēt un finansiāli atbalsta publiskus svētkus, nometnes, mācību un apmaiņas braucienus. Iedzīvotāji aktīvi uzņemas iniciatīvu un dalību dažādos pasākumos apkārtējās vides sakārtošanai un labiekārtošanai, sabiedrības intelektuālai un fiziskai attīstīšanai, kā arī izklaides un kultūras pasākumu nodrošināšanai. Pašvaldība piešķir finansējumu biedrību iesniegto projektu atbalstam.

Pašvaldības tēls un komunikācija Jelgavas valstspilsētā

Lai informētu sabiedrību par pašvaldības darbu un aktualitātēm pilsētā, Jelgavas valstspilsētas pašvaldība sniedz informāciju vietējiem un nacionālajiem medijiem – laikrakstu redakcijām, ziņu aģentūrai LETA, interneta portāliem, TV un radiostaciju ziņu dienestiem. Kopumā 2020. gadā nacionālajos masu medijos publicētas 10 912 ziņas, kurās minēta Jelgava, tai skaitā 44,29% jeb 4832 publikācijas par Jelgavu vērtējamas kā pozitīvas, 50% jeb 5456 – kā neitrāla informācija, savukārt 5,71 % jeb 624 ziņas vērtējamas kā negatīvas. Salīdzinot ar 2019. gadu, ziņu kopskaits par Jelgavas pilsētu ir samazinājies par 2102 ziņām. Tas skaidrojams ar valstī esošo epidemioloģisko situāciju 2020. gadā, kad būtiski samazinājās jebkāda veida aktivitātes.

Tabula 13.1.2 Mediju vērtējuma kopsavilkums, 2015.–2020. gads

Avots: Jelgavas pilsētas pašvaldība

Gads	Vērtējums		
	pozitīvs	negatīvs	neitrāls
2020	4832	624	5456
2019	5404	742	6868
2018	5387	721	6845
2017	5246	884	6865
2016	4562	683	6667
2015	3781	484	5538

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība izdod informatīvo izdevumu "Jelgavas Vēstnesis". Katra numura tirāža ir 28 000 eksemplāru. Galvenais Jelgavas valstspilsētas pašvaldības informācijas avots ir pašvaldības oficiālā tīmekļvietne www.jelgava.lv. Tīmekļvietne 2020. gadā apmeklēta 1 786 068 reizes. 2020. gadā noslēgti mobilās lietotnes (aplikācijas) "Jelgavas pilsēta" uzlabošanas darbi. Mobilajā lietotnē iespējams iepazīties ar valstspilsētas aktualitātēm, kā arī autorizētiem lietotājiem apzināt informāciju par sev pieejamajiem Jelgavas valstspilsētas pašvaldības piešķirtajiem pakalpojumiem.

Jelgavas valstspilsētas pašvaldība sociālajos tīklos Facebook, Instagram, Twitter, Youtube un draugiem.lv uztur Jelgavas valstspilsētas profilus, kas sniedz iedzīvotājiem iespējas uzzināt

par jaunumiem, paust viedokļus, lietojot mūsdienīgus risinājumus un metodes. Sociālajā tīklā Facebook Jelgavas valstspilsētas lapai 2020. gada beigās sekotāju skaits sasniedza 20 603. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu tas pieaudzis par 33%. Sociālajā tīklā Instagram profilam sekotāju skaits ir 6975. Koplietošanas vietnes Youtube kanālā apskatāmi video materiāli par Jelgavas valstspilsētā svarīgiem notikumiem, kā arī citi jelgavniekiem un viesiem sagatavoti izziņoši video, Youtube kanālā apskatei ievietoti 56 video, kas skatīti 77 710 reizes. Populārākie Jelgavas valstspilsētas video bija, piemēram, "Simboliskā Jelgavas pilsētas karodziņa stafete – Mēs esam Jelgava! Jelgava 755" un "Simtiem jelgavnieku vienojās dejā". Interneta vidē aktīvi monitorētas nozīmīgākās problēmas: ārkārtējās situācijas radītās izmaiņas, ceļu kvalitāte, satiksmes organizācija, pagalmu labiekārtošana u.c., lai aktīvi iesaistītos to skaidrošanā. Regulāri Jelgavas valstspilsētas sociālajos tīklos norisinās aktivitātes ar iedzīvotāju iesaisti lokālpatriotisma veicināšanai, aktīvā un veselīgā dzīvesveida popularizēšanai, kā arī dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Pašvaldības tēls un komunikācija, sabiedrības līdzdalība Jelgavas novadā

Jelgavas novada pašvaldība sniedz informāciju informatīvajā izdevumā "Jelgavas Novada Ziņas". Jelgavas novada pašvaldības mājaslapas – www.jelgavasnovads.lv unikālo skatījumu skaits laika posmā no 2020. gadā – 90 369. Sociālo tīklu – Facebook sekotāju skaits 2020. gadā ir 3487 sekotāji, Instagram – 1037. Jāuzsver, ka veiksmīgi skatījumi un "like" un "share" statistika ir bijusi valsts svētku elektroniskajam sveicienam Facebook, ko noskatījušies un "ielaikojuši" 89 152 cilvēki. Bijušā Ozolnieku novada mājaslapas unikālie apmeklējumi 2020. gadā – 83 460.

Pašvaldībā tiek pilnībā izmantotas mūsdienu tehnoloģijas – iedzīvotājiem ir iespēja iesūtīt iesniegumus un priekšlikumus, izmantojot e-pastu. Ar tehnoloģiskos risinājumu palīdzību no iedzīvotājiem tiek gūta atgriezeniskā saikne par to, vai pašvaldības sniegtā informācija ir izprotama. Regulāri tiek organizēti iedzīvotāju forumi, gada balvas pasniegšana, sadarbība ar ieinteresētajām iedzīvotāju grupām konkrētu projektu realizācijā. Sabiedriskās organizācijas tiek iesaistītas domes komiteju darbā. Ir paredzēts veidot labdarības sistēmu un akcijas. Ik gadus pašvaldībā tiek organizētas atvērto durvju dienas, pašvaldības darbinieki ir deputāti piedalās sabiedriskajā dzīvē un informē par savu darbu ieinteresētās personas vai organizācijas, sniedz konsultācijas par projektu izstrādi. Centrālās administratīvās ēkas apmeklētājam ir pieejama "vienas pieturas aģentūra," kurā vajadzības gadījumā vērsties, lai uzzinātu, kādi pašvaldības vai tās institūciju darbinieki var palīdzēt konkrētajā situācijā.

Notiek aktīva sadarbība ar sadraudzības pilsētām, reģioniem Latvijā un ārvalstīs, kurā tiek iesaistītas pašvaldības iestādes, NVO, uzņēmumi. Turpinās jau aizsāktie kontakti eiropēģionā ietvaros, kam ir gan ekonomisks, gan arī kultūras apmaiņas raksturs. Pašvaldībā tiek domāts arī par iekšējās komunikācijas attīstību, lai veicinātu informācijas apmaiņu starp darbiniekiem, deputātiem, vadību u.c. Jelgavas novada pašvaldība ir atvērta institūcija studentiem, līdzdarbojoties viņu studijām nepieciešamo darbu tapšanā. No šīs sadarbības iegūst gan studenti (informācija, pieredze), gan pašvaldība (idejas, jaunas metodes, skats no malas). Jelgavas novads ir atvērts ārvalstu pilsoņu (brīvprātīgo, dažādu nozaru speciālistu) investīcijām, kas atnes jaunas vēsmas un ir nozīmīgs faktors novada attīstībā. Tiek sekmētas arī Jelgavas novada iedzīvotāju iespējas gūt mācību, studiju, prakses un darba pieredzi ārvalstīs, lai vēlāk atgrieztos novadā un to izmantotu tā uzplaukuma veicināšanai.

Atsevišķas iedzīvotāju grupas kļūst arvien sarežģītāk sasniegt ar tradicionālajiem komunikācijas kanāliem, taču drukātie materiāli saglabā savu nozīmi un pilda informēšanas funkciju iedzīvotājiem, kas tehnoloģijas un interneta vidi neizmanto. Pašvaldība veicina jaunu, atraktīvu novada prezentācijas materiālu izstrādi un izplatīšanu, arī digitālā formā. Tiek

sekmēta novadnieku literāro darbu izdošana, vēsturiskie izdevumi, apkopota un publicēta informācija par populāriem cilvēkiem Jelgavas novadā, piemēram, kultūras darbiniekiem, slaveniem sportistiem. Pašvaldība lobē savu iedzīvotāju intereses dažādās augstāk stāvošās institūcijās un piedalās pasākumos, kas nodrošina informētību un iesaisti valsts un starptautiskos procesos. Tiek piesaistīta uzmanība Jelgavas novadam, organizējot dažādus vietējas, reģionālas, valstiskas un starptautiskas nozīmes pasākumus, sacensības, seminārus, konkursus, konferences u.c. Tiek turpinātas labas, jau aizsāktas iniciatīvas un prakses, piemēram, bērnu vasaras nometņu atbalsts, kultūras un sporta pasākumu tradīcijas.

Pašvaldības cilvēkresursi Jelgavas valstspilsētā

2020. gadā Jelgavas valstspilsētas pašvaldības administrācijā darbojas 69,94% sieviešu, 30,05% – vīrieši. Vecumā līdz 30 gadiem ir 6,04% darbinieku, no 31 līdz 40 gadiem – 27,16% darbinieku, no 41 līdz 50 gadiem – 25,43% darbinieku, virs 51 gadiem – 43,35% darbinieku. Vidējā izglītība ir 21,38% darbinieku, augstākā izglītība 76,87% darbinieku, no tiem 28,90% ieguvuši maģistra grādu, 1,73% mācās augstskolā.

Tabula 13.1.3 Jelgavas valstspilsētas pašvaldības administrācijas darbinieku skaitliskais un kvalitatīvais sastāvs, 2020. gads

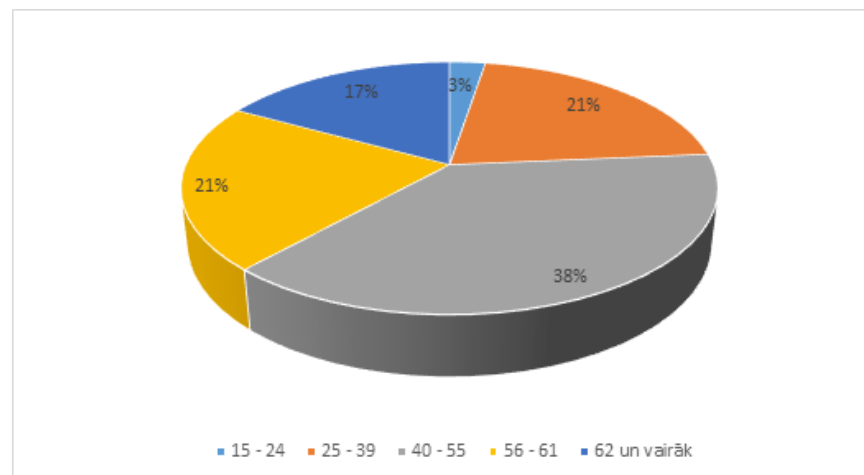
Avots: Jelgavas pilsētas pašvaldības informācija

Darbinieku vecums				Izglītība				Dzimums	
Līdz 30 gadiem	No 31 līdz 40 gadiem	No 41 līdz 50 gadiem	Virs 51 gada	Vidējā	Augstākā	Maģistrs	Mācās	Vīr.	Siev.
7	47	44	75	37	133	50	3	52	121

Darbinieku kompetences tiek pastāvīgi pilnveidotas, notiek apmācības un semināri.

Pašvaldības cilvēkresursi Jelgavas novadā

Pašvaldības galvenais uzdevums – būt par novada ilgtspējīgas attīstības iniciatoru, katalizatoru un koordinatoru un sekmēt iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu. Efektīvu pašvaldības darbību nodrošina kvalificēti, motivēti un uz pārmaiņām vērsti cilvēkresursi. Jelgavas novadā pagastu pārvaldes ir iestādes, kuras nodrošina pašvaldības sniegto pakalpojumu pieejamību pašvaldības teritoriālajās vienībās. Pašvaldības personāla vadība tiek administrēta centralizēti. Jelgavas novada pašvaldības darbinieku skaits 2020. gadā, tai skaitā pedagogi un uz noteiktu laiku pieņemtie darbinieki, bija 1474 (2019. gadā 1459, 2018. gadā – 1497, 2017. gadā 1464, 2016. gadā 1431). 2020. gadā uz vakantajiem amatiem bija izsludināti 13 amatu konkursi (2019. gadā 17 amatu konkursi, 2018. gadā 9 amatu konkursi).

Attēls 13.1.2 Pašvaldības darbinieku sadalījums pēc vecumgrupas, 2020.gads

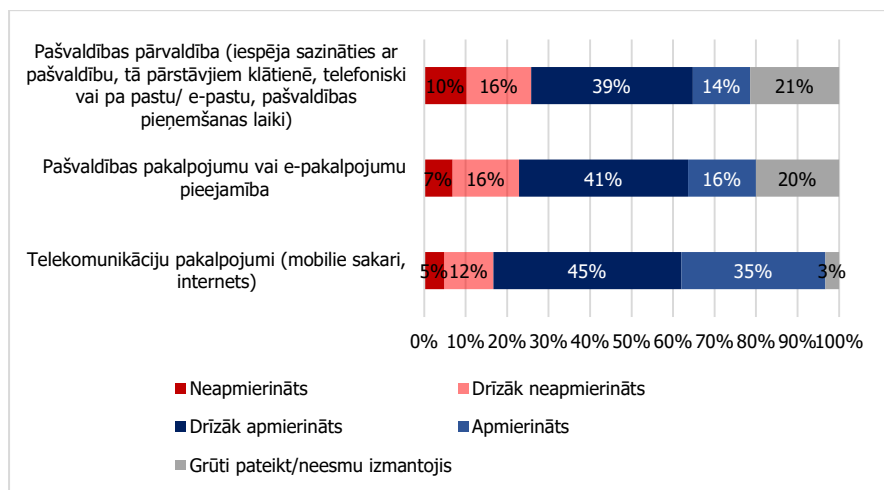
Avots: Jelgavas novada pašvaldība

Darbinieku skaits ar akadēmisko izglītību vai profesionālo bakalaura/maģistra grādu vai otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību pašvaldībā ir 782 jeb 53%. Profesionālā vidējā vai vispārējā vidējā izglītība ir 562 (38%) darbinieku. Pēc dzimuma grupām – sieviešu skaits 1 215 (82%), vīriešu skaits 259 (18%). Jau otro gadu turpinās darbinieku novērtēšana pēc apstiprinātas kārtības, kas ieviesta 2019. gadā.

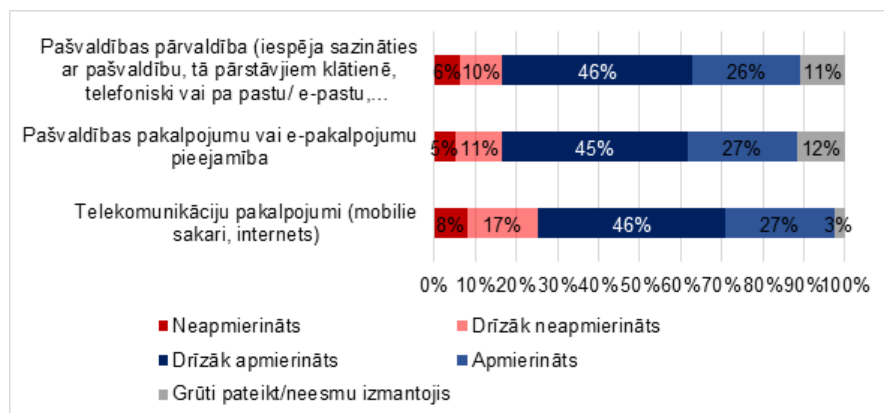
13.2. Aptaujas rezultāti

2021. gada augustā un septembrī veiktā aptaujā norāda, ka Jelgavas valstspilsētā 53% aptaujāto ir apmierināti vai gandrīz apmierināti ar pašvaldības pārvaldību – iespēju sazināties dažādos veidos. 26% aptaujāto jelgavnieki šīs iespējas neapmierina vai drīzāk nepmierina. Jāuzsver, ka ceturtdaļa aptaujāto nav izmantojuši šo pakalpojumu vai nevar to novērtēt. Pašvaldības pakalpojumu, tai skaitā e-pakalpojumu pieejamība, apmierina vai gandrīz apmierina vairāk nekā pusi aptaujāto – 57%, toties 23% šo pakalpojumu pieejamība drīzāk neapmierina vai nepmierina. Vislielākais aptaujāto skaits ir apmierināti vai drīzāk apmierināti ar komunikācijas pakalpojumiem – 81%, drīzāk neapmierina vai nepmierina 21% aptaujāto.

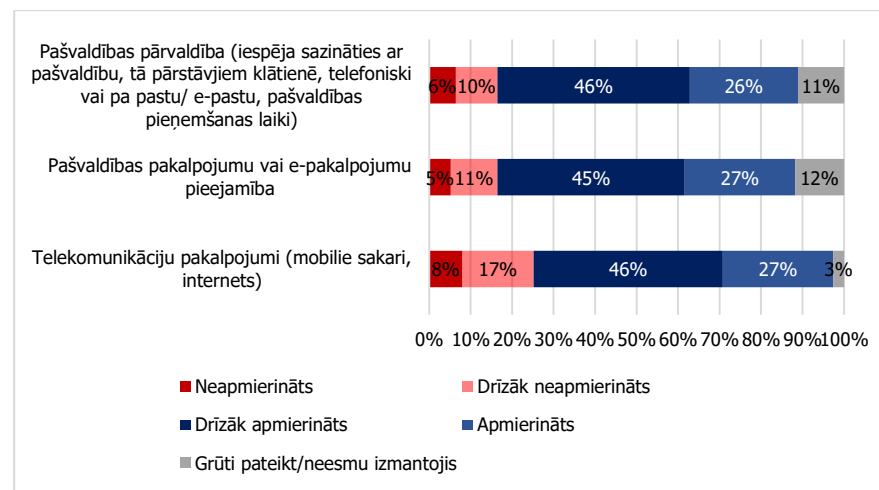
Esošās situācijas raksturojums

Attēls 13.2.1 Aptaujāto viedoklis par pašvaldības pārvaldību, pakalpojumu pieejamību Jelgavas valstspilsētā

Attēls 13.2.2 Aptaujāto viedoklis par pašvaldības pārvaldību, pakalpojumu pieejamību Jelgavas novadā

Jelgavas novadā iespējas sazināties ar pašvaldību – pašvaldības pārvaldību 72% aptaujāto vērtē kā apmierinošu vai drīzāk apmierinošu, toties šis pakalpojums drīzāk neapmierina 10% aptaujāto novada iedzīvotāju un tikai 3% neapmierina. Pašvaldības pakalpojumu vai e-pakalpojumu pieejamību kā apmierinošu vai drīzāk apmierinošu vērtē 73% aptaujāto, 11% aptaujāto tas gandrīz apmierina un tikai 5% neapmierina. Telekomunikāciju pakalpojumi 73% aptaujāto ir apmierinošs vai gandrīz apmierinošs vērtējums. 17% gandrīz neapmierina, 8% neapmierina.

Jelgavas valstspilsētas un Jelgavas novada iedzīvotāji norāda šādus nepieciešamos uzlabojumus:

- o plašāku informācijas apriti par pašvaldības darbu, lēmumiem (Jelgavas valstspilsētā);
- o aktīvāku iedzīvotāju iesaisti procesos, ieklausīšanos iedzīvotāju viedoklī (Jelgavas valstspilsētā);
- o lietderīga brīvā laika iespēju veicināšanu jauniešiem ārpus mācību laika un brīvdienās;
- o uzlabotu darbu ar bērniem un jauniešiem Jelgavas novada pagastos, jo trūkst ieinteresēta jaunatnes darba organizatora;
- o plašākus un daudzveidīgākus e-pakalpojumus;
- o attīstības plānošanā turpmākajiem gadiem definētus konkrētus mērķus, informāciju no pašvaldības par attīstības gaitu un sasniegtajiem rezultātiem;
- o tikšanos ar domes vadību katrā Jelgavas novada ciematā vismaz reizi pusgadā.

13.3. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Jelgavas valstspilsēta ievieš digitālos un viedos risinājumus gan pilsētvidē, gan saziņā ar iedzīvotājiem. Vairums pašvaldības pakalpojumu ir pieejams digitāli. Arī Jelgavas novads tiecas būt iedzīvotājiem draudzīga pašvaldība – izveidoti 16 klientu apkalpošanas centri – pakalpojumi tuvāk dzīvesvietai katrā pagastā Jebkura iesnieguma virzība – elektroniska un tūlītēja. 97 pašvaldības pakalpojumu pieejamība elektroniski portālā "latvija.lv" un pašvaldības mājas lapā. Pieaugusi pašvaldību komunikācijas ar iedzīvotājiem nozīme

interneta vidē, izmantojot dažāda veida tehnoloģiskos risinājumus. Tikšanās tiešsaistē, atbildes saņemšana kādā no sociālu mediju platformu saziņas sadaļām ir ikdiens un šāda tendence arvien pieaug, gan ņemot vērā tehnoloģiju attīstību, gan attālinātās un klātienē komunikācijas mainīgos noteikumus. Pašvaldībai būtiski izglītot digitālajās prasmēs visu vecumposmu iedzīvotājus, komunikācijā sasniegt jauniešus, mērķgrupu 16–26 gadi, izveidot ērtus un parocīgus rīkus uzņēmējdarbības pārstāvjiem, veidot komunikāciju potenciālajiem investoriem (digitālas kartes, parocīgi rīki izsoļu publiskošanai). Tuvākajā periodā nepieciešama mājaslapas datu migrācija un datu pārnese, konsolidēšana apvienotā novada darbam. Internetpakalpojumu attīstība un sistēmu salāgošana, pašvaldību datu, sistēmu, procesu apvienošana, konsolidēšana. Pašvaldības pārvaldības procesu efektivizēšana. Parocīgu, ērtu un viedu risinājumu piedāvājums uzņēmējiem, potenciālajiem investoriem (pieejamās zemes, rūpnieciskās teritorijas, infrastruktūras nodrošinājums). Sabiedrības plašāka iesaiste un līdzdalība, kas veido caurspīdīgus pārvaldības procesus. Jānodrošina iespēja iedzīvotājiem pieslēgties, vērot domes sēdes. Jāveido konsultatīvās padomes, nodrošinot vēl aktīvāku NVO iesaiste. Digitalizācijas procesos nepieciešama iedzīvotāju apmācības digitālo tehnoloģiju izmantošanā.

14. KLIMATA PĀRMAIŅU POLITIKA

14.1. Nozares raksturojums

Jelgavas valstspilsēta ES Mēru Paktam pievienojās 2009. gadā (kā viena no pirmajām pašvaldībām Latvijā). Pirmais Jelgavas pilsētas Ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns (IERP jeb angliiski *SEAP – Sustainable Energy Action Plan*) tika izstrādāts 2010. gadā saskaņā ar Mēru Pakta vadlīnijām.

2020. gadā ir sagatavots un apstiprināts gan Monitoringa ziņojums par rīcības plāna ieviešanu laika periodā no 2010. gada līdz 2020. gadam, gan arī ir izstrādāts jauns "Jelgavas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns (IEKRP) 2021.–2030. gadam. Pēdējais izstrādātais plāns ietver ne tikai klimata pārmaiņu mazināšanas (CO₂ samazināšanu), bet arī klimata pielāgošanās jeb adaptēšanās jautājumus¹⁶.

Papildu jau pieminētajam rīcības plānam, svarīgi minēt "Jelgavas valstspilsētas civilās aizsardzības plānu"¹⁷ (2021. gads, projekts), kurš paredz preventīvus, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumus iestājoties dažādiem apdraudējuma apstākļiem, tai skaitā klimatiskajiem (šādu preventīvu pasākumu plānošanu un veikšanu paredz Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums¹⁸).

Jaunveidotajam Jelgavas novadam ir divi klimata pārmaiņu politikas dokumenti – "Jelgavas novada pašvaldības enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam" un "Ozolnieku novada pašvaldības enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam". 2010. gadā ir apstiprināts "Jelgavas pilsētas, Jelgavas novada un Ozolnieku novada apvienotais Civilās aizsardzības plāns", kuru ir nepieciešams aktualizēt.

Jelgavas valstspilsētai un jaunveidotajam Jelgavas novadam ir kopēja civilās aizsardzības komisija un pašvaldības veido sadarbības teritoriju (saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām").

Turpinājumā, balstoties uz informāciju minētajos pašvaldību dokumentos, ir sniegts koncentrēts esošās situācijas pārskats par klimata pārmaiņu politiku Jelgavas valstspilsētā un Jelgavas novadā, izdalot divas apakštēmas, t.i., klimata pārmaiņu mazināšanu (CO₂ samazināšanu) un adaptēšanos klimata pārmaiņām. Šīs tēmas tiek integrētas aktuālajos pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos, izmantojot pārnozārisku un visaptverošu pieeju, vienlaikus nodrošinot koordinētu sasaisti un mijiedarbību starp abām tēmām. Ieviešana notiek saskaņā ar attīstības programmas rīcību un investīciju plāna ikgadēju aktualizāciju un budžeta pieņemšanas praksi.

¹⁶ Pilsētas mēra pakts enerģētikas un klimata jomā Eiropā atbalsta Eiropas Komisijas ierosmi abus klimata pārmaiņu apkarošanas pilārus – mazināšanu un pielāgošanos – iekļaut vienā iniciatīvā un stiprināt sinerģiju ar citām nozīmīgām ES rīcībpolitikām un iniciatīvām.

¹⁷ Izstrādāts saskaņā ar Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likumu (stājās spēkā 2016. gada 1. oktobrī), Ministru kabineta (turpmāk tekstā – MK) 2020. gada 26. augusta rīkojumu Nr. 476 "Par valsts civilās aizsardzības plānu", MK 2017. gada 07. novembra noteikumiem Nr. 658 "Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju".

¹⁸ Atbilstoši Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumam, viens no civilās aizsardzības sistēmas uzdevumiem ir "plānot un savlaicīgi veikt preventīvus pasākumus".

Oglekļa dioksīda (CO₂) izmešu samazinājums

Pilsētas mēra pakta ietvaros Jelgavas valstspilsēta ir apņēmusies uzlabojot energoefektivitāti un plašāk izmantojot atjaunojamos energoresursus, līdz 2030. gadam vismaz par 40 % samazināt CO₂ (un, iespējams, arī citu siltumnīcefekta gāzu) emisiju¹⁹. Šis apņemšanās īstenošanai un saskaņā ar mēra pakta rekomendācijām, ir sagatavots sākotnējais emisijas pārskats, "Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns", kā arī veikta sasniegtā uzraudzība.

Pašvaldībām noteiktās funkcijas un tieši ietekmējamās sfēras nosaka ietvaru, kurā tiek skatīts oglekļa dioksīda (CO₂) izmešu samazinājums, t.i., emisijas no ēkām, sabiedriskais transports, pašvaldības autoparks, publiskais apgaismojums.

Jelgavas valstspilsēta. Jelgavas valstspilsētas enerģētikas un klimata plānā ir apkopoti emisiju apjomi par 2005. un 2018. gadu. 2018. gadā Jelgavas valstspilsētā 32% no CO₂ emisiju struktūras veidoja privātais un komerciālais transports, 29% – dzīvojamās ēkas, bet 27% – rūpniecība. Salīdzinot 2005. un 2018. gada rādītājus, secināms, ka dzīvojamo ēku sektorā kopējās emisijas ir samazinājušās par 6%, rūpniecībā emisijas samazinājušās par 11%, savukārt privātajā un komerciālajā transportā emisijas augušas par 55%. Savukārt, kā redzams tabulā, tieši CO₂ emisiju izmaiņas ēkām, iekārtām un rūpniecībai kopā samazinājušās par 43% (palielinājums gan vērojams pašvaldības ēku sektorā), bet transportā tās palielinājušās par 39%. Kopējais CO₂ samazinājums periodā –28%.

Tabula 14.1.1 CO₂ emisiju izmaiņas Jelgavas valstspilsētā pa sektoriem, salīdzinot 2005. un 2018. gada rādītājus, %²⁰

Sektors	CO ₂ emisiju izmaiņas, %
ĒKAS, APRĪKOJUMS, RŪPNIECĪBA	
<i>Pašvaldības ēkas un aprīkojums</i>	244%
<i>Terciārās (ne- pašvaldības) ēkas un iekārtas</i>	-44%
<i>Dzīvojamās ēkas</i>	-40%
<i>Publiskais (ielu) apgaismojums</i>	-13%
<i>Rūpniecība</i>	-49%
Kopā ēkas, iekārtas un rūpniecība	-43%
TRANSPORTS	
<i>Pašvaldības autoparks</i>	NA
<i>Sabiedriskais transports</i>	-53%

¹⁹ https://www.zrea.lv/upload/attach/Meru_Pakta_saistibas_lv.pdf

²⁰ Balstoties uz Jelgavas pilsētas ILGTSPĒJĪGAS ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA RĪCĪBAS PLĀNS (IEKRP) 2021.-2030.gadam https://pentahelix.eu/wp-content/uploads/2020/12/Jelgava_SECAP_2021-2030.pdf datiem

Esošās situācijas raksturojums

Privātais un komerciālais transports	55%
Kopā transports	39%
KOPĀ	-28%

Avots: Jelgavas valstspilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2021.–2030. gadam

Bijušais Jelgavas novads. Ilgtspējīgas enerģētikas attīstībai Jelgavas novadā līdz 2025. gadam ir izvirzīti mērķi:

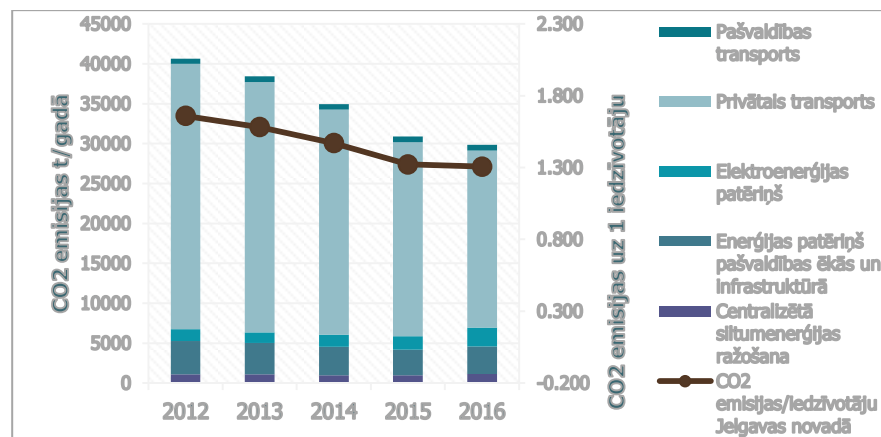
- samazināt enerģijas patēriņu pašvaldības ēkās par 5%, attiecībā pret 2016. gadu;
- veicināt enerģijas patēriņa samazinājumu dzīvojamā sektorā par 5%, īstenojot informatīvus pasākumus;
- veicināt energoefektivitātes pasākumu ieviešanu enerģijas ražošanas sektorā.

Jelgavas novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam salīdzina Jelgavas novada CO₂ emisiju apjomu no 2012. līdz 2016. gadam.

Tabula 14.1.2 CO₂ emisiju izmaiņas Jelgavas novadā pa sektoriem, salīdzinot 2012. un 2016. gada rādītājus, %²¹

Sektors	CO ₂ emisiju izmaiņas, %
Centralizētā siltumenerģijas ražošana	2,26%
Enerģijas patēriņš pašvaldības ēkās un infrastruktūrā	-17,38%
Elektroenerģijas patēriņš	59,07%
Privātais transports	-33,24%
Pašvaldības transports	14,18%
KOPĀ	-26,53%
Emisijas uz vienu iedzīvotāju	-21,29%

Avots: Jelgavas novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Attēls 14.1.1 CO₂ emisiju apjomi Jelgavas novadā 2012.–2016. gadā

Avots: Jelgavas novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Kopējais CO₂ emisiju apjoms šajā laika periodā ir samazinājies. 2012. gadā tas bija 40,6 tūkst. tonnas. Pēc tam tas pakāpeniski ir samazinājies, arī CO₂ izmešu apjoms uz vienu iedzīvotāju ir samazinājies par vairāk nekā 21%, salīdzinot 2012. un 2016. gadus, kad novadā tika emitētas 1.31 t CO₂ uz vienu iedzīvotāju. Lielākais samazinājums ir vērojams privātā transporta sektorā.

Pēc Jelgavas novada Attīstības programmas vides pārskata, Jelgavas novadā 2015. gadā nozīmīgākās piesārņojošo vielu emisijas galvenokārt veido ražošanas procesu sadedzināšanas iekārtas un kurināmā sadedzināšana pagastu centralizēto siltumsistēmu darbības nodrošināšanai²².

Bijušais Ozolnieku novads. Ilgtspējīgas enerģētikas attīstībai Ozolnieku novadā līdz 2025. gadam ir izvirzīti mērķi:

- samazināt enerģijas patēriņu pašvaldības ēkās par 10%, attiecībā pret 2016. gadu;
- veicināt enerģijas patēriņa samazinājumu dzīvojamā sektorā par 5%, īstenojot informatīvus pasākumus;
- samazināt enerģijas patēriņu enerģijas ražošanas sektorā par 5%, attiecībā pret 2016. gadu;
- Samazināt novada radītās CO₂ emisijas par 5%, salīdzinot ar 2016. gada emisiju līmeni.

Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam salīdzina Ozolnieku novada CO₂ emisiju apjomu no 2012. līdz 2016. gadam.

Tabula 14.1.3 CO₂ emisiju izmaiņas Ozolnieku novadā pa sektoriem, salīdzinot 2012. un 2016. gada rādītājus, %²³

²² Jelgavas novada AP vides pārskats

http://www.jelgavasnovads.lv/images/userfiles/2016/Dazadi/Jelgavas_nov_AP_Vides_parskat_s.pdf

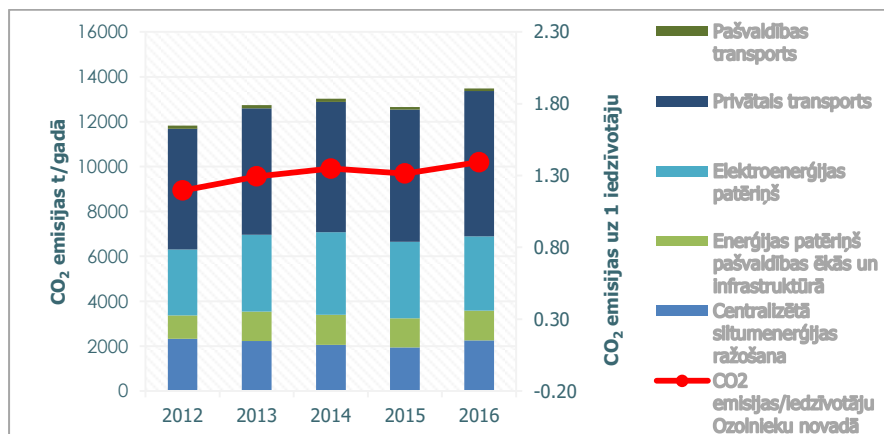
²³ Balstoties uz Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plānu 2018.–2025. gadam

²¹ Balstoties uz Jelgavas novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plānu 2018.–2025. gadam

Sektors	CO2 emisiju izmaiņas, %
Centralizētā siltumenerģijas ražošana	-3,54%
Enerģijas patēriņš pašvaldības ēkās un infrastruktūrā	+29,39%
Elektroenerģijas patēriņš	+12,60%
Privātais transports	+20,31%
Pašvaldības transports	-20,79%
KOPĀ	+13,97%
Emisijas uz vienu iedzīvotāju	+16,57%

Avots: Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

CO₂ emisijas, kas saistītas ar centralizētās siltumenerģijas ražošanu un pašvaldības transporta izmantošanu, ir samazinājušās, tomēr citos sektoros tās ir augušas, tostarp par vairāk nekā 29% – saistībā ar enerģijas patēriņu pašvaldības ēkās un infrastruktūrā. Tomēr, kā redzams attēlā, absolūtos skaitļos izmaiņas nav pārmērīgas.

Attēls 14.1.2 CO₂ emisiju apjomi Ozolnieku novadā 2012.–2016. gadā

Avots: Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Kopējais CO₂ emisiju apjoms pārskata periodā pieaudzis, 2016. gadā, pietuvojoties 14 tūkst. tonnām. Lielākais CO₂ emisiju sektors – privātais transports (48%), kam seko elektroenerģijas patēriņš (25%), un siltumenerģijas ražošana (17%).²⁴ Ozolnieku novada Attīstības programmā 2012.-2018. gadam norādītas stacionāro avotu – katlu māju – emisijas 2008. līdz 2010. gadam, kas liecina, ka šajā periodā CO₂ emisiju daudzums visai ievērojami palielinājies.

²⁴ Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Tabula 14.1.4 Katlu māju emisijas Ozolnieku novadā, 2008.–2010. gads

Piesārņojums, tonnās	2008. gads	2009. gads	2010. gads
NOx	25,7376	17,5967	16,615
CO ₂	3893,20	5663,5345	6211,436
CO	130,9434	69,037	44,7378
Cietās daļiņas	6,6135	3,86967	3,0567
SO ₂	3,99	3,99	0,76

Avots: Ozolnieku novada pašvaldības Enerģētikas rīcības plāns 2018.–2025. gadam

Pielāgošanās klimata pārmaiņām

Pilsētas mēra pakta ietvaros Jelgavas valstspilsēta ir apņēmusies vairot teritoriju noturību, pielāgojoties klimata pārmaiņu ietekmei. Šis apņemšanās īstenošanai un saskaņā ar mēra pakta rekomendācijām, ir sagatavots "Klimata pārmaiņu riska un neaizsargātības novērtējums" un pielāgošanās stratēģija ir iekļauta kopējā ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānā.

Kā norādīts "Jelgavas valstspilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānā (IEKRP) 2021.–2030. gadam", tad Jelgavas valstspilsētā būtiskākie klimata apdraudējumi ir saistīti ar ekstremāliem nokrišņiem un vētrām. Vidēja līmeņa riski ir saistīti ar plūdiem, ekstremālu karstumu (biežāki un garāki karstuma viļņi), sausumu, meža ugunsgrēkiem, jūras līmeņa celšanos. Zemas iespējamības riski – ekstremāls aukstums un zemes nogruvumi.

Tabula 14.1.5 Klimata pārmaiņu ietekme uz dažādām nozarēm pašvaldībā

Sektors	Paredzamā ietekme	Iespējamība	Paredzamais ietekmes līmenis
Ēkas	Lielāka nepieciešamība pēc aukstumapgādes	visticamāk jā	mērens
Transports	Bojājumi transporta infrastruktūrai	visticamāk jā	mērens
Enerģētika	Bojājumi elektroapgādes infrastruktūrai un enerģijas ražošanas stacijām	visticamāk jā	mērens
Ūdens	Palielināta ūdens nepietiekamība un sausums	iespējams	zems
Atkritumi	Bojājumi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūrai	iespējams	zems
Pilsētplānošana	Plūdi	iespējams	mērens
Lauksaimniecība un mežsaimniecība	-	-	-
Vide un bioloģiskā daudzveidība	-	-	-
Veselība	Palielināta saslimstība un mirstība karstuma ietekmē	iespējams	mērens
Civilā aizsardzība un ārkārtas situācijas	Biežākas dabas katastrofas	iespējams	mērens

Esošās situācijas raksturojums

Tūrisms	Samazinājums pieprasījumā	tūrisma	iespējams	zems
---------	------------------------------	---------	-----------	------

Tabulā sniegts izvērtējums attiecībā uz klimata pārmaiņu ietekmi uz dažādām nozarēm pašvaldībā, kurās pilsētai jābūt gatavai ierobežot klimata pārmaiņu radīto dabas stihiju ietekmi – ierobežot zaudējumu bojājumu apjomu uz pilsētas infrastruktūru un iedzīvotājiem. Jelgavas valstspilsētas aizsardzībai ekstremālos klimata gadījumos ir izstrādāts Civilās aizsardzības plāns. Tomēr pieaugot klimata pārmaiņu ietekmei, lielāka uzmanība ir jāvērs inovatīvu risinājumu meklēšanai un to savlaicīgai ieviešanai, lai pielāgotos iespējamajiem klimatiskajiem riskiem.

2021. gadā sagatavotais "Jelgavas valstspilsētas civilās aizsardzības plāns" ietver visu 35 apdraudējumu izvērtējumu²⁵, kuriem var tikt pakļauta Jelgavas valstspilsēta, tomēr klimata adaptācijas kontekstā uzmanība tiks pievērsta tiešajiem klimata riskiem. Dokumenta ietvaros ir izveidota vizuāli viegli uztverama risku matrica (t.i., risku iespējamības un ietekmes vizuāla attēlošana salīdzinošā veidā), kuras vizuālais attēlojums palielina riska uzskatāmību un ir atbalsts atbildīgajām iestādēm lēmumu pieņemšanā.

Saskaņā ar zemāk attēloto apdraudējumu matricu redzams, ka tiešie klimata apdraudējuma riski Jelgavas valstspilsētai ir šādi (netiešie klimata apdraudējuma riski ir redzami tabulā, bet tie netiek aplūkoti klimata pielāgošanās kontekstā):

- Pali, plūdi un vējuzplūdi. Tiem ir ļoti augsta riska iespējamība (t.i., tie var realizēties vienu reizi gadā un biežāk) un apdraudējuma pakāpe ir identificēta kā 'nozīmīgs risks'. Ņemot vērā biežo apdraudējuma iespējamību (vienu reizi gadā un biežāk), šis risks ir novērtēts kā pats būtiskākais, neskatoties uz zemāku apdraudējuma pakāpi.
- Lietusgāzes, ilgstošas lietavas, pērkonu negaiss un krusa, sniegš un putenis, apledoījums un slapja sniega nogulums, stiprs sals, karstums, sausums kā apdraudējums uzskatāms par vidēji augstu risku un ar salīdzinoši retu iespējamību (vienu reizi 1–15 gados).
- Vētras (vēja brāzmas), viesuļi, krasas vēja brāzmas. Šie klimata riski tiek uzskatīti par nozīmīgiem, tomēr iespējamības līmenis ir vienu reizi 1–15 gados.
- Zemes nogruvumu un zemestrīču radītie draudi Jelgavas pilsētā tiek uzskatāmi par maz aktuāliem, t.i., riska iespējamība ir retāka kā vienu reizi 16 gados, lai gan ar augstu apdraudējuma risku, ja šis risks iestājas.

Tabula 14.1.6 Risku un apdraudējumu matrica

Riska iespējamības līmenis		Riska apdraudējuma pakāpe				
		Maznozīmīgs risks	Nozīmīgs risks	Vidējs risks	Augsts risks	Ļoti augsts risks
Ļoti augsts	1x gadā un biežāk		Pali, plūdi un vējuzplūdi Ugungrēki būvēs			

²⁵ Pavisam Latvijas teritorijā ir identificēti, ka ir iespējami **35 apdraudējumi** (uzskaitīti 2020. gada 26. augusta MK rīkojuma Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu" 1. pielikumā), no kuriem daļa ir tieši klimata apdraudējuma riski (aptuveni 12 apdraudējumi, tādi kā lietusgāzes, pali un plūdi, vējuzplūdi, vētras, karstums u.c.) un daļa netiešā veidā klimata ietekmē radīti apdraudējumi (piemēram, sadales elektrotīklu bojājumi un pārvades elektrotīklu bojājumi, būvju sabrukums, dambju un citu hidrotehnisko būvju pārrāvumi, dažāda veida avārijas u.c.).

			Autotransporta avārija			
Augsts	1x 1–15 gados	Sabiedriskās nekārtības, iekšējie nemieri	Vētras (vēja brāzmas), viesuļi, krasas vēja brāzmas Mežu un kūdras purvu ugunsgrēki Epidēmijas Epizootijas Epifitotijas Būju sabrukums	Lietusgāzes, ilgstošas lietavas, pērkonu negaiss un kursa, sniegš un putenis, apledoījums un slapja sniega nogulums, stiprs sals, karstums, sausums Bīstamo ķīmisko vielu noplūde objektā Dambju u.c. hidrotehnisko būvju pārrāvumi Pārvaldes un sadales elektrotīklu bojājumi	Dzelzceļa transporta katastrofa	
Vidējs	1x 16–50 gados	Zemes nogruvumi Avārijas naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā Aviācijas nelaimes gadījumi ar gaisa kuģi	Avārijas dabagāzes apgādes sistēmā Bioloģisko vielu negadījumu			
Zems	1x 51–100 gados	Bīstamo ķīmisko vielu noplūde no kuģiem, kuģa uzskriešana uz sēkļa, kuģu sadursme, pasažieru kuģu katastrofa	Radioaktīvo vielu avārijas Terora akti		Karš, militārs iebrukums vai to draudi	
Ļoti zems	Retāk kā 1x 100 gados	Avārijas vai negadījumi ostu un jūras hidrotehniskajās inženierbūvēs			Zemestrīces	

Matrica attēlo teorētiski iespējamo risku iestāšanās biežumu un apdraudējuma pakāpi, tomēr būtiski būtu monitorēt reālo situāciju un fiksēt sekas katrā no gadījumiem. Tādejādi daudz mērķtiecīgāk ir identificēt nepieciešamos adaptācijas pasākumus.

Bet jau tagad, kā Jelgavas valstspilsētai aktuāli pielāgošanās pasākumi ir identificēti šādi (uzskaitīti "Jelgavas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānā (IEKRP) 2021.–2030. gadam"):

- Zaļās infrastruktūras izmantošana klimata risku ietekmes mazināšanai – attīstot vai reģenerējot urbānās teritorijas, paredzēt un īstenot zaļās infrastruktūras risinājumus, kas sekmē pielāgošanos klimata pārmaiņām;
- Inženierkomunikāciju sistēmu un infrastruktūras nodrošināšana un pielāgošana ekstremāliem klimata gadījumiem (Uzlabot lietus kanalizācijas sistēmas un caurtekas pilsētās, iepriekš definējot to nepieciešamo kapacitāti, ņemot vērā klimata pārmaiņas, kā arī veicināt ilgtspējīgu lietus ūdens apsaimniekošanu un lietus ūdens izmantošanu vietās, kur nav nepieciešams ūdens dzeramā ūdens kvalitātē.);
- Būvju un ēku pielāgošana klimata pārmaiņu ietekmēm un slodzēm (piem., ēku būvēšana augstāk). (Identificēt jutīgākās pašvaldības ēkas, kam būtu nepieciešama pielāgošana klimata pārmaiņām un ar to saistītajiem riskiem. Esošo ēku konstrukciju uzlabojumi klimata pārmaiņu, tai skaitā ekstrēmu, apdraudējumu mazināšanai.).

samazinājums – samazinājies gan kopējais enerģijas patēriņš (par 20%), gan arī CO2 emisiju apjoms, tad bijušajā Ozolnieku novadā šie rādītāji ir pieaugoši.

14.2. Galvenie secinājumi un iespējamie risinājumi

Jelgavas valstspilsētā un jaunveidotajā Jelgavas novadā pāreja uz klimatneitralitāti ir vienlīdz aktuāla tēma ar citiem jautājumiem. Jelgavas valstspilsēta savu apņemšanos nostiprināja jau 2009. gadā, pievienojoties Pilsētu Mēru Paktam, un laikā līdz 2020. gadam apņēmas samazināt CO2 izmešus, primāri to panākot paaugstinot energoefektivitāti un ražojot enerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem. 2020. gadā, izstrādājot jauno ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānu līdz 2030. gadam, Jelgavas valstspilsēta ietvēra ne tikai klimata pārmaiņu mazināšanas (CO₂ samazināšanu), bet arī klimata pielāgošanās jeb adaptēšanās jautājumus.

Pēdējā desmitgadē Jelgavas valstspilsēta ir veikusi mērķtiecīgus pasākumus klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanai. Laika periodā no 2005. līdz 2018. gadam Jelgavas valstspilsēta ir ievērojami attīstījusi (uzbūvētas daudzas jaunas privātmājas, autotransporta plūsma kļuvusi daudz intensīvāka, ir vairāk ražošanas un komercēku, izbūvētas jaunas apgaismes līnijas, palielinājies apkurināmo kvadrātmetru daudzums) un kopējais enerģijas patēriņš aplūkotajā laika periodā pieaudzis par 9%. Tomēr veikto pasākumu rezultātā, it īpaši izbūvējot biomasas koģenerācijas staciju elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai, kā arī samazinot siltuma zudumus pārvades tīklos, uzlabojot energoefektivitāti pašvaldības ēkās, daudzdzīvokļu ēku dzīvokļu īpašniekiem renovējot daudzdzīvokļu mājas un būvējot energoefektīvākas privātmājas, u. c. pasākumu rezultātā CO2 izmešu apjoms no 2005. gada pilsētā nav pieaudzis, bet ir samazinājies par 28%.

Abiem bijušajiem novadiem (Jelgavas un Ozolnieku) pagaidām ir katram savs ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurš tika izstrādāts 2018. gadā un definē novadu apņemšanās līdz 2025. gadam. Atšķirībā no Jelgavas valstspilsētas, novadiem tas ir pirmais šāda veida dokuments, ar konkrēti definētām rīcībām un apņemšanos. Plāna ietvaros veiktā analīze par laika periodā no 2012. līdz 2016. gadam atklāj, ka kopējais enerģijas patēriņš un CO2 emisiju apjoms novados ir bijis atšķirīgs. Ja bijušajā Jelgavas novadā bija vērojams